Raftul Denisei

AUTORUL BESTSELLERULUI *LAUR*

Evgheni Vodolazkin

Istoria Insulei

roman

ebook HUMANITAS fiction

Evgheni
Vodolazkin

Istoria Insulei

Traducere din rusă și note de
ADRIANA LICIU

Colecţie coordonată de DENISA COMĂNESCU

EVGHENI VODOLAZKIN
ISTORIA OSTROVA
Copyright © Evgheni Vodolazkin, 2020
The publication of the book was negotiated through Kessler Agency
and Banke, Goumen & Smirnova Literary Agency (www.bgs-agency.com).
All rights reserved.

Acest e-book este protejat de legea drepturilor de autor. Reproducerea sa integrală sau parţială, multiplicarea sa prin orice mijloace şi sub orice formă, punerea sa la dispoziţie publică pe internet sau în reţele de calculatoare, stocarea sa temporară sau permanentă pe diverse dispozitive sau în sisteme care permit recuperarea informaţiei, gratuit sau în scop comercial, precum şi alte fapte similare, fără permisiunea scrisă a editurii reprezintă o încălcare a legislaţiei privind protecţia dreptului de autor şi se pedepsesc conform legilor în vigoare.

© HUMANITAS FICTION, 2021, pentru prezenta versiune românească (ediţia digitală)

ISBN: 978-606-779-848-7 (epub)

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
tel. 021.408.83.50, fax 021.408.83.51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723.684.194

Tatianei şi Nataliei

Şi pământul o să se cutremure,
şi o să se aprindă apa neagră în Nord,
şi o să curgă apă cu flăcări în Sud.
Şi o să se lase cenuşă din ceruri,
şi inimile voastre se vor face cenuşă.

Prorocirea lui Agafon

Din partea editorului

Ştirea că vestita *Istorie a Insulei*, cea dintâi cronică naţională, are, de fapt, o continuare, a stârnit freamăt în opinia publică locală. Acest lucru a făcut necesară o nouă ediţie, completă.

În forma sa precedentă, *Istoria Insulei* a fost publicată nu o dată. Ea este inclusă în programele şcolare şi în cele universitare, şi a reuşit de mult să se răspândească prin citate. „O să mai vedem cu ce se vor sfârşi toate acestea“, „El a înţeles că războiul poate să reînceapă, pentru că era unul dintre cei care doreau să reînceapă“, „Fericite sunt vremurile care nu intră în anale“, „El, timpul, nu are unde să se grăbească“ – aceste fraze au intrat atât de temeinic în viaţa noastră de zi cu zi, încât nu toată lumea îşi mai aminteşte că ele îşi au originea în cronică.

De textul complet al *Istoriei Insulei* le-am rugat să ia cunoştinţă pe Prealuminatele Lor Înălţimi Parfeni şi Ksenia. Părerile lor asupra lucrării ce urmează a fi publicată ni s-au părut extrem de importante, iar domniile lor au acceptat să ni le împărtăşească. Însemnările pe care le-au făcut au căpătat pe neobservate caracterul unui jurnal, ceea ce ne-a bucurat nespus, căci orice cuvânt al cuplului princiar este cuvântul istoriei înseşi. Cu îngăduinţa autorilor, aceste însemnări au fost împărţite de noi în fragmente şi au fost publicate ca un fel de comentarii la textul cronicii.

Evenimentele din ultimul an au schimbat planurile iniţiale ale ediţiei. Am ajuns să trăim vremea când prorocirile de demult au început să se împlinească. Vremea aceasta nu o putem numi îmbucurătoare, dar ea ne-a învăţat multe. Am devenit mai înţelepţi, iar unde este multă înţelepciune este, după cum spune Ecclesiastul, şi multă amărăciune.

Privind la cele ce se întâmplă cu noi, a început să reflecteze la esenţa istoriei şi întreaga lume. Nu numai la cea a istoriei noastre, ci şi la cea a istoriei în general. La acest lucru a contribuit şi recenta apariţie a filmului

Istoria Insulei, regizat de marele Jean- Marie Leclerc. Faptul că eroii principali au acceptat să fie consultanţi ai regizorului francez i-a mirat pe mulţi la început, dar succesul grandios al filmului a confirmat faptul că această hotărâre a fost corectă.

Acum, când poporul nostru se află la o răspântie, ieşirea la lumină a acestei cărţi are un sens aparte. La lumină – din întunericul vremii noastre.

CAPITOLUL ÎNTÂI
FEODOR

Înainte vreme noi nu am avut istorie. Memoria a păstrat unele evenimente, dar numai pe acelea care au avut însuşirea de a se repeta. De aceea, existenţa noastră părea că merge în cerc.

Noi ştiam că după noapte urmează zi, iar după iarnă, primăvară. Aceste cicluri sunt date de aştrii care plutesc pe bolta cerească, iar capăt al călătoriei lor este anul. Anul era şi capătul firesc al memoriei noastre.

Ne aminteam vag despre uragane şi cutremure cumplite, despre iernile aprige când a îngheţat Marea, despre războaiele interne şi despre invaziile altor neamuri, dar când anume se petrecuseră nu puteam spune.

Spuneam doar: asta s-a întâmplat într-o vară. Sau: asta s-a întâmplat într-o primăvară, cu multe primăveri în urmă. Şi din această pricină toate uraganele se contopeau pentru noi într-un uragan mare, iar războaiele interne se transformau într-un război fără sfârşit.

Odată cu creştinarea am auzit cuvântul Sfintei Scripturi, pe câtă vreme înainte auzeam vechile cuvinte doar unul de la altul. Din aceste cuvinte nu a rămas nimic, căci se păstrează numai ceea ce a fost scris, iar până la creştinare nu a existat nici scriere.

Dar după aceea în Insulă au venit cărţi, şi noi am aflat despre fapte care au fost până să fim noi, şi acest lucru ne-a ajutat să înţelegem faptele de-acum.

Acum ştim că istoria omenirii are un început şi că ea tinde spre sfârşitul său. Cu aceste gânduri purcedem la descrierea anilor şi a faptelor ce s-au scurs.

Binecuvântează, Doamne.

PARFENI

Istoria Insulei au scris-o monahii. Nimic de mirare: numai cel aplecat asupra veşniciei are putinţa de a zugrăvi vremea, iar pământescul îl înţelege cel mai bine acela care se gândeşte la ceresc. Dar şi timpul era atunci altul: vâscos, cleios. Nu cum este cel de azi. În copilărie timpul e încet, se întinde, dar pe urmă îşi ia avânt şi, spre sfârşitul vieţii, zboară. Ceea ce, în general, se ştie. Nu seamănă oare viaţa poporului cu viaţa omului luat în parte?

Se crede că primele capitole ale cronicii aparţin penei ieromonahului Nikon Istoricul. În întreaga istorie a existenţei sale, manuscrisul nu a părăsit niciodată zidurile mânăstirii Mântuirea Insulei: acest lucru fusese interzis cu desăvârşire.

Aflându-se într-un spaţiu sfânt, istoria a fost, după părerea cronicarilor, ferită de falsificări. Acum, comportamentul faţă de istorie e liber: o scrie cine pofteşte şi unde pofteşte. Oare nu aici îşi află cauza atât de multele falsificări?

Interdicţia de a scoate cronica din mânăstire nu a făcut să dispară posibilitatea de a fi consultată între zidurile mânăstirii. Cel puţin, pentru prinţii domnitori. S-a considerat (şi se consideră până în ziua de astăzi) că celor care sunt la putere le este necesară cunoaşterea trecutului. Această idee mi se pare întemeiată. Întemeiat, ce-i drept, este şi faptul că ea, cunoaşterea istoriei, nu a ferit încă pe nimeni de greşeli.

În zilele cucernicului prinţ Feodor, Insula noastră a fost creştinată. Iar până atunci, prinţul nu se numea Feodor, ci Aleksandr. Şi nu era cucernic. Şi domnea numai peste partea de nord a Insulei, dar în timpul unui război intern a acaparat partea de sud şi a devenit prinţ al întregii Insule.

În cea de-a opta vară a domniei lui, a spus:

Adunaţi-vă cu toţii pe Limba de Nisip, şi acolo veţi fi creştinaţi.

A spus:

Cine nu primeşte botezul, acela nu-mi este prieten.

S-au botezat toţi, sau aproape toţi, înţelegând că e grea treabă să nu-i fii prieten prinţului.

KSENIA

Potrivit celei de-a 47-a novele[1] a împăratului bizantin Iustinian, evenimentele istorice se datează cu anul domniei împăratului curent. Urmând tradiţia bizantină, Nikon Istoricul (precum şi cronicarii care au urmat) datează evenimentele cu anul domniei prinţului: împăraţi, după cum se ştie, noi nu am avut.

1. În dreptul roman, dispoziţie suplimentară care se adaugă la o lege cuprinsă într-o codificare anterioară (din lat. *novellae)*.

Şi s-a adus în Insulă Evanghelia, şi a fost citită oamenilor, şi au aflat cu toţii despre viaţa Domnului nostru Iisus Hristos.

Despre vechii noştri zei a ieşit la iveală că ei sunt de fapt lemn şi că nu trebuie apăraţi, fiindcă dacă ar fi fost zei s-ar fi apărat singuri. Şi nimeni nu

s-a pus în chip deosebit pentru ei, în afară de câţiva vrăjitori care îi slujeau.

Când zeii păgâni au fost arşi, vrăjitorii au spus că are să vină ziua când au să ardă şi literele cărţii. Nimeni nu i-a crezut, fiindcă toţi socoteau că vorbesc aşa din mânie neputincioasă. Şi, poate, şi fiindcă ei nu avuseseră niciodată cuvinte scrise. Iar cuvintele rostite de ei au adăstat în aer până la cel dintâi vânt care avea să vină şi să le ia cu el.

În cea de-a douăzecea vară a lui Feodor, au fost trimise pe Insulă cărţi de istorie. Noi le păstrăm ca pe ochii din cap: nimic nu e mai rău decât să rămâi fără istorie atunci când abia începi să înţelegi ce este ea. Cărţile ne-au dezvăluit că istoria este una singură pentru toţi şi, chiar pierdută pe o insulă necunoscută, ea este o ramură a unui arbore comun.

În afară de asta, am aflat că istoria e prezisă în prorociri, care o cuprind atât în întregul ei, cât şi pe părţi mici. Rânduielii timpului, prorocirea îi stă în faţă ca o înfrângere a lui, a timpului. Marele proroc Ilia, care a urcat la cer într-un car de foc, a fost izbăvit de Dumnezeu de moarte şi de timp, care, la urma urmelor, sunt unul şi acelaşi lucru.

Îşi are prorocul său şi poporul Insulei, numele lui e Agafon Înaintevăzătorul. Vorbeşte după cum îi spune intuiţia, iar nu după cărţi, căci încă nu sunt cărţi despre Insula noastră. Face preziceri pe termen lung, aşa încât deocamdată nu a fost posibilă verificarea lor. Cu toate acestea, starea de spirit şi, în general, de reculegere a lui Agafon vorbeşte despre faptul că prezicerile lui se vor împlini, ceea ce şi nădăjduim. Mai cu seamă, prezicerea că vrajba care zguduie această bucată de uscat se va curma pentru multă vreme atunci când cele două ramuri domnitoare se vor uni în una singură.

Cred că cele spuse despre proroci sunt de-ajuns. Nu ne vom adânci în viitor şi ne vom întoarce la prezent, amintindu-ne că istoria povesteşte despre trecut.

PARFENI

Agafon Înaintevăzătorul ne-a învăţat că prorocirea nu înseamnă că libertatea urmaşilor e mărginită. Ei, urmaşii, sunt liberi în acţiunile lor, fireşte, atât cât le îngăduie împrejurările. Iar pricina împrejurărilor, a spus Agafon, nu e Dumnezeu, ci omul.

Cu el e greu să nu fii de acord: îndelungata-mi viaţă m-a convins că oamenii îşi creează ei înşişi împrejurările. Cel mai adesea, desigur, neprielnice. Dar Domnul le vede şi le dezvăluie oamenilor prin proroci. Uneori.

Bunăoară, prin Agafon, ne-a fost arătat când se va curma vrajba în Insulă. Nikon Istoricul pomeneşte despre această prorocire ca despre ceva care nu se împlinise încă: acum ştim cu toţii că ea s-a împlinit. A fost, cum s-ar spune, o prorocire pe termen mediu.

A mai fost însă o prorocire a lui Agafon, care se referea la vremuri îndepărtate. Ea nu a ajuns la noi. Spre deosebire de celelalte, care aveau un caracter mai mult sau mai puţin particular, aceasta privea soarta întregii Insule. Din păcate, noi nu avem nici cea mai mică idee despre conţinutul ei. Sau din fericire – acest lucru se poate spune numai citind-o.

Principala sa prorocire Sf. Agafon a dictat-o, literalmente, la urechea cronicarului Prokopi Gângavul. Agafon, care la vremea aceea ajunsese la 120 de ani, a interzis cu străşnicie celui care scria să înflorească limba. Ceea ce, până la un anumit punct, a fost din partea lui Agafon, om – dacă ne putem exprima astfel – în vârstă, o glumă (la urma urmelor, nimeni nu le-a interzis sfinţilor să glumească), deoarece lui Prokopi, încă la vremea tinereţii sale, i se tăiase limba pentru că era spurcat la vorbă. Aşa încât, în ceea ce priveşte limba, dinspre partea acestui om putem fi liniştiţi.

Prokopi a procedat însă într-un chip neaşteptat, fără a avea nevoie de limbă pentru asta. Desfăcând manuscrisul cronicii, el a scos de-acolo prorocirea şi, din câte se aude, a trimis-o pe ascuns pe Pământul Mare – cum s-ar spune probabil acum, inamicului.

Fapta lui Prokopi – dacă acesta este adevărul – te face să te gândeşti că secreta informaţie nu arăta prea optimist pentru locuitorii Insulei. Eventual, îi putea încuraja oarecum pe continentali în intenţiile lor agresive: nimic nu îi ridică inamicului în asemenea măsură moralul ca o prorocire primită la timp.

Ţelurile lui Prokopi Gângavul pot fi judecate numai cunoscând textul prorocirii, dar, după cum s-a spus, urmele lui s-au pierdut. De ce nu l-a transcris, ci l-a scos din manuscris, lipsindu-i astfel pe compatrioţii lui de posibilitatea de a-l citi?

Nu este exclus ca acţiunile întreprinse de cronicar să fi avut ca scop o răzbunare pe nemiloasa patrie care îl lipsise de limbă. Pentru Prokopi fusese o pierdere sensibilă: răposatului îi plăcea să stea de vorbă. Cumva, izbutea chiar să facă acest lucru şi cu puţinul care îi rămăsese în gură (se spune că, întru câtva, limba creşte). Cum-necum, istoria cu sustragerea prorocirii din manuscris a fost descoperită numai după moartea lui. Ceea ce este o dovadă clară a faptului că, pe timpul lui Prokopi, cronica nu prezenta vreun interes deosebit.

Despre trecut, cărţile aduse în Insulă ne-au făcut cunoscut, dacă este să spunem pe scurt, următoarele:

În prima zi Dumnezeu a făcut cerul şi pământul, şi pământul era netocmit şi gol, şi Duhul lui Dumnezeu se purta pe deasupra apelor făcându-le să aibă vieţuitoare. Şi a zis Dumnezeu: *Să fie lumină!* – şi a fost lumină.

În zilele următoare El a făcut marea, râurile şi corpurile cereşti. Umplând lumea cu apă, a lăsat insule şi pământuri ca semn că uscatul a apărut nu pentru că l-ar fi uscat soarele, ci până să fie făcut soarele, pentru ca oamenii să nu ia soarele drept dumnezeu.

Dumnezeu a făcut totodată peştii şi păsările, căci sunt înrudite unele cu altele, cu acea singură deosebire că peştii plutesc în apă, iar păsările în

văzduh.

Şi a făcut Dumnezeu pe om şi pe femeia lui, ca să lase omul pe tatăl şi pe mama sa şi să se unească cu femeia lui. Şi i-a dat Dumnezeu în stăpânire toate câte sunt pe pământ.

Dar cele şapte zile ale facerii nu erau încă timp. Timpul a apărut odată cu căderea în păcat şi cu izgonirea din Rai, iar odată cu timpul a început istoria, căci niciunde nu există istorie decât în timp.

Când avea 230 de ani, Adam l-a zămislit pe fiul său Set; Adam a avut 930 de ani de viaţă. Şi au început să se nască copii, şi de la Adam până la Noe sunt 10 neamuri şi 1468 de ani. Iar când Noe a ajuns la 600 de ani, pe pământ a fost potopul.

Şi la porunca lui Dumnezeu, Noe s-a pus pe lucru, şi la arca pe care a făcut-o au început să se strângă animale şi păsări, din fiecare vieţuitoare câte o pereche, în afară de peşti, că ei n-au frică de apă. Iar când au intrat, Noe a închis uşa la arcă şi s-au deschis baierele cerului. Şi ploaia a curs patruzeci de zile şi patruzeci de nopţi, de n-a mai rămas uscat, şi chiar şi Insula noastră s-a dus sub apă. Acolo unde atârnă acum nori, în zilele acelea se rostogoleau valuri.

În una dintre scrierile nebiblice stă spus că Diavolul, dorind să înece neamul omenesc, s-a prefăcut în şoarece şi a început să roadă fundul arcei. Atunci Noe s-a rugat lui Dumnezeu, şi leul a strănutat, şi din nările lui au sărit un motan şi o mâţă şi au gâtuit şoarecele. Aşa au apărut pisicile, care pe pământul nostru sunt încă o raritate.

PARFENI

În textul lui Nikon găsim date apocrife, pe care cititorul contemporan le va considera ca ţinând de legendă: am în vedere povestea despre pisici. Detaliile, care deosebesc povestea de greoaia proză darwiniană, sunt minunate, iar tot ce e minunat este într-un fel sau altul adevărat.

Iat-o – originea speciei, fără a fi întinsă pe sute de pagini. Ceea ce se poate vedea: poftim, iată pisicile – zboară din nările leului, uite-le, se răsucesc în aer cu un mieunat şi aterizează pe patru labe. Amintindu-şi de sarcina lor supremă, dintr-un singur salt sunt lângă şoarece şi – haţ! Zic „haţ“, având în vedere că lupta era neobişnuită în cel mai înalt grad. Ştiau oare pisicile cui i se puneau împotrivă? Bună întrebare.

Da, aceste date nu sunt întru totul în acord cu darwinismul, dar problema este mai degrabă a darwinismului. Întemeietorul său, pur şi simplu, nu ar fi înţeles poveştile despre pisici: eu am impresia că acest om nu ştia să zâmbească.

Serios acum. Dată fiind vârsta mea venerabilă, sunt deseori întrebat despre poziţia mea faţă de

Darwin. Ce poţi să spui aici? Urechea care a prins ritmurile evoluţiei s-a dovedit a fi surdă la pulsul metaforei şi, mai larg, al poeziei. Numai prin surzenia lui sir Charles la metaforă se explică atacurile sale la Sfânta Scriptură. Doar lipsa lui de sensibilitate la poezie l-a împiedicat să înţeleagă că el nu contrazice textul biblic. Cred că, acum, răposatul înţelege acest lucru.

Nouă, insularilor, apa ne-a fost dată de Dumnezeu şi ca să ne ajute, şi ca pedeapsă. Din vremuri imemoriale, ea ne-a purtat vasele comerciale în colţuri îndepărtate ale lumii locuite, până la linia care pune hotar între mare şi uscat. Dar în anul pustiirii noastre sufleteşti, apa s-a ridicat până la o înălţime înfricoşătoare, înecând oamenii şi potopind câmpurile. Aşa spuneau bunii noştri. Nu putem decât să ne minunăm cât de jos ajunseseră oamenii în vremea lui Noe, dacă apa potopise întreaga lume.

Şi în cea de-a patruzecea zi a deschis Noe fereastra arcei şi a trimis corbul să afle dacă s-a retras pe undeva apa. Dar corbul s-a lăsat pe leşurile care pluteau pe suprafaţa apei, şi a început să le ciugulească, şi nu s-a întors. Şi atunci Noe a trimis porumbelul. Porumbelul s-a întors ţinând în cioc o ramură de măslin, şi Noe a înţeles că apa începea să scadă.

Noe a murit după trei sute de ani de la potop, anii vieţii lui fiind cu toţii 950.

KSENIA

Longevitatea de neînchipuit a strămoşilor noştri poate părea cuiva rezultatul unei neînţelegeri – să zicem, al trecerii incorecte dintr-un sistem cronologic în altul, al unei greşeli a pisarului ş.a.m.d. De asemenea ipoteze, strict vorbind, nu e nevoie. Totul îşi are explicaţia sa.

În oameni sălăşuia încă din plin atemporalitatea Raiului. Stând cu un picior în veşnicie, abia se obişnuiau cu timpul. Pe măsura îndepărtării de Rai, veacul li s-a scurtat. Ceea ce nu trebuie să ducă la ideea că durata de viaţă a strămoşilor se epuiza. Parfeni şi cu mine avem acum câte trei sute patruzeci şi şapte de ani, şi asta nu miră pe nimeni.

Ieri am completat un chestionar. La întrebarea: „Câţi ani împliniţi aveţi?“ am răspuns:

— Trei sute patruzeci şi şapte.

Nici măcar n-au zâmbit.

Înainte mă jenam de vârsta mea, dar după o sută cincizeci nu m-am mai jenat. Pur şi simplu, unii trăiesc mai mult – din diferite cauze.

Şi a fost împărţit pământul între Sem, Ham şi Iafet, fiii lui Noe. E de presupus că noi facem parte din neamul lui Iafet şi că Insula noastră ţine de partea lui Iafet.

De la Noe până la Avraam sunt 3 324 de ani. Când Dumnezeu şi-a îndreptat privirea asupra Sodomei şi Gomorei, Avraam a întrebat:

Dacă se vor găsi în locul acela cincizeci de drepţi, o să-i pierzi?

Dumnezeu a spus:

Dacă o să găsesc acolo cincizeci de drepţi o să cruţ locul acela.

Avraam a răspuns aşa:

Iată, cutez să vorbesc Stăpânului meu, eu, care sunt praf şi cenuşă. Poate că vor lipsi cinci din cincizeci, pierde-vei oare toată cetatea?

Domnul a spus:

Nu, n-o voi pierde de voi găsi acolo patruzeci şi cinci.

Şi a mai vorbit Avraam, şi a întrebat şi de patruzeci, şi de treizeci, şi de douăzeci, şi de zece. Şi i-a făgăduit Dumnezeu să păstreze locul acela chiar şi de dragul a zece drepţi, dar neaflând acolo nici zece, a vărsat din cer ploaie de pucioasă şi de foc peste Sodoma şi Gomora şi peste toate împrejurimile acelea.

Şi multe alte evenimente descriu cărţile istorice, dar eu le-am pomenit doar pe cele de început.

În cea de-a treizeci şi noua vară de cârmuire a sa, prinţul Feodor s-a săvârşit din viaţă. După moartea lui Feodor a cârmuit fiul său, Konstantin.

CAPITOLUL AL DOILEA
KONSTANTIN

În cea de-a treia vară a prealuminatului prinţ Konstantin, în ziua a şaptea a lunii martie, când s-a lăsat peste Oraş noaptea, pe străzi s-au făcut auzite vuiet şi gemete. Cei care au ieşit din case ca să vadă ce zgomote erau acelea au fost loviţi de săgeţi de foc. Săgeţile n-au contenit să cadă nici ziua: ele erau trimise de călăreţi cereşti care rămâneau nevăzuţi, iar de văzut se vedeau doar copitele roşii de încinse ce erau ale cailor.

Şi cum tuturor le-a fost limpede că acei călăreţi semănau moarte, locuitorii Oraşului nu şi-au părăsit casele şi, în seara aceleiaşi zile, totul a contenit. Nimeni nu a putut explica atunci nici pricina celor întâmplate, nici înţelesul lor, în afară de potcovarul Agapit, care a spus:

După aspectul potcoavelor care s-au arătat trag concluzia că ceea ce am văzut nu înseamnă nimic altceva decât război, căci asemenea potcoave sunt numai înaintea unui război.

În cea de-a cincisprezecea vară a lui Konstantin, prinţul Evfimi, ai cărui strămoşi nu cârmuiseră niciodată partea de sud a Insulei, a făcut cunoscută public adevărata sa genealogie. Adevărul adus de ea consta în faptul că Evfimi s-ar fi tras din împăratul Augustus, lucru pe care genealogia precedentă, care se transmisese pe cale orală, îl trecuse sub tăcere.

Genealogia cea adevărată descria cum, în timpul unei campanii pe mare, flota lui Augustus a fost împinsă de o furtună către Insulă, şi a fost atât de cumplită şi de lungă această furtună, încât trei zile şi trei nopţi nu a putut ieşi Augustus în larg. Împăratul a fost primit de familia princiară locală şi a fost servit la masă chiar de prinţesa Melania. Şi, după cum spune această relatare adevărată, *frumuseţea ei a străfulgerat inima lui Augustus*, şi chiar în prima noapte a fost zămislit de dânşii străbunul prinţului Evfimi, Irakli, care a devenit întemeietorul dinastiei Insulei.

Genealogia cea nouă Evfimi a găsit-o în scorbura unui stejar bătrân, pe când vâna un cerb pătat. Scăpând de urmărirea lui Evfimi, cerbul a fugit peste un câmp pe care se afla un singur arbore cu o ascunzătoare. Aşa de iute a alergat cerbul, că nu l-au ajuns săgeţile lui Evfimi, dar, brusc, animalul s-a oprit ca încremenit lângă stejarul acela şi i-a spus prinţului în limba noastră:

Aici vei afla adevărata genealogie a ta.

Cerbul i-a arătat lui Evfimi stejarul, dar mai cu seamă un sul cu genealogia, şi era greu să te îndoieşti de cuvântul scris.

Dar Konstantin, prinţul domnitor, s-a îndoit. În cea de a douăzecea vară a domniei sale, i-a pus lui Evfimi întrebarea de ce n-a mai vorbit cerbul pătat în limba noastră şi, în general, n-a mai vorbit în nici una, iar pielea răbojului e neobişnuit de proaspătă. A mai văzut şi o oarecare asemănare a celor descrise în răboj cu descrierile din cronicile greceşti, devenite nu demult accesibile în Insulă. Explicaţiile lui Evfimi au fost socotite de Konstantin neclare, şi acela a fost surghiunit la mânăstire.

În cea de-a douăzeci şi şasea vară a lui Konstantin a fost descoperit un răboj care conţinea o nouă genealogie a sa. A fost găsită în scorbura aceluiaşi stejar. Cea de-a doua descoperire s-a deosebit prin faptul că de această dată nu a existat cerbul. Un ins oarecare, aflând de descoperirea lui Evfimi, se dusese la stejar ca să vadă dacă nu mai e vreun sul în scorbură. Spre marea lui mirare, găsise unul şi se grăbise să i-l predea lui Konstantin.

Şi în noua genealogie a lui Konstantin era pomenită venirea în Insulă a lui Augustus, dar aici se vorbea de cea de-a doua noapte a împăratului în casa princiară. Pe care el a petrecut-o cu prinţesa Ilaria, iar rodul răvăşitoarei lor iubiri a fost prinţul Roman, strămoşul prinţului Konstantin.

Locatarii mânăstirii au povestit după aceea că vestea despre genealogia lui Konstantin a fost întâmpinată de Evfimi cu *ochi grei* şi, pare-se, el chiar a declarat că scotocise scorbura cât se poate de minuţios, dar că nu mai fusese nimic în ea. Obiecţiile nu i-au fost auzite însă de nimeni dincolo de mânăstire, căci, două zile mai târziu, prinţul Evfimi a murit subit.

PARFENI

Tăcerea ulterioară a cerbului a fost justificată de Evfimi prin faptul că animalul rostise deja ceea ce era esențial în viaţa lui. În fond, ce mai putea adăuga la cele spuse deja? Referitor la

prospeţimea răbojului, prinţul a avut rezonabila obiecţie că documentul găsit de el nu are cu ce să fie comparat, întrucât în Insulă nu există alte suluri vechi.

Când, drept urmare a fericitei descoperiri, s-a văzut că şi neamul lui Konstantin se trage din Augustus, unora li s-a părut că cele două documente au intrat într-o contradicţie. Într-adevăr, genealogia lui Konstantin presupunea un compromis: vorbind despre conceperea strămoşului lui Konstantin de către Augustus în cea de-a doua noapte, ea nu excludea ca, în prima noapte, expeditivul imperator să fi reuşit să îl conceapă pe strămoşul lui Evfimi.

Dar Prokl, fiul şi urmaşul lui Evfimi, nu a mers la compromis şi nu a acceptat descendenţa comună.

În cea de-a douăzeci şi opta vară a lui Konstantin au căzut din cer pietre şi cenuşă de culoarea sângelui. Vederea lor i-a înfricoşat pe toţi, căci nu prevestea nimic bun. Pietrele erau fierbinţi la pipăit, iar unele erau aşa de încinse, că au făcut ca în Oraş să ia foc case.

După încă un an, din cer au început să cadă mici lingouri de argint. Şi, deşi erau reci, oamenii s-au temut să le adune, căci nimeni nu ştia care putere le aruncase. Câţiva disperaţi s-au apucat totuşi să le ridice de jos, şi toţi s-au uitat la ei cu frică. Dar acelora nu li s-a întâmplat nimic, în afară de faptul că s-au îmbogăţit. Şi-atunci mulţi i-au invidiat, dar ieromonahul Avksenti a spus în cel de al nouăzeci şi şaselea an al vieţii sale:

Avem să mai vedem cu ce se vor sfârşi toate acestea.

Şi toţi s-au liniştit.

În cea de-a treizeci şi noua vară a lui Konstantin, prinţul Prokl, fiul mai mare al lui Evfimi, a venit la palatul princiar. Acolo el a declarat că neamul lor are întâietate faţă de neamul lui Konstantin, întrucât Irakli, străbunul său, a fost conceput de Augustus cu o zi înaintea lui Roman, strămoşul prinţului Konstantin. Şi de data asta ochii lui Konstantin, potrivit spuselor celor din jurul său, erau *grei,* iar în ei se reflecta dorinţa de a-l trimite pe Prokl la mânăstire.

Prokl a arătat în tăcere spre ferestre, şi toţi au auzit limpede un vuiet care răzbătea din piaţă, de parcă se rostogoleau valurile mării. Dar nu valuri erau, ci mulţimea de oameni care venise împreună cu prinţul Prokl la Palat. Ea vuia şi clocotea, şi s-au apropiat cu toţii de ferestre şi se uitau în tăcere la ele.

Şi-atunci prinţul Konstantin a zâmbit, şi l-a luat pe prinţul Prokl de mână şi l-a aşezat pe un scaun înalt. Iar el a rămas în picioare lângă cel care şedea, dar în spatele lui.

A spus:

Frate al meu, nu noaptea zămislirii e esenţială, ci ziua naşterii. Ilaria a născut mai devreme cu două săptămâni decât Melania, şi tu ştii asta.

Prokl, deşi nu ştia acest lucru, nu a putut obiecta nicicum. A dat să se ridice, dar prinţul Konstantin şi-a lăsat palmele pe umerii lui şi l-a oprit.

A spus:

Te numesc frate fiindcă ne tragem din acelaşi strămoş, augustissimul imperator al Romei. Văd că nu ţi-e de-ajuns cinstea de care eşti vrednic în virtutea naşterii tale. O să te numesc de-acum omul meu de încredere şi vei împărţi în fiecare zi cu mine trapeza.

Aşa o putere era în palmele şi în vorbele lui, încât prinţul Prokl n-a putut nici să se ridice, nici să refuze. Şi de-atunci a împărţit trapeza cu Konstantin în toate zilele, deşi zilele acelea au fost puţine, şi anume trei. În cea de-a treia zi, prinţul Prokl s-a simţit rău după prânz şi spre seară s-a săvârşit.

În zorii zilei următoare, în partea de sud a Insulei au început să se strângă oameni înarmaţi. Judecând după spusele lor, nu credeau că Prokl murise de moarte bună şi nu îşi ascundeau intenţia de a răzbuna această moarte. L-au încunoştinţat pe Frol, fratele mezin al prinţului Prokl, dar acesta i-a încredinţat că răzbunarea avea să se abată asupra vinovatului şi fără participare omenească.

Cam pe la amiază, situaţia s-a schimbat. Prinţul Frol a ieşit el însuşi înaintea mulţimii, şi faţa îi era udă de lacrimi. Spunând că a sosit vremea să se usuce lacrimile (şi uscându-le), Frol i-a îndemnat la acţiuni hotărâte pe cei adunaţi, deşi nu a explicat ce anume are în vedere. Fără să aştepte explicaţii, prinţul Konstantin a poruncit oştirii sale să se pregătească de ofensivă contra Sudului.

La scurt timp după aceea a fost prohodul prinţului Prokl. Episcopul Insulei, Feofan, a interzis să vină acolo oameni înarmaţi, explicând că arma răposatului o reprezintă de-acum faptele lui bune, de care se şi ocupă Împărăţia lui Dumnezeu.

Prinţul Frol a cerut ca robul lui Dumnezeu Prokl să fie prohodit ca unul ucis, dar episcopul a refuzat, întrucât nu existau confirmări nemijlocite că fusese ucis.

Prinţul Frol, arătând spre faţa învineţită a defunctului, a strigat:

Asta nu e o confirmare? Şi cine o să-mi spună că greşesc?

Dă spre cercetare Celui Care nu greşeşte niciodată, a răspuns Feofan, iar acum smereşte-te şi întristează-te.

Dar Frol, întristându-se, nu s-a smerit, şi nici nu se stinseseră ultimile cuvinte ale cântărilor funebre, că i-a şi aruncat în faţă lui Konstantin o grea învinuire.

Prinţul Konstantin, parcă potolindu-şi mânia, a tăcut puţin, iar după aceea a rostit:

Durerea ţi-a tulburat judecata, frate. Acum, când suntem la un pas de o luptă fratricidă, judecata trebuie să-ţi fie deosebit de vie. Hai să ne gândim cum să salvăm pacea în Insulă.

Nu cumva mă inviţi la masă? a zâmbit prinţul Frol, dar în zâmbetul lui nu era veselie. Şi frate nu-mi eşti, pentru că neamul meu se trage din împăratul Augustus, iar strămoşii tăi, să-mi fie cu iertare, sunt duhuri necurate, şi noi n-avem nimic comun, cum nu au nimic comun lumina cu întunericul.

Şi discuţia lui Konstantin cu Frol n-a mai avut loc, căci mai putea ea să aibă loc după asemenea vorbe?

Şi s-a împărţit Insula în partea de nord şi partea de sud, ca în timpurile de demult, şi s-a reînnoit discordia care li se părea tuturor uitată. Căci atunci nu exista vrajbă între oamenii Sudului şi cei ai Nordului, iar mulţi erau înrudiţi, şi atunci de ce ar fi pornit război unii cu alţii? Nu era mai bine ca prinţii să rezolve totul printr-o discuţie paşnică?

KSENIA

Aşa a început războiul numit după aceea *Războiul genealogiilor*, deşi cauza lui, bănuiesc eu, nu stătea deloc în genealogii. Frol, după îndelungi şovăieli, a hotărât că a venit momentul prielnic pentru a lua puterea, iar Konstantin (şovăise şi el) s-a gândit că pericolului trebuie să-i vii de hac din faşă, nu să aştepţi să crească. De fapt, el a şi început războiul, crezând că va avea de-a face cu o mână de oameni fideli prinţului Frol şi nu a prevăzut nicicum că de partea lui Frol vor trece toţi locuitorii Sudului. În chip uimitor, nici locuitorii înşişi nu au prevăzut acest lucru, fiindcă erau ocupaţi cu treburi nebelicoase.

Fusese pregătit acest război? În sensul obişnuit al cuvântului, nu. Este limpede că prinţul Evfimi nu şi-a găsit genealogia în scorbură şi este limpede pentru ce îi era ea necesară. Dar se pregătise de război? Categoric, nu: nici nu avea oaste. Voise, probabil, să îşi înalţe statutul. Nu se gândise la război nici prinţul Prokl, şi nici chiar prinţul Frol nu se gândise. Gândul acesta îi venise în minte lui Frol abia atunci când în jurul lui începuseră să se adune, înarmaţi, oameni care nu mai departe decât ieri erau agricultori, meseriaşi şi marinari.

Ce îi făcuse pe aceşti oameni să îşi lase bunăstarea şi să schimbe o viaţă tihnită cu cele mai

cumplite chinuri, ca până la urmă să şi-o distrugă cu totul? Ideea de dreptate? Dar de ce înainte ea nu le făcuse inima să bată cu atâta putere? Veniseră pentru a susţine pe cineva de ale cărui ofense personale, de fapt, nu le păsa şi care nu le ceruse nimic. Nici în planurile prinţului Konstantin nu intra războiul. Războiul nu intrase în planurile nimănui – şi cu toate acestea începuse.

O disonanţă bruscă, în surdină, ca zgomotul unei strune rupte, i-a strâns pe toţi într-o acţiune comună. În zgomotul acela se afla explicaţia? Şi da, şi nu. Se întâmpla să se rupă toate strunele, şi nimeni nu auzea. De ce auziseră acum?

Operaţiunile militare au fost deschise de prealuminatul prinţ Konstantin. În cea de-a patruzeci şi una vară a domniei sale, el a deplasat oastea în partea de sud a Insulei, dar acest lucru nu l-a numit război, fiindcă întreaga Insulă o socotea a fi ocina lui. Şi în întâmpinarea oştii a ieşit, ţinând o mână pe crucea de pe piept, episcopul Feofan.

A spus:

În numele Domnului nostru Iisus Hristos, pe lemnul crucii răstignit, vă interzic să mai înaintaţi, căci nădăjduiesc să se menţină pacea.

Ca şi tine, vlădică, a ripostat prinţul Konstantin, şi eu nădăjduiesc asta, de-aceea mi-am şi pus oastea în mişcare. Când principatul meu are de-a face cu o trădare, tu mă opreşti s-o smulg din rădăcina întruchipată de prinţul Frol, cel care ne-a trădat? În afară de Frol, te încredinţez, nu-mi mai trebuie nimeni, dar câtă vreme el nu este prins, Insula noastră va fi zguduită de lovituri de stat şi de războaie.

Episcopul, stăruind în ale sale, a răspuns:

Smulgând o rădăcină, o să vatămi multe alte rădăcini: oare tu, prealuminate prinţ, nu vezi că ele s-au împletit? Şi iacă-ţi ultimul meu cuvânt: întâi omoară-mă pe mine, iar pe urmă fă cum ţi-e voia.

Călăreţul s-a uitat de sus în jos la Feofan, care stătea în picioare, pe pământ, şi privirea prealuminatului s-a tulburat de mânie. A luat frâiele, dar Feofan s-a agăţat de scară, şi calul l-a tras după el. Picioarele lui Feofan lunecau pe ţărână, dar el n-a dat drumul scării, şi ochii celor care vedeau acestea erau plini de lacrimi. Şi când Konstantin a mânat calul la galop, Feofan a zburat sub copite, dar intervenţia unui înger a făcut să rămână nevătămat.

Când să pornească, prinţul Konstantin s-a oprit. Nu a poruncit să fie omorât episcopul Feofan, ci să fie ocolit. Şi oştenii l-au ocolit pe Feofan, şi a stat el ca un buştean pe o limbă de pământ aflată în calea unor şuvoaie

năvalnice. Chiar şi semăna cu un buştean – cu braţele lui bătrâneşti desfăcute, nemişcat, cu părul vâlvoi, mut.

Oastea era de mult în spatele lui, ba chiar şi praful ridicat de ea apucase să se aşeze, dar Feofan rămânea nemişcat. Se ruga pentru poporul său, concentrând în ruga lui toate puterile avute altădată. Şi atât de mare îi era încordarea spiritului, că uneori i se părea că zboară. Iar când episcopul a înţeles că nu i se părea, s-a oprit din rugă, căci nu voia să piardă pământul de sub picioare. Se mai spune şi că lui Feofan, atunci când s-a desprins de pământ, i-a apărut îngerul care îl salvase de copitele calului.

Îngerul a spus:

Ruga ta, o, întâistătătorule, e neputincioasă în faţa păcatelor oamenilor tăi. Dorinţa de război nu e ceva din afara lor, ea s-a născut în inima fiecăruia dintre ei.

Dar cum se poate să doreşti boală şi moarte? a vrut să întrebe Feofan, însă chipul trist al îngerului i-a fost răspuns înainte de a fi pus întrebarea.

Oastea lui Konstantin a mers fără să întâlnească împotrivire şi, în general, fără să întâlnească pe nimeni. A dat numai de sate pustii, din care locuitorii, cunoscând firea crudă a prinţului, fugiseră. Nefiind întâmpinat de supuşi, Konstantin a fost cuprins de furie şi a poruncit să se dea foc caselor, gândind că fugarii se alăturaseră prinţului Frol. Dar de fapt nu era aşa, iar lui Frol i s-au alăturat după ce, nemaiavând case, n-au mai avut unde să se întoarcă. Şi, împietrindu-li-se inima, au ajuns să fie cei mai înverşunaţi dintre oştenii lui Frol, căci un rău atrage după el un altul.

Urmându-şi înaintarea spre sud, în cea de-a patruzeci şi treia vară a domniei lui Konstantin, oastea lui a intrat în adâncul Pădurii. După cum se ştie, hăţişurile sunt dese în locurile acelea şi este greu să răzbaţi prin ele, şi nu sunt drumuri mari, ci doar cărări înguste. Mult timp, oastea a mers înainte, întinzându-se pe câteva mile până să se oprească în faţa unui morman de trunchiuri de copaci prăvălite pe cărare. Dar când cei care mergeau în faţă s-au grăbit să tragă de-acolo trunchiurile, dintr-odată, din dreapta şi din stânga au zburat într-înşii nori de săgeţi, şi Konstantin a înţeles că a căzut într-o capcană.

Oastea lui n-a putut nici să dea înapoi, fiindcă peste cei din faţă se prăvăleau cei din spate, care nu ştiau încă de capcană. Dar cele ce se

întâmplau li s-au limpezit curând şi lor, căci săgeţile zburau şi în ei, şi în cei care mergeau în rând cu ei, şi în toată oastea lui Konstantin, cât era de mare. Veneau săgeţi din copaci, din spatele tufişurilor şi de după copacii căzuţi. Vârfurile săgeţilor erau trecute prin sevă de ierburi otrăvitoare, aşa încât şi o rană uşoară ducea la moarte. Iar cei care trăgeau erau de neatins.

Şi oastea lui Konstantin a început să se retragă într-acolo unde copacii păreau să fie mai rari şi de unde nu zburau săgeţi. O parte dintre oşteni acoperea această retragere, dar grosul oastei s-a năpustit unde Pădurea era rărită, şi nimeni nu a împiedicat-o. Nu după mult timp, de după copaci s-a ivit o luncă, şi Konstantin le-a poruncit tuturor să se îndrepte spre locul acela, ca să se desfăşoare în formaţie de luptă.

Dar când călăreţii au intrat în iarba înaltă, sub copitele cailor a început să mustească apa, iar lunca s-a dovedit a fi o mlaştină. Împinşi de oamenii lui Frol, călăreţii n-au mai putut face cale întoarsă pe drum şi au continuat să înainteze, părându-li-se că apa nu era adâncă. Se spune că erau pe-acolo nişte locşoare prin care ar fi avut scăpare dacă ar fi mers tatonând, dar oastea lui Konstantin era mânată de frică. Caii au început să alunece în smârc, trăgând după ei şi călăreţii. Picioarele, prinse în mâl, n-au mai putut să se elibereze din scări.

Şi s-a pornit un geamăt îngrozit, căci mlaştina te înghite precum o fiinţă vie, şi asta le-a amintit multora de chinurile iadului. Mâlul s-a strâns încet pe deasupra călăreţilor, şi strigătul s-a prefăcut în băşicuţe. Iar în acest timp, oamenii lui Frol stăteau pe unde locul era uscat şi trăgeau în cei care se salvau, drept care pe urmă au fost lipsiţi de împărtăşanie de către episcopul Feofan pentru douăzeci şi nouă de ani.

Aceia din oastea lui Konstantin care au izbutit să scape cu viaţă, după ce au rătăcit câteva săptămâni prin Pădure, s-au întors acasă vlăguiţi şi, adaug, fără orice dorinţă de luptă. Aşa s-a trezit Insula împărţită definitiv în două părţi, iar peste Sud domnea acum prinţul Frol.

Venind la putere, Frol a început să întărească valul de apărare din jurul Cetăţii, căci atâta timp cât nu fuseseră războaie se surpase pământ de pe el, iar pe coamă crescuseră copaci. De asemenea, prinţul a chemat de pe Pământul Mare, numit Continent, oameni cunoscători în ale artei militare şi le-a încredinţat oastea sa. Înţelesese că războiul poate să reînceapă, pentru

că el era unul dintre cei care doreau să reînceapă.

KSENIA

Istoriile de familie transmise prin viu grai amintesc faptul că încă de la primul război ar fi vrut Frol să continue ofensiva împotriva lui Konstantin, dar după aceea renunţase la acest gând. Îşi dăduse seama că nu avea să fie chiar simplu să repete la loc deschis ceea ce reuşise în Pădure. Se mai adăuga şi faptul că o parte considerabilă din armata lui Konstantin nu luase parte la nefericita ofensivă, aşa încât nu era demoralizată. În fine, Frol nici nu avea o armată instruită. De crearea ei s-a şi apucat mai înainte de orice.

În cea de-a cincizecea vară a prealuminatului Konstantin, femeia care gătea pentru episcopul Feofan, pe nume Anghelina, a căzut grea şi peste nouă luni a născut. Ieşind în Piaţa cea Mare, ea a declarat în auzul tuturor că tatăl copilului este Feofan.

Şi au venit la Feofan oamenii lui Konstantin şi au spus:

Nu te întrista, o, episcope, că este ceva dintr-ale vieţii. Viaţa fără femei e grea, şi câte nu se întâmplă când se găteşte mâncarea. Prinţul nostru e înţelept, n-o să-ţi facă vină din asta, ci, dimpotrivă, o să te cheme la Palat pentru o discuţie de taină. Cât despre Anghelina, a cărei viaţă nu a fost niciodată angelică, ai să vezi, o s-o facă să se dezică de învinuire.

Dar episcopul Feofan a refuzat să se ducă la prinţ, spunând:

Femeia spune un neadevăr, eu nu în prinţ îmi pun acum nădejdea, ci în Domnul nostru Iisus Hristos, Care are ştire de toate faptele şi gândurile oamenilor.

Cuvintele i-au fost acoperite de strigătele din stradă, care cereau un alt episcop pentru locuitorii Insulei.

Primind răspunsul lui Feofan, prinţul Konstantin a ridicat din umeri şi, cu pas neabătut, a ieşit din Palat în faţa mulţimii. O vreme a privit-o în tăcere. Oamenii i-au strigat că ei nu pot să îi sărute episcopului mâna care dezmiardă femei. Începând să vorbească şi părând că îl îneacă o mânie de om drept, prinţul le-a exprimat celor adunaţi încuviinţarea lui. După ce a mai trecut puţin timp, stăpânindu-se cu o sforţare, a spus că nu se poate întreprinde nimic fără să se cerceteze. Mulţimea i-a blagoslovit bunătatea, dar a cerut să fie aduşi spre desluşire toţi participanţii la cele întâmplate, şi au fost aduşi toţi, inclusiv pruncul în vârstă de două săptămâni.

Pentru a-şi dovedi nevinovăţia, Anghelina a făcut cunoscut că episcopul

are pe şoldul stâng o aluniţă mare. A fost chemat de îndată băiaşul episcopului, care a confirmat existenţa aluniţei. Şi s-a lăsat linişte, căci, până să vorbească băiaşul, mulţi nădăjduiau încă dezvinovăţirea lui Feofan.

Feofan tăcea şi se ruga.

Împotriva ta, o, episcope, au fost aduse învinuiri grave şi dovezi care atârnă greu, a spus Konstantin. Cum obiectezi la ele?

N-am să obiectez eu, ci pruncul, a răspuns Feofan, şi în mulţime s-au auzit râsete.

Mă tem că mărturia lui nu va fi pe înţelesul tuturor, a pretins prinţul Konstantin, care nu a râs. Va fi numai pe înţelesul celor care au două săptămâni de la naştere.

Dar bătrânul s-a apropiat de prunc şi i-a cerut cu glas răsunător:

În numele Fiului lui Dumnezeu Iisus Hristos, spune-mi dacă eşti fiul meu.

Şi pruncul a răspuns vorbind desluşit:

Nu, episcope, eu nu sunt fiul tău.

Aşa a fost dată la iveală nevinovăţia episcopului Feofan. Dar când episcopul a fost rugat să afle de la prunc cine îi este tată, Feofan a spus că pentru asta nu e nevoie să se adreseze pruncului şi că e de ajuns să fie întrebată Anghelina.

PARFENI

Se zice că atunci Konstantin s-a grăbit să pună capăt cercetării. Acest fapt a făcut să umble zvonuri despre participarea prinţului, dacă nu la conceperea copilului, atunci la învinuirea episcopului. Motivul putea fi faptul că Feofan nu fusese de acord cu ofensiva lui Konstantin asupra Sudului, şi atunci ar fi fost vorba despre o răzbunare.

Nu este exclus totuşi ca o răzbunare să nu-şi fi avut locul aici şi ca motivele să fi fost pur pragmatice: prinţul nu voia, pur şi simplu, să se mai repete în viitor ciocnirea puterii lumeşti cu puterea bisericească – nu degeaba aminteşte cronicarul discuţia de taină pe care a respins-o cu curaj Feofan. În acest caz este de presupus că, încă de pe-atunci, o nouă ofensivă nu i se părea lui Konstantin ceva imposibil.

În cea de-a cincizeci şi cincea vară a lui Konstantin a fost o mare secetă. Şi câmpurile însămânţate nu au dat rod, iar ce au mai dat s-a pârjolit sub razele soarelui dogoritor. Au început şi incendiile de pădure, mai cu seamă în capătul de sud al Insulei, unde vânturile puternice dinspre mare sunt ceva obişnuit. Fumul a fost purtat până în adâncul Insulei, încât erau zile când

stătea ca un văl neîntrerupt, acoperind soarele.

De incendii ca acesta nu îşi amintea nimeni, nu apucaseră nici cei care trăiau, nu erau pomenite nici de istoriile transmise prin viu grai. Vrednic de mirare era şi faptul că focurile se deplasau în aşa fel de-a lungul liniei ţărmului de la nord spre sud, încât părea că cineva dădea foc acolo Pădurii, dar nimeni nu admitea ideea punerii focului, căci te întrebai: cui i-ar fi trecut prin cap, într-un moment când ardea totul, să mai dea foc la ceva? În deplasarea neobişnuită a focului au văzut puterea vrerii celui care se luptă din veac cu neamul omenesc, aşa încât s-au adresat episcopului Feofan.

Episcopul a spus:

Nu-i nevoie, copii, să căutaţi prin lumea de dincolo, căci dorinţe rele se nasc şi în inimile oamenilor. Tare mi-e teamă că toată vina e a unui prinţ de pe lumea asta, simplu spus, a prinţului. Îmi împart temerile cu Sfântul Arhanghel Mihail.

De ce cu Arhanghelul Mihail, s-au mirat cei veniţi, doar te-ai rugat lui în perioada postbelică pentru menţinerea păcii, atunci cum trebuie făcut ca să oprim numaidecât focul?

Eu încerc să opresc un foc mai rău, a răspuns bătrânul, iar perioada de-acum propun s-o considerăm antebelică.

Rămas singur, Feofan a început să se roage.

După zece luni i-a apărut îngerul văzut de el mai înainte şi a spus:

Sunt trimis să-ţi comunic că s-a aprins deja calea spre război – în Pădure, ei, şi, fireşte, în inimile oamenilor. Ţie ţi se va arăta îndurare, şi ea se va exprima numai prin faptul că tu nu vei mai vedea războiul. Aşa că îngrijeşte-te, Feofane, de sicriu pentru trupul tău, că de sufletul nemuritor te-ai îngrijit toată viaţa.

Şi, auzind asta, pe Feofan l-a podidit plânsul. Nu fiindcă se temea să moară, ci de durere pentru poporul său. Din ziua aceea s-a apucat să-şi facă sicriu. Fiindcă l-a făcut din stejar, lemn tare, lucrul nu a înaintat repede, dar episcopul nici nu se grăbea.

După doi ani, când sicriul-pat a fost gata, Feofan a început să-l folosească pentru somnul de noapte. În lunile cât a lucrat la capac a izbutit să niveleze patul pe unde simţea că-l glodeşte. I-a plăcut vlădicii să doarmă în sicriu, şi visele i-au fost luminoase într-însul.

A visat cu precădere copilăria, petrecută lângă mare, căci se născuse în familia unui pescar. Culorile şi mirosurile erau într-atât de proaspete, încât uneori îl făceau să se trezească, şi atunci se grăbea să adoarmă din nou, fiindcă ceea ce i se arăta în vis era atrăgător. A povestit că a văzut o mare de azur în zori, dar s-a întâmplat să şi simtă mirosul smoalei cu care acoperea tatăl lui barca. Ca în copilărie, îndepărtându-se de mal şi încrucişând vâslele, s-a întins pe plasele bătute de soare şi s-a uitat la cer, şi barca se legăna, şi i se părea că cerul e marea, şi că marea e cerul. Şi-atunci a început să îşi numească sicriul barcă, spunând că în fiecare noapte pluteşte cu ea.

Într-o dimineaţă, Feofan nu a ieşit din chilia lui. Să intre la el n-au cutezat, dar au stat în picioare, în tăcere, până ce a fost adus stareţul Avksenti, de o sută patru ani neîmpliniţi, care nu îmbătrânea şi nu murea. El a intrat la episcop şi, după ce a petrecut acolo o vreme, a apărut cu zâmbetul pe buze.

A spus:

Corăbierul lui Dumnezeu Feofan a trecut de ceea ce cuprinzi, de unde nu e întoarcere pentru cei ce înoată şi cei ce umblă.

A mai spus:

Neîndoindu-se de bunăvoinţa trecerii, episcopul Feofan vă doreşte să fiţi sănătoşi.

PARFENI

Descrierea celui de-al cincizeci şi cincilea an al domniei lui Konstantin reţine atenţia, în primul rând, prin aceea că *Istoria Insulei* trece în mâinile unui alt cronicar. Ceea ce rezultă nu dintr-o schimbare a stilului (care este cam acelaşi la toţi cronicarii, cu excepţia, poate, a lui Prokopi Gângavul), ci, pur şi simplu, o serie de surse din preajma acestui an vorbesc despre moartea lui Nikon Istoricul.

Despre Nikon noi nu ştim aproape nimic. De la el a rămas numai numele, iar acesta nici măcar nu este cel mai nefericit caz: de la o sumedenie de alţi istorici nici măcar numele nu a rămas. Autorii medievali sunt de regulă anonimi, fiindcă nu prezentau opinia lor personală, ci pe cea generală, insuflată de credinţă. Mai exact spus, opinia generală era în acelaşi timp şi cea personală.

Spre deosebire de noi, oamenii, ca să zicem aşa, de formaţie veche, omului Epocii Moderne îi este greu să înţeleagă cum este posibil acest lucru. Toată problema constă în faptul că în centrul lumii medievale era Dumnezeu, iar în centrul celei de astăzi este omul. Dumnezeu este unul pentru toţi, şi de aceea privirea Evului Mediu este o privire de sus, căci numai de sus îi poţi cuprinde pe toţi. Ea reflectă un Dumnezeu unic, şi de aceea este şi ea unică. Dar acum, când în centrul lumii este omul, privirile sunt multe – ca şi oamenii.

În cea de-a şaizecea vară a prealuminatului prinţ Konstantin, păcatele noastre au făcut ca marea secetă să continue.

Tot în vara aceea, Episcop al Insulei a fost pus Afanasi.

Cea de-a şaizeci şi una vară a lui Konstantin a fost lipsită şi ea de recoltă, din pricina secetei cumplite. Cum, potrivit obiceiului, rezervele de hrană se păstrau în partea de nord a Insulei, primii care le-au simţit lipsa au fost locuitorii din partea de sud. Şi atunci episcopul Afanasi l-a îndemnat pe prinţ să trimită în Sud o mică parte din grânele depozitate, pentru ca oamenii care trăiesc acolo să nu moară.

Dar prinţul Konstantin a răspuns:

Sudul s-a rupt nu numai de Nord, ci şi de rezervele de hrană. Cum pot să hrănesc nişte străini, când mâine nu voi avea cu ce să îi hrănesc pe ai mei?

În cea de-a şaizeci şi treia vară a lui Konstantin, odată cu primăvara, au început ploile. Spre sfârşitul lui mai, când ploile au încetat, prinţul şi-a deplasat oastea spre Sud. De această dată a mers pe partea arsă a Pădurii, şi acolo nu a întâmpinat piedici, poate doar câțiva copaci mici, pe care îi încremenise jarişte a.

Mai departe au mers pe un câmp însămânţat cu mult aşteptatele cereale, şi nici acolo n-au dat de nimeni, doar de preabătrânul ţăran Elevferi, care a spus:

Pentru ce călcaţi în picioare semănăturile? Cu lăcustele v-aş compara, negreşit, dar mă tem de o moarte crâncenă.

Nişte oşteni au vrut să-l omoare pe Elevferi, dar l-a acoperit cu propriul trup episcopul Afanasi, care venise împreună cu oastea pentru a mai înmuia inimile.

KSENIA

Nu întâmplător a mers oastea prinţului pe câmpul însămânţat, cum nu întâmplătoare fusese şi campania începută în mai, când pe câmpuri abia încolţeau semănăturile. Konstantin îşi dăduse seama că, dacă această recoltă avea să fie strânsă, şansele lui de a-l birui pe prinţul Frol scădeau considerabil. Ştia cât de minuţios pregătise Frol apărarea, iar pentru el, pentru Konstantin, foamea era principalul aliat.

Pe măsură ce se apropia de Cetatea lui Frol, oastea lui Konstantin dădea tot mai des de sate şi cătune, şi toate erau pustii, căci locuitorii lor fugiseră la adăpostul zidurilor Cetăţii. Acolo nădăjduiau să găsească, cât de cât, ceva

hrană, cu toate că după seceta îndelungată nu se găsea mai deloc nici în Cetate. Puţinul pe care îl avea, prinţul Frol îl împărţise soldaţilor din oastea sa. De-aceea, bărbaţii aflaţi printre cei care luaseră drumul bejeniei intrau în oaste, că doar aşa puteau să-şi mai hrănească familiile.

Apropiindu-se de Cetate, prinţul Konstantin a fost uimit văzând cât era de schimbată. Ştia de la iscoade că Frol se ocupa de reconstrucţia ei, dar nu se aşteptase la asemenea schimbări. Şanţul cu apă din jurul Cetăţii fusese lărgit, iar zidurile erau acum atât de înalte, încât lui Konstantin i s-a părut că, plutind, norii le ating meterezele. Şi i-a întrebat pe cei aflaţi în rând cu el dacă le ating. Aceia i-au răspuns într-un glas:

Nu, nu le ating.

La cea dintâi apropiere a detaşamentului de avangardă de zidul de la nord al Cetăţii, de-acolo au zburat săgeţi. Din spatele zidului s-au ridicat fumurile unor focuri nevăzute, iar în scurt timp s-au ivit suporturi de lemn cu cazane. Suporturile erau ridicate şi deplasau cazanele în aşa fel, încât să fie deasupra feţei exterioare a zidului. Cazanele erau balansate pe lanţuri şi, la răstimpuri, din ele se revărsa ceea ce le umplea: apă clocotită şi smoală.

Apă era din belşug în Cetate, fiindcă prin ea curgea Râul. Nici smoala nu lipsea, căci pe meleagurile acelea se îndeletniceau mulţi cu pescuitul şi îşi smoleau cu ea luntrile. Detaşamentul de avangardă al prinţului Konstantin şi-a lansat săgeţile de la distanţa pe care o acoperea zborul lor, dar grosul oastei nu s-a apropiat mai mult.

Şi atunci i-a spus episcopul Afanasi lui Konstantin:

Tu vezi, prinţe, că Cetatea e bine apărată şi nu poate fi luată decât cu mari jertfe. Smereşte-ţi spiritul mândru şi întoarce-te în Oraş, şi fie asta jertfa ta către Cel de Sus.

Dar prinţul a răspuns:

Despre ce jertfă vorbeşti? Cum aş putea să mă întorc când Frol cel neiubitor de Dumnezeu a jertfit unitatea Insulei?

Nici o unitate, a replicat episcopul, nu preţuieşte cât viaţa omului. Dacă unitatea e pe placul Domnului, El o va da înapoi şi fără tine, iar dacă nu e, de ce s-o readuci?

Dar prinţul Konstantin nu i-a dat ascultare episcopului. Curmând starea pe loc, cum s-a crăpat de ziuă a şi înaintat cu oastea sa spre Cetate. Timpul

scurs îl folosise pentru pregătirea unor plute cu care urmau să biruie şanţurile cu apă. O parte le adusese din Oraş, iar o parte poruncise să fie făcute pe loc. Înainte de începerea luptei, a cerut binecuvântarea episcopului, dar Afanasi a refuzat să i-o dea.

O să-i rog doar pe îngerii cereşti, a răspuns el, să-i acopere cu scuturi nevăzute pe cei care luptă.

Prinţul l-a privit îndelung.

A spus:

Important, episcope, e ca îngerii să fie de-ajuns pentru toţi. Şi tot aşa scuturile, dar unii îngeri, din câte am auzit, zboară cu mâinile goale.

Nici n-a început bine oastea lui Konstantin să coboare plutele pe apă, că de pe ziduri a început să cadă o ploaie de săgeţi. Şi cu toate că cei care porneau la asalt încercau să se apere cu scuturile, săgeţile găseau calea spre trupurile lor. Şi iarăşi, ca mai înainte în Pădure, pe vârfurile săgeţilor fusese pusă otravă, şi cea mai mică zgârietură se lăsa cu moartea.

Iar când părţi din oaste au izbutit să biruie şanţul şi cei care mergeau în faţă au început să proptească de zid scări, de sus s-au revărsat peste ei apă clocotită şi smoală. Şi era înspăimântător de văzut cum oamenii opăriţi cădeau de pe scări, iar urletele lor nici nu mai păreau omeneşti. Carnea li se desprindea de oase şi era neagră de smoală, de parcă se născuseră în ţările în care oamenii, zice-se, au culoarea neagră. Cei opăriţi se zvârcoleau în spasme pe jos, iar unii se rostogoleau în şanţ şi se înecau, căci numai adâncul rece al apei îi putea izbăvi de chinul de neîndurat.

Şi atunci, înălţând crucea, s-a dus lângă şanţ episcopul Afanasi şi a strigat din toate puterile:

În numele Domnului vă poruncesc tuturor să vă opriţi!

Dar glasul i s-a pierdut în strigătele celor care luptau şi în gemetele celor care mureau. A stat aşa, şi pe lângă el zburau săgeţi, şi nici una nu îl atingea, căci lângă umărul său drept era un înger cu un scut, şi îngerul acela era văzut de cei cu inimă curată. Dar când a fost limpede că cei care luptau erau surzi la îndemnul episcopului, cuvintele i-au fost repetate de vocea îngerului. Şi vocea aceea a fost ca un tunet ceresc care i-a făcut pe toţi să tremure, şi nimeni n-a găsit în sine putere să nu se supună.

La adăpostul unor scuturi neîngereşti, a ieşit pe zid prinţul Frol. Timp de

trei zile s-a uitat în tăcere la episcop şi la îngerul lui, precum şi la moartea care domnea jos. Episcopul a urcat pe una dintre plute şi, după ce şi-a făcut semnul crucii, a vâslit încet spre zidul cetăţii.

I-a spus lui Frol:

Dă poruncă să fie duşi răniţii şi să fie îngropaţi cei omorâţi.

Frol a tăcut, dar nu s-a împotrivit, ci din contră, a făcut semn apărătorilor Cetăţii să nu tragă. Văzând aceasta, episcopul şi oamenii lui Konstantin au început să-i pună pe plute pe cei morţi şi pe cei încă vii. Konstantin privea de pe o colină trista sosire a plutelor, şi lacrimile îi scăldau faţa, dar el credea că nimeni nu vede.

Dar lacrimile aşa îi străluceau în soare, încât nu au rămas nevăzute de Frol, care a spus:

Asta ai voit, Konstantin?

Frol a rostit aceste cuvinte încet, dar, cine ştie cum, Konstantin l-a auzit. Poate cu urechea mijlocie, pe care, după cum scrie în cărţi, o are fiecare om.

A răspuns la fel de încet:

Nu, nu asta, Frol.

A răspuns:

Am vrut unitatea, şi o s-o dobândesc.

Şi vântul i-a dus cuvintele în urechea prinţului Frol, iar acesta doar a clătinat din cap. Unitate voia şi el, dar numai sub puterea lui.

Prinţul Konstantin a continuat să stea pe colină şi să urmărească cum plutele, acostând a suta oară, aduceau trupurile mutilate.

A şoptit:

Am citit cărţi despre marile imperii şi despre popoare care au acceptat un jug salvator. De ce nu se întâmplă aşa în Insulă, unde nu sunt popoare diferite, ci unul singur? Unitatea le va face viaţa mai bună, atunci de ce nu înţeleg acest lucru? Iar acum nu-i aşteaptă nimic bun.

Din ziua aceea a început asediul Cetăţii.

În anul acela, vremea le-a fost prielnică agricultorilor, şi recolta făgăduia să fie îmbelşugată în amândouă părţile Insulei. Acolo unde câmpurile nu fuseseră călcate în picioare de oastea prinţului Konstantin, grâul crescuse frumos. Dar apărătorii Cetăţii vedeau asta de pe ziduri, ei erau rupţi de câmpurile lor.

Prinţul Frol ştia că rezervele de hrană aproape se terminaseră, şi a vrut să cumpere grâne de pe Pământul Mare. Konstantin, prevăzând asta, şi-a scos flota pe mare, a oprit corăbiile cu grâne şi a ameninţat că data viitoare le va da foc. Şi corăbiile au făcut cale întoarsă spre Pământul Mare şi n-au mai revenit.

Atunci Frol, făgăduind nu puţini bani, a înduplecat doi corăbieri să aducă grânele noaptea, dar oamenii lui Konstantin i-au prins şi au dat foc corăbiilor. Şi ele au ars noaptea ca două făclii, iar cei care vedeau asta de pe zidurile Cetăţii plângeau.

Şi în Cetate a început foametea. Un cap de cal costa zece dinari, dar în scurt timp nici atât nu s-a mai putut cumpăra, şi atunci au început să mănânce câini, porumbei şi şobolani. Fierbeau curele, şei şi cizme de piele. Când totul a fost mâncat, deasupra caselor nu a mai fost fum, nici chiar deasupra acelora în care mai rămăsese câte ceva, căci fumul arăta că în casă e mâncare, şi atunci veneau tâlharii. Cei cărora le mai rămăseseră rezerve de făină mâncau aluatul crud, ca să nu se trădeze.

În cea de-a opta lună de asediu, în Cetate au început să fie mâncaţi oameni. Erau pândiţi în timpul nopţii pe stradă, omorâţi şi mâncaţi, mai cu seamă copiii. S-a spus că mama a cinci copii şi l-a omorât pe cel mai mic ca să-i hrănească pe ceilalţi, iar pe urmă şi-a pierdut minţile. Alţii au spus însă că minţile şi le pierduse înainte de asta şi că atunci când a gătit copilaşul era deja nebună. Lucru întărit de tâlharii care, veniţi pe urmele fumului, s-au îngrozit de ce-au văzut şi au plecat fără să se atingă de nimic. Iar pe străzi zăceau peste tot cadavre şi nu le lua nimeni de-acolo, ci, dimpotrivă, la adăpostul nopţii se tăiau din ele bucăţi de carne ca să fie mâncate.

Fugarii i-au povestit prinţului Konstantin în ce situaţie erau asediaţii şi, într-una din zile, el a trimis la zidul Cetăţii un sol, pe Anisim.

Când s-a strâns lume pe zid, Anisim a spus către ei:

Prinţul nostru, prealuminatul Konstantin, nu vă doreşte răul şi nu se va atinge de nimeni altcineva dintre voi în afară de Frol. Daţi-l pe Frol şi veţi fi salvaţi, căci nu veţi supravieţui fără hrană, iar ea vi s-a terminat.

La care voievodul Orest a răspuns că oamenii din Cetate vor rezista exact atât cât va trebui pentru a-l învinge pe vrăjmaşul Konstantin, dar pe prinţul Frol nu-l vor da.

Cuprinzându-l cu privirea pe voievod, Anisim cel trimis de Konstantin a spus:

Arăţi prea sătul pentru astfel de cuvinte, Orest, dar eu mă adresez mucenicilor şi martirilor din Cetate.

Nici nu au părăsit bine aceste cuvinte buzele celui ce le rostise, că o săgeată trimisă de pe zid i s-a înfipt în piept. O clipă a mai stat Anisim şi s-a prăbuşit la pământ. Dar pe zid s-au iscat tulburare şi luptă, dovadă că nu toţi încuviinţaseră cele spuse de Orest.

O săptămână mai târziu, s-a dus în Cetate episcopul Afanasi. El s-a întâlnit cu prinţul Frol şi l-a rugat să le dea drumul din Cetate celor care năzuiesc să o părăsească. Dar Frol nu a încuviinţat, fiindcă ştia că de plecat voiau prea mulţi.

Tu îi faci pe oamenii aceştia ostatici, i-a spus Afanasi prinţului.

Greşeşti, episcope, a răspuns Frol. Ostatici îi face Konstantin, care a osândit oamenii la foame, şi fiecare viaţă pierdută va fi păcat de moarte pentru el.

Episcopul a tăcut un moment, apoi a spus:

Păcatul de moarte se va împărţi între voi doi, dar asta n-o să-ţi facă partea mai uşoară.

După încă o lună, fiindcă prinţul Frol nu lăsa pe nimeni să plece, în Cetate au izbucnit revolte. Oamenii au fost cuprinşi de o mare furie, şi furia aceasta era a disperării. Revoltele au fost înăbuşite cu cruzime de trupele pe care Frol le hrănea cu puţinul care îi mai rămăsese. Dar când s-a sfârşit şi acesta, furia s-a întins ca o molimă şi asupra trupelor. Şi prinţului Frol i-a devenit limpede că pentru el principalul pericol nu se află în afara Cetăţii, ci înlăuntrul ei.

Trimiţând după episcopul Afanasi, Frol l-a anunţat că este gata să capituleze dacă prinţul Konstantin îi va lăsa viaţa şi libertatea. Konstantin trebuia să jure pe cruce că va pune în libertate ostaticul după ce acesta, tot după ce va fi sărutat crucea, va recunoaşte puterea suverană a lui Konstantin.

Odată întors, episcopul i-a transmis prinţului Konstantin cuvintele lui Frol.

După ce a chibzuit la cele auzite, Konstantin a sărutat în faţa oamenilor

crucea, ca semn că va pune în libertate ostaticul, ceea ce i s-a adus fără zăbavă la cunoştinţă lui Frol.

Şi-atunci porţile au fost deschise, şi trupele au intrat în Cetate avându-l în frunte pe prinţul Konstantin, care mergea călare. Au fost întâmpinaţi cu mare bucurie, ca nişte eliberatori, iar lui Konstantin i-au pus cunună de lauri. Din rândul trupelor li s-au aruncat oamenilor din Cetate pâini, care au fost rupte pe loc în bucăţi şi au dispărut în gurile înfometate ale asediaţilor. Oamenii au strâns până şi firimiturile căzute şi s-au bătut pentru ele rostogolindu-se pe pământ.

Iar când a fost scos din sălile princiare, Frol s-a plecat în faţa lui Konstantin până la pământ.

A spus:

Să-ţi aminteşti, prinţe, de jurământul pe cruce, că după ce îţi voi recunoaşte întâietatea mă vei lăsa liber.

Şi i-a răspuns Konstantin:

Îmi ţin minte jurământul, Frol, şi nici măcar nu voi aştepta recunoaşterea ta, ci te voi lăsa să pleci chiar acum.

Spunând acestea, a făcut un semn străjii, şi ea a dat drumul ostaticului. Atunci în jurul lui Frol s-a strâns pe dată mulţimea, aşa cum se strânsese mai înainte în jurul pâinilor aruncate. Şi aşa îl urau pe prinţ cei care se chinuiseră în Cetate, că într-o clipă a şi fost omorât. Straja nu a apucat să intervină, dar, după spusele martorilor oculari, nici nu prea s-a grăbit, deoarece nu primise indicaţia nemijlocită de a interveni.

Călăreţul Konstantin cu cunună de lauri se uita la trupul mutilat al duşmanului său, când, deodată, din mulţime a zburat în el o suliţă. Prinţul era fără cămaşă de zale, căci nu venise să se lupte, aşa încât suliţa i-a găsit pieptul fără apărare. Şi, atârnat în scări, a murit într-o clipă. Învălmăşeală fiind, nimeni nu a observat cine trimisese suliţa, dar unii au spus că fusese trimisă de mâna unui înger ca pedeapsă pentru perfidia lui.

Aşa s-a încheiat marea confruntare dintre Konstantin şi Frol, dintre Nord şi Sud.

PARFENI

La crearea marilor imperii se împlinea o aspiraţie generală spre unificare, şi de fiecare dată istoricii au găsit nişte cauze pentru asta. Dar prin aceleaşi cauze au explicat după aceea şi

destrămarea imperiilor, declarând de fiecare dată: *cauzele sunt la suprafaţă*. Poate că sunt la suprafaţă în sensul că sunt, toate, foarte superficiale.

Cauzele profunde nu le cunoaşte nimeni. Noi doar le tatonăm, simţind vag ritmul apropierilor şi al respingerilor. Dar deocamdată, vai, studiem valurile, uitând de fluxuri şi de refluxuri.

Vreme este să arunci pietre şi vreme să le strângi.[2] Dacă se doreşte, se poate declara (*cauzele sunt la suprafaţă*) că omul acesta strânge pietrele bune, dar le împrăştie pe cele proaste, doar că asta nu explică nimic din neobişnuita sa îndeletnicire. El nu face asta din dragoste pentru pietre, ci în virtutea unui ritm.

2. Ecclesiastul, 3:5.

Unele lucruri îşi încetează existenţa nu pentru că sunt proaste: pur şi simplu, vremea lor a trecut. Şi îşi încep existenţa nu pentru că sunt bune: lor, dimpotrivă, le-a sosit vremea. Vreme este să arunci pietre şi vreme să le strângi. Să fie vremea răspunsul? Vremea şi ritmul.

Locul armoniei absolute a fost Raiul, dar oamenii au încălcat această armonie, osândindu-se la sudoare, sânge şi moarte. Au fost cauze cu temei? Se pare că nu: nu văd decât saţietate de tihnă şi dorinţă de fugă. Dar pendulul a oscilat din nou, şi urmaşii fugarilor visează la Raiul pierdut.

Armonia supremă a figurilor de şah există la dispunerea lor iniţială: dar prima mutare este o perturbare a ei. Fiecare mutare accentuează acest lucru, însă fără mutări nu se poate. Aşa este legea implacabilă a şahului şi nu cei care joacă au inventat-o.

Sudul Insulei nu a suferit persecuţii din partea Nordului, iar locuitorilor lui nu le era drag prinţul Frol. Ei fuseseră de partea lui supunându-se ciudatului ritm al istoriei şi instinctivei lor atracţii spre mişcare. Când viteza de mişcare a făcut să le ţiuie urechile, oamenii aceştia au început să fie ispitiţi din nou de tihnă.

Konstantin şi Frol au fost creaţi unul pentru altul şi au săvârşit ceva comun. Într-un anumit sens, ei au fost o pereche inseparabilă şi au murit în aceeaşi zi.

În aceeaşi zi visăm şi noi doi, Ksenia şi cu mine, să murim.

CAPITOLUL AL TREILEA
MIHAIL

La moartea prinţului Konstantin a preluat domnia fiul său, prinţul Mihail. Începutul domniei lui nu a fost lipsit de nori, căci prinţul Andronik, fiul ucisului Frol, nu s-a grăbit să recunoască întâietatea lui Mihail. El a declarat că recunoaşterea de către tatăl său a întâietăţii lui Konstantin nu se extinde asupra lui şi a cerut o întrevedere cu Mihail.

Întâlnindu-se, cei doi prinţi au discutat despre genealogii, căci din pricina lor şi începuse dureroasa potrivnicie. După discuţii de săptămâni s-a ajuns la un acord care consta în următoarele: era recunoscut de către amândoi prinţii faptul că prima noapte fusese petrecută de împăratul Augustus cu prinţesa Melania, preafrumoasa familiei princiare. Însă ceea ce căuta Augustus într-o relaţie era profunzimea şi, de aceea, cea de-a doua noapte a petrecut-o cu prinţesa Ilaria, şi căutarea lui s-a dovedit a nu fi zadarnică.

Fără a ţine seamă că descoperise ceea ce căuta, în dimineaţa zilei următoare împăratul a părăsit Insula şi nu s-a mai întors niciodată aici.

Cea dintâi a născut Ilaria, ceea ce, potrivit învoielii dintre prinţi, i-a dat neamului ei prerogativa de putere faţă de neamul Melaniei. Şi prinţul Andronik a confirmat recunoaşterea acestui drept, deşi expresia chipului său a fost în clipa aceea îngândurată.

PARFENI

După războiul genealogiilor, prinţii au ajuns la un acord. Augustus, după cum reiese, a stat în Insulă timp de două zile, nu trei. În opinia lui Mihail şi a lui Andronik, odată cu o a treia zi devenea posibilă o a treia dinastie.

În această încercare de a se pune în siguranţă faţă de o a treia putere poate fi văzută, de ce nu, o naivitate. Într-adevăr, argumentul nu ar rezista la critică. Un bărbat care a devenit în decurs de două zile întemeietorul a două dinastii părea întru totul capabil să dea început şi unei a treia, şi

unui număr şi mai mare de dinastii decât au încăput în acele două zile. Asta – din punct de vedere fiziologic. Dacă însă priveşti istoria metafizic, întemeierea unei dinastii nu se reduce la zămislire şi cere, indiscutabil, o zi anume, fiindcă ziua aceea este ea însăşi o epocă.

Este de remarcat faptul că, în cursul ajungerii la un compromis, frumuseţea uneia dintre străbunici a fost pusă în antiteză cu profunzimea celeilalte. Poate fi de mirare, desigur, că la momentul acordului între cei doi prinţi au fost scoase la lumină noi detalii referitoare la femei: timp de mai multe veacuri, Clio tăcuse mâlc în privinţa pasiunilor avute de Augustus în Insulă.

Aici se relevă o atitudine faţă de lume ca faţă de o operă de artă. Numai ceea ce este frumos este adevărat sau, ca să ne exprimăm în spiritul cronicii, profund. Şi invers: numai ceea ce este profund este cu adevărat frumos. Ca să crezi un text, el trebuie să fie frumos. Tocmai această situaţie ridică întrebarea de ce Augustus, găsind profunzimea, pleacă fără zăbavă. Că pleacă nu e important, principalul este că a găsit ceea ce căuta.

Îngândurarea prinţului Andronik i s-a părut prinţului Mihail un semn rău. El şi-a dat seama că înţelegerea lor nu este trainică şi că, la prima rafală de vânt, avea să cadă precum o casă ridicată pe nisip. Şi-atunci s-a îndreptat către episcopul Afanasi şi i-a împărtăşit îngrijorarea lui în privinţa viitorului.

Îngrijorează-te, prinţe, pentru prezent, l-a sfătuit episcopul pe Mihail, căci viitorul vine sub formă de prezent. De ajutor poate fi aici numai Agafon Înaintevăzătorul, care, neluând în seamă timpul, nu se îngrijorează pentru viitor.

Auzind aceasta, prinţul Mihail l-a chemat pe Agafon şi i-a împărtăşit îngrijorarea lui.

Şi Agafon a spus:

Tu, prinţe, vei avea un fiu numit Parfeni, ceea ce înseamnă *cast*. Iar prinţului Andronik i se va naşte o fiică, Ksenia, adică *străină*, ceea ce poate fi înţeles ca *străină lumii*. Şi se vor uni prin cununie, şi prin unirea lor se vor stinge luptele interne în Insulă.

Va fi asta într-un timp măsurat? a întrebat prinţul Mihail.

Nemăsurată e numai veşnicia, a răspuns Agafon Înaintevăzătorul.

Aflând cele spuse de Agafon, prinţul Andronik a început să arate mai mult entuziasm pentru înţelegerea încheiată. Prezicerile lui Agafon i-au trezit o mai mare încredere decât făgăduielile lui Mihail.

În cea de-a cincea vară a domniei lui Mihail, în Insulă a venit pe mare un oarecare fierar cu un câine vorbitor, care era orb. Fierarul acesta lua de la oameni inele şi coliere de aur, le îngropa în pământ şi pe urmă îi poruncea

câinelui să le caute. Şi câinele dezgropa giuvaier după giuvaier şi, luându-le în dinţi, le înapoia posesorilor, şi spunea despre fiecare: care e milostiv şi bun şi care, dimpotrivă, e desfrânat şi calcă pe-alături.

Unii, convingându-se de clarviziunea câinelui, au preferat să se despartă de podoabele lor şi, pe neobservate, s-au făcut nevăzuţi, numai să nu îşi audă vorbe greu de îndurat. Şi cum câinele nu dăduse greş nici măcar o dată, toţi spuneau că el are darul cunoaşterii, măcar că e vrăjitoresc. Înainte de a pleca împreună cu fierarul într-o direcţie necunoscută, câinele a prezis că Insula va fi lovită de o molimă.

Văzând că până atunci câinele nu dăduse greş, toţi au fost cuprinşi de o mare îngrijorare şi l-au întrebat pe Agafon Înaintevăzătorul dacă prezicerea molimei nu e mincinoasă.

Agafon, răspunzând la întrebare cu o întrebare, le-a spus:

Ce folos ai să ştii ceva în faţa căruia eşti neputincios?

De ce tu, Înaintevăzătorule, nu vrei să ne previi despre molima asta păgubitoare? au ripostat oamenii. Am lua nişte măsuri de salvare, chiar dacă ea nu se adevereşte.

La aceasta, Agafon le-a răspuns cu mâhnire:

Nu vă previn în fiecare zi că beţia e păgubitoare şi nu vă arăt măsuri eficiente de salvare? Păi, răspundeţi-mi, multe aţi luat până acum?

KSENIA

Despre molima care avea să vină, Agafon Înaintevăzătorul le-a spus cu greu prinţilor, şi nu le-a spus nimic despre moartea lor. Nu-i plăcea să privească înainte. Strict vorbind, nici porecla *Înaintevăzătorul* nu îi fusese dată chiar corect: Agafon privea simultan în toate părţile.

El vedea evenimentele care aveau să vină cu aceeaşi claritate cu care le vedea pe cele care veniseră. Pe cele dintâi, poate, chiar mai clar, pentru că nu erau deloc deformate de imperfecţiunea memoriei omeneşti. Istoria, spunea învăţătura lui Agafon, povesteşte nu atât despre trecut, cât despre prezent.

În una dintre predicile sale, el analizează problema predeterminării evenimentelor. Afirmă că predeterminare nu există. Există liberul-arbitru al omului, care duce la unele evenimente sau la altele.

Aşa a vorbit Agafon.

Dezbătând acest capitol al cronicii, Parfeni şi cu mine am atins chestiunea liberului-arbitru. Eu nu înţelegeam cum o libertate nelimitată în alegere poate să nu încalce atotputernicia lui Dumnezeu.

Parfeni a spus:

— De ce, bucuria mea? Poate. Numai că orice alegere a omului, chiar cea mai liberă, îi este

dinainte cunoscută lui Dumnezeu.

Eu m-am gândit: soţul meu mă numeşte *bucuria mea*. E o veşnicie de când suntem o bucurie unul pentru altul. Noi suntem o alegere liberă unul pentru celălalt, deşi am fost cununaţi fără să ni se ceară consimţământul. S-ar putea spune că alegerea s-a făcut după aceea, în timpul convieţuirii noastre, dar o astfel de explicaţie ar fi superficială. Cu siguranţă că ea n-ar fi pe placul lui Agafon, care nu ia în seamă timpul. Alegerea s-a făcut nu după cununie, ci înlăuntrul ei.

Eu consonez cu Agafon în multe. Câteodată ghicesc câte ceva din viitor, dar despre asta nu vorbesc. Nu că ascund – pur şi simplu, nu pot să exprim. În nici un caz nu mă compar pe mine cu Agafon: el a pre*văzut*, iar eu pre*simt*. Asta nu se lasă spus.

În cea de-a şaptea vară a domniei prealuminatului prinţ Mihail, prin mai, soaţa lui, prinţesa Zoia, s-a simţit grea. Tot atunci, în luna mai, prinţesa Evpraksia a început să poarte în pântec pruncul prinţului Andronik.

În luna august a celei de-a şaptea veri a domniei prinţului Mihail, Insula a fost lovită de molimă. Molima începuse pe Pământul Mare, iar pe Insulă a fost adusă de şobolanii de pe corăbii.

Şi-atunci l-au întrebat pe Agafon prinţul Mihail şi prinţul Andronik:

Ne întrebăm de ce au fost zămisliţi copiii noştri, dacă le e sortit să moară de pe urma molimei?

În toate cele ce privesc zămislirea, întrebările către un terţ nu sunt întru totul justificate, căci ea e înfăptuită de doi, a răspuns Agafon. Doar un lucru o să spun: copiii vor fi salvaţi.

Într-o săptămână, molima a cuprins întreaga Insulă, şi nu a mai fost scăpare niciunde. Unii au plecat în Pădure, nădăjduind că boala cumplită nu-i va ajunge acolo, iar alţii şi-au făcut cocioabe pe un ţărm pustiu. Dar nevoile traiului i-au făcut să se ducă, fie şi rar, pe la casele lor, şi când se întorceau aveau deja într-înşii particule din molima purtătoare de moarte, şi acestea deveneau vădite.

Cel atins simţea înainte de toate ceva ca o lovitură de suliţă sub un omoplat sau în piept, în dreptul inimii, şi cădea la pat şi începea să scuipe sânge. Pe urmă parcă se aprindea, iar pe urmă îl apuca tremuratul. Şi i se umflau gâlci, la unii la gât, la unii la şold, iar la unii sub un muşchi sau sub umărul obrazului, dar şi sub spată ori în stinghie.

În cea dintâi lună de molimă a murit iereul Ioan, care îi spovedise fără nici o frică pe muribunzi, iar pe urmă îi şi prohodise. În timp ce slujea un parastas, au început să îl lase picioarele, a fost prins de subsuori şi dus până la o bancă, şi nici în timp ce era purtat spre casă nu a contenit să

prohodească, şi în scurt timp s-a sfârşit cu rugăciunea pe buze.

A murit meşterul aurar Evloghi, ale cărui podoabe erau purtate de aristocraţia Insulei. De mâinile lui erau făurite sfeşnicele pentru hramul Schimbării la Faţă şi fuseseră aurite cupole care, când timpul e senin, par cuprinse de foc, spre bucuria celor cucernici şi spaima celor necredincioşi.

A murit mai marele perceptorilor, Evmeni, om incoruptibil şi care muncise cu mare osârdie, de-aceea era tratat cu toată cinstea, dar, ca să spunem adevărul, nu era iubit.

După el s-a dus şeful străjii orăşeneşti, Visarion, al cărui pumn greu le era cunoscut multor orăşeni. Şi atât de mare îi era puterea obişnuinţei, că până şi când i s-a cântat prohodul, înfricoşătoarea lui mână dreaptă a căpătat brusc o înfăţişare de pumn. Cred că, în gândul lor, mulţi ar fi oftat uşuraţi că se sfârşise, de n-ar fi avut-o în faţa ochilor pe cea care-i mai înfricoşătoare decât orice strajă.

Au murit şi mulţi alţii, o sumedenie, Dumnezeu le ştie numele.

Şi viii nu mai apucau să îngroape morţii, şi nu erau atâţia sănătoşi câţi trebuiau să vadă de bolnavi, încât zece bolnavi erau îngrijiţi de un sănătos. Multe case stăteau deja goale sau rămânea în ele câte un om, uneori – un copil.

Era în zilele acelea în fruntea Oraşului, cu alte cuvinte, eparh, un om pe nume Amvrosi. În fiecare zi umbla luând la rând cartierele, ca să vadă unde e cel mai greu şi să trimită acolo ajutor. Din banii încredinţaţi lui nu îşi însuşise nici un singur dinar, ceea ce nu era lucru obişnuit în Insulă, şi dădea totul, adăugând şi veniturile lui, luptei cu molima.

Acest Amvrosi verifica personal casele goale, ca să fie sigur că nu era nimeni uitat acolo, şi nu-i era teamă să atingă trupurile bolnave ca să vadă dacă mai era viaţă în ele sau nu. Locuitorii îl cinsteau pe Amvrosi ca pe un om drept, din cei ce nu se întâlnesc des printre eparhi. Faptul că cei morţi, chiar dacă nu imediat, erau îngropaţi, iar cei vii primeau ajutor, era un mare merit al său. Faptul că şi-a îndeplinit cu fermitate datoria i-a salvat atunci pe mulţi, chiar dacă pe mulţi, fireşte, nu i-a salvat.

Şi a bântuit molima trei luni, şi nimeni nu număra atunci morţii, dar era limpede pentru toţi că socoteala era cu zecile de mii.

La sfârşitul lui septembrie, după ce a primit rasa, prinţul Mihail a părăsit

lumea aceasta.

La începutul lui octombrie, tot după ce s-a călugărit, s-a săvârşit din viaţă prinţul Andronik.

Şi a rămas Insula pustiită şi fără nimeni în frunte.

Dar la aceste morţi s-a mai adăugat încă una. La mijlocul lui octombrie, când molima începuse deja să se potolească, s-a săvârşit Agafon Înaintevăzătorul. Judecând după faptul că, în ultimele luni de viaţă, Agafon se adâncise mai mult ca niciodată în rugăciune şi în post, el a ştiut că avea să moară în scurt timp. Şi nu a spus nimănui nimic. Şi preacinstitul lui trup a fost îngropat în biserica mânăstirii Schimbării la Faţă.

Moartea lui a îndurerat mult Insula, căci Agafon fusese un om drept. I-a mâhnit pe locuitorii Insulei şi faptul că plecase singurul om care cunoştea viitorul. Şi cu toate că nu îi stătea în putere să prevină nimic, gândul în sine că cineva are ştiinţă de viitor făcuse ca tuturor să le fie ceva mai uşor.

Amintind înţelegerea dintre prinţii ce îşi dăduseră sufletul Domnului şi, cu atât mai mult, prezicerea lui Agafon Înaintevăzătorul pentru dinastiile Romanizilor şi Iraklizilor, care se trăgeau din fiii lui Augustus, s-a hotărât amânarea problemei puterii până ce vor fi născuţi copiii prinţilor şi vor ajunge la vârsta de un an. Când avea să fie limpede că nou- născuţii rămân pe lumea aceasta, urma să fie numit un regent.

Pentru ca Insula să nu fie lovită în vreme de restrişte şi de molima anarhiei, poporul ei, în frunte cu amândouă dinastiile, s-a adresat episcopului Feofan cu rugămintea ca, până atunci, să ia conducerea asupra sa. După ce a ascultat acele cuvinte, Feofan s-a închis în chilia lui şi, în genunchi, plecat până la pământ, s-a rugat toată noaptea. Odată cu primele raze de soare, a ieşit în faţa oamenilor care îl aşteptau şi a spus:

Dacă e după vrerea lui Dumnezeu, aşa să fie.

CAPITOLUL AL PATRULEA
IUSTIN

Greu de crezut că se va găsi o pană vrednică să descrie domnia cucernicului Iustin, prinţul-regent, care, după rugăminţi îndelungate, s-a învoit să ocupe locul de tutore pe lângă nevârstnicul Parfeni, fiul fratelui său Mihail, plecat înainte de vreme dintre noi. Dacă chiar se va găsi o astfel de pană, îi va fi greu – o, cât de greu – să îndepărteze cuvintele oficiale de *tutore* sau, poate, *regent*, de vreme ce cucernicul prinţ Iustin a devenit din prima zi pentru adolescentul Parfeni *al doilea tată*.

Va scârţâi această pană ca o osie neunsă, va începe să se târască pe hârtie, se va poticni ca un cal care a simţit lupul, şi va prefera formalismului caldul cuvânt *tată*. Că primul, că al doilea – cine are grija unei astfel de socoteli şi cine, în general, va socoti asta o grijă? *Tată* – asta e principal. Acest cuvânt a şi fost primul care a zburat de pe buzele orfanului când, la timpul cuvenit, copilul a început să vorbească.

Al doilea cuvânt a fost *mamă*, adresat prinţesei Glikeria, soaţa prinţului Iustin. Purtând povara unei tinereţi pline de nelinişti, sărmane, dar cinstite, complicate, dar minunate, prinţesa a devenit pentru copil o pildă nepieritoare. O licărire a ceva fără seamăn, buna măsură.

KSENIA

Despre alegere. Acest capitol a fost scris de un om care a făcut simultan două alegeri ce se excludeau una pe alta. Este vorba despre Prokopi Gângavul, care a descris domnia prinţului-regent Iustin. Descrierea se deosebeşte prin stilul ales al relatării, pe care cineva l-a numit în chip fericit elevat. Este atât de diferit de stilul celorlalţi cronicari!

Cu mulţi ani în urmă, a fost găsit un uimitor – se poate spune, senzaţional – manuscris. El este intitulat *Istoria adevărată a prinţului Iustin, scrisă de Prokopi Gângavul*. A fost descoperit în chilia lui Prokopi, într-o crăpătură a hornului.

Din vremea când mânăstirea a început să fie încălzită de o singură sobă mare aflată la subsol (asta s-a întâmplat încă înainte de Prokopi), soba din chilie nu a mai fost încălzită, şi cronicarul,

după toate aparenţele, a luat hotărârea să o folosească drept ascunzătoare. Bag de seamă că restaurarea mânăstirii Mântuirea Insulei este din când în când reluată – doar Dumnezeu ştie la ce descoperiri trebuie să ne mai aşteptăm…

Păstrarea manuscrisului într-o tainiţă nu a fost o toană fără noimă a autorului: manuscrisul conţine date contrare, ca să nu spunem mai mult, celor despre care vorbea el însuşi în cronică. Judecând după documentul găsit, Prokopi se pregătea să îl aducă la cunoştinţa opiniei publice. Dar probabil că el a rămas în tainiţă după moartea subită a autorului.

Pe ultima filă a manuscrisului se află o notă misterioasă. În forma publicată, ea arată în felul următor:

La mormântul lui Agafon nu va afla al prorocirii glas nimeni izvor este de cunoştinţe despre viitorul Insulei.

Construcţia acestei fraze este neobişnuită şi sensul ei este obscur. Clar este numai faptul că ea este legată cumva de prorocirea lui Agafon Înaintevăzătorul. Dar – în ce fel?

Aşadar, furându-i Insulei prezicerile despre viitor, Prokopi a îmbogăţit-o în acelaşi timp cu cunoştinţe despre trecut. Încă din titlul textului găsit rezulta că istoria din cronică era *neadevărată*. Întrucât fuseseră scrise două istorii în paralel, rezulta că Prokopi a optat simultan pentru una adevărată şi una falsă.

Separând în scrierile sale adevărul de minciună, Prokopi pare a nu fi pus punct aici. Probabil, chiar a admis că, odată cu trecerea anilor, adevărul şi minciuna vor face schimb de locuri între ele (ceea ce s-a întâmplat chiar în timpul vieţii lui), şi le-a dat urmaşilor posibilitatea de a aprecia singuri.

La trei ani de la naşterea lor, cei doi copii care urmau să fie căsătoriţi au fost logodiţi. Ei au devenit cu adevărat o podoabă a Insulei, două flori, cele mai minunate ale pământului nostru. Tuturor li se părea că sunt ca doi mici sori, iar căpşoarele lor sunt aureolate. Ivirea lor pe stradă pe o vreme mohorâtă alunga norii, încât se putea spune că luminau în acelaşi timp trei sori, iar ei îi încălzeau pe toţi. În timp ce pe ei, pe copii, pe Parfeni şi pe Ksenia cei binecuvântaţi, îi încălzea dragostea lor pentru Iustin şi Glikeria.

Dacă Parfeni, prin purtarea sa, era asemenea copiilor de vârsta lui, nu la fel stăteau lucrurile cu Ksenia. Ei nu-i plăceau jocurile copilăreşti şi se ţinea deoparte, aşa încât ignoranţilor şi celor lipsiţi de fineţea simţurilor putea să li se pară nesociabilă şi chiar cam sălbatică. În realitate, aparenta ei nesociabilitate reflecta faptul că atenţia îi era îndreptată nu spre cele pământeşti, ci spre cele înalte. Modelul ei era, până în vârful unghiilor, Glikeria, făclie a neprihănirii şi a purităţii.

Glikeria era cea de-a doua soţie a lui Iustin. Prima lui soţie, Agafia, se dovedise a fi stearpă şi, de aceea, prinţul fusese nevoit să se despartă de ea.

Până să se ajungă aici, Iustin şi Glikeria încercaseră să o vindece pe Agafia de această neputinţă, dar cum strădaniile lor se dovediseră la fel de nerodnice ca şi Agafia, Iustin a trebuit, călcându-şi pe inimă, să o ia de soaţă pe Glikeria.

Grija Kseniei a luat-o asupră-şi mătuşa ei, Klavdia, care îşi petrecea zilele pe Ţărm. Hotărându-se însă ca cei doi copii să nu fie despărţiţi, ei îşi petreceau de obicei vremea împreună, când în Palat, când prin preajma mării.

N-am decât a mă întrista pentru faptul că nu-mi ajunge priceperea pentru a descrie bunătatea şi înţelepciunea celor care au luat tutela minorilor. Cum să nu deplângi faptul că nu ai fost la Atena şi nu ai studiat prin academii, că ai mintea necizelată şi simţurile nerafinate? Că, luând seama la jocuri, la început nu le-am perceput esenţa educativă ascunsă, căci, jucând cu piosul cuplu, să zicem, par sau impar, minunatele odrasle au învăţat încă de la o vârstă fragedă să facă deosebirea, în timp ce unele persoane distinse cu cinuri nu le deosebesc bine.

În cea de-a opta vară a domniei virtuosului Iustin, pupilului Parfeni i-a intrat în obicei să joace „cuţitaşele“. Acest joc dezvolta precizia şi abilitatea atât de necesare unui viitor suveran. Arta de aruncare a cuţitului răsucindu-te, în care l-a iniţiat pe Parfeni bine intenţionata Glikeria, era un mijloc de a lupta cu neîndemânarea proprie într-o oarecare măsură sus-numitului orfan, şi oricum, după cum se spune, această artă nu este niciodată lipsită de folos în viaţa socială. Copilul a început să fie iniţiat în acest joc încă la vremea când orice învăţătură poate fi însuşită uşor.

Altfel stau lucrurile cu noi, adulţii, incapabili să învăţăm nu numai aruncarea cu răsucire, dar chiar şi să memorăm un mic număr de cuvinte străine. De-aceea stăm fără grai, muţi în faţa celor veniţi de pe Pământul Mare, nefiind în stare nici să îi salutăm, ca să nu mai vorbim despre lucruri complicate, cum ar fi discursul filozofic sau, spre exemplu, structura silogismului. Fără limbă nu poţi lega nici o simplă prietenie, nici o relaţie mai strânsă, de-aceea şi avem până acum atât de puţine căsătorii interstatale. Dar despre asta rămâne să mai vorbim şi ne vom întoarce la cele de mai înainte.

În timpul jocului, Glikeria, ca o adevărată a doua mamă, veghea

neobosită ca nici unul dintre cuţitaşe să nu zboare în direcţia moştenitorului tronului princiar. Dar când, printr-o aţâţare diabolică, un cuţitaş a zburat totuşi în direcţia lui, pe nevârstnicul Parfeni l-a salvat ţipătul la fel de nevârstnicei Ksenia, cea care îi fusese menită ca soţie. În momentul acela, ea se plimba cu o rudă a ei pe malul mării. Trecând pe lângă o stâncă ce amintea de un turn, ea a strigat scurt:

Cuţitul!

Şi a fost de-ajuns. Învingându-şi nedibăcia, băiatul a apucat să facă o semirotire, şi cuţitul care zbura spre inima lui i s-a înfipt în antebraţ.

Acela s-a dovedit a fi un cuţit de mari dimensiuni şi aruncat cu iscusinţă, aşa încât, dacă nu ar fi fost ţipătul, totul se putea sfârşi tragic pentru Parfeni. Scoasă din fire de mânie, bine intenţionata Glikeria a poruncit să i se taie de îndată capul băietanului care aruncase cuţitul fără băgare de seamă. Unii oameni, mincinoşi sau, pur şi simplu, ignoranţi, îşi amintesc că acel cap tăiat ar fi vorbit. Dacă se dă atenţie la *ce* anume a spus el (dar eu nu vreau să repet acest lucru), istoria cu capul vorbitor se prezintă cu totul nedemnă de crezare.

KSENIA

Jocul propriu-zis cu cuţitaşele eu nu l-am văzut (noi ne aflam prea departe de jucători), dar am simţit cu ce se îndeletniceau ei în momentul acela, acolo, în nordul Insulei.

Noi ne plimbam pe malul mării, pe lângă castelul nostru. În faţă mergea mătuşa Klavdia, sora răposatului meu tată, care se ocupa de educaţia mea. Mergea chiar pe fâşia udată de valuri, ţinându-şi poalele rochiei. Le ţinea cu amândouă mâinile, sus – deasupra genunchilor, şi cu toate astea o parte luneca pe nisipul ud, intrând întruna în spuma tremurătoare a mării. În ziua aceea îmi atrăseseră atenţia picioarele Klavdiei. Erau, cum s-ar spune în limba de astăzi, în X. Brusc, m-a săgetat o nelinişte şi, înainte de a-mi da seama ce fac, am strigat:

— Cuţitul!

— De ce ai strigat „Cuţitul!“? a întrebat mătuşica fără să-şi încetinească mersul.

— Dar de ce sunt picioarele dumitale în X? am răspuns eu cu o întrebare.

Klavdia nu a înţeles nici strigătul meu, nici întrebarea, şi nici eu n-am înţeles nici una, nici alta – mi-au scăpat, pur şi simplu. La drept vorbind, nu eram aici. Îl vedeam departe, în Oraş, pe Parfeni, auzeam cuvintele dintr-un viitor de nepătruns. La fel s-a întâmplat, de altminteri, cu Klavdia, care odată a spus despre mine: *un copilaş problematic*. Cred că este ceva de familie la noi.

Strigătul meu l-a salvat pe Parfeni. Printr-un anume fel ciudat, el l-a auzit (ursitul meu îmi auzea cuvintele de la orice distanţă) şi s-a întors în direcţia mea. A fost de-ajuns pentru ca acel cuţit să nu nimerească în inimă, ci în umăr. Dintre cele două variante ale evenimentului oferite de Prokopi Gângavul, mai aproape de adevăr este cea reflectată în *Istoria adevărată*.

În cea de-a douăsprezecea vară a domniei lui Iustin, devotata lui soţie, Glikeria, acest recipient al neprihănirii, a înfiinţat o Casă de Cucernicie, destinată femeilor care înainte îşi vindeau trupul, dar o apucaseră pe calea îndreptării. Pentru a nu fi ispitite să se lase pradă vechiului păcat, au fost îndepărtaţi din casă toţi bărbaţii, mai puţin portarul Evlampiu, care avea nouăzeci şi doi de ani. Pocăitele (ele se numeau între ele surori) lucrau veşminte de toată ziua. O dată pe săptămână, duminica, una dintre surori se ducea la târg şi le vindea, iar banii câştigaţi asigurau hrana acestor femei.

În cea de-a paisprezecea vară a domniei prinţului Iustin, acea făclie a omeniei care era Glikeria a mai înfiinţat o astfel de casă, apoi încă una şi încă una. Moravurile s-au îndreptat în Insulă până într-atât, încât unii au început să se teamă că, în cele din urmă, aici are să înceteze procreaţia. Sau că ea se va înfăptui într-un mod mai puţin păcătos – de pildă, prin îmbobocire. Între timp, principala menire a cuplului domnitor – educarea cuplului princiar – era îndeplinită cu cea mai mare responsabilitate, deşi cu încetineală.

În cea de-a optsprezecea vară a domniei cucernicului Iustin, evenimentele îşi urmau cursul, ca întotdeauna, fără grabă. La opt ani de la memorabila zi a jocului cu cuţitaşe, vârsta tinerilor Parfeni şi Ksenia crescuse doar cu un an şi jumătate. Ceea ce arată cât de complexă era activitatea educativă a cucernicilor Iustin şi Glikeria.

Ei considerau, pe bună dreptate, că în situaţii de felul acesta nu trebuie să te grăbeşti şi că, în nici un caz, încetineala naturală a timpului lui Parfeni şi al Kseniei nu trebuie învinsă într-un fel nenatural. Iustin şi Glikeria au observat că în copilărie timpul nu e zorit. Această descoperire le-a îngăduit să socotească anii lui Parfeni şi pe cei ai Kseniei într-un fel aparte, împărţindu-i la trei, iar uneori şi la patru. Ceea ce, firește, făcea necesar ca ei, Iustin şi Glikeria, să rămână la putere mai mult decât se preconizase, dar aşa erau făcuţi aceşti oameni, că nu îşi puteau lăsa pupilii cu educaţia nedesăvârşită.

O sută de ani de cere o educaţie cum se cuvine, spunea uneori Iustin, atât avem să şi lucrăm la ea.

Eu am convingerea că nu trebuie să se compare timpul diferiţilor oameni sau să se spună: acesta a trăit mult, dar uite că acela nu. Fiecare a trăit atât

cât a avut nevoie pentru a împlini ţelul vieţii sale. Vede oricine ce talmeş-balmeş se produce de îndată ce începem să vorbim despre timp, despre vârstă şi despre alte asemenea lucruri. Se vede de la bun început că fiecare are propriul său timp, de-aceea le şi este atât de greu oamenilor să găsească o limbă comună.

Iată de ce nu fiecare îşi cunoaşte vârsta. Nu sunt o raritate familiile în care nimeni nu îşi ştie vârsta, deşi se bănuieşte, să zicem, cine din neam este cel mai bătrân. Dacă nu le este cunoscut nici acest lucru, atunci vârsta devine obiectul unei înţelegeri. În ceea ce priveşte timpul, este bine că întotdeauna asupra lui se poate conveni.

În cea de-a douăzecea vară a cârmuirii sale, vânând iepuri, nici nu a apucat preaînţeleptul Iustin să pună laţurile, că din cer a picat un şarpe uriaş, şi toţi s-au înspăimântat. Şi-au fost un bubuit şi un vaier al pământului, şi oamenii au fugit care-ncotro. Şi a înţeles prinţul că acesta era un semn de mai sus, ca să îl întoarcă de la vânătoarea de iepuri, îndeletnicire necucernică. Şi de-atunci, el nu s-a mai dus la vânătoare.

În cea de-a douăzeci şi cincea vară a cârmuirii preanobilului Iustin, a venit în Insulă filozoful grec Eusebiu. Văzând viaţa cucernică a prinţului, Eusebiu şi-a schimbat felul de a gândi şi a primit botezul. Nefiind un om sărac, el i-a dăruit prinţului trei sute de dinari pentru amenajarea Insulei. Însufleţit de dragostea pentru poporul său, neiubitorul de arginţi Iustin i-a cheltuit fără zăbavă pe toţi, până la ultimul dinar, pentru fapte bune, iar lui Eusebiu i-a dat în scris făgăduiala că banii dăruiţi i se vor întoarce însutit pe lumea cealaltă.

Un an mai târziu, Eusebiu a murit subit şi, când a fost înmormântat, i s-a pus în mâini suspomenita hârtie. După câteva săptămâni, el i-a apărut în vis lui Iustin cu cuvintele: ia-ţi hârtia. Şi-atunci au desfăcut mormântul şi l-au aflat pe Eusebiu şezând cu un sul în mână. Dar când au încercat să ia acel sul, răposatul nu l-a dat nimănui altcuiva decât prinţului. După ce Iustin a luat hârtia, Eusebiu s-a culcat la loc. Şi au citit cu toţii cele scrise în ea: *Eu, Eusebiu Filozoful, confirm cu semnătură ologrăfă cucernicului prinţ Iustin că am primit datoria însutit*. Aflând despre această uluitoare întâmplare, mulţi oameni cu stare i-au dat bani prinţului Iustin fără teamă şi, se poate chiar spune, cu bucurie.

În cea de-a douăzeci şi şasea vară a cârmuirii lui Iustin, într-un urcior cu vin s-a vârât un şarpe şi a băut tot vinul. Şi s-a umflat atât de tare, că n-a mai putut să se târască afară. Şi când i-au dus urciorul preaînţeleptului Iustin, acesta i-a spus şarpelui cu un zâmbet blând:

Mai întâi dă-ne înapoi vinul pe care l-ai băut, şi abia pe urmă o să poţi ieşi.

După un răstimp, şarpele a vărsat vinul şi s-a eliberat. La aceasta, cei de faţă au căzut cu faţa la pământ şi au proslăvit marea înţelepciune a prinţului.

În cea de-a treizecea vară a cârmuirii lui Iustin s-a petrecut o mare nenorocire: într-o noapte din septembrie a luat foc Palatul princiar. S-au luptat mult să îl stingă şi când, în sfârşit, l-au stins, au găsit în iatacul princiar două trupuri carbonizate. Erau trupul lui Iustin şi trupul Glikeriei. Aşa au ars două făclii ale cucerniciei, şi iatacul le-a devenit criptă.

PARFENI

Nu tot ce a spus Prokopi în cronică trebuie considerat fals. Prokopi arată, pe bună dreptate, că fiecare om are timpul său, şi că şi timpul se poate schimba în diversele perioade ale vieţii lui. Are dreptate şi când spune că durata şi ritmul vieţii i se dau fiecărui om după cum are el nevoie. Câteodată e nevoie de mai mult timp ca să înţelegi ceva sau, dimpotrivă, pentru a explica acel ceva altora.

Da, toţi oamenii au un timp comun, dar el nu este decât o linie punctată pe care se înscrie timpul personal al fiecăruia dintre noi. De aceea, unii trăiesc douăzeci de ani, iar alţii două sute. Sau nouă sute. Timpul lor personal este o realitate, iar timpul comun este o pură convenţie. O dorinţă de a da impresia că totul este legat. Chiar este cumva neaşteptat că Prokopi a înţeles acest lucru.

Până la urmă, năzuinţa nelegitimă a lui Iustin şi a Glikeriei de a cârmui cât se poate mai mult nu a anulat corectitudinea socotelilor lor. Ksenia şi cu mine, parcă simţind (ea chiar a simţit, fără nici o îndoială) că viaţa noastră avea să se întindă ceva vreme, nu ne-am grăbit să ne maturizăm.

Spre deosebire de alţi cronicari, Prokopi s-a străduit să se ţină cât mai aproape de Curtea domnitoare, explicaţia dată de el fiind aceea că lui, ca istoric, îi este necesar să primească informaţia din prima sursă. Din când în când, chiar îi arăta prinţului cele scrise, ceea ce, la drept vorbind, este greu de explicat prin vreo necesitate.

Justificându-se, Prokopi a spus că făcea acest lucru la porunca inimii, care nu îşi putea ascunde dragostea faţă de persoanele care cârmuiau. De fapt, după cum a arătat manuscrisul secret al lui Prokopi, porunca inimii lui se putea schimba în decurs de o zi până la a deveni de nerecunoscut.

Da, exista în Prokopi un fel de dualitate, de vreme ce chiar şi contemporani care nu aveau ştiinţă de *Istoria adevărată* îl numeau *omul cu două limbi*. Asemenea celor mai multe exprimări artistice, această imagine nu ţinea seamă de realitate, căci istoricul, după cum se ştie, nu avea nici una. Sub aspect extralingvistic, nici realitatea nu era atât de simplă cum pare la prima vedere. Liberalismul nu a fost punctul forte al Evului Mediu, iar experienţa aceluiaşi Prokopi vorbeşte despre faptul că uneori şi o singură limbă era mult.

Desigur, o deosebire atât de radicală între cele două versiuni prokopiene ale istoriei produce o impresie neplăcută. Cele două istorii ar trebui să se completeze una pe alta, dar unirea lor nu măreşte cantitatea de adevăr, pentru că nici una, nici cealaltă nu şi-au propus ca scop căutarea adevărului. Acest lucru diferă într-o oarecare măsură de cele cu care noi (ne am în vedere pe mine şi pe Ksenia) eram obişnuiţi în Evul Mediu.

În epoca aceea îndepărtată, istoria a fost în mai mare măsură istorie, pentru că privea lucrurile mai puţin preconceput. În timp ce gândirea istorică contemporană este formată de circumstanţe care sunt departe de evenimentele descrise. Ea depinde de oportunitatea politică, ceea ce transformă lucrările istorice într-un instrument de luptă. Iată de ce istoricul de astăzi este, într-un sens sau în altul, participant la evenimente, iar privirea lui este o privire dintr-o parte. În vreme ce istoricul medieval privea de sus.

Prokopi Gângavul nu privea de sus, aşa încât şi-a devansat timpul. Poate tocmai de aceea, editorii *Istoriei Insulei* au decis să publice, în anexă la capitolul despre prinţul Iustin, şi *Istoria adevărată*. O hotărâre corectă.

Este interesant faptul că Prokopi însuşi consideră ca adevărată în istoria oficială numai relatarea despre Ksenia şi despre mine. Întrucât scrie despre noi cu simpatie, nu ascund că acest lucru îmi face plăcere. Îi trimit, în acea parte a lumii de dincolo unde se află el acum (aici sunt posibile variante), un sincer salut.

ANEXĂ LA CAPITOLUL AL PATRULEA ISTORIA ADEVĂRATĂ A PRINŢULUI IUSTIN, SCRISĂ DE PROKOPI GÂNGAVUL

Da, puternică pană trebuie să aibă cel ce se pregăteşte să descrie faptele lui Iustin şi ale Glikeriei. Fapte de nefăptuit. Asemenea descrieri pot face orice pană să se frângă. Eu scriu despre această pereche fără de Dumnezeu noaptea, când nu vede nimeni. După toate panegiricele din timpul zilei, scriu ce şerpi cu chip de om sunt ei de fapt.

Puţinul care este adevărat în cronică îl constituie cuvintele mele despre copiii Parfeni şi Ksenia. De aceste cuvinte, nevrednicul de mine nu mă dezic nici aici. Aceşti copii nu pot să nu trezească dragoste, mai cu seamă Ksenia, o copilă neobişnuită şi ciudată, căreia îi este ştiut ceea ce e neştiut şi îi este văzut ceea ce e nevăzut. Ea se ţine întotdeauna deoparte la distracţiile de copii, cum se ţin deoparte în copilărie numai sfinţii. Dacă lui Parfeni şi Kseniei le va fi dat vreodată să urce pe tronul princiar, din ei vor ieşi nişte domnitori miloşi şi înţelepţi. Nu precum Iustin şi Glikeria.

Iustin. Soţ infidel, prost, şperţar şi uzurpator. Dinainte fusese hotărât ca, după naşterea copiilor, cârmuitor al Insulei să fie vreme de un an episcopul Feofan. Acest Iustin nici un an nu a putut să rabde: a început să-l oprime fără milă pe Feofan.

Stând de vorbă cu el, căuta să îl convingă şi îi demonstra că, oricum, peste un an, el avea să fie regent, atunci pentru ce să mai tragă de timp, nu era mai bine să îi predea de-acum puterea lui, lui Iustin? Episcopul îl asculta în tăcere, doar se uita la el şi mişca din sprâncene, iar după o lună, tot în tăcere, a părăsit palatul princiar şi s-a întors la mânăstirea lui.

Glikeria. Târfă fără de pereche, şi asta e tot ce se poate spune mai bun despre ea, fiindcă, într-un anumit sens, Glikeria este chiar mai rea decât

soţul ei.

Dacă ar afla cineva tot ce scriu eu aici, n-aş mai trăi nici un ceas după aceea. Dar tocmai de-asta mă simt mai abitir atras să scriu şi nu mă pot împotrivi. Ar fi păcat şi pentru urmaşi: vor crede, mai ştii, plăsmuirile pe care am fost nevoit să le pun în cronică.

De pildă, despre primele cuvinte rostite de Parfeni. Nici unul dintre copiii ştiuţi de mine nu a început cu cuvintele *tată* şi *mamă*. Pentru aceasta există *mamă* şi *tată*, şi anume în această ordine.

Glikeria înseamnă dulce… Dulceaţa i-a fost gustată de la paisprezece ani şi, este de notat, de către foarte mulţi, căci n-a existat în istoria Insulei o a doua c… ca ea. Se poate crede că expresiile mele sunt nepermis de tari, dar nu este aşa. Sunt convins că, oricum m-aş exprima, ar fi prea delicat.

Îşi vindea trupul pe străzi şi prin pieţe, în case nobile şi în cazărmi. Mai ales în cazărmi, unde o atrăgea numărul de participanţi, şi era ultima care ostenea la aceste orgii. Iar când soldaţii nu aveau bani să îi plătească pentru serviabilul ei trup, şi-l oferea gratis. Şi greşeşte cel care pune asta pe seama dezinteresului, căci singura explicaţie era pofta ei nesăţioasă.

Cei mai versaţi depravaţi din Insulă erau uimiţi de ştiinţa ei în ale desfătărilor trupeşti şi se simţeau ca nişte jalnici ignoranţi în prezenţa ei. Din când în când, Glikeria îşi dădea seama că e grea, şi atunci încerca pe toate căile ştiute de ea să scape de plod. De două ori nu a izbutit şi a născut.

Ce s-a întâmplat cu acei copii nu se ştie bine. Dar se spune că, după ani, când era deja prinţesă, la porţile Palatului a venit un om care a spus că este fiul ei. Străjile au vrut să-l gonească, dar Glikeria nu le-a îngăduit. Dimpotrivă, a poruncit ca omul să fie dus într-o încăpere de la subsol, unde, chipurile, avea de gând să stea de vorbă cu el. De-atunci nu l-a mai văzut nimeni.

Spunând că Glikeria nu acţiona în viaţă dezinteresat, amintesc numai faptul că în Insulă au fost înfiinţate chiar de ea case de toleranţă, venitul produs fiind primit de ea personal. Printr-o amară ironie, aceste stabilimente au fost numite de ea Case de Cucernicie, acolo fiind, chipurile, reeducate vestalele amorului.

Atunci când în una dintre aceste case au rămas grele, toate odată, trei reeducate, şi întreaga Insulă a aflat, Glikeria a condus personal cercetarea.

Bănuiala a căzut pe portarul Evlampi, în vârstă de 92 ani. Cercetat în public, sus-numitul Evlampi nu şi-a amintit nu numai femeile cu care, chipurile, păcătuise, dar nici măcar cum se face acest lucru.

Dar cele rămase grele şi-au amintit de el şi au declarat că, în momentul când le-a sedus, era cât se poate de viguros, de stăruitor şi de inventiv. Uitându-se la Evlampi, care amintea de o creangă uscată bătută de vânt, mulţi s-au îndoit de stăruinţa lui. Ochii care lăcrimau ai seducătorului erau fixaţi pe norul cel mai apropiat. Întreaga lui înfăţişare dovedea o slabă înţelegere a celor ce se petreceau. Evlampi a fost declarat vinovat şi a fost executat.

De altminteri, ce să mai vorbim de Evlampi, când Glikeria a făcut nenumărate încercări de a-şi omorî pupilul, pe Parfeni. Din fericire, de fiecare dată, Îngerul-păzitor i-a dat la o parte mâna. Cel mai cunoscut dintre aceste cazuri a fost jocul cu cuţitele, când prinţesa l-a îndemnat pe unul dintre băieţandri să arunce cuţitul în Parfeni. Glikeria a explicat acest lucru prin aceea că Parfeni avea zale sub cămaşă (deşi, cine poartă zale sub cămaşă?) şi nu avea să i se întâmple nimic, dar că prinţul trebuia să se deprindă cu orice situaţie neaşteptată, şi că aruncarea unui cuţit este cel mai bun leac împotriva bine-cunoscutei inflexibilităţi a copilului. Era o mare meşteră în îmbrobodirea minţilor această Glikeria.

Când, datorită strigătului Kseniei din celălalt capăt al Insulei, uciderea a fost ratată, prinţesa s-a grăbit să-i taie puştiului capul, dar, în aşteptarea călăului, i-a închis la propriu gura. Doar la un lucru nu s-a aşteptat Glikeria: că şi aşa, tăiat, capul o să înceapă să vorbească. Aşa cum stătea pe treptele roşii de sânge (în lipsa eşafodului, execuţia s-a făcut pe scară) lângă trupul firav de copil, capul a povestit şi despre cele cerute de Glikeria, şi despre cămaşa de zale, şi despre una şi alta.

Nemaipomenit, a strigat Glikeria, e nemaipomenit ce prostii spune capul ăsta! Puştiul ăsta, nu încape îndoială, este smintit.

Şi, ce mai, şi-a pierdut capul, îi ţineau isonul linguşitorii şi lingăii de blide uitându-se cum sângele tot izvora din aortă pe trepte.

Şi nimeni n-a cutezat să-i închidă capului gura, şi atunci s-a repezit pe scară Glikeria, care nu se temea nu numai de capetele care vorbeau, dar nici chiar de domnul Savaot. Când s-a aplecat spre cap, un picior i-a alunecat pe

treapta plină de sânge. Căzând, fruntea prinţesei s-a atins de capul tăiat, şi fruntea i s-a făcut roşie-roşie. Se spune că sângele acela nu s-a luat de pe fruntea ei patruzeci de zile, altfel cum se poate explica faptul că, timp de atâtea zile, Glikeria nu a părăsit Palatul şi nu s-a arătat nimănui?

Îl ura oare Glikeria pe Parfeni? Presupun că nu, chiar dacă voia să-l omoare. După pofta de plăceri trupeşti, principală era la ea setea de putere, iar toate celelalte patimi erau, într-un fel sau în altul, o continuare a celei principale. Parfeni era un copil blând, el personal nu i-ar fi trezit Glikeriei dorinţa de a-l ucide, dar stătea în calea ei spre putere, asta era marea lui vină.

Sunt convins că, în cele din urmă, l-ar fi ucis fără să şovăie pe Parfeni, dar gândurile i s-au schimbat când a băgat de seamă că adolescentul trăieşte un alt timp, mult mai încăpător şi mai lung decât al ei. Glikeria a înţeles că Parfeni nu este o piedică pentru ea, ci o pavăză.

Timpul lui Parfeni făcea ca venirea lui la putere să fie un eveniment îndepărtat, în timp ce moartea lui i-ar fi readus pe toţi prinţii la lupta pentru domnie, cuprinzându-i în ea şi pe oamenii de rând, iar poporul (şi în această privinţă, ea nu-şi făcea speranţe) nu ar fi fost de partea ei şi a lui Iustin.

Recitind cele scrise, mă corectez, în sensul că setea de putere era totuşi mai puternică în ea decât pofta trupească. Oricum, aceste două patimi contopindu-se, au dus-o la o ascensiune fără precedent.

I s-a băgat sub piele soaţei de-atunci a lui Iustin, Agafia, care era stearpă. Glikeria a convins-o pe nefericită că o va lecui ea lesne, scăpând-o de pericolul de a fi repudiată de soţ. Spunând că trebuie să ardă în iatacul princiar nişte plante aromate speciale, Glikeria a trimis-o pe Agafia să stea într-o baie cu o infuzie de ierburi, spunându-i că la vremea potrivită are să vină după ea.

În iatac, aşa cum plănuise, falsa tămăduitoare l-a aşteptat pe Iustin. Spre deosebire de tratamentul cu ierburi, de care nu avea habar, în privinţa amorului nu existau taine pentru ea. Postelnicul princiar a povestit că gesturile Glikeriei erau lipsite de cuviinţă, dar şi mai lipsită de cuviinţă îi era privirea. Tocmai ea l-a aprins pe Iustin, şi între el şi Glikeria a avut loc ceea ce naivei Agafia, stând în apa care se răcise de mult, nici nu i-a trecut prin cap. În noaptea aceea, cu Iustin a împărţit patul Glikeria, iar Agafia nu

s-a mai întors în patul acela. S-a spus că Glikeria l-a vrăjit pe Iustin, deşi este mai de crezut că ceea ce l-a vrăjit pe prinţ mai înainte de toate a fost priceperea ei la pat.

Încă o săptămână, asemenea unei năluci, Agafia a umblat prin Palat. La vremea serii se arăta la uşa iatacului şi stătea acolo scăldată în lacrimi, până când, într-una din zile, Glikeria a lovit-o în faţă cu un sfeşnic de argint. Lovitura i-a spart Agafiei nasul şi i-a despicat o sprânceană, făcând ca lacrimile să i se amestece pe faţă cu sângele.

Aşa a şi găsit-o lângă iatac Iustin. De faţă cu el, Glikeria a mai lovit-o o dată pe Agafia, spărgându-i buza şi dinţii din faţă. Şi ar mai fi lovit-o încă pe nefericită, ţintindu-i un ochi, ca să o lase chioară, dar prinţul a oprit această creatură infernală.

Atunci Glikeria a început să-i strige că trebuie să îşi execute numaidecât fosta soaţă, fiindcă Agafia nu-i va mai da, chipurile, linişte. Toţi s-au temut că Iustin, căzând cu totul sub influenţa Glikeriei, aşa avea să şi facă, dar el, nedorind moartea soţiei lui, fie ea şi fostă, a poruncit să fie închisă la mânăstire.

În lacrimi, Agafia i-a mulţumit pentru mărinimia lui şi tot spunea că acum, fără dinţi, ce soţie mai putea ea să-i fie prealuminatului prinţ, şi i-a urat bucurie şi bunăstare cu Glikeria, căci fericirea stăpânului ei este pentru ea mai presus decât orice.

După câteva zile, Iustin i-a cerut episcopului Feofan să îl cunune cu Glikeria. Dar Feofan i-a răspuns că unirea asta este nedreaptă şi că nu va avea binecuvântarea episcopală. Iustin s-a uitat la episcop cu o privire de nepătruns, dar n-a spus nimic, şi toţi au văzut în privirea asta un semn rău.

Cele mai rele bănuieli s-au adeverit, căci după o săptămână Feofan a murit subit, iar episcop a fost pus Filaret. Şi el a fost mut ca un peşte şi a săvârşit cununia. Dar Glikeria şi-a primit pedeapsa pentru mişelia ei: asemenea Agafiei, n-a putut nici ea să rămână grea. Prea multe sarcini curmase în tinereţe, ca să mai fie în stare să rodească.

În urma lui Feofan a avut de suferit şi eparhul Amvrosi, al cărui spirit de sacrificiu salvase multe vieţi în timpul molimei. Spre deosebire de alţi dregători, el nu i-a dus lui Iustin aur ca să rămână la locul său. Amintirea spiritului de sacrificiu de care dăduse dovadă în zilele molimei nu numai că

nu se ştersese din memoria concetăţenilor lui, dar era vie, cu atât mai mult, cu cât el continuase să-şi îndeplinească fără cusur îndatoririle de eparh.

Neprimind daruri de la Amvrosi, Iustin a fost tot mai iritat. Nu mai vorbesc de invidia grozavă a prinţului pe eparhul iubit de popor. Îmboldit de aceste sentimente josnice, Iustin căuta de multă vreme o pricină pentru a se răzbuna pe Amvrosi. Negăsind pricina în realitate, a inventat-o.

La timpul potrivit, s-a răspândit ştirea că a dispărut din mânăstire Biblia Princiară împodobită cu pietre nestemate, pe care jurau prinţii la urcarea pe tron. De furtul Bibliei a fost învinovăţit Amvrosi. Temei al învinuirii au fost mărturiile a doi călugări care ar fi văzut cum, la adăpostul nopţii, eparhul a scos preţioasa carte din mânăstire.

Unul dintre martori era chelarul mânăstirii, în stare să depună mărturie în faţa oricui cu privire la orice, om căruia îi era străină cucernicia, iubitor de arginţi şi în sufletul căruia nu exista nimic sfânt.

Al doilea călugăr care a depus mărturie am fost eu…

Îmi este greu să recunosc această minciună, dar ce puteam să fac? Când Iustin m-a întrebat dacă nu am văzut cum Amvrosi a scos din mânăstire Biblia Princiară, am răspuns că nu am văzut. Am şi întrebat cum putea de fapt eparhul să fie noaptea acolo unde erau păstrate cărţile mânăstirii. Prinţul a tăcut puţin şi pe urmă a spus:

Dar cine mai putea să fie acolo în timpul nopţii? Numai tu. De scos Biblia din locul acela nu puteai decât tu, şi părintele chelar o să spună şi el că a văzut cum s-a petrecut asta.

Puteam oare să nu fac mărturia aceea mincinoasă?

Adunându-i pe locuitorii Insulei în Piaţa cea Mare, Iustin a proclamat că activitatea eparhului a fost îndreptată întotdeauna spre nimicirea Insulei prin scufundarea ei totală, iar revoltătorul caz de faţă este o verigă din lanţul crimelor lui Amvrosi. Iustin a arătat că aceasta era veriga-cheie, pentru că pe ce aveau să jure de-acum încolo prinţii care urcau pe tron? A reieşit că acum nici nu vor mai urca, căci pe tron va trebui să fie, împotriva propriei sale dorinţe, el, Iustin. Auzind aceasta, am priceput în toată desfăşurarea lui planul pus la cale de Iustin.

Amvrosi a fost osândit la moarte, dar piaţa a răspuns pe dată sentinţei cu un val de nemulţumire. Văzându-şi pentru prima oară poporul astfel, Iustin

s-a grăbit să revoce sentinţa, ceea ce i-a liniştit într-o oarecare măsură pe oameni.

Glikeria l-a sfătuit să îl execute pe eparh pe ascuns, dar prinţul s-a temut de acte ireversibile, căci îşi dădea seama că poate veni o zi când mulţimea va cere să îl arate pe eparh viu. Pentru orice eventualitate, Amvrosi nu a fost executat. În seara aceleiaşi zile, a fost lăsat fără vedere şi dus în sudul Insulei. Care a mai fost soarta acestui om nu ştiu.

Mai târziu, spovedindu-se pe patul de moarte în faţa fraţilor de la mânăstire, preotul chelar a recunoscut că, la cererea secretă a lui Iustin, el a fost cel care a scos Biblia Princiară din mânăstire şi a dus-o în Palat, iar după aceea a depus mărturie mincinoasă împotriva eparhului.

Iustin şi Glikeria, pe care nu-i poţi numi altfel decât pui de viperă, erau totuşi dezgustători în chip diferit. Glikeria, după cum a fost spus, era o întruchipare a poftei trupeşti, în timp ce Iustin avea patima arginţilor. Numindu-se judecător suprem al Insulei, el aproba orice hotărâre judecătorească luată pe pământul încredinţat lui. Dar aproba numai când primea mită, favorizând acea parte care dăduse mai mulţi bani. Lucru care era pentru toţi de mirare şi de neînţeles, căci nu se mai întâmplase în Insulă ca prinţul să fie şperţar.

Şi altă născocire a lui Iustin a fost să le pretindă bani oamenilor bogaţi, chipurile, pentru fapte bune, făgăduindu-le că îşi vor recăpăta dania înzecit pe lumea cealaltă. Ceva de acest fel se întâmplase, într-adevăr, cu filozoful Evagrie la Alexandria, şi prinţul aflase despre asta dintr-un manuscris adus de mine. Povestea i-a plăcut atât de mult, încât mi-a poruncit să o scriu pe o foaie şi, după ce îşi alegea victima, îi citea această poveste ca să o audă, iar pe urmă cerea bani. Nu ştiu dacă toţi aceia credeau cele scrise, dar de făcut dania nu refuza nimeni.

Rândurile acestea le scriu la câteva zile după puternicul incendiu în care au ars Iustin şi Glikeria cei urâţi de toţi. Se spune că Palatului i s-a pus foc în cinci locuri, lucru care e lesne de crezut. Este semnificativ faptul că cei doi au ars în iatacul unde începuse păcătoasa lor unire.

Cu trei ani înaintea înspăimântătoarei morţi a lui Iustin şi a Glikeriei avusese loc o întâmplare vrednică de luat în seamă, căreia mulţi i-au spus în glumă *minunea lui Iustin cu şarpele*. Am descris-o în cronică la porunca lui

Iustin însuşi. Sărac cu duhul cum era, i s-a părut că această întâmplare îi va scoate clar la iveală înţelepciunea. De fapt, ea fusese o întruchipare a domniei lui şi a Glikeriei.

Ei doi fuseseră un şarpe cu două capete, care trăsese toate sevele Insulei: în tainiţa din dosul iatacului a fost găsită o sumedenie de cufere cu monede de aur. Pe unul dintre cufere se afla Biblia Princiară, care, în chip miraculos, nu fusese atinsă de foc. Poate vorbesc cu păcat, dat tot o să spun: nu rămâne decât să ne bucurăm că, spre deosebire de şarpele din urcior, Iustin şi Glikeria nu se vor târî niciodată afară din mormântul lor.

CAPITOLUL AL CINCILEA
EVSTAFI

La moartea lui Iustin şi a Glikeriei, regent pe lângă nevârstnicul Parfeni a devenit Evstafi, fratele mai mic al lui Mihail şi al lui Iustin.

În cea dintâi vară a lui Evstafi, nişte corăbieri i-au adus în dar prinţului nişte peşti nemaivăzuţi. Vrând să se uite la ei, Evstafi s-a dus la bazinul de lângă Palat, a căzut în apă şi s-a înecat. Domnia lui ţinuse trei zile.

PARFENI

Scurta însemnare pare a nu se potrivi stilului prolix al lui Prokopi Gângavul. Pe de altă parte – mult ai de scris când e vorba despre aşa ceva? Cineva poate spune că mai simplu era să nici nu se scrie nimic, că trei zile de domnie nu sunt de luat în considerare, şi... nu va avea dreptate. Aici nu Evstafi şi cele trei zile ale lui sunt subiectul: chiar nu au nici o importanţă istorică.

Sensul menţionării de sine stătătoare a domniei lui Evstafi este altul. Evul Mediu nu concepea lipsa unor verigi în înlănţuirea cronologică. În oricare astfel de înlănţuire – fie a olimpiadelor, cu care sunt datate evenimentele în unele cronici, fie a imperatorilor sau, pur şi simplu, a anilor. Verigile pierdute rupeau unitatea timpului care organiza lumea lui Dumnezeu şi anticipa veşnicia. Ruşii şi irlandezii indicau chiar şi anii *goi*, adică anii care treceau fără evenimente. Anul cutare: nu s-a petrecut nimic. *Şi fu linişte.*[3]

3. Astfel marchează letopiseţele perioada de pace de 40 de ani începută în timpul lui Ivan Danilovici Kalita (1288–1340), Mare Cneaz al Moscovei şi Vladimirului.

Anul *gol* al lui Prokopi Gângavul, nu rus, ba chiar nici irlandez, a fost însemnarea despre cele trei zile ale prinţului Evstafi, uitat acum de toţi. Da, repet, textul este neprokopian de lapidar. Este posibil ca, prin stilul neobişnuit, cronicarul să fi vrut să sublinieze ciudăţenia celor întâmplate cu prinţul: a ieşit, cum a fost spus, să se uite la peşti… Mâna este a lui Prokopi, şi însemnarea este tot a lui.

Aceeaşi mână a însemnat la vremea ei prorocirea Sf. Agafon. A prevăzut Agafon soarta textului dictat de el? Dacă da, de ce l-a dictat tocmai lui Prokopi – doar erau şi alţi pisari la mânăstire, nu? Uneori mi se pare că, încredinţându-i prorocirea lui Prokopi, Agafon a vrut să nu-i fie cunoscut conţinutul până când va fi momentul. Până când ea va deveni necesară şi va fi regăsită. Vom trăi şi vom vedea.

Odată, fără nici un motiv, Ksenia mi-a spus că prorocirea va fi găsită.

— De unde ştii? am întrebat eu.

— Simt.

Pentru mine, argumentul acesta are greutate. De obicei, ceea ce (pre)simte Ksenia se împlineşte. Sunt obişnuit cu asta încă din copilărie.

E nostim că, în anunţul despre noua regenţă, sunt numit nevârstnic. De fapt, şi eu, şi Ksenia aveam pe atunci câte treizeci de ani. Dar noi aveam, într-adevăr, un timp propriu nouă, aşa încât, una peste alta, nu este greşit.

Aceasta este ultima însemnare a lui Prokopi Gângavul. Ea a fost făcută în ziua morţii lui Evstafi, care a devenit şi ziua morţii sale. Probabil că Prokopi s-a bucurat atât de tare că pieriseră Iustin şi Glikeria, că nu i-a mai rezistat inima.

În toate zilele de după incendiu, el nu a umblat – a zburat. Când noul răposat Evstafi a fost pomenit la slujba de seară, Prokopi şi-a dus deodată mâna la inimă şi, lunecând pe perete, s-a prăvălit grămadă pe podea. Fratele Meleti, care stătea în picioare în rând cu el, l-a apucat de subsuori şi l-a tras spre ieşire, la aer.

Eram la slujba aceea şi noi, şi, împreună cu câţiva călugări, ne-am grăbit să ieşim. Prokopi zăcea pe iarbă. Fratele Meleti îi susţinea capul, dar ochii fără clipire ai lui Prokopi nu lăsau nici o nădejde. Prin uşa deschisă se auzeau frânturi de cântări. Noi stăteam cutremuraţi: vedeam pentru prima oară moartea unui om.

Un minut mai târziu, a ieşit episcopul Filaret. După ce l-a privit cu luare-aminte pe cel care zăcea acolo, i-a închis ochii. I-a închis cu degetul mare şi cu cel inelar, cu o mişcare sigură şi precisă, de parcă toată viaţa numai cu asta se îndeletnicise. După ce a citit o moliftă, i-a spus lui Meleti că de-acum el avea să fie cronicar în locul celui răposat. Meleti, încă ţinând capul lui Prokopi, şi l-a înclinat pe al său: fie cum binecuvântează arhiereul.

Peste o lună, episcopul a fost nevoit să plece, căci nici după ani nu i s-a iertat că îi cununase pe Iustin şi Glikeria. Arhiereul a plecat, dar binecuvântarea a rămas, şi nimeni nu i-a luat-o lui Meleti.

Este locul să spunem că Meleti a fost cel care a constatat că din manuscrisul cronicii fusese scoasă prorocirea lui Agafon cu privire la Insulă. La început, pur şi simplu a observat lipsa din numerotarea foilor, iar pe urmă, din discuţiile cu fraţii (mergând direct la ţintă) a reieşit că textul scos era prorocirea.

Prokopi arunca nu de puţine ori fraze enigmatice, ba că textele dispar uneori, ba că nu toate prorocirile ajung la destinatari, ori, de pildă, că prorocirile transmise duşmanului la timpul potrivit sunt de mare folos. Prokopi spunea fiecăruia altceva, de aceea nu se iveau bănuieli în privinţa lui.

Lăudătorul lui Iustin şi al Glikeriei părea un limbut înnăscut, desigur, în măsura în care acest lucru era realizabil în situaţia lui. În general vorbind, se considera că ce avea pe limbă avea şi în minte, şi cum limba nu era punctul lui forte, acest lucru era atribuit cumva şi minţii lui.

De fapt, Prokopi nu era chiar atât de naiv. Adunând spusele dezlânate ale lipsitului de limbă Prokopi, Meleti a refăcut mersul evenimentelor, aşa cum, adunând pietricelele căzute, se reface un mozaic. El a înţeles că răposatul nu numai că scosese foaia din manuscris, dar o şi trimisese undeva pe Pământul Mare.

Potrivit cuvintelor sale, Meleti nu înţelegea un singur lucru: pentru ce făcuse Prokopi însemnările acelea periculoase care, în cazul unui anumit curs al împrejurărilor, îl puteau da în vileag. Se poate doar presupune că acest lucru fusese pentru el un joc, cu atât mai captivant, cu cât se apropia mai mult de o autodenunţare, ceea ce excita nervii lui Prokopi – la fel, probabil, ca şi *Istoria adevărată*, pe care a scris-o în acelaşi timp cu cea neadevărată. Cu cât trăim mai mult, cu

atât ne mirăm mai mult, Ksenia şi cu mine, de felul cum se împletesc în lume adevărul cu neadevărul.

Aşa a fost Prokopi Gângavul, care a trecut drept omul cu două limbi, dar nu a avut nici una, care a urât puterea, dar a căutat să fie aproape de ea, care a scris în taină, dar a povestit despre asta, care a fost cândva viu, dar acum este mort. Împreună cu el s-a dus fără întoarcere o parte a vieţii noastre, pentru că el nu va mai fi niciodată.

KSENIA

Mai uimitor decât orice este faptul că noi încă trăim. Acum – într-o vilă, unde ne-am mutat pentru vară. Seara ne plimbăm de-a lungul plajelor pustii.

Astăzi a venit Filip, editorul *Istoriei Insulei*. Cam o dată pe lună, Filip vine să ne încurajeze. Ne sugerează să nu ne mărginim la comentariile pe care le avem la cronică şi să mai scriem despre câte ceva. Despre ce dorim noi.

I-am promis să ne gândim. Noi şi scriem, de fapt, dar sunt mai mult note cu caracter personal. Oare trebuie să le publicăm?

În timp ce ne luam rămas-bun, i-am arătat lui Filip o stâncă – semăna cu un turn, părea că are sus creneluri. Lângă stânca asta strigasem cândva:

— Cuţitul!

De câte ori trec cu Parfeni pe lângă ea, spun în şoaptă:

— Cuţitul!

Şi, de fiecare dată, Parfeni se răsuceşte brusc – e adevărat, nu atât de brusc ca atunci. Ce îl miră pe el mai mult în istoria asta este observaţia mea despre picioarele în X.

În timp ce vorbeam cu Filip, de după stâncă a ieşit o femeie. Exact, da, cu astfel de picioare. Văzând că ne uităm la ea, ne-a făcut cu mâna. Parfeni, privind-o cu atenţie, a mijit ochii.

— E leită mătuşa Klavdia. Îi atrage ceva spre locul ăsta.

I-am făcut toţi cu mâna drept răspuns. Uneori mi se pare că fiecare secol nou dă naştere aceloraşi oameni. Sau unora foarte asemănători.

Filip a sunat pe mobil şi, după un minut, s-a apropiat maşina lui. Aşezându-se pe un loc din spate, a făcut din nou cu mâna – de data asta nouă. Te şi miri cât de mulţi au făcut semn cu mâna în seara asta. Când maşina lui Filip a dispărut, Parfeni şi cu mine am mai stat un timp lângă autostradă. Pe lângă noi treceau automobile cu mărci necunoscute nouă. S-a apropiat de noi femeia care stătuse lângă stâncă.

— Am învăţat să deosebim autocamioanele de automobile, i-a spus Parfeni, dar, cine ştie de ce, mai mult n-am reuşit. Mărcile nu suntem în stare să le învăţăm.

— Vârsta, a răspuns femeia. Aveţi aşa o vârstă, că e şi penibil de spus.

Parfeni şi-a lăsat capul în jos, parcă jignit. Când şi l-a ridicat, s-a văzut că zâmbeşte.

A spus:

— Noi ne simţim de o sută douăzeci de ani. Nu mai mult.

CAPITOLUL AL ŞASELEA
GAVRIL

Purced la însemnări nu fără un fior.

Mie, păcătosului Meleti, Sf. Agafon Înaintevăzătorul mi-a spus nu cu mult înainte să moară:

Bucură-te, că vei fi descriptor de vremuri trecute.

M-am plecat înainte-i până la pământ. Am răspuns:

Slavă Ziditorului.

Dar el a spus:

Concentrează-te, că nu în zadar se dă omului pana.

M-am înclinat iarăşi.

M-a mai chemat o dată, când era pe patul de moarte:

Păzeşte, Meleti, întregimea timpului ce curge.

Eu am făgăduit şi, chiar dacă nu am înţeles întru totul despre ce este vorba, cererea mi s-a părut îndreptăţită.

În ziua morţii lui Prokopi Gângavul mi s-a dat canon să descriu anii şi evenimentele în schimbarea lor. Am înţeles în cel mai scrupulos chip această menire. M-am întrebat: oare ar mai fi fost aşa dacă nu ţineam eu capul lui Prokopi şi nu cădeau pe mine, din această pricină, ochii episcopului Filaret? Mi-am răspuns singur: ar fi fost, căci altfel de ce m-ar fi numit pe mine Agafon?

La moartea lui Evstafi, regent pe lângă nevârstnicul Parfeni a fost prinţul Gavril, unchiul prinţilor Mihail şi Evstafi. Şi, măcar că în accepţia obişnuită vârsta lui Parfeni nu mai era de mult fragedă, toţi înţelegeau că vârstă fragedă înseamnă să ai puţini ani. Dar mult şi puţin sunt noţiuni al căror sens e oscilant. Pentru unul sunt puţini o sută de ani, pentru altul şi un an este mult. Celor care întrebau când vor urca pe tron logodnicii, li se răspundea: când va fi timpul.

În cea dintâi vară a cârmuirii lui Gavril, a fost pus episcop Feopempt. În timpul lui Filaret, Biserica trecuse printr-o perioadă deloc simplă, şi Feopempt avea în gând să îi readucă frumuseţea dintâi.

În cea de-a cincea vară a lui Gavril, din pricina păcatelor noastre a fost pâclă şase săptămâni, de nu s-a văzut soarele şi mureau peştii în apă şi păsările cădeau pe pământ, că nu vedeau pe unde să zboare.

În cea de-a şaptea vară a cârmuirii lui Gavril, cineva i-a pus în mână prinţului, la târg, un măr de o mărime neobişnuită, adus de pe pământul frigian. Gavril, mirat de mărimea mărului, dar şi de frumuseţea lui, l-a dăruit soţiei sale, prinţesa Arkadia.

Arkadia, primind mărul, şi-a amintit de marele dregător Pavlin, pe care îl lega de prinţ o prietenie dezinteresată. Acest Pavlin era bolnav, şi Arkadia i-a trimis darul făcut ei de prinţ, gândindu-se că merele mari sunt de mare folos când eşti bolnav.

Pavlin, în devotamentul lui, şi-a zis să dea arătosul fruct prinţului care îi este stăpân.

Recunoscâdu-şi darul, Gavril a chemat-o pe prinţesă şi a întrebat unde este mărul pe care l-a primit. Arkadia a răspuns că l-a mâncat. Ameninţând cu pedepse pământeşti şi cereşti, prinţul şi-a repetat întrebarea şi şi-a îndemnat soţia să mărturisească. Dar ea, pierzându-şi minţile de frică, a ţinut-o mai departe pe-a ei şi chiar s-a jurat pe cruce că nu minte. Dar când Gavril i-a arătat mărul, Arkadia a căzut în genunchi şi a spus cum fusese totul cu adevărat. Cum ea nu se mai bucura de încredere, Pavlin a fost executat în aceeaşi zi.

La scurt timp după aceea, Arkadia şi-a rugat soţul să îi îngăduie să meargă în pelerinaj la Pamântul Sfânt şi nu i s-au pus oprelişti. La Ierusalim a şi murit, lăsând în urmă amintirea unor fapte pioase. Înaintea morţii, prinţesa s-a spovedit şi s-a împărtăşit, ceea ce a făcut limpede faptul că îi rămăsese întotdeauna credincioasă soţului ei.

În cea de-a cincisprezecea vară a cârmuirii sale, Gavril şi-a amintit de Pavlin şi i-a regretat amarnic sfârşitul, căci Pavlin era prietenul lui din copilărie. Prinţul s-a plâns celor din jur că soarta e nemiloasă cu el, căci îi ia oamenii apropiaţi, şi nu a fost nimeni care să nu-i dea dreptate.

Drept pildă pentru posteritate, Gavril a poruncit să fie tăiaţi toţi merii din

Insulă, fiindcă (a spus el) de la acest pom sunt toate nenorocirile. Şi de această dată a găsit prinţul fierbintea susţinere a tuturor celor din jur, mai puţin a episcopului Feopempt, care a spus:

Merii nu sunt vinovaţi.

Au fost mulţi în Insulă, care au repetat în şoaptă după Feopempt:

Merii nu sunt vinovaţi.

Iar unii au repetat şi cu voce tare, astfel că în cele din urmă aceasta a ajuns să fie o zicală. Până una-alta, noi trăim fără meri.

În cea de-a şaptesprezecea vară a cârmuirii lui Gavril s-a întâmplat un cutremur înspăimântător, de şi-a ieşit şi marea din matcă. Împingând corăbiile la ţărm, valurile le-au scos pe uscat, unde stau şi în ziua de azi, căci nu există nici o posibilitate să fie readuse pe apă. Dar înainte să fi venit valul, marea, dimpotrivă, s-a retras cu câteva mile şi a dezgolit fundul. Mulţi, crezând că marea nu se mai întoarce, au păşit fără grijă pe fundul ei şi au adunat ciudatele fiinţe ce trăiesc acolo şi pe care le poate vedea numai un cufundător cu experienţă.

Nu după mult timp s-a arătat la orizont un val amintind prin înălţime de un lanţ muntos. S-a apropiat cu o repeziciune înspăimântătoare şi i-a înghiţit nu numai pe cei care umblau pe fund, dar şi pe mulţi dintre cei care locuiau pe ţărm, căci puţini au apucat să fugă până la un loc lipsit de primejdie.

În cea de-a optsprezecea vară a cârmuirii sale, i s-a întâmplat lui Gavril să meargă pe o uliţă mărginaşă şi a văzut un om care şedea lângă o casă năruită. Omul era schilod şi orb. Era murdar şi straiele îi erau atât de vechi, că prin găuri i se străvedea trupul chinuit. Auzind că treceau călăreţi pe uliţă, schilodul a strigat:

Daţi unui apărător al măreţului oraş!

Mirat de ciudăţenia celor spuse, Gavril s-a oprit şi a întrebat:

Cine-i acela şi ce înseamnă vorbele lui? Îmi pare că-i o taină în spatele lor.

Cei din jurul prinţului s-au uitat bine la orb şi cineva l-a recunoscut în el pe eparhul Amvrosi. Şi-atunci şi-a amintit prinţul trista viaţă a acestuia, şi cu molima, şi cu crunta pierdere a vederii. Că el era acum în Oraş, prinţul şi suita lui nu ştiau, fiindcă de obicei nu mergeau pe uliţele mărginaşe. Dar

după spusele celor care locuiau pe uliţa aceea, el era de mult acolo şi nu se poate spune că trecea neobservat. Ciudatele cuvinte schilodul şi le striga de mai multe ori pe zi, dar nimeni nu bănuise că el era eparh.

Şi-atunci Gavril s-a grăbit să-i spună schilodului:

O, eparhule, pentru multele suferinţe pe care le-ai primit fără vină, te voi lua la Palat, te voi înveşmânta cu cele mai bune veşminte şi te voi aşeza cu mine la masă, după cum se şi cuvine rangului tău. Îmi vei fi sfetnic înţelept şi te vei bucura de o mare tihnă după viaţa ta de mucenic.

Viaţa noastră, prinţe, e un praznic, a răspuns eparhul, şi cine are a se bucura la praznic? Iară eu mai sunt şi apărător al măreţului oraş, cum ar fi să-mi părăsesc slujba?

Sunt o mulţime de alţi apărători ai oraşului, aşa că tu, zău, hodineşte-te.

Zâmbind orb, eparhul a grăit:

Dar eu vorbesc de Oraşul Ceresc, iar lui nu-i prisosesc apărătorii.

S-a mirat prinţul de tăria acestui bărbat şi l-a lăsat la slujba pe care şi-o alesese. Când Gavril tocmai apuca frâiele, Amvrosi l-a întrebat dacă s-a găsit prorocirea pierdută.

Nu. Spunând aceasta, Gavril şi-a desfăcut braţele. Şi, ştii, slabă nădejde-i să se găsească.

În cea de-a nouăsprezecea vară a lui Gavril, într-o noapte a trecut în zbor pe cer un şarpe. Şi era lumină ca ziua şi chiar mai lumină, de vreme ce toţi oamenii au mijit ochii de tare ce strălucea şarpele. Şarpele venise dinspre mare, şi de aceea a putut fi văzut timp îndelungat. Şi toţi s-au rugat ca apariţia lui să nu lase victime şi distrugeri pe Insulă. După ce a trecut în zbor pe deasupra Oraşului, şarpele a picat în Pădure, şi s-au făcut scrum copacii pe câteva mile de la locul acela. Şi cu toate că nu a fost nici o victimă, toată lumea a înţeles că apariţia şarpelui nu era a bună.

Uitându-se la şarpele zburător, prinţul Gavril a spus:

El nu înseamnă nimic altceva decât moartea mea.

A spus:

A venit vremea să fie cununaţi Parfeni şi Ksenia, ca să urce pe tronul princiar, unind de-acum cele două ramuri cârmuitoare.

KSENIA

Este interesant că acest capitol – pentru prima oară în cronică – este însoţit de o miniatură. Meleti

a ilustrat relatarea despre cometă cu imaginea – lucru de înţeles – unui şarpe zburător. Cronicarul a desenat-o cu pana, a colorat-o cu ocru şi i-a făcut un chenar în formă de ceapă, cu nori.

Filip, care ne-a vizitat astăzi (vine des în vizită la noi), a admirat îndelung miniatura. I-a venit ideea că, la viitoarea editare a cronicii, care va cuprinde şi însemnările noastre, miniatura ar putea fi pusă pe copertă. Încercând să vadă cum vine miniatura pe o cărticică luată la întâmplare de pe masă, s-a arătat uimit de naivitatea Evului Mediu. Nu şi-a ascuns un zâmbet progresist.

Mai târziu, când beam ceai, Filip ne-a întrebat cum percepem noi atât de radicala schimbare a reprezentărilor universului. Parfeni (bunăvoinţa întruchipată) i-a răspuns că el nu a observat schimbări radicale. Filip (răbdare politicoasă) şi-a mai turnat nişte apă fiartă. Nu înţelegea cum este posibil să nu vezi deosebirile dintre Evul Mediu şi contemporaneitate. La toate întrebările fundamentale, ele dau răspunsuri total opuse.

— Este o singură întrebare principală – Parfeni şi-a dus ceaşca la buze – şi se referă la crearea lumii. Evul Mediu a răspuns: lumea a fost creată de Dumnezeu. Ce spune despre asta contemporaneitatea?

— Păi, în primul rând… mâna lui Filip a descris un arc.

— Contemporaneitatea spune: nu ştiu, i-a suflat Parfeni. Şi de-aceea, mie mi se pare că ştiinţa nu va avea niciodată o altă explicaţie.

De după fereastră s-a auzit zgomotul unui avion – nu departe de aici e un aeroport. Filip a fost nevoit să ridice glasul şi, brusc, discuţia a devenit dispută:

— Interesant, dar de ce nu va avea?

— Pură logică. Ştiinţa se ocupă numai cu lumea fizică, dar, pentru a explica această lume pe de-a-ntregul, trebuie ieşit din limitele ei. Iar ştiinţa nu are unde să iasă.

Avionul parcă a încremenit în aer. Va sta suspendat aici până când progresul va deveni evident pentru toţi. Filip s-a lăsat pe speteaza scaunului. Privirea i-a alunecat pe miniatură.

— Am o întrebare foarte simplă. În Evul Mediu cometa era luată drept şarpe? Că era, nu? Nu veţi nega acest lucru.

— Nu pot nega evidenţa.

— Iar acum?

— Iar acum şarpele e luat drept cometă.

După cuvintele prinţului Gavril au urmat cununia şi sărbătorirea ei, fastuoasă. Astfel de sărbătoriri nu mai cunoscuse Insula, şi toţi au înţeles că această căsătorie va fi înscrisă cu litere de aur în istorie.

La biserică, tinerii au mers într-o caretă la care au fost înhămate trei perechi de cai albi. În clipa când au apărut ei, pe acoperişul clopotniţei s-au aşezat trei porumbei albi, şi toţi cei de faţă s-au bucurat, căci au socotit aceasta ca pe un semn bun.

Biruind povara anilor trăiţi, a cununat perechea princiară episcopul Feopempt. Şi atunci s-a întâmplat ceva ce a stârnit uimirea tuturor.

Când episcopul a întrebat dacă vrea roaba lui Dumnezeu Ksenia să fie soaţa robului lui Dumnezeu Parfeni, ea, după o clipă de tăcere, a spus:

Da.

La întrebarea dacă nu o leagă vreo făgăduială făcută altui logodnic, mireasa nu a răspuns nimic, ca şi cum ar fi avut gura pecetluită.

Biserica a fost străbătută de suspinul celor de faţă, în care s-a făcut auzit şi cuvântul *nu*. A fost şoptit cu putere de către prinţul Averki, unchiul după tată al miresei. Apropiindu-se pe la spate de Ksenia, şi-a rotit mânios privirea tot repetându-şi *nu*-ul, de parcă el era mireasa.

Ori *da*, a şuierat mai gândindu-se puţin unchiul. Principalul e să răspunzi ceva.

În aceeaşi clipă, de sub cupolă s-au desprins câţiva lilieci. Au zburat pe deasupra celor aflaţi acolo, apoi au dispărut în pridvor. Asta li s-a părut tuturor un semn rău, şi biserica a fost străbătută de un al doilea suspin. Şi sprâncenele multora s-au înălţat a nedumerire şi a nelinişte, şi numai episcopul a rămas liniştit. El a întrebat pentru a doua oară de vreo făgăduială făcută altui logodnic, fie el locuitor al Insulei ori al Pământului Mare. Şi atunci mireasa a spus încet:

Nu.

Şi în biserică s-a auzit un al treilea suspin, de astă dată de uşurare.

La ieşirea din biserică, unchiul Kseniei a vrut să ştie de la episcop de ce au zburat porumbeii şi liliecii şi, în primul rând, ce însemna asta. Feopempt, uitându-se la dânsul, a zâmbit.

A spus:

Nimic nu a însemnat. Pur şi simplu, au zburat.

Mirându-se de uşurătatea răspunsului, prinţul Averki a obiectat:

Au zburat în afara bisericii şi înlăuntrul ei, şi asta nu poate să nu fie un semn.

Făpturilor de înalt ale Domnului, a răspuns episcopul, le este dat să zboare, cum îţi este ţie dat să mergi. Să zicem, uite, că tu ai mers prin biserică, a însemnat asta ceva?

Au mai fost în ziua aceea şi alte întâmplări cu vieţuitoare. În cinstea acestei sărbători naţionale, a fost adus un motan vorbitor, care, mieunând, deschidea şi închidea gura în aşa chip, încât se auzeau nişte fraze. Şi s-au mirat mulţi de aceasta, măcar că unii au spus că animalul mai mult miaună decât vorbeşte, aşa că fiecare a înţeles cele spuse în felul lui. Dar când, fiind

pomeniţi Parfeni şi Ksenia, motanul a spus *povaţă şi dragoste*, s-au convins şi cei mai neîncrezători de temeiul vorbelor lui.

Încurajat de populaţie, motanul a început să rostească zicale potrivite împrejurării. *Dragoste şi armonie sunt comoară-n căsnicie. Nu mi-e drag şi nu mi-e bine când nu-i dragul meu cu mine.* După o mică şovăială, a adăugat: *Dacă dragostea te-mbie, ca şoarecele intri-n cutie.* Dar după ce ascultătorii i-au adus cuvântătorului o infuzie din rădăcină de valeriană, din gura lui au început să se audă nişte lucruri nu tocmai de sărbătoare.

Mohorându-se, motanul a început să toarcă: *Fără mine mă-nsurară – mă pomenii ca la moară*, ba şi: *Dragostea de te orbeşte, şi de-un ţap te-ndrăgosteşte* şi alte asemenea care nu se cădeau. După ce s-au făcut auzite toate acestea, motanul a fost îndepărtat degrabă, căci, precum oamenii, animalele în stare de ebrietate nu îşi dau seama ce spun şi sunt capabile să aducă grave jigniri celor din jur.

Iar Parfeni şi Ksenia au fost conduşi, cu mic cu mare, în iatacul conjugal împodobit cu flori şi ierburi frumos mirositoare, a căror mireasmă s-a răspândit peste întreaga Insulă. Îmbătată de acest parfum minunat, populaţia Insulei a slăvit unirea prin căsătorie a două inimi iubitoare de Dumnezeu.

În aceeaşi seară a avut loc un mare ospăţ pentru toţi. Şi din seară s-a făcut noapte, şi toţi erau fericiţi, căci această cununie întărea unirea celor două dinastii, ceea ce dădea speranţe pentru o pace îndelungată şi trainică.

Şi-au fost tăiaţi cinci sute de berbeci, se vorbeşte chiar de o mie, şi patru sute de porci, şi păsări de tot felul, fără de număr. Iar de pe Ţărm au fost aduse douăzeci de căruţe cu peşte, aflat din belşug în Marea noastră. Şi toate au fost puse la fript pe străzi, şi întinse pe mese care au fost înjghebate tot acolo. S-au pus pe mese şi urcioare cu vin făcut din cel mai dulce soi din Insulă. Şi n-a fost nimeni care să nu fi petrecut atunci şi să nu se fi bucurat de bucuria tuturor, binecuvântându-i pe Parfeni şi pe Ksenia.

În dimineaţa zilei următoare, la uşa iatacului princiar al mirilor au aşteptat rudele şi nobilimea Insulei. Cei doi soţi au ieşit târziu, şi toţi au înţeles că fusese o noapte fără somn, şi s-au bucurat. Iar când în urma soţilor a fost adus cearşaful roşu de sânge, toţi au fost încredinţaţi de neprihănirea Kseniei, de care (neprihănire) nu se îndoise nimeni nici înainte. Cunoscându-i marea cucernicie şi curăţenia îngerească, unii

puseseră la îndoială însăşi posibilitatea ca această fecioară să se unească, cum e în firea omenească, cu soţul ei.

Prinţul Gavril a murit după şase ani, în cea de a douăzeci şi cincea vară a cârmuirii sale. Şi este greu de înţeles acum dacă ivirea şarpelui a fost un semn al morţii lui, căci şi cu şarpe şi fără, tot trebuia să moară la un moment dat. Tot ce se poate spune cu tărie este că prealuminatul prinţ a murit. Odată cu el s-a sfârşit perioada regenţei, ceea ce a fost anunţat chiar în ziua morţii sale.

PARFENI

După ce am rămas în iatac numai noi doi, ne-am aşezat unul lângă altul pe imensul pat nupţial. Din stradă răzbăteau strigătele celor care petreceau, dar asta făcea ca liniştea din iatac să fie şi mai sfredelitoare. Nici Ksenia, nici eu nu o tulburam.

Undeva, jos, umblau cu făclii, şi pe tavan treceau dintr-un capăt în altul reflexe purpurii, care doar accentuau penumbra iatacului. Ne fusese lăsată numai o candelă palidă – doar cât să vedem conturul lucrurilor, ca să nu fim tulburaţi de vederea goliciunii noastre. Cuvântul *goliciune* îmi bătea ca un metronom în urechi, şi valuri dulci îmi treceau prin trup răspunzând ritmului acestuia. Goliciune. Go-li-ciune.

Şedeam îmbrăcaţi. Mi-am pus mâna pe umărul Kseniei. Umărul a tresărit. Chiar şi prin ţesătura deasă a veşmântului i se simţea căldura. Şi gingăşia. Şi goliciunea.

KSENIA

Parfeni mi-a pus mâna pe umăr. Mâna îi tremura. Am simţit o duioşie fierbinte pentru el. Şi milă. I-am luat cu grijă mâna de pe umărul meu. I-am atins degetele cu buzele. Am spus:

— Nu trebuie.

Pe urmă am stat mult timp în tăcere. El a întrebat:

— Îţi sunt neplăcut?

Şi i-am destăinuit că am ales alt Mire. Că slujnica Fotinia îmi va aduce o pelerină care ascunde faţa şi mă va scoate din Palat. Că pe stradă ne va aştepta o trăsură în care să nu fiu văzută.

Eram pregătită să se mânie, să-mi interzică, chiar să mă lovească. Nu s-a întâmplat aşa. Doar a început să plângă.

Iar după aceea a întrebat ce va fi acum cu Insula, unde pacea, potrivit prorocirii lui Agafon, depindea de cununia noastră. Am vrut să îi răspund că, amintindu-mi prorocirea, hotărâsem ca mai întâi să ne cununăm, iar pe urmă să plec. Dar după întrebarea lui n-am mai ştiut dacă răspunsul este corect.

PARFENI

Ea mi-a luat mâna de pe umărul ei şi s-a ridicat.

M-am gândit că nu poate suferi atingerile mele, şi totul s-a năruit în mine. Bucuria din stradă făcea să-mi fie cu atât mai greu. Până şi în iatac mirosea a carne friptă.

Dintr-un ungher, Ksenia a scos un sac pentru drum. A spus că trebuie să mă părăsească.

— Cum să mă părăseşti, am întrebat, când eşti soţia mea?

Ea m-a privit pentru prima oară în ochi:

— Sunt mireasa lui Hristos, şi El mă aşteaptă la mânăstire. Tu să mă ierţi.

Am vrut să spun ceva, dar mi-au rămas cuvintele în gât, căci ea era marea mea iubire. Am tăcut şi am simţit cum îmi curg lacrimile pe obraji. Şi Ksenia le ştergea. Nu ştiu cât am stat aşa, de durere pierdusem simţul timpului. Am văzut ca prin vis cum a intrat slujnica ei, Fotinia, şi cum a pus pe ea o pelerină neagră.

Când Ksenia s-a apropiat de uşă, i-am amintit de prorocirea lui Agafon. Nu mai nădăjduiam să o fac să rămână, doar am întrebat cum să fac eu.

Văzând şovăială în ochii ei, i-am căzut în genunchi. Am spus că nu o voi atinge niciodată, numai să rămână. Am făgăduit să trăim amândoi o iubire desăvârşită: să rămânem frate şi soră, ca înainte să ne cunună. Şi alături de mine stătea în genunchi Fotinia, şi o ruga şi ea. Şi plângeam toţi trei.

Atunci Ksenia a luat-o pe Fotinia deoparte şi a vorbit ceva cu ea cu voce înceată. Pe urmă s-a întors spre mine şi a spus:

— Făgăduieşte în faţa Logodnicului meu ceresc că îmi vei păstra întotdeauna neprihănirea şi că nu mă vei dori şi că niciodată nu mă vei atinge.

Am făgăduit. Să nu o doresc nu pot, fiindcă asta este peste firea omenească, dar nici măcar o dată nu m-am atins de ea.

KSENIA

Acum mulţumesc Domnului că nu am plecat atunci. Mulţii ani trăiţi împreună cu Parfeni au fost o vreme a fericirii. A fericirii sublime.

Am să spun un lucru neaşteptat – poate chiar neverosimil. Câteodată mă gândesc că drumul ales de mine nu era singurul posibil. Impunând vieţii noastre iubirea desăvârşită, ne-am lipsit şi pe mine, şi pe Parfeni de ceva însemnat.

Nu regret nimic – nici ardoarea de-atunci a credinţei mele, nici felul cum a trecut viaţa noastră. Credinţa mea este şi acum arzătoare, dar acum e o ardoare lăuntrică, nu cere acte drastice. Odată cu trecerea anilor (veacurilor), înţeleg că este înţelepciune şi când urmezi calea comună. În felul ei, ea nu este mai simplă decât calea pentru aleşi. Câteodată e mai complicată.

În noaptea aceea ne-a fost de mare ajutor Fotinia – nu numai pentru faptul că a fost un sprijin pentru Parfeni. Ieşind din Palat înainte să se crape de ziuă, credincioasa mea slujnică a găsit o uliţă pe care tocmai tăiaseră un berbec şi a luat într-un urcior sânge proaspăt din care a vărsat pe cearşaful nostru.

Pe Fotinia ne-o amintim cu duioşie, dar, fireşte, şi cu un zâmbet, fiindcă, pe cât era de devotată, pe atât era de isteaţă această femeie. Spre uimirea noastră, a ieşit la iveală că cei trei porumbei albi care zburaseră atât de la timp pe acoperişul clopotniţei, fuseseră învăţaţi de ea, de Fotinia, şi ea le dăduse drumul atunci. În comparaţie cu porumbeii care, după cum a spus ea, nu voiseră mult timp să zboare, treaba cu berbecul nu ceruse cine ştie ce strădanii.

Unde putrezesc oasele ei acum? Cel mai probabil, nicăieri. Cred că sunt de-acum cenuşă.

Cearşaful însângerat a adeverit atunci şi relaţia noastră conjugală, şi neprihănirea pe care o păstrasem pentru soţul meu. Ea se păstrează şi acum.

CAPITOLUL AL ŞAPTELEA
PARFENI

La moartea prinţului Gavril a urcat pe tronul princiar Parfeni.

În prima vară a domniei lui Parfeni, locuitorii Insulei au trăit o mare spaimă. Toţi, mai ales cei de lângă Mare, au observat că dinspre Pământul Mare se apropia un nor întunecat. El ţinea cât vedeai cu ochii şi acoperea soarele care răsărea. Şi după cum arăta, a fost limpede că norul acela nu era de furtună şi că, de fapt, nu era nor, ci un roi de lăcuste. Văzându-le înaintarea înceată deasupra mării, mulţi aveau lacrimi în ochi, căci apariţia lăcustelor prevestea numai foamete, suferinţă şi moarte.

Auzind de apropierea lăcustelor, Parfeni şi Ksenia au urcat cu episcopul Feopempt în clopotniţa catedralei Schimbării la Faţă şi s-au rugat Domnului şi Maicii Preciste să-i izbăvească de această năpastă. Şi când s-a făcut dimineaţă s-a înnegurat totul fără geană de lumină şi nu s-au mai auzit decât vaiere şi rugăciuni.

Roiul, după ce a zburat pe deasupra clopotniţei şi pe deasupra întregii Insule, s-a lăsat pe Mare la zece mile de ţărm şi a fost înghiţit de valuri. Şi la câteva săptămâni după aceea au fost aduse la mal lăcuste umflate, iar Marea era ca un terci. Şi ţărmul a fost acoperit cu un strat de lăcuste înalt de un cot, şi acestea, putrezind, au răspândit în toată Insula un miros urât.

Când pericolul a trecut, pe Insulă s-au ţinut slujbe de mulţumire, căci a fost înţeles de către toţi că aceea a fost o minune. Iar în faptul că miraculoasa salvare s-a petrecut în primul an de domnie a lui Parfeni, a fost văzută buna menire a prinţului şi binecuvântarea pe care o are domnia lui.

Se spune că lăcusta, ca făptură de roi, nu are voinţă de sine stătătoare, ci doar voinţa comună a roiului, care e comandat de o căpetenie. Lăsându-se pe pământ, aceste vietăţi devorează tot ce creşte pe el. Se întâmplă totuşi ca uneori căpetenia să greşească, şi atunci tot roiul, ca un ghem strâns lipit,

piere în mare, şi nici una nu se salvează, fiindcă nu poate părăsi roiul. Nu seamănă oare lăcustele cu oamenii care îşi topesc voinţa în voinţa mulţimii şi pier fără veste în valurile mării vieţii?

În cea de-a şaptea vară a domniei lui Parfeni, pe prinţul Averki, unchiul Kseniei, a început să îl îngrijoreze faptul că cei doi soţi nu aveau copii. Şi şi-a luat obiceiul să îşi exprime îngrijorarea în lume, spunând că lipsa urmaşilor este un pericol pentru înţelegerea dintre dinastia Romanizilor, care reprezenta partea de nord a Insulei, şi dinastia din sud, a Iraklizilor. Spunea că după moartea lui Parfeni şi a Kseniei nu avea să mai rămână un urmaş comun pentru cele două dinastii şi că puterea va trece la Romanizi.

După o vreme au ajuns la urechile cuplului domnitor nişte spuse de-ale lui Averki, cum că Ksenia, ca femeie stearpă, trebuie să lase locul unei femei în stare să dea naştere la copii. Ideea li s-a părut multora sănătoasă, aşa că Averki a început să aibă susţinători. Parfeni şi Ksenia păreau a nu observa nimic, iar tăcerea cu care au răspuns a fost plină de demnitate.

În sfânta zi a Crăciunului, prinţul Averki a hotărât să vorbească deschis. Odată sfârşită slujba de Crăciun, el a ieşit pe neaşteptate în amvon şi a cerut atenţie.

Anume de Crăciun, a spus Averki, este deosebit de întristător faptul că perechea domnitoare nu are copii. Spun perechea, dar o subînţeleg pe Ksenia, căci posibilităţile de a face copii ale prinţului Parfeni au fost dovedite în chip grăitor de cearşaf. Ca rudă apropiată a ei, vă spun cu sinceră durere: Ksenia trebuie să plece la mânăstire şi să îşi petreacă acolo restul zilelor, mântuindu-şi păcatele ascunse. Căci neputinţa de a face copii e o pedeapsă, iar pricina pedepsei sunt păcatele.

Ksenia s-a uitat netulburată la unchiul Averki. Iar Parfeni, părând a nu-l fi auzit, stătea de vorbă cu voce înceată cu cineva care şedea în faţa lui.

Feopempt şedea pe tronul episcopal cu mâinile încrucişate pe cârjă şi cu bărbia sprijinită pe ele. Şi multora li s-a părut că nu prea înţelesese. Feopempt era bătrân.

Şi o bună parte din biserică, învăţată, după cum s-a văzut mai târziu, de prinţul Averki, a început să strige că pe Iraklizi trebuie să îi reprezinte o altă femeie din acelaşi neam. Îndată s-a auzit şi că Parfeni e obligat să o ia de nevastă pe Aglaia, fiica lui Averki.

De ce nu, ea este gata, a răspuns Averki. Să-şi spună cuvântul arhiereul. Dacă îi este păstor poporului său, o să ne sprijine.

Şi a fost mare bucurie în biserică, căci prinţul Averki avea darul vorbirii şi vorbea în numele tuturor, şi toţi şi-au simţit însemnătatea.

Feopempt s-a ridicat. În liniştea care s-a lăsat, a păşit încet spre amvon.

Şi uitându-se la Averki, a întrebat:

Tu spui că fiica ta Aglaia e gata să devină soţia prinţului Parfeni?

E gata, vlădică, a spus Averki plecându-se în faţa episcopului.

Feopempt l-a arătat cu cârja pe Averki:

Acest om ne-a spus chiar el ce are de gând şi cum vrea să facă. Socot josnice şi una, şi alta.

Averki a spus cât se poate de încet, dar s-a auzit fiecare cuvânt al lui.

Tu, vlădică, semeni o viitoare vrajbă. Nepoata mea Ksenia e o adevărată ruşine pentru neamul nostru, în care toate femeile, de cum s-au măritat, au şi născut.

Chiar şi fără să se mărite au născut, ca fiica ta Aglaia, s-a auzit din mijlocul mulţimii.

Cine cutează să mintă aici? a strigat Averki.

Mulţimea s-a dat la o parte şi toţi au văzut-o pe Fotinia, slujnica Kseniei.

Slujesc în această casă de mulţi ani şi de-aceea îi ştiu tainele, deşi gura mi-a stat întotdeauna închisă. Dar văzând cum vrei să o pierzi pe stăpâna mea, simt că e timpul să o deschid. Răspunde-mi, prinţe, ce copil e ascuns acolo unde Râul nostru cel bogat în apă, împărţindu-se în mai multe braţe, se varsă în Mare? Că lucrul acesta e adevărat, eu sunt gata să sărut crucea. Tu eşti?

Dar prinţul Averki nu a fost.

Episcopul, după ce s-a gândit puţin, a spus:

Bine, cel puţin, că nu ai sărutat crucea.

Cei care au fost în ziua aceea la slujbă s-au mirat după aceea singuri că l-au susţinut pe acest Averki, căci în sufletul lor ei o iubeau pe Ksenia pentru bunătatea şi pentru sufletul ei curat.

Au spus:

Diavolii, pesemne, ne-au îmboldit.

Şi au spus şi ei după episcop:

Bine, cel puţin, că n-a sărutat crucea. Că era în stare.

KSENIA

În ziua aceea, am nădăjduit în sinea mea că perfidul meu unchi va face totuşi o mică revoluţie de palat. Pe atunci nu mă părăsise încă gândul să mă călugăresc, şi prilejul mi se părea unul potrivit. Principalul era că lucrurile se aranjau fără ca Parfeni să fie umilit: prevăzătorul Averki nu uitase să îi facă un compliment. Îl nesocotise numai pe Feopempt, da, şi pe Fotinia, bineînţeles.

De fapt, oricum n-a reuşit nimic. În timp ce vorbea unchiul, Parfeni, de obicei blajin, a poruncit în şoaptă ca uneltitorul să fie reţinut la ieşirea din biserică. Pe urmă, ce-i drept, a spus să i se dea drumul, pentru că nu mai era nici o nevoie.

Iată cum e Parfeni al meu.

În cea de-a douăzecea vară a domniei lui Parfeni au venit veşti de pe Pământul Mare, cum că o bună parte din el fusese cotropită de împăratul apagon Nichifor şi că nimeni nu e în stare să îi ţină piept, iar unele state se predau fără nici o rezistenţă. Şi s-au bucurat locuitorii Insulei că Marea îi desparte de Pământul Mare.

Iar pe pământul nostru nu s-a întâmplat în aceşti ani nimic vrednic de a fi pomenit. Nu este aceasta un semn al înţelepciunii celor de la putere? Fericite sunt vremurile care nu intră în anale. Binecuvântat fie cel a cărui cârmuire nu este marcată de evenimente istorice, căci aproape fiecare dintre ele se naşte cu sânge şi cu suferinţă.

În cea de-a douăzeci şi doua vară a domniei lui Parfeni s-a săvârşit din viaţă episcopul Feopempt, lăsând în urmă-i o amintire luminoasă. La înmormântare au venit faptele lui bune, căci s-a adunat acolo mulţimea celor pe care îi ajutase fără să se ştie. Feopempt a fost condus pe ultimul drum cu multă tristeţe şi cu lacrimi, măcar că ştiau cu toţii că îl conduc pe episcop spre ţara cerească, iar ei, cei care îl plâng, se află încă în străinime.

După Feopempt, episcop al Insulei a devenit Evsevi.

În cea de-a douăzeci şi cincea vară a domniei lui Parfeni, dintr-un castel părăsit care se găsea pe Râu în partea de sud a Insulei, au început să se audă zgomote ciudate şi înspăimântătoare. Aşa cum stă bine unui castel, acesta se afla pe o colină înaltă şi, de aceea, zgomotele nu erau stăvilite de nimic. Se auzeau mai cu seamă noaptea, şi erau atât de puternice, încât, în scurt timp, locuitorii din împrejurimi au început să facă un ocol de câteva verste distanţă de castel.

De fapt, acest ocol nu se făcea des, castelul aflându-se departe de

drumuri, aşa că era de-ajuns să nu te apropii. Dar cei care treceau pe apa râului pe lângă castel povesteau că îi apuca groaza auzind gemetele care veneau de-acolo şi izbiturile de sub pământ. Şi tuturor le era limpede că acolo se smulge de sub pământ o putere necurată şi că geme fiindcă nu izbuteşte să răzbată la suprafaţă.

Într-o noapte, pământul s-a cutremurat mai tare decât de obicei, şi gemetele au fost atât de disperate, încât nimeni nu a putut să doarmă în satele din jur. În acelea care aveau biserici, oamenii s-au adunat să se roage puterilor cereşti ca puterile subpământene să nu fie lăsate la suprafaţă şi să nu se răzleţească pe-acolo pricinuind nenorociri localnicilor. Chiar la miezul nopţii s-a auzit o izbitură aşa de puternică, încât celor care stăteau să se roage li s-a clătinat pământul sub picioare. În aceeaşi clipă, castelul s-a prăbuşit cu colină cu tot în Râu şi i-a oprit curgerea. Revărsându-se, apa a potopit multe sate şi câmpurile de pe lângă ele, dar din ziua aceea gemetele şi izbiturile subpământene au încetat. Pe locul colinei care se prăbuşise în Râu au fost găsite zăcăminte de cupru şi de fier.

Venit degrabă, episcopul Evsevi a cercetat subsolul colinei. Ceea ce a văzut l-a convins că, de-acum, locul nu mai era periculos, iar arama şi fierul fac ca puterile vrăjmaşe omului să fie zăvorâte bine sub pământ.

Ceea ce îl neliniştea pe episcop era Muntele, care se afla în Sud şi care tăcuse nu doar o sută de ani. Totuşi istoriile rămase din gură în gură spuneau că fusese o vreme când Muntele se cutremurase, şi pe pantele lui curseseră râuri de foc şi toată Insula începuse să se legene.

Evsevi a spus:

Mă tem să nu se trezească mai încolo şi Muntele, fiindcă toate înălţimile sunt legate între ele sub pământ, şi dacă o colină aşa de mică a făcut aşa o zarvă, ce să mai spunem de marele Munte?

A spus:

Cât despre Râu, chiar dacă pentru o vreme şi-a ieşit din matcă, o să-şi taie curând altă albie, pentru că solul de aici oferă toate posibilităţile pentru asta. Vreau doar să îi previn pe toţi aceia cărora le fac trebuinţă metalele să nu se apuce să le extragă de aici. Felul cum sunt alcătuite zăcămintele spune că nu trebuie să se facă asta, e o îndeletnicire periculoasă.

Dar nişte oameni pe care i-a încercat nevoia de fier şi de aramă n-au dat

ascultare episcopului. Ducându-se cu lopeţi şi cu cazmale, s-au apucat de treabă. Şi-atunci, cu un scrâşnet înfricoşător, pământul s-a dat în lături şi i-a înghiţit de vii.

În cea de-a douăzeci şi şaptea vară a domniei lui Parfeni au sosit în Insulă soli din partea imperatorului apagon Nichifor. Imperatorul dorea să îl salute pe marele prinţ Parfeni şi îi aducea la cunoştinţă că unise sub sceptrul său întreaga lume civilizată. Coroanei sale îi lipsea totuşi o perlă, şi anume Insula, încredinţată de către Dumnezeu şi de către oameni fratelui său, Parfeni. Maiestatea sa imperială înclină să slăbească povara responsabilităţii încredinţată lui Parfeni şi să ia asupră-şi puterea în Insulă. Parfeni ar fi numit locţiitor al Maiestăţii Sale Imperiale pe Insulă, o poziţie mai înaltă decât cea pe care o avea acum.

Prinţul Parfeni i-a ascultat pe solii lui Nichifor şi le-a poruncit să îi transmită imperatorului că îşi exprimă recunoştinţa frăţească pentru grija arătată. Totodată, i-a transmis lui Nichifor că, nedorind să sporească nemăsurata povară a îndatoririlor imperiale, este gata să poarte şi pe mai departe povara legată de cârmuirea Insulei. În ceea ce priveşte eventuala sa poziţie mai înaltă, Parfeni a răspuns că se socoteşte nevrednic de un asemenea dar şi că preferă să rămână pe vechea sa poziţie umilă. Odată încheiată întâlnirea cu prinţul, solii lui Nichifor au fost trimişi cu toate onorurile pe Pământul Mare.

În cea de-a douăzeci şi opta vară a domniei lui Parfeni, au fost trimişi din nou soli de către Nichifor. Înfăţişarea le era mai puţin prietenoasă, iar în spusele lor nu mai era pomenită frăţia. Imperatorul aducea la cunoştinţa prinţului că imperiul făurit de el nu este întâmplător şi că, în faptul că i s-au supus state apropiate şi îndepărtate, el vede un semn neîndoielnic al acestui lucru. Potrivit gândirii lui Nichifor, marile imperii se făuresc pentru marile idei şi de aceea statele mici se unesc în unul mare, punându-se capăt numai când vor intra toate în imperiu.

Prevăzând riposta lui Parfeni, preaaugustul filozof a arătat că statele alipite nu sunt prea multe, căci, după cum spune Ecclesiastul, *toate râurile curg în mare, fără să o umple însă.* Dar atâta timp cât fie şi un singur râu nu s-a vărsat, în mare nu va fi destulă apă, şi de aceea imperatorul nu se va da înapoi de la ţelul său.

Animat de iubirea pentru oameni, Nichifor îi sugera lui Parfeni să nu verse sânge şi să nu lupte cu ceea ce este inevitabil. El îl prevenea pe prinţul Insulei că mesajul acesta era ultimul şi că după el nu va mai fi nimic altceva în afară de război şi de un număr mare de victime.

Prinţul Parfeni şi-a exprimat în faţa solilor acordul în legătură cu faptul că imperiul îşi are avantajele sale, ca şi cu faptul că marile imperii se făuresc pentru marile idei. Toate argumentele aduse sunt, desigur, valabile pentru Pământul Mare. Dar Parfeni şi-a prezentat şi obiecţiunile sale. El a arătat principala particularitate a Insulei, care, după părerea lui, constă în faptul că ea este înconjurată din toate părţile de apă. Izolarea naturală a ţării sale este un semn al căii deosebite prevăzute pentru ea, iar a nu ţine seamă de acest semn i se pare a fi ceva lipsit de chibzuinţă. În ceea ce priveşte o mare idee, ea poate fi, în pofida mărimii, eronată. Toate acestea nu îi îngăduie lui, prinţului Parfeni, să accepte generoasa ofertă a imperatorului de a intra ca parte a imperiului său.

Nu a urmat un răspuns de la imperatorul Nichifor. Mai bine spus, răspuns au devenit vasele de război care şi-au făcut apariţia în preajma Insulei în cea de-a douăzeci şi noua vară a domniei lui Parfeni. Erau atât de multe, încât părea că nu le ajunge Marea. Aceasta părea a fi scăzut în dimensiuni şi amintea de un iaz acoperit cu frunze de toamnă. Dar nu erau frunze, ci ameninţătoare corăbii de luptă. Le-a ieşit în întâmpinare, din ordinul lui Parfeni, flota Insulei, deloc mare ca număr, dar hotărâtă să lupte până la ultima suflare.

La două mile de Insulă, vasele lui Nichifor au aruncat ancora. Se legănau pe valuri, iar în soare străluceau coifurile războinicilor imperiali. Această strălucire l-a orbit pe Parfeni, care stătea pe corabia din prima linie. Cu ochii mijiţi, număra vasele imperatorului, dar pierdea întruna socoteala. Apoi s-a întors către cei care erau pe punte şi a întrebat:

Sunteţi gata să muriţi pentru Insula noastră ocrotită de Dumnezeu?

Şi cei care erau acolo au răspuns:

Da, suntem gata să murim.

Şi el nu a rostit nici un cuvânt mai mult.

Dar când a coborât pe ţărm, Parfeni a fost întâmpinat de un puhoi de femei care ţipau şi îşi smulgeau părul din cap. Ele l-au rugat să le lase soţii,

fiii şi fraţii, spunând că imperatorul e puternic şi că degeaba i se opune. Îşi întindeau braţele în direcţia Mării şi îl îndemnau pe Parfeni să compare cele două flote, spunând că flota Insulei aproape că nici nu se vede pe lângă cea a imperatorului. Şi atunci Parfeni le-a întrebat:

Sunteţi gata să trăiţi sub puterea unor venetici?

Suntem gata să trăim, atât.

Şi Parfeni s-a uitat în tăcere la ele, şi nimeni nu ştia la ce se gândeşte.

Timp de două zile, cele două flote au stat faţă în faţă, iar în cea de-a treia au venit soli din partea lui Nichifor. Imperatorul îl încunoştinţa pe Parfeni că oastea lui nu are să stea degeaba la nesfârşit şi că este gata să cucerească Insula. El i-a propus prinţului să se întâlnească, prevenindu-l că întâlnirea va fi prima şi ultima.

Şi în scurt timp, din fiecare flotă s-a desprins câte o corabie şi, apropiindu-se, au stat bord la bord. Iar prinţul Parfeni şi imperatorul Nichifor au discutat fără a-şi părăsi corăbiile, şi nimeni nu a auzit ce au vorbit, fiindcă, pentru a nu îşi primejdui siguranţa, se înţeleseseră ca punţile să fie goale. De pe unele corăbii s-a văzut cum stătea fiecare la bordul său, dar corabia imperială era mult mai înaltă, aşa încât Nichifor se uita la Parfeni de sus în jos, fapt ce avea în sine ceva mai mult decât diferenţa de înălţime a bordurilor. Imperatorul spunea ceva arătând spre Insulă, iar Parfeni stătea nemişcat, şi doar părul i-l hărţuia vântul. Au vorbit mult timp aşa, iar pe urmă prinţul a înclinat capul, şi corabia lui a plecat încet către ţărm.

Pe ţărm, Parfeni a fost întâmpinat de mulţimea care îi aştepta cuvintele. Dar nici un cuvânt nu a ieşit din gura lui. Şi toţi s-au gândit, cine ştie de ce, că avea să înceapă războiul, şi una dintre femei a strigat:

Nu ne lăsa să pierim, doar te avem drept părinte!

Şi atunci Parfeni a spus:

N-o să pieriţi. Dar părinte vă va fi de-acum imperatorul Nichifor.

Plecând, a arătat spre mare. Şi au văzut cu toţii că vasele Insulei se aliniaseră spre ţărm şi că şi cele ale imperatorului se puseseră în mişcare. În scurt timp, a devenit limpede că flota lui Nichifor se îndrepta spre Insulă.

În dimineaţa zilei următoare, oştile imperiale din port s-au deplasat în oraş. Au fost întâmpinate cu tăcere, şi nu era în această tăcere bucurie, dar

nu era nici ură, doar uimire era. Porţile oraşului s-au dovedit a fi deschise, şi au intrat pe ele odată cu praful ridicat de pe drum, şi coifurile nu mai străluceau ca înainte, dar străluceau feţele pe care curgea sudoarea.

Dincolo de porţi i-a întâmpinat doar Amvrosi, care s-a prezentat lor ca eparh al Oraşului. La vederea lui Amvrosi, soldaţii imperiali s-au întristat, spunându-şi unul altuia că dacă aşa arată eparhul oraşului, cum să mai fie săracii de-aici?

Dar Amvrosi a spus:

Ceva mă face să mă gândesc că aceşti purtători de coifuri sunt aici pentru multă vreme, dar unde, pentru numele a tot ce e mai sfânt, o să punem atâta metal şi praf? Mă tem că mulţi vor trebui să se restrângă în oraşul acesta.

Ceea ce în foarte scurt timp s-a şi adeverit.

PARFENI

Îmi amintesc acele zile ca pe cele mai grele din viaţa mea. Toate necazurile şi umilinţele pe care a trebuit să le îndurăm Ksenia şi cu mine cu mulţi ani în urmă au fost personale şi ne priveau numai pe noi. Atunci însă am fost răspunzător pentru întreaga Insulă.

Am fost nevoit să fac o alegere într-o situaţie în care, strict vorbind, ar fi fost mai bine să nu aleg. A fost ca şi cum cineva m-ar fi pus să ghicesc între două mâini, amândouă goale. Din nefericire, nici n-am avut dreptul să renunţ la alegere. Ea consta, ca de obicei în: *E oare mai de laudă să suferi în sinea ta săgeţile şi praştia norocului vrăjmaş, sau mai degrabă să te-narmezi*?[4] Citatul, ţin să remarc, apăruse deja pe vremea mea.

4. W. Shakespeare, *Hamlet*, în *Teatru*, Ed. Univers, Bucureşti, 1971, p. 220, trad. Ion Vinea.

În primul caz, trebuiau lăsate, pur şi simplu, corăbiile inamice în portul Insulei şi deschise porţile oraşului. *Pur şi simplu* – ce expresie… *Pur şi simplu* să fiu de acord cu o perpetuă comandă din afară, cu o jefuire sistematică şi, mai rău decât orice, cu permanenta înjosire a poporului meu.

În al doilea caz ne aşteptau războiul şi moartea – multe morţi. Iar după aceea, neîndoielnic, tot ce ne ameninţa în primul caz, căci nu ne puteam lupta mult timp cu Nichifor. Dacă lucrurile m-ar fi privit numai pe mine, aş fi opus rezistenţă – fie şi numai ca să nu-mi fie ruşine pe urmă.

M-am gândit mult înainte de a lua o hotărâre şi am continuat să mă gândesc şi după aceea. Hotărârea mea a fost să predau Insula imperatorului.

Imperatorul era un om cu voinţă. Era însetat să primească Insula, şi a primit-o. Acum e mort şi nu mai simte sete. Femeile care mi-au cerut să ne predăm se temeau pentru bărbaţii lor. Acum sunt moarte şi ele, şi nu se tem de nimic.

KSENIA

Sunt gata să confirm că nu a existat perioadă mai grea în viaţa lui Parfeni. Încă înainte de prima solie a lui Nichifor, felul cum avea să evolueze situaţia era întru totul previzibil. Când Parfeni

spune că s-a gândit mult la hotărârea lui, el are în vedere anii care au trecut de la ascensiunea imperiului lui Nichifor până ce ne-a invadat. Şi a continuat să îşi cântărească decizia mulţi ani după aceea. Eu cred că o face şi acum.

Definitiv s-a hotărât atunci când a văzut mulţimea de femei care l-au rugat să nu le ia bărbaţii.

După aceea, aceste femei l-au acuzat de trădare şi de înţelegere cu imperatorul. Interesant, asupra a ce se putea înţelege Parfeni cu el? Asupra faptului că se lipseşte de putere?

Aceste femei l-au făcut vinovat pe Parfeni de toate nenorocirile, fără excepţie. Au spus că aşa de rău ca sub Nichifor nu au mai trăit în Insulă – şi l-au învinuit pentru acest lucru pe soţul meu. Au uitat un singur lucru: că au trăit. Pur şi simplu, au trăit. Şi că tocmai asta îi ceruseră lui Parfeni. Iar multe, dacă ar fi fost război, puteau să nu mai trăiască.

CAPITOLUL AL OPTULEA
IMPERATORUL NICHIFOR

La intrarea în Oraş, Maiestatea Sa Imperială Nichifor a fost declarat conducător suprem al Insulei, iar prinţul Parfeni a fost numit guvernator general. Unii spun că, mai întâi, Parfeni a refuzat să fie guvernator general şi a vrut să plece din Insulă. Dar episcopul Evsevi i-ar fi amintit prinţului cuvintele lui Agafon Înaintevăzătorul despre predestinarea pacificatoare a lui şi a soţiei sale, prinţesa Ksenia. Dacă a fost aşa, ştiu numai prinţul şi episcopul, dar prinţul a rămas.

El a condus ca şi mai înainte Insula, dar acum, pentru decizii mai mult sau mai puţin importante cerea de fiecare dată aprobarea imperatorului. Dintre schimbările vizibile voi consemna numai încorporarea oastei princiare în armata imperială şi schimbarea uniformei. Dacă e să fiu mai exact, au primit uniforme, căci până atunci nu fuseseră nici un fel de uniforme şi nici uniformitate nu fusese, fiecare se îmbrăca după cum voia. Oştenii Insulei au fost preveniţi că, în cazul unui război, ei, ca parte a armatei imperiale, pot fi aruncaţi în orice punct al lumii. Dar nu erau războaie şi nu aveai cu cine să te războieşti, căci întreaga lume aparţinea deja coroanei imperiale.

La schimbările vizibile ar trebui pusă şi întărirea legăturii maritime cu Continentul. Tot mai des se putea vedea cum plecau din port în direcţia Pământului Mare corăbii încărcate cu lemn, car…

PARFENI

Car este *carne*. La acest cuvânt săţios, cronica se întrerupe pentru 150 de ani. Aceşti 150 de ani care au urmat sunt, pur şi simplu, tăiaţi. Cât pe ce să spun *cu o mână fără tremur*, dar mâna nu-şi are locul – deşi cred că, tocmai, tremura. Numai că aceasta nu mai era mâna fratelui Meleti, ci a fratelui Galaktion. Resturi de file mai ies încă din scoarţă, ca cioturile unui beteag.

Să fie tăiate filele care descriu vremea *ocupaţiei imperiale* a poruncit, mulţi ani după aceea,

Atanas, ministru în guvernul Insulei. S-a dovedit că aceste file nu erau pagini ale unui trecut glorios. Într-un chip de neînţeles pentru Atanas, cronica conţinea nouăzeci şi cinci de file ale unei istorii lipsite de eroism.

S-a întâmplat că ministrul vizitase mânăstirea, şi acolo îi fusese arătată cronica. El şi-a băgat nasul în ea şi a nimerit fragmentul referitor la Insulă ca făcând parte din imperiu. Fratele Galaktion, care era pe atunci cronicar, a descris după aceea cum ministrul s-a îmbătoşat şi a început să mişte din mustăţi. Istoria aceea nu i-a convenit.

— Foarfece, a comandat el numai din buze.

I s-a adus foarfece şi Atanas i-a făcut semn din cap lui Galaktion:

— Taie!

Galaktion s-a uitat năucit la ministru.

— Dar aceasta este, cum se spune, istoria… Este chiar aşa cum este, prin aceasta e interesantă…

— Ei?! a urlat ministrul.

Galaktion s-a apucat de treabă. A desfăcut cu un pârâit manuscrisul, cotorul dovedindu-se nefiresc de bombat. S-a gândit că o să se întâmple ceva nefiresc. Aşa le sunt frânte braţele celor arestaţi. A apăsat tare manuscrisul pe masă şi a pus pe el doi butuci, ca să nu se închidă. A luat foarfecele cum ia cuţitul jugănitorul de cai… În clipa aceea, lui Galaktion i s-a părut că avea să castreze istoria.

A tăiat 94 de file, dar prima a rămas în manuscris, fiindcă pe dosul ei se citea sfârşitul capitolului dinainte.

Ministrul Atanas i-a arătat spre soba care dogorea:

— Arde!

Fratele Galaktion a aruncat în sobă filă după filă. Mai întâi s-au încovrigat sleite, încercând să reziste focului. S-au făcut insuportabil de luminoase, parcă dădeau înapoi toată lumina pe care o adunaseră, de se puteau citi clar literele chiar de la distanţă, iar după aceea focul n-a mai lăsat nimic din ele.

Ministrul nu l-a grăbit pe Galaktion: i-a plăcut să urmărească moartea în chinuri a textului.

— Dacă istoria nu este eroică, a spus el gânditor, aceea nu e istorie.

S-a întors către cei din jur şi a strigat, bucuros de găselniţa lui:

— Ascultaţi, prostovanilor: dacă istoria nu este eroică, aceea nu e istorie. Scrieţi!

Distrugerea filelor manuscrisului l-a ars pe Galaktion pe dinăuntru. Acum e în mormânt, şi flacăra aceea s-a stins. Ministrul Atanas e şi el în mormânt. Moartea lui poate fi considerată exotică, fiind implicat în ea un crocodil. Crocodilul este şi el mort.

KSENIA

Dacă stăm să ne gândim, *greul jug apagon* poporul nostru l-a suportat relativ liniştit, ba chiar nu fără demnitate. Dacă nu ar exista deosebirea substanţială a limbii apagone de cea a Insulei, acest jug, în general vorbind, nici nu s-ar fi observat atât de tare.

Da, noi am învăţat limba apagonă – cunoaşterea unei limbi străine nu strică nimănui. O limbă deloc rea, spun eu. Cumva mai blândă decât cea insulară, blândeţe prin care parcă s-ar scuza pentru rolul de ocupant: nu pentru asta fusese concepută.

Tabloul prezenţei apagone nu m-aş apuca să-l fac numai în negru. Noi eram *periferia* imperiului – asta e adevărat. Dar accentul logic poate fi pus şi altfel: periferia *imperiului*. Tot ce era nou în lume, noi primeam odată cu imperiul. Cotropitorii, trebuie spus, manifestau o anumită

largheţe.

Toate acestea noi le înțelegeam. Şi nu-i iubeam din tot sufletul.

Când oştile lui Nichifor au ocupat Insula, Parfeni mi-a spus că se retrage de la putere. A considerat că nu mai are dreptul să participe la conducerea Insulei. S-a gândit chiar s-o părăsească de tot. Şi i-a comunicat acest lucru imperatorului.

Cunoscând ireproşabila cinste a lui Parfeni, Nichifor i-a cerut să rămână. Nu încape îndoială că imperatorul, nefiind ireproşabil de cinstit, aprecia această calitate la alţi oameni. Experienţa îi şoptea că oamenii de acest fel sunt previzibili şi că de la ei nu te poţi aştepta la uneltiri. După cum şi insularilor, presupunea Nichifor, le era mai bine ca în treburile curente să aibă de-a face cu cel cu care sunt obişnuiţi.

Parfeni nu avea de gând să plece urechea la opinia imperatorului. Cel care l-a făcut să îşi schimbe planurile iniţiale a fost episcopul. Evsevi i-a adus aminte prinţului că prorocirea lui Agafon lega binele Insulei de căsătoria noastră şi, în această privinţă, venirea imperatorului nu schimba nimic. Aşa a devenit Parfeni guvernator general imperial.

În anii aceia ne asculta cineva pe furiş în permanenţă. În lipsa formidabilei electronici de astăzi, nu erau rele nici rezultatele pe care le dădea banala ceaşcă lipită de perete. De altfel, cei care ascultau nu prindeau mare lucru, fiindcă discuţiile noastre aveau loc cu precădere în timpul plimbărilor. Iar plimbările începuseră să ne pasioneze chiar atunci, pentru că de vorbit liber puteam numai ieşind din Palat. Palatul nostru mişuna de spioni, şi urechile le erau umflate şi roşii de cât trăgeau cu ele. În orice caz, aşa mi se pare acum.

Locuitorii Insulei nu aveau pe-atunci nici urmă de idee despre poliţia secretă, despre rapoartele regulate făcute pe Pământul Mare – despre toate cele de care imperiul, în dorinţa de a exista cât se poate de mult, avea o grijă neostoită. Ceea ce l-a ajutat o sută cincizeci de ani: pe scara istoriei nici nu e aşa de mult.

În ultimii ani ai stăpânirii străine era deja limpede că imperiul scârţâie din încheieturi. Ca şi pe alte pământuri care intraseră în el, pe Insulă s-a produs o revoltă. Aceasta a fost una dintre ultimele şi cele mai paşnice revolte împotriva imperiului. O revoltă ca să fim, cum s-ar zice, în ordine. Adică să apucăm să ne răsculăm cât n-a căzut încă imperiul.

Parfeni a interzis trupelor imperiale să înăbuşe revolta cu forţa, şi i s-a dat ascultare. Iar când nu a mai fost imperiu, şi-a îndemnat concetăţenii să se poarte cu soldaţii apagoni omenos, după care le-a pus acelora la dispoziţie hrană şi vase pentru a se întoarce acasă.

Privirea mi-a căzut pe cele scrise de Parfeni. Iată, el pomeneşte de ministrul Atanas. Ministru a ce a fost el? Acum nici nu-ţi mai aminteşti aşa, pe loc. O personalitate remarcabilă – deşi nu în cel mai bun sens al cuvântului.

Odată l-am întrebat pe Parfeni:

— Atanas chiar a considerat că tăind textul ascunde istoria? Doar există multe alte surse. Chiar a crezut că despre veacul şi jumătate de stăpânire a apagonilor nu va afla nimeni?

— Bineînţeles că nu, a răspuns Parfeni. A fost un semnal al faptului că o astfel de istorie nu trebuie să existe.

Plecând, ministrul s-a interesat dacă nu a fost găsită prorocirea pe care o scosese Prokopi. Galaktion şi-a desfăcut braţele.

— Păcat, a spus Atanas. Păcat că Prokopi s-a dovedit un trădător.

Privirea îmi lunecă pe scrisul mărunt, dar egal al lui Parfeni… Mă uit şi la al meu: scrisul nostru a început să semene. Aşa este cu cei care trăiesc mult timp împreună. Încep să le semene scrisul, înfăţişarea, senzaţiile, gândurile. Totul. Unul din cei doi pleacă, lăsând celui de-al doilea

toate aceste lucruri trăite împreună. Pleacă cel de-al doilea – şi de la amândoi rămâne doar scrisul, filele scrise. Care, e simplu, pot să ardă.

CAPITOLUL AL PAISPREZECELEA
PARFENI ŞI KSENIA

Eu, mult păcătosul călugăr Nektari, continui lunga mea povestire şi mă bucur din suflet să vă fac cunoscut că Imperiul Apagon a căzut. Când Insulei i-a fost redată independenţa, cetăţenii ţării noastre au dorit ca ea să fie cârmuită, ca mai înainte, de prinţul Parfeni, căci îl iubeau.

El se arătase a fi un conducător înţelept şi un om bun la suflet, şi în anii domniei sale personale, şi ca guvernator al imperatorilor. Mulţi scăpaseră teferi în Insulă numai datorită intervenţiei lui, dar despre asta au scris predecesorii mei povestind despre domnia imperatorilor.

La cererea lui Parfeni, după eliberarea Insulei s-a adus la cunoştinţă că el va cârmui împreună cu prinţesa Ksenia. Şi cu toate că nici înainte puterea nu îi aparţinuse numai lui personal, anunţarea coguvernării corespundea mai mult, după părerea lui, prorocirii lui Agafon Înaintevăzătorul. În afară de aceasta, deoarece prin căsătoria lor se uniseră două ramuri princiare, coguvernarea era o împlinire vizibilă a acestei uniri.

Trupele apagone au plecat, şi plecarea le-a fost la fel de liniştită şi de lipsită de sânge ca şi apariţia lor odinioară. Cei care au fost martori ai venirii lor, iar după aceea, după multă vreme, şi ai plecării lor acasă, şi-au dat seama cu tristeţe că deveniseră cu 150 de ani mai bătrâni. Dar aceştia erau foarte puţini, căci majoritatea celor care fuseseră pe-atunci, potrivit ordinii fireşti a lucrurilor, zăceau de mult în morminte. După cum şi pe corăbii au urcat cu totul alţii decât cei care coborâseră. Se schimbaseră în mod corespunzător şi corăbiile, care deveniseră la vremea aceea vapoare. Se schimbaseră până şi imperatorii, fiecăruia dintre ei fiindu-i închinat în cronică, în calitate de cârmuitor al Insulei, un capitol aparte.

KSENIA

Vai, vai. După capitolul al optulea vine acum al paisprezecelea, şi nu se mai poate face nimic. Bietului Meleti, ca şi celor care i-au urmat, cei care au scris capitolele scoase, nici prin gând nu le-ar fi trecut că, după ani, cineva avea să ardă file din cronică.

Îngrozitoarea moarte care s-a abătut asupra lui Atanas nu este oare o pedeapsă pentru arderea istoriei? Pentru nesocotirea timpului trăit, care, da, nu e o veşnicie, dar tot se dă pentru ceva? Ca să nu mai spunem că în cazul lui Atanas este o moarte nemuritoare. De altminteri, cu asemenea nume ar fi avut şanse să trăiască dacă nu veşnic, cel puţin mult.

Despre echipaje, coafuri, veşminte şi alte lucruri puţin însemnate s-a mai vorbit în capitolele dinainte. Aceste obiecte nu au o însemnătate de sine stătătoare şi capătă un sens propriu doar ca semne ale timpului. Astfel, stâlpul care marchează verstele, oricât de pestriţ ar fi vopsit, are o singură menire: să marcheze drumul.

Ceea ce a intrat în viaţa noastră sub scurta denumire de *modă* este chemat să ne arate tuturor cât de repede se mişcă timpul. Eu fac parte dintre aceia pentru care moda este neesenţială, adică, propriu-zis, nu există. Îmbrăcămintea mea a avut întotdeauna aceeaşi culoare, dacă, bineînţeles, nu se murdărea, şi aceeaşi croială, dacă întâmplarea nu făcea să se rupă pe la cusături.

Ce cred eu, nevrednicul călugăr Nektari, uitându-mă la timpul fugar? Cel mai bine îţi dai seama când vezi sfârşitul unor evenimente care şi-au avut începutul nu ieri, nu azi, ci, să spunem, cu o sută cincizeci de ani în urmă. Ieri încă părea că istoria a încremenit pentru vecie şi că de-acum ea va consta din evenimente mărunte, pentru că toate lucrurile importante au avut loc o dată pentru totdeauna. Dar nu trec nici două veacuri, că un imperiu care a înghiţit întreaga lume se prăbuşeşte şi, din el, ca din pântecele bestiei din poveste, ies, rămase întregi, state mici. N-au fost războaie crunte, n-au fost comploturi perfide, dar imperiul s-a năruit.

L-a distrus timpul. Aşa cum se macină rocile, iar stâncile ascuţite sunt tocite de valuri, imperiile sunt distruse de timpul care trece. Mişcarea timpului e asemenea celei a valurilor. De câte ori trebuie să şteargă un ciot de stâncă pentru a face din el o piatră rotunjoară?

Întrebarea e de prisos, fiindcă de câte ori trebuie, de atâtea ori o va face: el, timpul, are răbdare. El, timpul, nu are unde se grăbi. Graba ne este proprie nouă, deşi, dacă luăm viaţa în dimensiunea ei istorică, nici noi nu ne-am grăbit.

Am căutat noi să scăpăm mai repede de stăpânirea apagonă? Nu, pentru că nu am simţit lipsa libertăţii: şi-a luat-o asupra lui prinţul Parfeni, el singur pentru toată glia noastră. Drept urmare, pe spinarea lui a fost liber fiecare dintre noi. Acum, că a venit timpul libertăţii pentru Insulă în întregul ei, de ce nu ştim ce să facem cu libertatea noastră? Mă împresoară nemiloasa bătrâneţe, şi de-acum nu eu trebuie să dau răspunsul la asta.

În cea de-a doua vară a domniei comune a cucernicilor Parfeni şi Ksenia, mult înţeleptul stareţ Nektari, şubrezit de bătrâneţe, m-a pus pe mine, nevrednicul Ilari, să iau aminte la vremuri şi la veri.

A spus:

Istoria devine tot mai capricioasă, şi eu nu-i mai pot face faţă. Dar tu, frate, eşti filozof: poate tu o să pricepi ceva din ea.

Ce filozof sunt eu şi ce să pricep din ea? Despre acestea şi despre multe altele i-am spus stareţului, dar la temeiurile mele el a rămas surd. De multă vreme îl lăsase aproape de tot auzul.

În aceeaşi vară s-a petrecut ceva ce nu s-a mai văzut în Insulă, şi anume: puteri ale iadului au atentat la viaţa cuplului princiar. Asta s-a întâmplat pe Ţărm, unde cei doi soţi plecaseră peste vară. După ce a iscodit şi a aflat tot ce le stătea în obicei, un nelegiuit pe nume Leonid i-a pândit când îşi făceau plimbarea de seară pe malul Mării. Mai exact spus, nici nu avea nevoie să iscodească nimic, fiindcă toată lumea ştia că Prealuminatele Lor Înălţimi se duc seara să respire aer de mare. Se ştia şi faptul că, părăsind casa, nu iau straja cu ei.

Leonid, care şi-a aşteptat victimele după trunchiul unui stejar bătrân, le-a ieşit în întâmpinare cu o bombă artizanală în mâini. Cum, spre deosebire de cei doi soţi, a intrat chiar el în panică, bomba i-a căzut din mâini şi a explodat.

Parfeni şi Ksenia, neînţelegând încă miezul celor întâmplate, s-au repezit la rănit, care rămăsese fără amândouă tălpile picioarelor. Ksenia şi-a scos basmaua de pe cap, a sfâşiat-o în două şi a vrut să îi bandajeze picioarele, mai bine zis, ceea ce rămăsese din ele, dar Leonid nu a lăsat-o să se apropie. Cu câtă putere mai avea, bătea cu picioarele în pământ şi striga ceva de neînţeles, iar prin zdrenţele de carne şi de ţesătură i se vedea albul oaselor dezgolite. După aceea, de durere, a căzut în nesimţire, iar când şi-a revenit

în simţiri a fost întrebat de ce a refuzat să primească ajutor. Sus-numitul Leonid a răspuns că i-a fost frică de pedeapsă, gândindu-se că aveau de gând să îl omoare.

După aceea, la spital fiind, l-au vizitat Prealuminatele Lor Înălţimi. I-au adus bani pentru tratament şi pentru atenţii şi l-au întrebat din ce pricină îi ura. Leonid a răspuns că el nu simte ură şi că bomba a vrut să o arunce din simţul datoriei. Orice putere şi orice conducere erau pentru el un rău vădit şi socotea că meritau să fie nimicite. Faptul că perechea princiară se bucura de dragostea tuturor era în ochii bolnavului o circumstanţă agravantă, căci putea da naştere la şovăieli faţă de duşmanul care trebuia nimicit.

PARFENI

Ţin minte întâlnirea noastră cu Leonid cel ologit. Cuvântul *ologit* a fost rostit de doctorul de la spital. Pare-se că îi plăcea teribil, fiindcă îl repeta întruna. La un moment dat, mie şi Kseniei ne-a devenit clar că doctorul Leon era beat de-a binelea. Nu înclin să îl învinuiesc peste măsură: la urma urmelor, Ksenia şi cu mine am apărut fără să ne fi anunţat. El a repetat de câteva ori că dacă nu ologea, pacientul lui şi-ar fi dus treaba până la capăt şi ne-ar fi aruncat în aer.

— Aruncat în aer, a răspuns ca un ecou Leonid.

— Dar acum, ologind, nu mai aruncă în aer, a zâmbit doctorul Leon.

Leonid a ridicat din umeri. Ksenia i-a luat mâna în mâinile ei:

— Noi am dat poruncă să fii iertat de pedeapsă.

Pe obrazul lui Leonid s-a rostogolit o lacrimă. Câteva lacrimi s-au rostogolit şi pe obrajii doctorului:

— Asta este pur şi simplu… Cu asta, pe toţi, pur şi simplu … ne-aţi ologit.

Leonid tăcea.

— Gesturi de felul ăsta… Doctorul Leon şi-a suflat nasul cu zgomot. Acum pentru nimic în lume n-o să vă mai arunce în aer.

— Ba da, a spus Leonid.

Cu acest eveniment regretabil s-a deschis seria atentatelor în Insulă. În vremurile dinainte se întâmpla ca răufăcătorii să omoare oameni care erau detestaţi, trăgând în ei de după un colţ sau, să zicem, adăugând în pocal nişte otravă. În care situaţie erau mânaţi de un simţământ viu, fie el şi păcătos. În atentatele care au început să cuprindă Insula în ultimul timp nu mai erau simţăminte, ci domnea o idee, o idee rea şi lipsită de simţire.

Simţământul şi ideea trebuie să fie în armonie pentru a se susţine reciproc. Dacă una dintre cele două se pierde, aşteaptă-te la mari nenorociri.

Unul dintre „bombişti“ a spus la proces:

Eu sunt rece ca un automat.

De unde nenorocirea asta la noi? Cum a apărut? Nu odată cu acele numeroase mecanisme care au intrat în viaţa noastră, distrugând blândeţea obişnuită a oamenilor Insulei? Bombiştii au aruncat în aer un colonel de poliţie, un general de armată, pe redactorul *Foii Insulei*, care susţinea încrederea în putere, precum şi pe directorul departamentului de poştă care ajuta la distribuirea gazetei. Dar scopul cel mai important al criminalilor era să le ucidă pe Prealuminatele Lor Înălţimi, care întruchipau orice însemna autoritate în ţară.

Regretabil este că în cercurile *progresiste* aceşti criminali trebuiau numiţi nu criminali, ci luptători pentru o viaţă mai bună. În ce consta această viaţă, şi mai ales prin ce era rea cea de-acum, nimeni, inclusiv sus-numiţii luptători, nu ştia. Poate că de aceea luptătorii au încetat să vorbească despre o viaţă mai bună şi au înlocuit-o cu o viaţă nouă. De faptul că avea să fie mai bună s-au îndoit mulţi atunci, dar că va fi nouă nu s-a îndoit nimeni.

Asupra cuplului domnitor s-au organizat nouă atentate. Bombiştii aruncau şi puneau bombe, dar cu timpul au început să şi împuşte de la distanţă mică sau mare, ceea ce parcă nu li se potrivea unor bombişti. Totuşi, de când începuseră să fie numiţi luptători, alegerea armelor de luptă se lărgise extrem de mult: se putea face uz şi de puşti, şi de pistoale, şi de cuţite, şi de topoare, dar şi de sus-menţionatele bombe. Nu erau excluse nici ele.

După luptători, slavă Ziditorului, urmau îngerii-păzitori, care dezamorsau cu spirit de sacrificiu bombele sau le făceau să explodeze înainte de vreme. În urma eforturilor îngereşti, luptătorilor începeau să le tremure mâinile sau să aibă nisip în ochi. Dar inventivitatea lor era nesecată şi ei căutau mereu noi procedee de ucidere, ceea ce, să nu le fie cu supărare oamenilor avansaţi, i-a făcut adevăraţi criminali. Dar şi această năpastă a început, cu timpul, să se potolească.

PARFENI

Este interesant cum scrie fratele Ilari despre progres. Pe atunci, acest cuvânt abia intra în modă şi, pe cât poate, cronicarul îl evită. Cuvântul, vădit lucru, nu-i place: în Insulă el a apărut odată cu primele bombe.

Ţin minte o discuţie a mea cu Ilari. El a spus atunci că principalul eveniment istoric este întruparea lui Hristos. Acesta s-a produs deja, şi istoria universală nu mai are teme importante.

— Acum istoria universală e cea a îndepărtării de Hristos, a spus Ilari.

— A îndepărtării în toate sensurile? am întrebat eu.

El a încuviinţat din cap:

— Poate, chiar aşa: istoria îndepărtării generale de Hristos. Acum nădejdea e în istoria personală.

Când, cu o altă ocazie, Ilari a spus că istoria a luat-o pe o cale greşită, Ksenia a întrebat de ce o mai scrie atunci.

— Scriu istoria greşelii, a răspuns fratele Ilari.

Ne-am amintit azi, Ksenia şi cu mine, de el. A plecat din viaţa noastră pentru totdeauna. Mărunt, roşcovan, cu barba în răspăr. Aşa arătau duşmanii progresului.

În cea de-a zecea vară a domniei comune a lui Parfeni şi a Kseniei, s-a construit în Insulă o cale ferată. Ea mergea din Nord în Sud, legând cele două părţi ale statului nostru. Cuplul domnitor m-a poftit pe mine, un umil cronicar, la inaugurare, şi am făcut această călătorie discutând pe tema drumului. Care mergea prin Pădure, locul de altădată al bătăliei dintre Nord şi Sud.

Şi mă gândeam: ce simplu e acum să birui această Pădure. Pe geam se vede ca un tablou mic, iar în războiul acela de demult înspăimânta şi ameninţa cu moartea. Uite, mă gândeam, merg în acelaşi tren urmaşii celor care se urau unul pe altul, iar acum nu a mai rămas nici urmă de ură. E doar bucuria de a face drumul împreună. Vagoanele noastre le trage un cal de fier care împroaşcă fum şi abur peste noi. Puterea lui inspiră frică celor care merg cu el, dar totodată şi mândrie pentru măreţia spiritului omenesc, care uneşte prin această invenţie atâţia oameni diferiţi.

Şapte ani nici n-au fost explozii, am socotit eu mergând. Şi dacă pentru a menţine liniştea e nevoie să ne unim în jurul unei locomotive, atunci aşa să fie. La urma urmelor, toată lumea vorbeşte acum despre *progres*. Poate, în ciuda aşteptărilor, se şi dovedeşte că progresul tehnicii face mai blânde inimile haine şi luminează minţile întunecate?

În cea de-a douăsprezecea vară a domniei cucernicilor Parfeni şi Ksenia, un oarecare Maksim şi-a aranjat să lucreze ca tâmplar la Palatul princiar. Maksim se pricepea să cioplească un scaun dintr-o singură bucată de lemn, şi nici în ziua de azi nu i-a fost întrecută măiestria.

Chiar dacă, nu demult, au început să fie preferate arcuitele scaune vieneze, asta nu numai că nu face să pălească frumuseţea scaunelor lui Maksim, ci, dimpotrivă, o scoate în evidenţă. Cât despre trăinicia lor, e şi de prisos să vorbim, ce n-au văzut ele de la mai devreme numitul Maksim: şi

zboruri dintr-un colţ în altul când îl apuca furia, şi chiar o explozie căreia i-a fost autor.

Cu toate acestea, a ascunde e un păcat: plătind tribut modei generale, a şi dezmembrat nişte scaune vieneze. A învăţat temeinic cum să arcuiască materialul şi şi-a însuşit la perfecţiune procedeele de a executa astfel de produse, dar dragostea pentru scaunele dintr-un lemn întreg nu s-a stins în el.

Spre deosebire de scaunele vieneze, cele ale lui Maksim au rămas întregi. Tâmplarul nu mai este în viaţă, dar creaţiile lui se află şi acum în sălile Palatului şi în atelierul în care au fost făurite de el multe lucruri minunate. Şi ce materiale nu-i procurau meşterului ajutoarele: şi felurite soiuri de lemn, şi pietre, şi chiar oase pietrificate ale unor animale care nu mai există astăzi pe faţa pământului.

Ce nu i-a fost adus acolo a fost pulberea care, de fapt, a produs explozia. După cum a reieşit ulterior, pulberea o adusese în Palat, în cantităţi mici, chiar Maksim. În acele zile, lucra la lambriurile sculptate dintr-o sală care se afla sub trapeza princiară.

Înlăturându-şi ajutoarele, tâmplarul Maksim, nevăzut de nimeni, a pus pulberea în săculeţe, iar săculeţele le-a pus în locuri prielnice pentru explozie. Explozia propriu-zisă, Maksim a potrivit să fie când prânzeau prinţul şi prinţesa, ceea ce se întâmpla întotdeauna cam la aceeaşi oră.

În ziua aleasă de răufăcător pentru explozie, Ksenia s-a simţit rău. Prealuminatele Lor Înălţimi nu s-au dus la timp la masă, dar tâmplarul Maksim nu a ştiut acest lucru. Explozia s-a produs când în trapeză erau numai slugile. Au pierit douăzeci şi şase de oameni. Mânjit cu sânge, ucigaşul umbla de colo-colo prin ceea ce fusese trapeza. Printre mâini şi capete presărate cu bucăţi de tencuială, nădăjduia să găsească ceea ce ar fi trebuit să rămână din Parfeni şi din Ksenia, dar nu găsea.

Văzând straja care se apropia, criminalul a dat să fugă. Dacă n-ar fi făcut-o, plin de sânge şi de alabastru cum era, Maksim ar fi fost luat drept o victimă a exploziei, iar nu cel vinovat de ea. Dar fugind, s-a dat în vileag şi a fost repede prins de strajă. Aflând că prealuminaţii prinţi se salvaseră, artificierul nu a tăgăduit şi, în general, şi-a pierdut curajul. Nici nu s-a sfârşit ziua, că a şi recunoscut totul, ba chiar a arătat cum adusese pulberea

şi unde o pusese.

Potrivit legilor Insulei, Maksim era supus judecăţii princiare. Timp de şapte săptămâni a aşteptat această judecată, dar nu a mai apucat-o. În ziua când era dus să fie judecat, pe una dintre străzi a fost luat de mulţime de sub pază. După câteva minute, inculpatul era mort. Aşa s-a sfârşit viaţa lui Maksim, om care, pentru păcatele sale, şi-a primit răsplata şi pe pământ, şi în cer, şi pentru al cărui talent îngropat stau dovadă scaunele şi celelalte piese de mobilier păstrate.

Şi, văzând cele întâmplate cu Maksim, m-am îndoit că progresul tehnic contribuie la progresul oamenilor. Acesta din urmă există independent de primul, dar, punându-mi mâna pe inimă, spun că mai degrabă nici nu există. Locomotiva face ca drumul să fie mai lesnicios, dar cei care sunt în tren nu devin mai buni.

KSENIA

Pe acest om trebuia să îl judecăm Parfeni şi cu mine. În istoria noastră nu prea au fost condamnări la moarte, dar aşa au cerut cetăţenii Insulei. Oricât de respingător era pentru noi Maksim, aveam totuşi convingerea că omului, fiind creaţia lui Dumnezeu, nu i se poate lua viaţa. Nu noi i-am dat această viaţă, nu ne este nouă dat să o luăm.

Pe de altă parte, douăzeci şi şase de oameni ucişi, aceasta este o monstruozitate. Mai mult, fiecare victimă avea o mulţime de oameni dragi, care, neostoit şi – ce e mai important – cu voce tare, îndemnau la răzbunare. Toate astea la un loc au creat o stare de spirit înrăită. Parfeni şi cu mine nu am ştiut cum să o biruim, dar, dacă e să fim sinceri, nici nu am făcut mare lucru pentru asta.

Rezolvarea a venit de la sine. Când arestatul era dus la tribunal, pe una dintre străzi escorta a fost dezarmată de mulţime. Maksim a fost omorât pe loc. Trupul lui, nu se ştie de ce, gol, a zăcut până noaptea pe pavajul plin de sânge. Mortul era cu neputinţă de recunoscut: spun asta pentru că noi îl văzuserăm de câteva ori când trăia. Ca şi ceilalţi din rândul servitorimii, primea din mâna noastră darurile de Crăciun şi chiar ne sărutam de trei ori cu el de Paşte. Se remarca printre ceilalţi prin eleganţa lui deosebită şi, în plus, prin şuviţa căruntă care îi străbătea frumos părul ca smoala. După şuviţa asta l-am şi recunoscut aşa, gol. Semănând cu o bucată de carne însângerată.

Fuseserăm nevoiţi să ne ducem, fiindcă mulţimea nu le dădea străjilor cadavrul. Chiar şi când am apărut noi au continuat să dea în el cu picioarele, şi şuviţa căruntă zbura inertă la fiecare lovitură. Străji erau multe, dar nu au încercat să ia trupul cu forţa. Însă când trupul acesta mai era încă un om viu, străjile, după cum a reieşit, fuseseră puţine, două cu totul.

L-am întrebat pe şeful străjii de ce nu a prevăzut atacul asupra escortei şi a trimis cu cel arestat doar doi oameni. El a dat să răspundă, dar a răsunat un fluierat înăbuşit: pe viaduct trecea o locomotivă. Vălătucii de abur, cine ştie de ce, nu zburau în sus, ci planau lin în jos şi se împrăştiau la picioarele noastre asemenea cuvintelor şefului străjii.

Când locomotiva a trecut, el a vrut să continue cu explicaţiile, dar Parfeni l-a oprit cu un gest. Mi-a spus încet că, dimpotrivă, şeful străjii prevăzuse totul. Acestuia i se păruse că ne scuteşte de

o alegere greu de făcut. Poate că aşa a şi fost.

Privindu-l pe Maksim, mi-am adus aminte cum am schimbat cu el sărutările pascale. Mi-am amintit pentru că, spre deosebire de cei ai căror obraji îi atinsesem în ziua aceea, barba lui era deosebit de moale. A fost singura care nu mi-a zgâriat pielea obrajilor. I-am spus asta atunci lui Parfeni, iar el a zâmbit. Şi abia după aceea am înţeles de ce zâmbise, şi am zâmbit şi eu. Dar după aceea m-am înroşit. Iar a doua zi m-am dus să mă spovedesc.

Parfeni s-a apropiat de ceea ce rămăsese din Maksim şi i-a şoptit ceva neauzit de nimeni. Dar eu eram alături, eu am auzit. *De ce?* Şi eu întrebam în gând acelaşi lucru. După calda noapte de mai, după mirosul de lumânări, după îmbrăţişările acelea blânde – de ce? Maksim cel mort nu mai putea răspunde la această întrebare, dar bănuiesc că nici viu n-ar fi putut răspunde.

— Ce vremuri sunt astea? m-a întrebat în seara aceea Parfeni. Ei iubesc şi urăsc idei. Nu oameni.

— Şi e greu de înţeles, ce poţi opune unui asemenea lucru? Pedeapsa? Alte idei?

— Cred că răbdarea.

— Din partea noastră se aşteaptă măsuri practice.

El şi-a pus mâinile pe umerii mei:

— Oricât ar părea de ciudat, mie chiar răbdarea mi se pare cea mai practică măsură.

În cea de-a cincisprezecea vară a domniei lui Parfeni şi a Kseniei umbla prin oraşe şi prin toate părţile Insulei ţăranul Piotr, care îşi arăta pe la iarmaroace fiul, pe Evsei, câştigând astfel de-ale gurii pentru amândoi. Piotr anunţa că va arăta onoratului public un chinocefal, căci faţa lui Evsei era acoperită toată cu păr.

Mulţi dintre cei de pe la iarmaroace se îndoiau că Evsei era un chinocefal adevărat. Cu toate că faţa îi era plină de păr, urechile lui Evsei erau de om, în timp ce urechile Sfântului Hristofor cu cap de câine de pe icoane erau chiar de câine. În afară de asta, deşi Evsei şi lătra pe la iarmaroace, pe urmă, la cârciumă, trecea la vorba omenească, ba una destul de vulgară, după cum nici cu carafa cu vodcă nu se purta ca un câine. Şi mulţi discutau această întâmplare, dacă n-o fi Evsei vreun semn prevestitor.

A doua întâmplare nu a mai fost de discutat şi nu prevestea nimic bun. În Piaţa cea Mare a ieşit o măgăriţă şi a spus cu voce omenească:

Revoluţiile sunt locomotivele istoriei.

După ce s-a gândit puţin, a adăugat:

Noi nu avem ce pierde, doar propriile lanţuri.

Văzând în asta o prevestire rea şi o ameninţare, unii au propus ca măgăriţa să fie omorâtă, dar, la porunca prinţului şi a prinţesei, animalul a fost trimis la circ, unde s-a exprimat o singură dată. Ceea ce a spus era enigmatic, dar nu la fel de neliniştitor:

Raţiune a existat întotdeauna. Numai că nu întotdeauna într-o formă raţională.

Cu asta, aserţiunile măgăriţei s-au încheiat şi din gura ei s-a auzit doar un răget. Suna neobişnuit, parcă nu chiar măgăreşte, şi în el se simţea clar pregătirea pentru luptă.

În cea de-a douăzecea vară a lui Parfeni şi a Kseniei au început *demonstraţiile*, ceva ce nu se mai văzuse până atunci. Cum în denumirea evenimentului cetăţenii Insulei au auzit limpede *demon*, la început nu s-a reuşit strângerea unui număr cât de cât semnificativ de participanţi. Dar s-a văzut bine că acest cuvânt era plin de o forţă nelumească, fiindcă lucrurile s-au urnit treptat din punctul mort. Dar, poate, din contră, s-au îndreptat către el: aici totul depindea de privire.

Înţelegând că o nouă lume nu se construieşte numai cu explozii de bombe, luptătorii pentru o viaţă nouă au imaginat demonstraţiile ca pe nişte bombe cu mult mai distructive. Bombele lor nu au fost aprobate de mulţi, căci natura umană respinge uciderea. Ar fi mai înţelept, s-au gândit luptătorii, să ne ocupăm de natura umană.

Ea nu este simplu de schimbat la un om, dar se schimbă lesne la oameni. Este de-ajuns să îi aduni la un loc şi vor fi docili. În mulţime nu există voinţe se sine stătătoare, există numai o voinţă comună, care poate fi dirijată.

Aşa gândesc ei.

Demonstraţiile le provoacă demonii. Aşa gândesc eu.

Cu trecerea timpului, au început să se strângă mai des la demonstraţii, aproape în fiecare zi. Creştea şi numărul celor veniţi. Văzând că nu-i împiedică nimeni, luptătorii au început să se pronunţe tot mai dur şi să desemneze locurile de întâlnire tot mai aproape de Palatul princiar. Ca şi cum n-ar fi observat ceea ce se petrecea, puterea nu acţiona.

Într-una din zile, spre Palat au zburat pietre, şi s-a pus în jurul Palatului paza orăşenească. În aceeaşi zi, în pofida sfaturilor de a nu face acest lucru, prinţul Parfeni a ieşit la cei adunaţi. Din mulţime a aruncat cineva o piatră care l-a nimerit pe prinţ în umăr. Şeful pazei a ordonat să fie prins cel care aruncase. Răufăcătorul nu a trebuit căutat prea mult, fiindcă a fost dat de oamenii din mulţime. Aceştia nu se aşteptaseră ca lucrurile să treacă la

aruncarea cu pietre, dar cum ar fi putut ele să se mărginească la discuţii?

Paza a vrut să continue să instaureze ordinea, dar Parfeni a oprit-o. El a intrat chiar în mijlocul mulţimii şi a întrebat ce anume îi agită atât de tare pe aceşti oameni. S-au auzit câteva voci care au cerut plecarea lui de pe tronul princiar. Dar când prinţul i-a întrebat ce putere ar vrea ei să vadă şi ce ar aştepta de la ea, nu a primit un răspuns desluşit.

Au început să-i spună despre lunile cu secetă şi, invers, despre lunile cu ploi, despre incendiile de pădure şi despre recoltele proaste. Şi atunci prinţul Parfeni s-a apropiat de bărbaţii care i-au răspuns şi a întrebat:

Cunoaşteţi vreo putere, în afară de cea cerească, care să scape Insula de nenorocirile pe care le-aţi înşiruit?

Şi când bărbaţii care vorbiseră cu el i-au răspuns, în mulţime au început să apară zâmbete, iar pe urmă să se şi râdă pe faţă, căci au înţeles cu toţii că o astfel de putere nu există încă pe lume. După aceea, mulţimea s-a împrăştiat paşnic. Dar în ziua următoare a venit din nou la Palatul princiar, în număr şi mai mare.

Şi de fiecare dată mulţimea devenea şi mai mare, iar învinuirile erau tot mai grele. Nu se mai pomenea de secetă. Cuplul princiar a fost învinuit că ar fi delapidat vistieria statului. După astfel de cuvinte n-a mai zâmbit nimeni, iar în ferestrele Palatului au zburat iarăşi pietre.

Şi, încet-încet, a devenit limpede pentru toţi că mulţimea are o căpetenie, pe nume Kasian, poreclit Strâmbul. Care chiar era strâmb. Şi în mare parte chel, dar mai mult decât orice era rău. Kasian nu arunca cu pietre, dar vorbele îi erau mai grele decât pietrele, pentru că, după ele, ochii celor de faţă se umpleau de mânie.

Într-o zi dintre cele mai agitate, Parfeni a ieşit din nou în faţa mulţimii. După ce a ascultat învinuiri de secare a vistieriei şi de necinste a persoanei sale, el a întrebat de unde au aceşti oameni astfel de informaţii. Mulţimea s-a dat în lături, făcându-i loc lui Kasian să se ducă spre el.

Ziarele continentale, a spus Kasian cu o voce subţire, fac cunoscute informaţii despre averea deţinătorilor puterii în Insulă. Acolo stă scris că averea prinţului este aproape incredibil de mică. Un om aflat în poziţia supremă, după cum admitem că este acest prinţ, nu poate să dispună de o avere atât de mică. Concluzia este una singură: el ascunde informaţiile

despre adevărata lui avuţie, ca să nu îi fie descoperite, vezi bine, sursele îmbogăţirii.

Prinţul, pălind, i-a răspuns lui Kasian:

Da, averea mea nu este mare, fiindcă au fost multe situaţii în care am fost nevoit să cheltuiesc propriii bani pentru nevoile statului.

Strâmbul i-a cuprins cu privirea pe cei de faţă, ca să pară că vorbeşte din partea lor, nu din a lui:

Atunci, poate ne numeşti, prinţe, aceste situaţii? Şi de ce n-ai pomenit de ele înainte?

Fiindcă despre unele lucruri nu este necesar să vorbeşti, a răspuns Parfeni. Dar pentru că banii mei nu-ţi dau pace, voi spune că ei au fost cheltuiţi în zilele secetelor şi ale inundaţiilor, când vistieria Insulei era de-acum goală. Administraţia Financiară are situaţia banilor cheltuiţi, şi mâine ea va fi dată publicităţii.

A doua zi, în ziare a apărut o dare de seamă asupra cheltuielilor din zilele acelea grele, din care a rezultat că banii personali ai prinţului au fost folosiţi pentru a se cumpăra cereale, pentru a se construi case în locul celor arse şi pentru o mulţime de alte scopuri, pentru a căror înşiruire le-au fost necesare ziarelor şaptesprezece pagini suplimentare.

Aceste date i-au adus pe luptătorii pentru o viaţă nouă la deprimare, producând – potrivit expresiei lor preferate – un efect de bombă care a explodat. Datele au fost discutate, au provocat uimire, şi dragostea pentru cuplul princiar nu a mai cunoscut margini. Văzând acest lucru, luptătorii s-au resemnat şi şi-au considerat pierdută cauza. Care nu le-a fost mirarea când, la demonstraţia următoare, a venit acelaşi număr de oameni.

După trei luni s-a petrecut o nouă nenorocire. În faţa tuturor celor adunaţi, Kasian l-a învinuit pe prinţ de preacurvie şi de batjocorire a unei fecioare, Lukeria, copilă încă şi pe deasupra şi slabă de înger. De data asta, piaţa părea o nesfârşită mare de oameni. Din mulţimea furioasă la culme nu numai că zburau pietre, dar au răsunat şi câteva împuşcături.

În ciuda obiecţiilor pazei, prinţul a apărut din nou în faţa oamenilor. Parfeni a intrat în mulţime şi s-a pomenit înconjurat de ea din toate părţile, căci paza nu a fost lăsată să-l urmeze. A început de trei ori să vorbească, dar oamenii pe care îi avea Kasian în mulţime i-au răspuns cu huiduieli şi cu

fluierături. Poporul aştepta însă un răspuns din partea prinţului şi i-a făcut pe cei cu huiduielile să tacă.

Parfeni putea să îşi pună nădejdea într-un singur lucru: încrederea în el a celor de faţă. Să nădăjduiască în temeiul faptului că nu îi înşelase niciodată. Când s-a făcut linişte deplină, a spus:

Lucrul de care sunt învinuit nu este adevărat.

Spunând asta, Parfeni s-a întors ca să se îndrepte spre Palat, şi mulţimea s-a dat în lături în faţa lui. Cât timp a mers, oamenii nu au scos nici un sunet. Şi liniştea aceasta a semănat cu o minune. Şi faptul că îl lăsaseră să plece a fost ca o salvare miraculoasă.

A doua zi, Lukeria a fost supusă unui examen medical. S-a dovedit a fi fecioară.

Demonstraţiile au continuat. În cea de-a şasea lună de tulburări, Parfeni a ieşit în mulţime pentru ultima oară. A întrebat:

Ce aşteptaţi?

Şi multele mii din piaţă i-au răspuns parcă într-un glas:

Noul!

Parfeni şi-a înclinat capul în semn că a înţeles.

După două zile, la ceas de seară, Prealuminatele Lor Înălţimi s-au întâlnit în Palatul princiar cu reprezentanţii răzvrătiţilor. Pot fi numiţi astfel, întrucât în jurul Palatului începuseră scandaluri, iar paza tot nu primea poruncă să facă ordine. Întâlnirea a durat toată noaptea şi toată ziua următoare, iar oamenii din piaţă nu s-au împrăştiat.

În cea de-a treia zi, aproape de lăsarea nopţii, în pridvorul Palatului au apărut Parfeni, Ksenia, Strâmbul şi câţiva dintre tovarăşii lui de luptă. După ce a aşteptat să se facă linişte, Parfeni s-a adresat mulţimii:

Oameni ai Insulei, vreţi noul. Neauzind alte voci, socot aceasta voinţa poporului şi îmi declin puterea cu care am fost învestit. La propunerea reprezentanţilor voştri, Insula va fi condusă de-acum înainte de prinţesa Ksenia.

Când rumoarea care s-a stârnit în piaţă s-a stins, Ksenia s-a înclinat în faţa celor adunaţi. După o clipă de tăcere, ea a spus:

Pentru binele Insulei, primesc această putere.

După aceea a luat cuvântul Kasian. Lipsit de demnitatea cuplului princiar

pe care îl avea alături, cuvintele i-au fost mărunte şi iuţi, ca şi el. Cu un patos neaşteptat, a început să asigure mulţimea că această hotărâre convine poporului răsculat.

Unora putea să li se pară că noul venea sub formă de vechi, dar chiar de-atunci a fost clar că nu era aşa, deloc nu era. Mulţi din mulţime plângeau. Mai cu seamă cei ale căror voci nu fuseseră auzite, fiindcă, de frică, nu se pronunţaseră. Dar nu numai ei plângeau.

Lacrimile acestea izvorau din dragostea şi din compasiunea pentru prinţ, din necunoscutul care urma şi, cine ştie de ce, chiar din cuvântul *convine* care se auzise. El vorbea, mai bine decât orice, despre venirea noului.

CAPITOLUL AL CINCISPREZECELEA
KSENIA

În cea dintâi vară a domniei Kseniei s-a instaurat mult aşteptata linişte. Era evident că, neînţelegându-se cu tovarăşii de luptă asupra noului cârmuitor, Kasian zis Strâmbul nu prea vedea în domnia Kseniei o salvare pentru el. Spre marea bucurie a multora, n-au mai fost demonstraţii. E posibil ca luptătorii pentru o viaţă nouă să-şi fi pierdut de tot puterile, dar se poate întâmpla că se temeau să nu împartă puterea în cazul unei victorii imediate. În orice caz, liniştea aceasta li se părea tuturor vremelnică.

Ksenia s-a dovedit a fi o conducătoare înţeleaptă. Timp de mai multe decenii, ea se ţinuse intenţionat în umbra soţului ei, dar nici înainte nu era un secret faptul că părerile ei erau hotărâtoare pentru Parfeni. Şi dacă luptătorii se gândiseră că, învoindu-se cu domnia unei femei, făcuseră un pas hotărâtor spre luarea puterii, se înşelaseră. Pasul îl făcuseră în sens contrar şi, poate, nu era singurul.

La scurt timp după urcarea Kseniei pe tron, le-a devenit limpede tuturor că ea este mai aspră decât soţul ei. Ksenia lua deciziile cu mai multă prudenţă decât Parfeni, şi câteodată părea că această prudenţă întrecea măsura, dar, odată ce erau luate, ea nu renunţa niciodată la ele şi urmărea ca totul să fie îndeplinit fără abatere.

KSENIA

Iată cum mă dovedesc eu a fi – dar luptătorii pentru o viaţă nouă nu au ştiut. Nici cronicarul Ilari n-a ştiut.

Am văzut cum Parfeni a zâmbit citind aceste rânduri. El unul ştia.

Iar eu am înţeles că totul o ia la vale. Că va veni ziua când nici pe mine, cea aspră (doar aşa spune Ilari!), nici poruncile mele nu le va asculta nimeni. Pentru asta nu trebuia să fii profet: în linii mari, mersul istoriei se putea ghici. Putea fi încetinit, dar nu putea fi oprit.

Când, în acea tristă seară, ne-am întrunit cu el, Strâmbul a vorbit mult. Cu el mai erau câţiva indivizi, dar în principal vorbea el. Cu o voce subţire – suna ca o melodie rusească… Da, *Zborul*

bondarului[5]. Se şi învârtea în jurul nostru, ca un bondar: mic, iute, strâmb. Pleşuvit de-a binelea.

5. Interludiu orchestral scris de Nikolai Rimski-Korsakov (1844–1908) pentru opera *Povestea ţarului Saltan*.

Nu ştiu dacă bondarii chelesc, dar tocmai chelia îl făcea pe Kasian să fie chiar ca un bondar. El vorbea, iar Parfeni dădea din cap, şi nu se înţelegea dacă era de acord cu Strâmbul sau, pur şi simplu, înclina capul în ritmul acestei muzici bezmetice. Parfeni era calm.

În ajun, Parfeni şi cu mine discutaserăm toată noaptea despre ce anume trebuia să facem. El considera că trebuie cedat cerinţelor mulţimii, pentru a evita vărsarea de sânge. Eu i-am răspuns că mulţimea nu avea cerinţe, că ea nu face decât să fie prezentă, şi trebuie discutat cu banda care o adunase.

— Dar de ce este prezentă această mulţime? a replicat Parfeni. Înseamnă că e mulţimea lor. Vom cădea la o înţelegere cu cei care vor fi trimişi din piaţă.

Mi-am vârât capul în umărul lui.

— Dar cu ei nu se poate cădea la înţelegere. Le dai mâna – te muşcă de deget. Dimpotrivă… Ei, m-ai înţeles.

— Uite, de-asta o să le oferim un deget. Iar acolo – o să vedem.

Mâinile, într-adevăr, nu ni le-au muşcat. După privirile pe care Strâmbul le arunca tovarăşilor lui de luptă, am înţeles brusc că principalii lui duşmani sunt ei. S-a uitat la ei, delicat spus, chiorâş. S-a învoit surprinzător de uşor cu domnia mea… Da, chiar a propus-o!

Am mai discutat o groază despre tot felul de detalii, şi el continua să se învârtească în jurul nostru. Era comic. Şi îi simţeam incredibila energie şi am înţeles că insecta asta muşcă foarte dureros – şi pe străini, şi pe ai lui. Şi luptătorii pentru o viaţă nouă au înţeles şi ei asta.

O viaţă nouă. Când am auzit această combinaţie de cuvinte, m-am simţit teribil de jignită pentru viaţa de-acum, care nu era chiar atât de rea. Prezentul pierde în faţa viitorului, ca şi realitatea în faţa imaginaţiei. Şi în această privinţă sunt lipsite de noimă înţelegerile: viitorul are resurse nelimitate. Numai după aceea poate fi comparat cu prezentul, numai că asta nu mai are sens. E tardiv.

PARFENI

Ieri am avut un musafir neobişnuit: renumitul Jean-Marie Leclerc, regizorul francez. În ultimii ani am fost oarecum pasionaţi de cinema, şi Leclerc ne plăcea. Mai ales filmul său *Omul fără biografie*. Este istoria unui spion pe care îl tot vârau în ceva şi de fiecare dată trebuia să înveţe noua lui biografie.

Putea, închipuiţi-vă, să spună orice amănunt al inexistentului său trecut – culoarea ochilor tatălui, vârsta surorii, în ce colţ al salonului se afla pianul. Era viaţa reală a cuiva, date fără cusur prin precizia lor, pe care le asimila. Posedând o memorie fenomenală, putea să ţină minte mii de detalii.

Această memorie i-a jucat o festă, şi la una dintre biografii a cedat: a uitat-o pe a sa. Toate detaliile şi evenimentele pe care le învăţase înainte le ştia pe de rost, dar se amestecau în capul lui ca laptele cu cafeaua. A trebuit să iasă la pensie înainte de vreme. Retrăgându-se singur într-o casă din afara oraşului, şi-a amintit până la sfârşitul zilelor multiplicata lui viaţă.

Acum, tot ce poate fi mai hazliu: acest Jean-Marie are de gând să facă un film biografic despre mine şi despre Ksenia. A spus: biopic. Combinaţia a două cuvinte: *biographical* şi *picture* –

biopic. Ar fi fost de-ajuns acest cuvânt ca să ne spunem la revedere – dacă el nu era Leclerc.

L-a inspirat, se pare, *Istoria Insulei*. Filmul, în viziunea lui Leclerc, se putea numi *Parfeni şi Ksenia*. Fără a ne fi înţeles, Ksenia şi cu mine am spus un încet, dar răspicat *nu*. Şi atunci Leclerc a căzut în genunchi în faţa noastră.

Asta a fost peste poate. În genunchi în faţa noastră marele Leclerc – ca un servitor de-al nostru din de mult dusul Ev Mediu. Ksenia şi cu mine am spus:

— Să ne gândim.

Şi-atunci acest om, cuprinzându-ne picioarele, ne-a obţinut *da*-ul. Până la urmă, acest *da* a fost din gura mea, căci Ksenia, după cum se ştie deja, e mai aspră.

Leclerc eclera (frumoasă aliteraţie). Striga că nici un regizor din lume nu a avut asemenea consultanţi la un film despre Evul Mediu.

Noi – consultanţi? Aceasta era următoarea surpriză pe care Leclerc ne-o rezervase. Unde merge mia, merge şi suta: am fost de acord şi cu asta. Şi am devenit consultanţi.

Întrucât informaţiile ni se serveau conform tehnicii paşilor mărunţi, faptul că lucrul la film începuse l-am aflat la sfârşitul discuţiei. A rezultat că, într-o săptămână, regizorul cu echipa trec la filmări.

Noi am pomenit de scenariu. Scenariu? Leclerc a început să se clatine de parcă era gata să ne cadă iar la picioare, dar ceva l-a reţinut. Un scenariu în sensul obişnuit al cuvântului nu are. Da, dispune de materiale pregătitoare, dar atât şi nimic mai mult. Aşa şi-a făcut toate filmele.

L-am întrebat: dar cum lucrează fără scenariu? Păi, foarte simplu. Sosind pe platoul de filmare, bea o cafea cu actorii. Spune fiecăruia cum să se mişte şi ce să spună.

— Creaţia trebuie să înceapă şi să se termine pe platoul de filmare. Punct.

Regizorul s-a pocnit peste şold.

Da, la urmă. Stând deja în uşă, Leclerc parcă şi-a amintit ceva. Ultima întrebare a locotenentului Colombo. N-am fi de acord să venim pentru consultanţă la Paris? Vom fi primiţi (s-a gândit o clipă căutând cuvântul) princiar.

Numai la această scenă din montarea marelui regizor nu am reacţionat. Să ne gândim. E dificil de hotărât pe loc. La vârsta noastră… La cuvântul *vârstă*, Leclerc a început să râdă în hohote, şi aceasta a fost, se pare, singura abatere de la scenariul pe care musafirul, după câte spune, nu îl are. S-a fâstâcit, ne-a îmbrăţişat în timp ce îl conduceam şi a spus:

— Care ani ai voştri!

În cea de-a şaptea vară a domniei Kseniei s-a terminat de construit Biblioteca, asemănătoare ca frumuseţe şi măreţie cu Palatul. S-a dovedit a fi chiar mai mare decât Palatul şi a devenit cea mai înaltă clădire din Oraş. La baza coloanelor ei au fost puse statui ale marilor oameni din trecut, pentru ca numele să nu le fie uitate: Platon, Aristotel, Herodot, Homer şi Agafon Înaintevăzătorul.

Va fi prevăzut oare Agafon o asemenea cinste? El se uita din locul lui din înalt la cei care se adunaseră, verificând parcă dacă i se împlinesc prezicerile. Sub privirea lui care nu clipea, în Bibliotecă au fost aduse cărţi, parte cumpărate pe Pământul Mare, parte donate de locuitorii Insulei.

Mânăstirea a predat un mare număr de manuscrise, dar printre ele nu era prorocirea lui Agafon, ceea ce, cred eu, pe Agafon nu l-a mirat prea tare.

În ziua deschiderii, la Bibliotecă s-a format o coadă mare pentru înscriere. Coada a fost atât de mare, încât n-a încăput nici o îndoială că înscrierea nu se va termina într-o zi, şi nici chiar într-o săptămână. În ziua aceea s-au înscris exact atâţi câţi au încăput în Sala Mare a Bibliotecii.

Şi, toată seara, cei care s-au înscris au stat şi au citit cărţile ce le-au fost aduse, iar multora dintre ei, nefiind deprinşi cu cititul, li se mişcau buzele. După cum unii urmăreau cu degetul rândurile, căci nu ştiau deloc să citească. Urmăreau rând cu rând şi zâmbeau, bucurându-se că aveau o legătură cu cărţile, vărsând şiroaie de lacrimi că erau neştiutori de carte şi jurându-se că, în chiar seara aceea, vor învăţa să citească.

Celor mai onorabili cetăţeni ai Oraşului li s-a oferit posibilitatea de a lua cărţi acasă, dar ei nu au folosit-o, căci cine i-ar mai fi văzut atunci citind? Lor, ca şi tuturor celorlalţi, le plăcea liniştea cultă a Bibliotecii, foşnetul paginilor răsfoite şi mirosul de cărţi in-folio. Cu timpul, cititorii au început să îşi aleagă cărţi după cum le cerea inima, dar cărţi tot nu erau de-ajuns. Şi continua cumpărarea de cărţi de pe Pământul Mare, şi acesta a fost primul semn al aspiraţiei insularilor spre o pregătire cuprinzătoare.

În cea de-a noua vară a domniei cucernicei Ksenia, în Oraş a fost introdus tramvaiul. Tot anul dinainte au fost puse pe străzi şine de fontă şi s-au întins cabluri electrice. Tramvaiul a fost adus tot de pe Pământul Mare, întrucât în Insulă nu se producea nimic de felul acesta. S-au cumpărat şapte vagoane, după numărul artelor libere, iar ca loc de plecare a fost desemnată piaţa din faţa Bibliotecii, şi un astfel de punct de plecare făgăduia mult.

Cele şapte vagoane aveau culori diferite şi erau puse pe traseu în ordinea culorilor curcubeului. Staţia finală era poarta oraşului, care de mult nu se mai încuia, fiindcă acum se afla aproape în centrul Oraşului, iar zidurile alăturate erau aşa de dărăpănate, că până la urmă s-au prăbuşit. În fiecare vagon era o pedală pentru sunat, şi tramvaiele sunau întruna. Asta s-a întâmplat până când fiecare locuitor al Oraşului a avut posibilitatea să sune măcar o dată.

Multora le plăcea să meargă pe acoperişul tramvaiului, cu alte cuvinte, pe imperială. Înălţimea şi aerul proaspăt îi ameţea, iar posibilitatea de a se uita

pe ferestrele de la etaj ale caselor îi făcea şi mai doritori de a merge astfel. Băncile imperialei erau puse de-a lungul vagonului, şi cei de-acolo şedeau spate în spate. Fireşte, priveliştea care se deschidea în faţa celor aşezaţi erau tocmai ferestrele. Totuşi, cu timpul, interesul pentru ferestrele de la etaj a secat, căci exista şi parterul, pe ferestrele căruia te puteai uita şi fără să te caţeri pe imperială.

Unii se duceau acum la slujbă cu tramvaiul, şi trebuiau să plece de-acasă mult mai devreme, căci tramvaiul nu trecea neapărat prin apropierea serviciului lor. Ajungând la ultima staţie, coborau din tramvai, luau o birjă sau se duceau pur şi simplu pe jos până la locul unde trebuiau să îşi înceapă ziua de muncă.

Faptul că nu înţelegeau cum se mişcă această construcţie sădea în locuitori un deosebit respect faţă de ea. El era cu atât mai mare, cu cât tramvaiul nu putea să o ia pe unde nu îşi avea şinele.

Această imposibilitate de a o cârmi le amintea insularilor celebra poveste despre Centaur, care putea merge numai drept. Toţi cei din Oraş ştiau că atunci când Centaurul a fost dus prin Ierusalim la Solomon, au trebuit să fie dărâmate casele din drumul lui, atât de imposibil era pentru el să cârmească. Dar când a trebuit dărâmată casa unei văduve sărace, aceasta l-a rugat pe Centaur cu ochii în lacrimi să îi ocolească casa. Şi Centaurului i s-a făcut milă de ea şi i-a ocolit casa, alegându-se cu o coastă ruptă.

Vrednic de cinste este cel care nu se abate de la drumul său, dar meritele sale pălesc pe lângă ale aceluia care se sacrifică de dragul aproapelui său. Această poveste tragică, dar luminoasă părea reflectată de vagoanele de tramvai, şi mersul lor prin Oraş le amintea tuturor ce înseamnă cu adevărat spiritul de sacrificiu şi, în acelaşi timp, mila.

În aceşti ani, demonstraţiile aproape că au încetat, şi nu s-au mai auzit explozii, şi mult aşteptata pace a cuprins întreg Oraşul şi întreaga Insulă. Biblioteca şi tramvaiul au fost atât de îndrăgite de insulari, încât lupta pentru o viaţă nouă li s-a părut mai puţin atractivă decât foşnetul paginilor citite şi zgomotul tramvaiului.

Vagonul care se deplasa singur a trezit încă multă vreme încântare şi nedumerire. Îţi puteai aminti că şi trenul se deplasa prin autopropulsie, dar el era mare şi îl trăgea locomotiva, şi asta, cine ştie de ce, stârnea imaginaţia

în măsură mult mai mică. Tramvaiul era el singur. Toată puterea lui părea că stă în el însuşi: el nu mergea cu aburi, iar cablurile electrice de la care îşi primea curenţii vitali erau ceva misterios şi cu totul de neexplicat.

Visând să dezlege taina acestei maşini uimitoare, mulţi se duceau la Bibliotecă. Astfel, tramvaiul şi Biblioteca au devenit ceva inseparabil, singura cale spre viitorul luminos, cu mult mai onorabilă şi mai liniştită decât cea propusă de luptătorii pentru o viaţă nouă. Aceştia au început să fie uitaţi, căci Kasian şi tovarăşii lui de luptă nu puteau propune nimic asemănător.

În cea de-a unsprezecea vară a domniei Kseniei, în portul oraşului s-au întâlnit un corăbier şi un plugar. N-au căutat să stea de vorbă, dar aşa s-a întâmplat, discuţia s-a legat singură – nu cumva pentru că nu există loc mai bun pentru discuţii decât portul unei insule? Din una, din alta, a reieşit că tatăl corăbierului se înecase în timpul unei furtuni pe mare. A mai trecut ce a mai trecut, şi a reieşit că şi bunicul lui pierise brăzdând mările. Şi atunci plugarul a spus:

Crede-mă, o, corăbierule, că în locul tău n-aş fi ieşit niciodată pe mare.

Atunci corăbierul l-a întrebat cum şi-a sfârşit zilele părintele lui.

A murit în patul lui, a răspuns plugarul. A murit înconjurat de toţi ai lui şi ai casei. La întrebarea cum a murit bunicul lui, plugarul a răspuns că la fel, în patul lui. Şi atunci corăbierul i-a spus:

Păi să ştii, frate, că eu, în locul tău, nu m-aş pune niciodată în pat.

Istoria nu le-a păstrat numele, fiindcă într-un port se întâlnesc mulţi oameni cărora nu e în stare să le reţină numele. Dar rămân cuvintele lor, care sunt mai importante decât numele. Şi cuvintele acestea nu îşi pierd nici puterea, nici frumuseţea din pricină că cei care le-au spus au rămas anonimi. Cuvintele nu cer nume.

Unii călători spun că discuţia nu a avut loc pe Insulă, ci pe Pământul Mare. Iar alţii susţin că de fapt ea nici nu a existat, şi că ar fi născocită de un predicator necunoscut. Dar pentru cuvinte toate acestea sunt prea puţin importante. Ele îşi trăiesc viaţa lor, ivindu-se acolo unde este nevoie de ele, şi ies din gura oamenilor de tot felul, şi nimeni nu le stăpâneşte, căci nu există drept de proprietate asupra cuvintelor.

Spusele cuiva se transformă nu de puţine ori într-un bun comun, şi

cuvinte ale altora devin ale noastre. Se întâmplă chiar ca nu oamenii să dea naştere cuvintelor, ci invers, aşa încât nu trebuie să ne mirăm dacă în câteva porturi coboară în acelaşi timp un corăbier şi un plugar şi are loc între ei discuţia de mai sus.

În cea de-a douăsprezecea vară a domniei Kseniei, a fost deschisă Universitatea. Atracţia către cunoaştere, generată de Bibliotecă, de tramvai şi, încă înainte, de tren, a făcut iminentă deschiderea Universităţii. Universitatea era frecventată cu precădere de tineret, dar nu numai. Bărbaţi maturi, înţelepţiţi de experienţă şi învestiţi cu putere, veneau şi ei la cursuri.

Kasian cu tovarăşii lui s-au manifestat pentru dreptul femeilor la învăţătură, iar cei mai nerăbdători luptători pentru o viaţă nouă au hotărât, la rândul lor, să arunce în aer ceva care explodează uşor, pentru a sprijini aspiraţia femeilor de a se cultiva. Dar forurile universitare, văzând atracţia femeilor pentru ştiinţă, au făcut Universitatea accesibilă şi pentru ele.

Temându-se să nu întârzie cu intervenţia lor, luptătorii s-au grăbit să folosească bombele pregătite, dar, spre regretul lor, numărul victimelor a fost mic.

Graba, au spus ei, strică treaba.

Iar asta, au spus ei, să ne fie de învăţătură.

Întrucât era vorba despre o problemă feminină, bombiştii au fost femei, dar cunoscătorii în ale criminalităţii, uitând în numele cui explodau bombele, au hotărât ca de-acum exploziile să fie executate numai de bărbaţi.

Eşecul înregistrat, au spus ei, este cea mai bună dovadă a faptului că femeile trebuie să înveţe.

Primii profesori ai Universităţii au venit de pe Pământul Mare cu vaporul. Când a acostat la Insulă, vaporul profesoral a fost întâmpinat de o mulţime imensă. Printre ştiinţele predate fiind şi istoria patriei, am fost inclus în rândul profesorilor şi eu, păcătosul Ilari, şi aceasta m-a umplut de mândrie, căci am devenit şi eu profesor.

La început, profesorii de peste mare s-au uitat la mine cu nedumerire, căci însăşi posibilitatea ca în Insula noastră să existe istorie li se părea îndoielnică. Dar după ce au luat cunoştinţă de însemnările istorice de ici şi de colo, făcute prin diferite părţi ale ţării noastre, precum şi de prezenta

cronică, închinată istoriei întregii Insule, şi-au schimbat părerea.

Ceea ce nu i-a făcut totuşi să se abţină de la observaţii şi sfaturi în privinţa *Istoriei Insulei*. Profesorilor li s-a părut că descrierea anilor care s-au scurs şi concluziile cronicarilor nu sunt moderne, iar limba cronicii au numit-o antediluviană. Caracteristicile enunţate mai sus doar s-ar fi accentuat cu anii, ceea ce intra într-o contradicţie ireconciliabilă cu viteza luată de progres.

Încheierea a fost că, într-o zi nici pe departe frumoasă, la şedinţa *Societăţii istorice a Insulei*, profesorii au cerut să se refacă istoria conform datelor actuale ale ştiinţei şi cursului general al progresului. Eu însă, slabul la minte Ilari, am refuzat să refac istoria, declarând că aşa ne-a fost ea transmisă de precursorii noştri şi că ea va rămâne în veci neschimbată.

Eşti un obscurantist, mi-au spus profesorii. Fă-ţi istoria dumitale provincială cum găseşti de cuviinţă. Noi vom scrie una nouă. Şi eşti rugat să nu-ţi închipui că istoria dumitale diferă de a noastră, căci totul se va conforma regulilor generale, pe care dumneata, vădit lucru, nu le cunoşti.

Atunci, la insistenţa lor, s-a organizat o discuţie publică, la care eu am răspuns, în măsura slabelor mele puteri, la întrebările puse.

Ce este istoria? m-au întrebat profesorii.

Istoria, am răspuns eu, este o descriere a luptei dintre Bine şi Rău, care se duce cu braţele oamenilor.

Ce poate fi considerat, după părerea dumitale, eveniment istoric?

Eu, fără nici o zăbavă, am spus:

Poate fi socotită astfel orice biruinţă a unei puteri asupra alteia, întrucât raportul dintre biruinţe şi înfrângeri determină starea de spirit a poporului.

Cele două teze prezentate, au răspuns ei, stau la baza erorilor dumitale fundamentale, deoarece istoria descrie nu lupta dintre Bine şi Rău, ci un lanţ continuu de cauze şi efecte. Eveniment istoric este acel eveniment care schimbă cursul istoriei. Binevoieşte, frate Ilari, să te ocupi de alcătuirea lanţurilor cauză-efect, altfel îţi vom interzice să predai la Universitate.

N-am vrut să-mi amărăsc colegii, dar, pătruns de duhul blândeţii şi al smereniei, le-am comunicat că a crea aceste lanţuri este lipsit de sens, întrucât ele se alcătuiesc numai din verigile cunoscute nouă, în timp ce partea esenţială este ascunsă tuturor.

Nu de-aceea, am întrebat eu, avem pentru câte o perioadă o sumedenie de istorii care se contrazic una pe alta? Dar nici stimatele voastre domnii nu faceţi nici un fel de lanţuri. Cel ce vă urmează metoda, pe care o voi numi magnetică, adună verigi pentru lanţuri de-a gata. Îmi îngădui să observ că, în cazul unei bune cunoaşteri a materialului, acest lucru nu este chiar complicat.

Dumneata eşti un produs interesant al Evului Mediu, mi-au spus profesorii, dar influenţa dumitale asupra minţilor care nu s-au copt este intolerabilă. Şi drept urmare eşti dat afară din Universitate.

În apărarea mea s-a ridicat prinţesa Ksenia, care şi-a întins asupra mea diriguitoarea mână dreaptă şi i-a făcut pe distinşii oponenţi să se împace cu prezenţa mea. Nici nu e de mirare, întrucât şi dânsa, şi cucernicul soţ al domniei sale sunt un produs al Evului Mediu, cum să nu intervină în favoarea mea?

Dar eu, fără să spun nici o vorbă nimănui, mi-am strâns lucrurile şi, în miez de noapte, am plecat la mânăstire.

Cuplul princiar a încercat să mă împace cu profesorii şi a adunat la Palat părţile aflate pe poziţii divergente. Pentru a nu spori disputele inutile, am spus de la bun început că refuz să fac lanţuri cauză-efect, pe care le face fiecare potrivit propriilor înclinaţii şi sarcini.

Unde, am întrebat, se află în aceste lanţuri lupta dintre Bine şi Rău, care şi este forţa motrice a istoriei?

Am spus:

Eu, mult păcătosul Ilari, plec din Universitate din propria mea voinţă liberă şi mă întorc la mânăstire pentru a continua descrierea istoriei aşa cum se cuvine.

Am spus că această îndeletnicire, căreia mă dedic de mult timp, este mai în firea mea. Că veşmântul mânăstiresc mi-e mai aproape decât mantia profesorală. Le-am cerut Prealuminatelor Lor Înălţimi binecuvântarea pentru a continua şi în viitor istoria şi, primind-o, m-am înclinat adânc în faţa lor.

Prinţii m-au îmbrăţişat şi au spus:

Iubite frate Ilari, continuă să redai istoria după cum ţi-e înclinată inima şi fără lanţuri cauză-efect. Binele şi Răul, spre deosebire de cauze şi efecte,

sunt mai evidente.

Iar eu, înainte de a pleca, am amintit celor de faţă de prorocirea lui Agafon Înaintevăzătorul, spunând că singurul meu sfat către profesori este să o caute, fiindcă aflarea ei va explica multe în istorie.

Profesorii au zâmbit, iar unii au şi râs, dar prinţul Parfeni le-a poruncit să înceteze cu acel râs. Trecând prin sală, am auzit vocea cuiva spunând că în persoana mea pleacă vechea istorie şi că ei, profesorii, consideră o datorie să creeze o nouă istorie.

Întorcându-mi faţa spre voce, am răspuns că istoria nu pleacă nicăieri şi, agăţându-mi-se veşmântul de o masă, s-a auzit pârâitul materialului. *Împărţit-au hainele Mele loruşi*[6], mi-a trecut prin minte, şi asta nu prevestea nimic bun.

6. Evanghelia după Ioan, Patimile Domnului 19:24.

KSENIA

Suntem la Paris. Mai merită oare să spunem că Jean-Marie ne-a convins? Persuasiunea este, după părerea mea, marele lui dar.

La drept vorbind, nu era nevoie să ne convingă: ne doream foarte mult să mergem la Paris. Viaţa a decurs în aşa fel, încât nu am fost niciodată acolo, dar nici pe Pământul Mare nu am fost decât de două ori – pentru tratative. În general nu prea am călătorit mult înainte, aşa au fost timpurile. Despre Paris am citit, pe urmă l-am văzut în ilustrate, iar şi mai târziu – la televizor. El trăia în conştiinţa noastră ca un vis splendid, dar nu ne era foarte clar dacă un astfel de oraş există cu adevărat.

Există. Stăm la o cafenea pe Marile Bulevarde. Pe terasă, cu faţa la bulevard – acestea sunt locuri de spectatori.

Suntem fotografiaţi. De la stânga la dreapta: monsieur Bénard, care ne are în grijă, Parfeni şi eu. Monsieur Bénard răspunde pentru noi cu capul, aşa a spus în faţa tuturor Leclerc. Monsieur Bénard ne roagă să-i spunem Dominic.

Soarele de mai străbate printre platani şi reflexele lui tremură pe feţele noastre. Pe undeva pe sus se zbate marginea copertinei. Zgomot uşor, de pânză. Pânza e bordo. Amestecat cu auriu – un banner publicitar peste tot bulevardul: comorile lui Tutankhamon.

Dominic ne-a comandat cafele şi croasanţi. Şi apă. Eu am rugat să mi se aducă şi hârtie şi un pix. Ei discută, eu scriu. Dacă nu scriu, o să mor de preaplinul senzaţiilor. Din când în când, arunc câte o privire la cei care trec. Ei nu se grăbesc.

Ritmul ideal: fără grabă, dar şi fără încetineală leneşă. Nu mai putem ieşi din el decât stând jos. Vremea când am fi putut merge şi noi fără grabă pe trotuar a trecut. Păcat. Trebuia, probabil, să venim din Insulă aici şi să mergem la fel ca ei: cu rucsacul pe umăr, dându-ne neglijent la o parte bretonul, zâmbind gândurilor noastre. În Insulă se merge altfel.

Câteva persoane ne cer autografe: ştie toată lumea despre venirea noastră aici. Dar fără vreo agitaţie vizibilă. Îi miră vârsta noastră, în general sunt miraţi de ceea ce este vechi. Mi-e simpatic

interesul lor politicos. Suntem parte a ceea ce oferă Parisul în mai, ceva de domeniul lui Tutankhamon.

Mi-am amintit de Ilari şi de opoziţia lui neclintită faţă de profesori. Ieri, la hotel, înainte să ne culcăm, am citit cu voce tare minunata lui relatare despre acest lucru. Ne-au dat lacrimile.

Ilari a murit la şaptezeci şi ceva de ani. Nu a văzut niciodată Parisul – ciudat gând, aproape hazliu. Numai aici îmi putea trece prin cap. Interesant, oare asta i-ar fi putut influenţa remarcabilul stil? Cred că nu.

Fără el simţi însingurare.

În cea de-a optsprezecea vară a domniei cucernicei Ksenia au reînceput demonstraţiile. Nici Biblioteca, nici Universitatea, nici măcar tramvaiul nu au putut îmbunătăţi năravurile populaţiei, cum s-ar fi putut crede la început. Lupta pentru o viaţă nouă a continuat, numai că acum această viaţă necunoscută era numită tot mai des *mai bună*. Cumva pe neobservate, locul unui cuvânt l-a luat un altul, dar dacă ar fi fost întrebat cineva pe stradă de ce noul e mai bun, n-ar fi răspuns.

Fervoarea pentru schimbări îi unea pe toţi, de la meseriaşi la profesori universitari. Demonstraţiile au început să fie cu tot mai multă lume, şi dacă mai înainte paza putea face faţă stihiei umane, acum nici măcar nu mai încerca. Prinţesa Ksenia părea să fie în impas. Venind în zilele acelea de restrişte la mânăstire, mi-a spus:

Dacă poruncesc armatei să respingă mulţimea din faţa Palatului, va fi război. Iar dacă nu acţionez, se va termina totul cu o revoluţie.

Kasian cu luptătorii aşteptau acţiuni hotărâte din partea puterii. Ei făceau să se apropie aceste acţiuni aruncând cu pietre în ferestrele Palatului şi ale multor altor clădiri în care se aflau autorităţile Insulei. Se repeta tot ceea ce se petrecuse cu optsprezece ani în urmă, cu o singură deosebire: evenimentele aveau o amploare mai mare, şi acţiunile erau mai violente.

La una dintre demonstraţii, care a avut loc la porţile oraşului, a venit Gheronti, episcopul Insulei. Şubred la trup, dar puternic la suflet, el s-a urcat pe un pietroi neted, dar înalt, şi s-a adresat mulţimii.

A spus:

Ura din ţară a întrecut orice limită cu putinţă.

Oamenii, care la început nu l-au ascultat pe episcop, ba l-au şi fluierat, după puţin timp au început să se potolească.

A mai spus:

Credeţi-mă, copii, pe ură nu se construieşte nimic bun, căci ura e mişcătoare, ca nisipul, şi tot ce stă pe ea se împrăştie.

Şi cu fiecare clipă vocea îi devenea mai puternică, şi devenea mai puternic şi răsunetul pe care îl aveau în rândul oamenilor cele spuse de el, pentru că toţi înţelegeau că Gheronti are dreptate. Părea că episcopul ce stătea pe o piatră închidea poarta spre acolo de unde nu mai exista întoarcere. De bună seamă, aceasta era numai aparent, fiindcă zidul oraşului nu mai exista de mult, iar din porţi rămăsese numai un morman de pietre. Cu toate acestea, mulţi vedeau clar cum imensele canaturi stăteau iar în balamalele lor şi, încet, urmând mişcarea mâinii episcopului, începeau să se închidă.

Gheronti a amintit istoria vrednică de luat în seamă despre patru jivine care, mânate de gânduri bune, şi-au luat instrumente muzicale şi au decis să formeze un cvartet. Cum istoria era nouă şi nimeni din Insulă nu o auzise, atenţia celor strânşi acolo a sporit. Episcopul a povestit despre încercările eşuate ale acelor animale de a face împreună muzică şi chiar a arătat, mimând, cum încerca fiecare să cânte. La un moment dat, piatra s-a mişcat din loc, şi Gheronti a început să facă fără grabă paşi pe dânsa, arătând cum se mişcau animalele. Animalele făceau schimb de locuri, în nădejdea că asta avea să dea mult aşteptata muzică.

În mulţime s-a stârnit râsul, şi acesta a fost un semn bun. Oamenii nu ştiau încă încotro bate episcopul, dar povestea le plăcea prin ea însăşi. Suflând pe urmă într-o trompetă închipuită, Gheronti a devenit deodată posomorât. S-a întristat şi mulţimea, care aştepta continuarea reprezentaţiei.

Deplasările în spaţiu nu duc la nimic, a spus episcopul. Mai cu seamă când faci muzică în mai mulţi. Fiecare trebuie să înveţe să cânte la instrumentul lui.

După ce a tăcut puţin a spus:

Din aceea că murdăriţi pavelele pe străzi, viaţa n-o să devină mai bună. Vă îndemn să vă împrăştiaţi fară zăbavă şi să vă vedeţi fiecare de treaba lui, fiindcă acelea sunt treburile binecuvântate de Dumnezeu. Numai mişcarea mulţimilor nu are binecuvântarea Domnului, pentru că izvorul acestor pribegii sunt dezbinarea şi fratricidul.

La aceste cuvinte, cineva a aruncat în episcop cu o piatră. Aruncarea nu a

avut precizia trebuincioasă, şi piatra i-a şuierat episcopului pe lângă tâmplă. Gheronti a făcut fără să vrea un pas înainte, s-a împiedicat şi s-a prăbuşit de pe piatră.

Nu a murit. Când l-au ridicat, ochii îi erau închişi, dar viaţa încă pâlpâia în el. Episcopul a fost purtat prin mijlocul mulţimii. În faţă mergea un om cu mitra episcopală în mâini, şi mulţimea se dădea la o parte în faţa lui, ca marea în faţa lui Moise. Capul neacoperit al lui Gheronti se clătina în ritmul mişcării, şi părul lui cărunt devenea cu fiecare clipă de un roşu tot mai aprins. Episcopul a fost dus cu tramvaiul care tocmai venise. Fără să mai facă opriri, maşina cu autopropulsie a gonit în direcţia Bibliotecii, nu departe de care se deschisese de curând un dispensar orăşenesc.

Cel care aruncase piatra a fost prins. Îl ţineau câţiva bărbaţi arătând a meseriaşi. Ochii celui prins erau plini de groază. Pentru o clipă, au încremenit cu toţii, fără o vorbă. Brusc, cel prins şi-a smuls un braţ şi a început să strige. Strigătul a fost fără cuvinte, dar a spart liniştea aceea fragilă, în care şi stătea nădejdea mişelului. L-au aruncat la pământ şi au început să dea în el cu picioarele. Acolo, pe pavajul scăldat în sânge, şi-a luat rămas-bun de la viaţa lui care nu încălzise pe nimeni. Se spune că au fost văzuţi alături Kasian cu tovarăşii lui. Dar nu s-au amestecat.

În ziua următoare s-a ţinut la mânăstire un tedeum pentru a fi dăruit cu sănătate episcopul Gheronti, şi mânăstirea a fost neîncăpătoare pentru toţi cei care se rugau pentru el. Aceste slujbe au început să se ţină zilnic. Cum, într-una din zile, episcopul şi-a venit în fire, s-a ivit şi nădejdea că se va întrema. Ţinut de călugării care îl slujeau, şezând în capul oaselor pe patul său, a spus că iartă piatra aruncată, dar pe urmă a căzut iarăşi în nesimţire.

După încă o săptămână, a deschis din nou ochii, şi de data asta nu i-a mai închis toată ziua. Le-a spus celor din jurul său că tot timpul cât a zăcut a văzut lupta Vieţii şi a Morţii, şi că Viaţa i-a spus să îl ierte pe mişel, căci asta îi va da ei, Vieţii, noi puteri ca să lupte. Odată cuvintele de iertare rostite, episcopul a simţit o uşurare. După încă o săptămână la pat, a simţit că respiră în voie, şi a înţeles că Viaţa a biruit Moartea.

Auzind aceasta, Kasian şi acoliţii lui au pregătit o nouă demonstraţie în memoria celui care aruncase piatra. L-au numit jertfă în lupta pentru viitor, căci (a spus Kasian) episcopul e viu, iar cel masacrat e mort. Având un viu

şi un mort, îl putem socoti (a întrebat Kasian) victimă pe cel viu? Cuvintele lui Kasian erau pretenţioase, şi nu toţi le-au înţeles, dar s-au adunat la demonstraţie, fiindcă la urma urmelor era vorba de un om mort. Doar se ştie că în ţara noastră se dă o deosebită cinstire morţilor.

Adunându-se o mare mulţime, s-a aflat că pe răposat îl chema Mihei. Au devenit cunoscute şi amănunte ale tristului drum al vieţii lui Mihei, rămas de timpuriu orfan şi snopit în bătăi de mătuşa lui pe linie paternă, pe nume Domna. S-au găsit martori că Domna îl lovea în cap cu o oală din fontă, din care pricină mintea lui Mihei a devenit simţitor de înceată, cu toate că nici înainte nu era iute.

În faţa celor adunaţi a cuvântat Kasian şi a numit mâna grea a Domnei mână a unui regim care a putrezit. Dezvoltând această imagine vizuală, Markel, tovarăş de luptă al lui Kasian, a asemuit oala de fontă cu o armă în mâna numitului regim şi a chemat la acapararea depozitelor de arme.

Mişcată de soarta lui Mihei cel ucis, mulţimea s-a îndreptat spre depozite. În primele rânduri mergeau câţiva meseriaşi ale căror lovituri şi curmaseră dumul vieţii lui Mihei. Ei regretau că nu ştiuseră de faptele Domnei, dar, în primul rând, că nu ştiuseră ce regim se află în spatele ei. Întâmpinând rezistenţă din partea pazei, mulţimea a trecut la atac, dar a fost respinsă rapid.

Adresându-se mulţimii, Kasian a explicat că mâna putredului regim este încă tare, şi că de aceea e mai bine ca pentru moment să nu te ajungă. El a tras oamenii pe străzile vecine, şi nădăjduind că de astă dată fusese pus totul la punct, mulţimea a stat pe străzi toată noaptea şi a fost neobişnuit de liniştită.

Înainte să se crape de ziuă, Kasian şi Markel au ales bărbaţii cei mai viguroşi şi i-au condus din nou la depozite. Paznicii, sleiţi de rezistenţa de peste zi, adormiseră fără să prindă de veste. Dacă adormiseră, era şi din lipsa temerilor, căci nici unuia dintre ei nu-i trecuse prin cap că vor fi atacaţi când visau mai frumos.

După ce le-a explicat pe scurt ce aveau de făcut, Kasian şi-a îndemnat tovarăşii de luptă să înceapă asaltul, el ascunzându-se sub unul dintre cele mai apropiate porticuri. Tovarăşii s-au zăpăcit, căci îşi închipuiau că el va merge cu ei şi va conduce asaltul. Dar Kasian le-a explicat că ei sunt braţele

răscoalei, iar el este capul. Iar capul trebuie să fie la adăpost. După ce a stabilit acest lucru, le-a amintit că Mihei fusese lovit în capul lipsit de apărare, iar acest lucru nu este de acceptat.

Depozitele au fost cucerite neaşteptat de repede. Cufundaţi în somn, paznicii nu au opus o rezistenţă demnă şi au fost dezarmaţi. Aflând acest lucru, Kasian a ieşit de sub portic şi a luat din nou comanda, reunind astfel capul cu braţele.

Primul lucru care a venit în acest cap a fost să întoarcă mulţimea spre depozite şi să îi distribuie arme. Răsculaţii deschideau una după alta lăzile cu arme şi înmânau puşti muncitorilor, şi era o coadă nesfârşită, fiindcă, aflând că se distribuie puşti, începuseră să curgă într-acolo oameni din întregul Oraş. Pe la amiază, Oraşul era înarmat. Autorităţile păstrau tăcerea.

După ce le-a poruncit ofiţerilor din pază, în număr de unsprezece, să iasă în faţă, Kasian i-a dus în piaţa din faţa depozitelor, desemnând şi escorta care să îi însoţească. Aceştia nu erau dintre tovarăşii lui, ci oameni simpli, dintre cei care veniseră în noaptea aceea acolo. Punând ofiţerii în faţa mulţimii care urla, le-a spus să nu le dea prin minte să fugă, şi a ordonat escortei să ţintească. Aceştia au şi îndeplinit ordinul, căci arma farmecă. Ochii li s-au luminat de bucuria participării la un eveniment istoric.

Depărtându-se de cei arestaţi la distanţa cuvenită, Kasian s-a adresat mulţimii cu un discurs înflăcărat. După ce a enumerat crimele regimului sângeros şi a amintit de cea dintâi victimă a luptei pentru libertate, i-a numit pe ofiţeri umbre ale trecutului, iar mulţimea aflată de faţă a numit-o raze ale viitorului. Trăgând aer în piept, s-a uitat la escorte şi a spus scurt:

Foc!

Luaţi prin surprindere, aproape toţi cei din escortă au tras. Cinci ofiţeri au fost ucişi pe loc, ceilalţi s-au chircit la pământ urlând. Şi atunci Kasian a ordonat să li se dea lovitura de graţie. Îngroziţi, cei din escortă au aruncat arma şi s-au amestecat în mulţime, care, înarmată şi asurzită de strigătele răniţilor, stătea deja mută. Nimeni, nici măcar cei care trăseseră, nu înţelegea cele petrecute.

Pe Kasian l-a cuprins frica simţind valurile de indignare care agitau marea de oameni. Nu ştia ce poate lua locul acestei tăceri dacă se mai prelungea fie şi câteva clipe. Şi a strigat ca nişte oameni fideli lui să-i

termine pe răniţi. Dar când acest lucru a fost făcut şi s-a lăsat o linişte deplină, din mulţime s-a auzit un strigăt:

De ce?

Instinctul i-a şoptit lui Kasian că avea să învingă dacă va vorbi calm şi a răspuns domol:

Nu *de ce*, ci *pentru ce*. A cuprins mulţimea cu privirea. Pentru ca să nu ni se mai împotrivească. Nici cu gândul să nu îndrăznească!

Spre seară a venit vestea că garnizoana oraşului a trecut de partea răsculaţilor. Când i s-a spus că populaţia oraşului fraternizează cu rebelii, Kasian s-a dus la garnizoană şi a luat comanda. Cei care fraternizaseră erau beţi, întrucât, slăvind zorii libertăţii, dăduseră o spargere la pivniţa princiară de vinuri. Ofiţerii superiori au fost găsiţi legaţi în subsol. Acolo au şi fost împuşcaţi la ordinul lui Kasian.

Dar în acelaşi timp, spre Oraş se strângeau trupele fidele guvernului. Le-a fost trimisă în întâmpinare pe drumul de centură garnizoana care trecuse de partea rebelilor, precum şi o parte din populaţia înarmată, care şi-a manifestat dorinţa să lupte. Spre dimineaţa zilei următoare, cele două armate stăteau faţă în faţă.

KSENIA

În noaptea aceea, la Palat s-a adunat guvernul. A fost invitat şi feldmareşalul Insulei, Klavdian. Noi ştiam tot ce se petrecea, dar nu interveneam, ca să nu înrăutăţim situaţia care era, şi aşa, disperată.

Feldmareşalul ne-a spus că, până la sfârşitul nopţii, trupele fidele mie vor ajunge la marginile Oraşului. A tras din pipă şi a adăugat că sunt cele mai bune unităţi ale lui şi că fac faţă oricărei probleme – fie că e vorba de orăşenii înarmaţi sau de garnizoana care a trădat armata. Feldmareşalul i-a asigurat pe cei prezenţi că acestea sunt trupe bine instruite, spre deosebire de garnizoană, a cărei principală ocupaţie era să mărşăluiască la parade.

Vocea catifelată a feldmareşalului, dar mai ales inelele de fum care se înălţau încet din pipa lui insuflau încredere.

— Numai să porunciţi, Prealuminata Voastră Înălţime, şi ordinea va fi restabilită.

Eu înclinam spre a da această poruncă, dar a luat cuvântul Parfeni.

— Ordinea va fi restabilită. Pentru astăzi. Dar pentru mâine, pentru poimâine, pentru fiecare zi? Eu cred că trebuie să tratăm cu răzvrătiţii.

— Tratativele vor fi luate de răzvrătiţi drept biruinţă asupra noastră, a spus Klavdian.

— Dar reprimarea răsculaţilor nu va însemna victoria noastră, a obiectat Parfeni. Populaţia este înarmată şi agresivă şi noi nu vom putea ţine pe fiecare stradă câte un pluton.

Cuvintele lui Parfeni m-au atins.

— Dar asta e o rebeliune! Tu propui să nu ne pese de lege ca să-i mulţumim pe infractori. Dar

atunci de ce să avem lege şi, mă întreb, de ce să avem stat?

Parfeni a pălit, şi mi s-a făcut milă de el. Întotdeauna păleşte când e tulburat. Cu privirea în pământ, a spus:

— Sunt situaţii când statul nu e în stare să apere legea. În aceste situaţii statul poate un singur lucru: să se dea deoparte şi să nu facă să curgă sânge degeaba. Răzvrătirea nu e în ţară, e în suflete, şi acolo armata nu poate birui.

Feldmareşalul şi-a lovit pipa de o piatră.

— Eh, Prealuminata Voastră Înălţime, s-a înclinat el în faţa lui Parfeni. Toate astea sunt filozofie. S-a întors către mine. Daţi ordin şi potolesc eu aceste suflete. Ori le trimit în iad.

— Aici tu hotărăşti, mi-a spus Parfeni. Sfatul meu e să să-i laşi pe aceşti oameni să trăiască aşa cum simt nevoia.

Nu m-am uitat la Parfeni, dar am simţit pe mine privirea lui.

— Aici eu hotărăsc totul. Şi mâine veţi auzi hotărârea mea.

Au ieşit cu toţii şi am rămas singură. Niciodată nu luasem o hotărâre fără Parfeni.

Şi mi s-a strâns inima. Şi m-a podidit plânsul.

Dimineaţă, Kasian a fost poftit cu tovarăşii de luptă la Palat. Întâlnirea nu amintea de ceea ce se petrecuse cu optsprezece ani în urmă. Acum Kasian se purta ca un şef. A declarat că poporul cere republică.

Toţi ştiam că poporul nu cerea nimic, pentru că nici măcar nu cunoştea un asemenea cuvânt şi că, pur şi simplu, se frământa. După cum s-a văzut în scurtă vreme, nu îi trebuia republică nici lui Kasian: el nu aştepta decât să cadă puterea pentru ca, odată căzută, să fie culeasă. A declarat că sunt necesare alegeri generale, şi nu a auzit obiecţiunile.

După o oră a apărut în Piaţa cea Mare şi s-a suit pe imperiala unui tramvai. A anunţat că urmează alegeri şi că de-acum fiecare e liber să voteze pentru cine crede de cuviinţă. Şi această ştire a fost întâmpinată cu mare bucurie de către mulţime, şi cei ce aşteptau o viaţă mai bună îşi aruncau şepcile în sus, şi unii chiar trăgeau focuri de armă, tot în sus.

Dar deodată mulţimea a amuţit, pentru că pe imperială a urcat episcopul Gheronti.

Cred că vrea să fie ales, a strigat către mulţime Kasian, şi mulţimea s-a înviorat.

Petrecând crucea peste marea de oameni, Gheronti a spus:

Nu, eu nu vreau să fiu ales, pentru că-mi amintesc o poveste cu nişte jivine. Ştiţi doar că îmi plac poveştile astea.

Episcopul a început să povestească despre un corb, şi mie, care stăteam acolo, mi s-a părut că un început ca acela mai auzisem undeva. Pasărea asta

stătea fără grijă într-un brad, cu o bucată de brânză în cioc. Împrejurările au făcut ca jos, sub brad, să fie o vulpe.

Spune-mi, frate, a zis vulpea către corb, te pregăteşti să votezi pentru o viaţă nouă? Corbul tăcea. Părul cărunt al lui Gheronti flutura în vânt.

Mă gândeam, a spus vulpea, să-mi dai sfatul tău înţelept, ca să pot să fac alegerea corectă. Dar corbul, vădit lucru, nu se grăbea să-şi împărtăşească înţelepciunea.

Aş avea atâta nevoie de părerea ta luminată, a cântat vulpea cu vocea lui Gheronti. S-a uitat de jos în sus la corbul care tăcea mâlc. Episcopul a dus crucea la buze şi a tăcut şi el o clipă, arătând cum este adevărata tăcere.

Aşadar, corbule, n-ai un răspuns, a spus vulpea. De-asta nici nu poţi să spui dacă vei vota pentru o viaţă nouă. Nu, a strigat corbul. Nu voi vota pentru o viaţă nouă.

Cuvinte la care brânza i-a căzut din cioc şi a ajuns în labele viclenei vulpi. Corbul s-a amărât rău. Şedea în bradul lui şi chibzuia la cele întâmplate. Părându-i tare rău după brânza pierdută, încerca să-şi înţeleagă greşeala. Şi repeta aceeaşi întrebare: dar dacă spuneam *da*, ce-ar fi fost?

Piaţa a răspuns cu un hohot, fiindcă prostia corbului i s-a părut de tot râsul. Dar episcopul Gheronti nu râdea.

El a întrebat:

Credeţi că doar corbii sunt aşa de proşti? Nu, asta se întâmplă şi cu oamenii. Mai ales atunci când se transformă în corbi.

Din mulţime s-a auzit o împuşcătură, şi Gheronti, apucându-se de balustradă, s-a lăsat încet pe podeaua de scânduri a imperialei. Kasian şi-a scos batista şi a şters picăturile de sânge episcopal ajunse pe fruntea lui. Învălmăşeala care s-a stârnit şi împuşcăturile l-au făcut să părăsească degrabă imperiala. Tramvaiul a pornit, ducând trupul mort al lui Gheronti.

A doua zi, în condiţiile unei mari afluenţe de oameni, a fost stabilită data alegerilor. Locuitorilor Insulei le-au fost prezentaţi candidaţii, printre care s-a dovedit a fi, desigur, şi Kasian. Trebuia ales cel mai vrednic dintre ei.

În scurtă vreme a devenit însă limpede că el, Kasian, nu făcea parte dintre cei mai vrednici. Nu a încăput nici o îndoială că alegătorii nu-l socoteau astfel. Mâhnit de nerecunoştinţa poporului, în noaptea dinaintea alegerilor, Kasian a pătruns cu oameni înarmaţi în Palat şi a pus sub arest cuplul

princiar. Pe Parfeni şi pe Ksenia nu-i mai apăra nimeni.

Dimineaţă, Kasian s-a proclamat singur cârmuitor al Insulei.

PARFENI

În ziua aceea a murit minunatul nostru Ilari: i s-a oprit inima. Cred că i s-a părut că istoria s-a rătăcit, că a intrat în nişte hăţişuri. Şi el n-a vrut să o însoţească acolo.

Ţinerea cronicii i-a fost dată fratelui Galaktion, ucenic al lui Ilari.

CAPITOLUL AL ŞAISPREZECELEA
KASIAN

Eu, necioplitul la minte şi neînvăţatul Galaktion, stau martor:

În prima vară a Marii Revoluţii din Insulă, au început mari schimbări. Ele ar fi putut să fie şi mai mari, dacă lui Kasian i-ar fi izbândit să execute cuplul princiar, după cum visa.

Chiar în cea dintâi adresare către cetăţenii Insulei, anunţând instaurarea noului, el a trecut fără zăbavă la vechi. Fără să dea nume, Kasian le-a spus insularilor că spre abia născuta viaţă nouă se întind braţele costelive ale trecutului, care trebuie retezate.

Cei care l-au ascultat s-au neliniştit, fiindcă au ghicit pe dată cele avute în vedere în acest caz. Sărbătorind venirea noului, insularii şi-au amintit că aceste braţe nu erau tocmai costelive. Ei nu contestau că viitorul luminos e mai bun decât trecutul întunecat, dar nu erau pregătiţi să se despartă de Prealuminatele Lor Înălţimi, pe care le iubeau.

Văzându-i pe toţi frământaţi, Kasian a anunţat că nu avea de gând să îi execute pe prinţ şi pe prinţesă, iar braţele costelive sunt doar la modul metaforic. Având în vedere vârsta străveche a numitului cuplu, el a propus să fie lăsat în viaţă ca exponat de muzeu şi să fie scos din Palat, oferindu-i-se o încăpere de serviciu de pe lângă Muzeul de Istorie a Insulei.

Fără întârziere, au fost publicate şi decretele noii puteri.

Primul. Palatul princiar, precum şi locuinţele nobilimii insulare erau predate luptătorilor pentru un viitor luminos.

Al doilea. În cel mai scurt timp trebuia ridicat un monument în memoria victimelor Revoluţiei, pe care le reprezenta ucisul Mihei.

Al treilea. Mânăstirea se înstrăina în folosul statului, care dobândea o nouă credinţă: credinţa în Viitor. Biserica Schimbării la Faţă a mânăstirii era declarată Biserica Viitorului Luminos.

Al patrulea. În domeniul sistemului de cronologie s-a introdus noua eră, anii fiind socotiţi de acum de la anul Marii Revoluţii din Insulă.

Al cincilea. Conducerea revoluţionară a Insulei declara război Franţei şi chema pe toţi adevăraţii patrioţi să fie strâns uniţi în jurul menţionatei conduceri.

Sub toate decretele era semnătura: *Prealuminata Sa Viitorime Kasian*.

PARFENI

Stăm în Grădina Luxembourg, cu picioarele învelite în pleduri. Ksenia – cu ochii închişi, în razele soarelui primăvăratic al Parisului.

Cel mai nostim e că acest război pare a continua şi acum. Un autentic Război de o Sută de ani: pare-se că s-a uitat să se revoce decretul privitor la el. Din fericire, la Paris sunt prea puţini cei care ştiu despre aceste acţiuni de război.

— Interesant, de ce a declarat Strâmbul război atunci? întreabă Ksenia.

— Pentru că s-au strâns cu toţii în jurul lui, al Strâmbului.

Ksenia zâmbeşte fără să deschidă ochii.

— Dar de ce Franţei?

— Pentru că Franţa e departe.

Pe lângă noi (scârţâit de zahăr presat) trec pe pietrişul mărunt biciclete. Au în portbagaj tot soiul de lucruşoare paşnice: genţi, pachete de la supermarketul din apropiere, ghivece cu flori, termosuri. Un pudel cu fundă în creştet.

În ceea ce ne priveşte, Prealuminata Sa Viitorime a comis o greşeală colosală. După cum au povestit soldaţii care ne-au păzit, la început se preconizase pentru noi o fatală cădere de pe scară. Eram amândoi, am alunecat amândoi şi am păţit-o. Ce putea fi, din punctul de vedere al Strâmbului, mai natural? Trepte de subsol. De piatră, alunecoase, să mergi în doi pe scară e periculos…

De ce nu şi-a dus planul la capăt? Cred că i-a făcut figura atracţia lui pentru teatru şi, în şi mai mare măsură, pentru Franţa. Memoria genetică despre acel secol când în Insulă se vorbea franţuzeşte. Strâmbul nu şi-a părăsit visurile legate de execuţia noastră, dar i-a apărut în ele ghilotina – la ceva mai puţin de-atât nu s-a învoit. În fiecare acţiune a lui se ghicea amprenta franceză. Cred că pe lângă depărtarea de Franţa, de declaraţia de război era vinovată şi dragostea pe care o avea pentru ea.

Se spune că, în fragedă tinereţe, Strâmbul sosise la Paris spre a-l cuceri. Dar vocea lui piţigăiată s-a înecat, pur şi simplu, în zgomotul oraşului. Acum declarase o a doua încercare de cucerire, care fusese şi mai puţin de crezut decât prima.

Dacă nu era Franţa, s-ar fi terminat cu noi chiar în prima noapte, în subsol, fără să se mai caute pe-acolo o ghilotină. Dar pe urmă, în Piaţă, ne-au apărat oamenii, în care rămâne în orice împrejurare ceva omenesc.

Soarele se ascunde după un nor şi, brusc, se face răcoare. Dominic propune să ne aducă maşina chiar în grădină: el are permis. Refuzăm această onoare şi ne îndreptăm spre ieşire pe picioarele noastre. Ne ies în cale culegătoare de autografe, dar Dominic le interzice printr-un gest: *non, madame*. Gest laconic, dar exhaustiv. Mă gândesc ce n-ar fi dat Strâmbul să-l fi ştiut, dar pentru asta trebuie să te naşti la Paris.

La poarta Grădinii Luxembourg, Dominic vrea să ne urcăm în maşină, dar noi, (a doua faptă de vitejie a lui Hercule) spunem că ne ducem la hotel pe jos. Gest de mirare amestecată cu admiraţie. Dată fiind vederea care se deschide spre Panthéon, rafinatul nostru prieten spune că, potrivit rangului, ar trebui să fim cazaţi acolo, nu la hotel.

Înclin recunoscător capul:

— E o societate de excepţie acolo.

— Păcat numai că toţi până la unul sunt morţi, zâmbeşte Ksenia.

Dominic se înroşeşte.

— Scuze.

Situaţia asta nu o prevăzuse.

Apropo, Biserica Viitorului Luminos de la noi e chiar o rudă îndepărtată a Panthéonului, unde la început au stat revoluţionarii. Ce-i drept, pe urmă i-au scos de-acolo.

Şi la noi i-au scos.

Prealuminata Sa Viitorime s-a proclamat Preşedinte al Insulei, iar vicepreşedinte a fost desemnat Atanas, tovarăşul său de luptă, care a primit cea mai importantă funcţie în guvern: ministru al istoriei şi al viitorului luminos. Deoarece, drept urmare a Revoluţiei, viitorul luminos devenise până la un anumit grad prezent, la cea dintâi şedinţă a guvernului el a propus ca în sfera responsabilităţilor lui să fie inclus şi prezentul.

Dar Kasian, întrerupând cuvântarea ministrului, a arătat că de prezent se ocupă numai el. Fiind de acord cu faptul că viitorul luminos venise, Preşedintele Insulei şi-a exprimat convingerea că acest viitor poate fi şi mai luminos şi că ministrul va avea de lucru în acest domeniu. S-a spus că Atanas s-a înroşit, dar de intrat într-o dispută cu Preşedintele nu s-a hotărât.

Sosind la mânăstire în scopul trecerii ei la stat, Atanas a cerut să i se aducă, pentru o scurtă luare la cunoştinţă, *Istoria Insulei.* Istoria nu i-a fost pe plac ministrului, mai ales partea în care este descrisă dominaţia timp de 150 de ani a apagonilor.

Un mare popor nu poate avea o astfel de istorie, a spus Atanas. Cu alte cuvinte, un popor nu poate fi mare cu o astfel de istorie, or el, în mod evident, este mare. Ce rezultă de aici?

Păcătosul de mine n-am ştiut.

Atanas şi-a pus palma pe manuscris:

De aici rezultă că istoria trebuie pusă în acord cu măreţia poporului.

Când m-am încumetat să-i spun că istoria o avem aşa cum ne este dată de Dumnezeu, el a răspuns că Dumnezeu nu mai este în accepţiunea dinainte. L-am întrebat pe Atanas ce este Dumnezeu în noua accepţiune, şi el a

răspuns:

Viitorul luminos.

După o săptămână a fost întrunit la Palat Consiliul Suprem, consacrat trecutului şi viitorului, la care m-au adus şi pe mine. Primul a luat cuvântul Preşedintele Insulei, Kasian, şi a adus la cunoştinţa celor prezenţi că *în viaţa fiecărui popor există trecut, prezent şi viitor*. Nemaiputând de încântare, cineva din Consiliul Suprem a cerut ca aceste cuvinte să fie incluse în manualul de istorie şi să se afle în deschiderea tuturor lucrărilor istorice viitoare.

Preşedintele Kasian a vrut să conteste această propunere, arătând că el a avut şi ziceri mai strălucite, pe care ar putea să le facă în scurtă vreme cunoscute public, dar Consiliul Suprem a considerat necesar să imortalizeze toate ideile Preşedintelui, pentru ca nici una dintre ele să nu fie pierdută pentru urmaşi. Văzând fermitatea Consiliului, Kasian a fost nevoit să fie de acord.

Însufleţit de atenţia tovarăşilor de luptă, Preşedintele le-a dăruit o zicere şi mai strălucită, care a stârnit o nouă explozie de asentimente: *Istoria nu trebuie să reflecte numai trecutul*. Potrivit gândirii lui Kasian, istoricii trebuiau să descrie de-acum înainte şi viitorul, întrucât la urma urmei el devine trecut. El a cerut ca viitorul să constituie un capitol distinct al istoriei.

Dezvoltând cele spuse de Preşedinte, Atanas a propus ca acest capitol, despre viitor, să fie numit *profeţie*. Dar aici a primit o ripostă severă.

Profeţia, a spus Kasian, este în esenţa ei neştiinţifică, *or noi ne ocupăm de previziunea ştiinţifică, care este singura corectă, pentru că este exactă.*

Istoricilor li s-a prescris să se consacre prevederii ştiinţifice a viitorului, să nu se lase atraşi inutil de trecut şi chiar de prezent, care se află prea aproape de trecut. Mie, mult păcătosului Galaktion, mi s-a poruncit să rămân păstrător al trecutului şi să îl corectez din când în când în măsura în care acest lucru va fi nimerit pentru prezent. Dar eu, căindu-mă pentru arderea istoriei, întru ispăşirea păcatului meu voi continua în taină istoria prezentului, care trece pe neobservate în trecut.

Dispoziţia lui Atanas de a fi distruse însemnările referitoare la dominaţia apagonă a fost recunoscută de către Consiliu ca fiind justă şi oportună din

punct de vedere istoric. Orice menţionări despre această perioadă erau interzise şi considerate de-acum înainte drept crimă împotriva siguranţei statului.

Când s-au petrecut toate schimbările mai sus arătate, eu, credincios ucenic al răposatului Ilari, am simţit o milă fierbinte pentru profesorii universitari. Evenimentele următoare au arătat că degeaba am avut temeri pentru aceşti cercetători. Nu peste mult timp a fost publicat de către ei un memorandum în care rolul trecutului în istorie era declarat exagerat, socotindu-se că importanţa viitorului era diminuată.

Răspunzător pentru această stare de lucruri a fost făcut Ilari, care afirmase că, în mod trist, istoria se îndepărtează de punctul ei de vârf. În timp ce profesorii, dimpotrivă, considerau că punctul de vârf al istoriei este în viitor. Punct în care gândirea lor ştiinţifică se potrivea cu învăţătura lui Kasian. În spiritul amintitei învăţături, profesorii au anunţat crearea unei noi discipline: *previziunea ştiinţifică,* care, pe baza lanţurilor cauză-efect, avea să descrie acele evenimente care trebuie să se întâmple neapărat.

Aceasta nu a însemnat că toţi învăţaţii gândeau la fel. Vestitul profesor Fouquet, venit în Insulă din Franţa, a declarat în auzul tuturor că de trecut se ocupă istoria, iar de viitor – utopia. Acest om a refuzat să recunoască previziunea ştiinţifică.

Întru susţinerea previziunii ştiinţifice, i s-a explicat că ea se întemeiază pe două puncte de însemnătate egală: începutul noii ere şi sfârşitul ei. Începutul a fost Revoluţia, iar sfârşitul – *Armonia Desăvârşită*. Existând aceste două puncte, a fost suficient să se tragă între ele o linie, şi evenimentele viitoare au apărut cu o claritate chiar mai mare decât evenimentele trecute. Această linie miraculoasă a fost numită de profesori *linia dezvoltării.*

Plin de îndoieli, francezul a cerut să i se furnizeze dovada ştiinţifică a iminenţei Armoniei Desăvârşite şi a făgăduit că, odată ce o va primi, el, Fouquet, va adera la această teorie.

Răspunsul profesorilor a fost ştiinţific de succint şi a vorbit despre o singură, dar, după cum s-au exprimat ei, ucigătoare dovadă: împlinirea Armoniei Desăvârşite era confirmată de geniala învăţătură a lui Kasian.

În mod vădit, răspunsul profesorilor a produs cea mai puternică impresie

asupra profesorului Fouquet, întrucât nu au urmat obiecţii. Dar faptul că dovada fusese numită ucigătoare l-a determinat pe *monsieur* Fouquet să închirieze pe ascuns o barcă şi, la adăpostul întunericului nocturn, să treacă pe Pământul Mare. A doua zi, ziarele Insulei au comunicat că, zdrobit de argumentul de fier, profesorul Fouquet a fugit.

Poziţia faţă de genialitatea lui Kasian, profesorul şi-a exprimat-o odată ajuns pe ţărmul francez. De teamă că această continuare a cronicii mele ar putea să cadă în mâini străine, nu voi repeta cuvintele lui, auzite de mine la radioul francez. Voi spune numai că, pentru un om zdrobit, Fouquet s-a arătat destul de vioi.

Într-o încercare de a dezvolta învăţătura lui Kasian a cuvântat ministrul istoriei şi al viitorului luminos, Atanas. A fost vorba despre cursul universitar *Mersul vremurilor*, pe care l-a prezentat la şedinţa Academiei de Ştiinţe a Insulei şi l-a numit revoluţionar. În esenţă, Atanas propunea ca expunerea mersului evenimentelor să înceapă cu Armonia Desăvârşită şi să înainteze treptat spre trecut, considerat de el veacul de piatră. În care context, început şi bază a cursului devenea viitorul, şi numai după aceea, în măsură incomparabil mai mică, apărea trecutul.

Această expunere a fost supusă de îndată analizei de către însuşi Kasian. Întrerupându-l pe ministru, Prealuminata Sa Viitorime a atras atenţia Academiei asupra faptului că, potrivit lui Atanas, mersul vremurilor era înapoi. Kasian a numit opiniile ministrului neştiinţifice şi l-a acuzat de strecurare a ideilor lui Fouquet, precum şi de dorinţă ascunsă de a îndrepta dezvoltarea Insulei spre veacul de piatră.

Atanas a replicat timid că nu au nimic comun concepţiile sale cu născocirile lui Fouquet, întrucât ele recunosc existenţa Armoniei Desăvârşite. Dar Prealuminata Sa Viitorime l-a combătut pe ministru, cum se spune, în două vorbe: el a calificat părerile lui Atanas drept *vestigii ale fouqueevşcinei*. Atanas, care îşi ţinea încă în mâini paginile cu expunerea, a şi râgâit de surprins ce-a fost, confirmând astfel indirect dreptatea lui Kasian. Prealuminata Sa Viitorime a întins un braţ în direcţia ministrului şi i-a prevenit pe cei de faţă că apostatul Atanas îşi va mai râgâi spusele către ştiinţa naţională, şi nu o dată, poate.

După demascare, toţi se aşteptau la căderea neîntârziată a lui Atanas, dar

nu a urmat acest lucru. După şedinţa Academiei, Prealuminata Sa Viitorime, arătându-şi largheţea şi firea nerăzbunătoare, l-a invitat pe Atanas să participe împreună cu el la o acţiune culturală organizată la Menajerie. Ministrul s-a bucurat, luând acest lucru drept un semn bun.

De la Menajerie, Kasian s-a întors singur. Ziarele de dimineaţă au ieşit cu chenar de doliu şi cu vestea sfârşitului înainte de vreme al ministrului istoriei şi viitorului luminos. Ziarele nu au dat detalii, mărginindu-se să comunice sec că ministrul a fost mâncat de un crocodil.

În ciuda apostaziei defunctului, Kasian a declarat doliu în întreaga Insulă şi a dispus funeralii solemne. Întrucât din Atanas nu rămăsese nimic, în sicriu a fost adus crocodilul care îl mâncase: cum l-a mâncat pe ministru, amfibia a şi fost omorâtă. Aruncând un pumn de ţărână în mormântul tovarăşului său, Kasian a vărsat pe el nu numai o lacrimă.

El a spus:

Greşeşte cel care crede că noi îl îngropăm pe Atanas… Kasian i-a cuprins cu privirea pe cei de faţă. Noi îngropăm o epocă.

S-a hotărât ca dezbaterea problemelor trecutului şi viitorului să fie considerată încheiată. Insula mergea pe *linia dezvoltării* de la Revoluţie spre Armonia Desăvârşită.

KSENIA

Suntem deja de o săptămână la Paris. Ieri l-am întrebat pe Jean-Marie când vom începe să îl ajutăm. El a început să râdă şi a spus că prezenţa noastră aici este deja un ajutor imens. Răspunsul mi s-a părut de mirare. Scenariul noi nu l-am citit, pentru că nu există – dar de ce nu suntem invitaţi la studio? N-o fi existând nici el?

Nu m-am putut abţine şi l-am întrebat pe regizor şi acest lucru. El a râs din nou. Râde tot timpul acest Jean-Marie. A spus că la studio vom merge a doua zi. Se află în una dintre suburbiile Parisului.

Dis-de-dimineaţă a venit după noi Dominic. A făcut din drumul acela o excursie. În cazul meu, lucru inutil: nu ţin minte nimic. Pe mine mă interesează să mă uit, pur şi simplu, la străzi şi să-mi dau drumul fanteziei. Dădeam din cap în ritmul a ce spunea Dominic. Nu-l ascultam.

Odată ajunşi la studio, am fost luaţi de o maşină electrică. La volan – Jean-Marie. Am trecut pe lângă castele medievale, pe lângă case distruse de bombe şi chiar pe lângă un sat african. Platoul nostru l-am recunoscut de departe – după Palatul princiar.

Oameni în veşminte de locuitori medievali ai Insulei îşi beau cafeaua. Se simte miros de grajd: cai înhămaţi la căruţe şi cai aşteptându-şi călăreţii. Suntem invitaţi la măsuţa regizorului şi suntem întrebaţi dacă dorim cafea. Jean-Marie ne prezintă. Aplauze. Pe urmă, cei de faţă ne salută pe rând şi noi le strângem mâinile.

Ultimul se apropie un băiat de vreo opt ani. Are părul strâns sub şapcă. O şuviţă scăpată

artistic lasă să se vadă culoarea deschisă a părului.

— Sunteţi dumneavoastră, îi spune regizorul lui Parfeni. Şi îl cheamă tot Parfeni.

În timpul filmărilor, toţi actorii lui Jean-Marie poartă numele personajelor lor, chiar şi în viaţă. Citisem despre asta. Familiarizare deplină cu rolul.

Parfeni dă mâna cu băiatul.

— Câţi ani ai?

— În curând, opt. Dar tu?

— Trei sute patruzeci şi şapte.

— Adică eşti la pensie?

Parfeni îşi trece mâna peste obrazul lui. Băiatul îşi apasă obrazul de umăr şi Parfeni îşi ia mâna.

— E uluitor de firesc, ne lămureşte Jean-Marie.

Parfeni îi zâmbeşte tizului.

— Vrei să fii actor?

— Da… Sau prinţ. Dar asta e greu…

— Ba nu. E suficient să te înfiem noi.

Băiatul dă din cap gânditor; privirea îi e senină. Ochii lui Parfeni lăcrimează, e vânt. Nu i-am făcut un copil, şi, cred, nu a fost drept.

Când începe filmarea, micul Parfeni iese din Palat cu un cărbune fumegând în mâini. Apropiindu-se de zid, desenează o mutrişoară caraghioasă. Gura trage puţin într-o parte, şi băiatul încearcă să şteargă capătul liniei. Nu izbuteşte, iar colţul gurii mânjeşte o jumătate de faţă. Băiatul aruncă tăciunele şi, uitându-se la opera lui, îşi scarpină nasul. Nasul se face cenuşiu.

Micul Parfeni umblă pe platou. Camera care planează deasupra lui urmăreşte mâna băiatului lunecând pe marginea de lemn a unei căruţe. Atinge dârlogii calului. Calul înclină capul spre el, şi el îl mângâie. Asistentul dă drumul unui pisoi, care face câţiva paşi într-o parte. Băiatul continuă să mângâie calul.

— Pisoiul, îi aminteşte la megafon Jean-Marie.

Parfeni cel mic ia pisoiul şi îşi freacă nasul cenuşiu de nasul lui. Se întoarce cu el spre cal şi îi ridică pisoiul la bot. De frică, pisoiul se arcuieşte. Calul, după ce se gândeşte puţin, netezeşte blana pisoiului cu limba lui lungă.

— Pe vremea aceea, cine ştie de ce, la noi nu erau pisici, spune Parfeni, dar îmi dau seama că asta nu are importanţă.

— Nu are importanţă, confirmă Jean-Marie fără să-şi desprindă ochii de platoul de filmare.

Lângă cal apare un negustor şi, luându-l de dârlogi, îl duce undeva. Cu o clipă înainte, asistentul pune cu dibăcie pe podina de scânduri o nucă şi nuca trosneşte când o roată a căruţei trece peste ea. Camera focalizează a tristeţe nuca zdrobită.

Ieşirea din Palat se filmează în patru duble. De patru ori desenează băiatul pe zid, care e de fiecare dată curat, de patru ori trece cu gândul aiurea pe platou şi atinge dârlogii calului. Pisoiul joacă spaima, iar calul îl linge cu îngândurarea dinainte. Căruţa se mişcă din loc, trecând în drum de trei ori peste nuca reanimată. Din când în când, regizorul îi aruncă lui Parfeni câte o privire scurtă:

— Infinita repetare a vieţii. Nu vă simţiţi un Phoenix?

Parfeni zâmbeşte:

— Mai degrabă, o flaşnetă.

În cea de-a patra vară a Marii Revoluţii din Insulă, în piaţa din faţa Palatului a fost ridicat Monumentul Victimelor Revoltei. Chipul lui Mihei a fost imortalizat în bronz. Eroul plecat înainte de vreme a fost sculptat în costum la două rânduri, ceva ce nu a purtat în timpul vieţii. Se spune că iniţial sculptorul a vrut să îl pună pe Mihei în piaţă nud, dar Kasian i-a poruncit să îmbrace eroul.

Pregătindu-se parcă de zbor, Mihei stătea pe piciorul drept, cu cel stâng desprins deja de pământ, în timp ce braţul drept era întins în sus şi ţinea o stea. În spatele lui se căţăra pe postament o Domnă pitică, cu o oală de dimensiuni nemaivăzute, care întruchipa trecutul blestemat. Pe lângă Domna întruchipau trecutul şi nişte crocodili, cărora sculptorul le dăduse drumul pe soclul monumentului. Cu boturile căscate, ameninţau să înghită pe oricine crede în viitorul luminos.

Ideea cu crocodilii îi aparţinuse tot lui Kasian. În ea s-ar putea vedea plastic soarta ministrului istoriei şi viitorului luminos, având în vedere faptul că monumentul fusese turnat înainte de tragica lui moarte. Rămâne doar de presupus că Preşedintele Insulei aflase soarta lui Atanas în virtutea previziunii ştiinţifice.

În cea de-a cincea vară a Marii Revoluţii din Insulă, a fost cumpărat de către Preşedintele Kasian un automobil numit Rolls-Royce. În acel moment, locuitorii Insulei erau deja obişnuiţi cu deplasarea cu automobilul, şi pe drumurile noastre mergeau maşini de cele mai diverse mărci. Totuşi, era prima oară că o roată de Rolls-Royce atingea ospitalierul nostru pământ, căci costul acestui automobil depăşea orice limite rezonabile. Vorbind de limite rezonabile, sunt nevoit să observ că asemenea maşini nu am cumpărat niciodată, încât măsura chibzuinţei o pot aprecia vag, pentru că, la urma urmelor, ce ştim noi aici, în Insulă, despre Rolls-Royce? Se ştie doar că pentru o achiziţie importantă sub raport statal trebuie reduse, fireşte, alte cheltuieli mai puţin importante. Reducerile nu au fost făcute cunoscute, dar, cu siguranţă, în spitale, şcoli şi biblioteci s-au simţit.

În cea de-a şasea vară revoluţionară a fost începută pictura murală a Bisericii Viitorului Luminos. În altar s-a lucrat la o frescă reprezentându-l pe Preşedintele Insulei. În partea dreaptă a fost pictată figura lui Mihei cu Domna, care se furişa spre el, iar în partea stângă trebuia reprezentat Atanas

cu crocodilul furibund.

Responsabil cu fresca a fost desemnat Markel, care devenise mâna dreaptă a lui Kasian. Nu e de mirare că în pridvorul Bisericii a fost amplasată şi imaginea lui Markel călare străpungând cu o suliţă crocodilul, întrucât el fusese cel ce omorâse amfibia care îl înfulecase pe ministru.

Într-una din zile a venit să vadă fresca Preşedintele Insulei. După ce a examinat cele trei fresce principale ale Bisericii, el s-a întors în pridvor şi l-a întrebat pe Markel de unde cal în cuşca unui crocodil. Markel a răspuns că, fără îndoială, la menajerie sunt cai, iar el a folosit unul ca să biruie reptila.

Kasian, căruia i s-a părut că Markel vrea să îi întreacă slava, l-a chemat pe ministrul culturii şi menajeriilor, prezent la vizionare, şi l-a întrebat dacă e adevărat că la menajerie există cai. Ministrul, om precaut şi care preţuia în viaţă moderaţia, a răspuns că în sectorul încredinţat lui sunt cai, deşi într-un număr cu totul nesemnificativ. Băgând de seamă privirea rea a lui Kasian, el a adăugat că şi numărul acela mic constă exclusiv din ponei.

Atunci, a grăit Prealuminata Sa Viitorime, să îl înfăţişăm pe prietenul nostru Markel şezând pe un ponei, întrucât *în artă noi preţuim înainte de orice realismul*.

Enunţul Preşedintelui a fost notat fără zăbavă de către secretar. Continuând să comenteze fresca din poziţia unui om de artă, Kasian a adăugat că în cuşca unui crocodil putea să încapă numai un ponei, dar în nici un caz calul de luptă pe care şi-au dat strădania să-l înfăţişeze iconarii. Cuvintele lui Kasian despre realism au fost trimise de secretar cu un mesager special la colegiul de redacţie al *Dicţionarului de fraze înaripate*. După ce s-a gândit puţin, el a trimis acolo şi o notă despre faptul că în cuşca unui crocodil poate să încapă numai un ponei. Şi nu a greşit: asocierea realismului cu misterul a asigurat acestei fraze o mare notorietate.

Înainte de a pleca, Preşedintele Insulei s-a întâlnit şi cu Străjile Viitorului, care luaseră locul călugărilor izgoniţi din mânăstire. După ce a ascultat raportul privind activitatea nou înfiinţatei instituţii, brusc, Kasian a întrebat Straja Superioară:

De ce îmi este sortit să mor?

La aceste cuvinte, toţi au lăsat capul în jos, dar Markel a spus:

Nu puteţi să muriţi, Prealuminata Voastră Viitorime, pentru că sunteţi, pur şi simplu, nemuritor.

Kasian, ca şi când n-ar fi auzit cuvintele lui Markel, a repetat:

Eu întreb: de ce îmi este sortit să mor?

Şi atunci Straja Superioară a Viitorului a răspuns:

Prealuminata Voastră Viitorime, vă va fi dat să vă primiţi moartea de la Rolls-Royce-ul domniei voastre.

Kasian nu a spus nimic şi, înconjurat de cei care îl însoţeau, a ieşit în tăcere din Biserică.

Câteva zile mai târziu, Rolls-Royce-ul Preşedintelui a fost surghiunit în garajul Palatului. S-a dat ordin ca automobilul să fie ţinut sub cea mai atentă supraveghere. Părţile lui componente trebuiau unse cu ulei, iar după umplerea rezervoarelor cu cea mai bună benzină, trebuiau ţinute săptămânal curse de automobile pe şosea, pentru ca mecanismul Rolls-Royce-ului să nu ruginească şi să nu se degradeze. Preşedintelui i-a fost pus la dispoziţie un automobil marca Hispano-Suiza, poate nu atât de luxos ca Rolls-Royce-ul, dar cu nimic mai puţin corespunzător demnităţii de înalt conducător.

Aceasta a fost maşina cu care Preşedintele Insulei a vizitat Universitatea. Foştii profesori-istorici, acum specialişti în previziune ştiinţifică, pe care izbutiseră să îi numească *previzionişti*, i-au vorbit Prealuminatei Sale Viitorimi despre activitatea lor. Ei i-au raportat Preşedintelui Insulei că cercetările lor nu mai avuseseră niciodată un caracter atât de creator, şi acesta era purul adevăr.

Pe baza previziunii ştiinţifice, din evenimentele care nu erau încă foste ei construiau lanţuri cauză-efect. Prezicătorii aveau dispute aprige între ei, căci fiecare cercetător construia lanţul său, în care unele evenimente născocite dădeau naştere altora şi cauze inexistente duceau la efecte asemănătoare.

Fiecare îşi prezenta lanţul şi demonstra că totul putea fi întocmai aşa. Îşi găseau locul acolo şi citate din Kasian, şi stihuri, şi chiar pantomima, de aceea analiza era cuprinzătoare şi îngloba o mulţime de persoane. Singurul lucru care reunea toate aceste puncte de vedere era concluzia că viitorul va fi luminos. Teoria învingătoare era completată cu principii de succes ale altor teorii, societăţii prezentându-i-se rodul înţelepciunii colective a

învăţaţilor.

După ce a ascultat ce-a ascultat analiza, Kasian i-a întrebat pe cei cu disputele:

Ce este constanta?

Această întrebare i-a pus în încurcătură pe toţi cercetătorii, mai puţin pe rector, care a spus:

Prealuminata Voastră Viitorime, constanta sunteţi dumneavoastră.

Înroşindu-se de satisfacţie, Preşedintele Insulei s-a interesat dacă Universitatea are vreo cerere. Răspunsul a fost rugămintea de a se permite ca întrebarea despre constantă să fie pusă pe frontispiciul Universităţii. Permisiunea a fost acordată.

Trăgând concluziile întâlnirii, Kasian a mărturisit că aflase cuvântul *constantă* în drum spre Universitate, răsfoind un manual de matematică. Întrebarea o pusese pentru că nu ştia înţelesul acestui cuvânt. Rectorul nu s-a pierdut nici de această dată, declarând că în cazul înţelepciunii proprii Preşedintelui este foarte uşor să nu remarci profunzimea propriei întrebări. După ce s-a gândit puţin, Kasian a încuviinţat din cap şi a făcut cunoscut că o istorie de felul acesta i se întâmplase şi cu cuvântul *dominantă*.

În ciuda cordialităţii întâlnirii şi a noii direcţii date cercetărilor în domeniul constantei, profesorii nu au fost pe deplin fericiţi. Ei aşteptaseră ca rectorul să ceară un spor la salariu, iar cererea se dovedise a fi fost alta.

Salariul nu este o constantă, le-a spus ceva mai încolo rectorul profesorilor, cândva se va mări şi el.

Trei zile mai târziu, oricine intra în Universitate era întâmpinat cu litere de aur:

CE ESTE CONSTANTA?
PREALUMINATA SA VIITORIME KASIAN

Poziţionată în acest fel, inscripţia nu lămurea dacă numele lui Kasian indica autorul sau era răspunsul la întrebare.

În cea de-a opta vară a Revoluţiei, Kasian şi-a amintit de Rolls-Royce-ul său. Şi a întrebat în ce stare se află acum automobilul atât de apreciat de el. Şi răspunsul a fost: în unul dintre drumurile făcute, Rolls-Royce-ul a fost zdrobit. Mâhnit, Preşedintele a dorit să vadă rămăşiţele automobilului său şi

s-a dus în garajul Palatului.

La vederea mormanului de metal încârligat, ochii lui Kasian s-au umplut de lacrimi, şi Markel, care îl însoţea, le-a poruncit tuturor să iasă, pentru ca Prealuminata Sa Viitorime să îşi poată lua rămas-bun de la Rolls-Royce-ul său. Dat fiind devotamentul lui, Markel a rămas cu Preşedintele, pentru a-i asigura sprijinul de care avea nevoie.

Despărţirea a durat destul de mult, lucru care a părut firesc, pentru că toată lumea ştia cât de ataşat era Prealuminata Sa Viitorime de automobilul său. Dar când uşile garajului s-au deschis, cei care au intrat au descoperit că Preşedintele era mort. Despre ceea ce se întâmplase în spatele uşilor închise noi ştim din spusele lui Markel.

Kasian pusese un picior pe capota strivită şi râzând printre lacrimi spusese:

E o minciună ce au prezis Străjile Viitorului.

Spusese:

De la automobilul acesta să mi se tragă mie moartea?

La aceste cuvinte, de sub capotă a ieşit un şarpe, s-a încolăcit în jurul gâtului Prealuminatei Sale Viitorimi şi i-a vătămat urechea.

Dragul meu tovarăş Markel, a strigat Kasian părând a fi fost muşcat. Nu te mai aud. Dacă tu mă auzi, îţi spun că mi-a sunat ceasul şi sunt silit să îţi dezvălui pe scurt gândul meu. Sunt convins că om mai cinstit şi mai cu judecată decât tine chiar nu există.

În aceeaşi clipă, potrivit mărturiei povestitorului, Preşedintele nu s-a mai reţinut şi a descris pe larg vitejiile lui, ale lui Markel, pe care el, în modestia lui înnăscută, este ultimul care le-ar face cunoscute. Enumerând meritele lui Markel, Kasian i-ar fi pus mâna pe umăr şi ar fi spus:

Din motivele sus-arătate, te desemnez ca succesor al meu şi îţi las cu limbă de moarte Insula iubită de noi.

Odată rostite cuvintele de despărţire, Preşedintele, potrivit spuselor lui Markel, s-a prăbuşit mort.

Din urechea lui Kasian curgea într-adevăr sânge, mult sânge. Cei care au intrat au şoptit între ei că de obicei muşcăturile de şarpe nu sunt atât de sângeroase. Auzind asta, Markel a replicat că a fost vorba despre un şarpe de automobil, cea mai otrăvitoare specie de şerpi, care trăieşte, după cum

ştie oricine, sub capacul capotei.

La întrebarea ministrului culturii şi menajeriilor cum a reuşit şarpele să ajungă la urechea Preşedintelui, Markel, scăpărând din ochi, a răspuns că ştie şi alţi şerpi care au ajuns până la această ureche şi şi-au vărsat acolo otrava.

Explicaţia era simplă: auzind fâşâit de şarpe sub capotă, Prealuminata Sa Viitorime, se vede treaba, s-a aplecat, punându-şi singur urechea să fie vătămată. În ceea ce priveşte muşcăturile de şarpe suferite de cadrele de conducere, după cum a declarat ulterior rectorul Universităţii, astfel de cazuri nu sunt rare în istorie.

În Insulă a fost declarat doliu naţional. Ediţiile speciale ale ziarelor au făcut cunoscut că, potrivit voinţei defunctului Preşedinte, este proclamat ca nou Preşedinte al Insulei Markel. Evident, acest comunicat li s-a părut unora ambiguu, aşa încât din menţionările ulterioare despre voinţa Preşedintelui a fost scos cuvântul *defunctului*.

CAPITOLUL AL ŞAPTESPREZECELEA
MARKEL

În cea de-a noua vară a Marii Revoluţii din Insulă a fost înfiinţat Consiliul Popular, în care au intrat cei mai vrednici de respect oameni din Insulă, bărbaţi şi femei. Pentru a nu se cheltui bani preţioşi, de care Guvernul ducea tot mai mult lipsă, s-a hotărât ca alegerile pentru Consiliu să se facă mai simplu, prin chestionarea pe străzi.

De fapt, deficitul de bani şi generase ideea înfiinţării Consiliului, pentru ca nemulţumirea populară să nu se concentreze asupra conducătorului suprem, ci să se disipeze egal în diferite direcţii. Consiliul avea drepturi nelimitate în a aproba ordonanţele Preşedintelui Insulei.

Se reuşise ca războiul cu Franţa să fie uitat în ultimii ani, dar Markel a amintit populaţiei că războiul este război şi că nu l-a revocat nimeni. El şi fusese cauza secătuirii totale a trezoreriei. Când procesul secătuirii a ajuns la final şi banii puterii precedente s-au isprăvit, Preşedintelui Markel i-a venit în cap fericita idee de a tipări bani noi, şi acesta a fost primul ucaz al său, care a fost aprobat de către Consiliul creat.

La viaţă nouă, bani noi, a lansat Markel care, în adâncul sufletului, dorea să dea şi el naştere la cuvinte înaripate. Acest lucru a fost ceva neaşteptat, pentru că opinia publică era obişnuită ca toate maximele nemuritoare să îi aparţină lui Kasian. Rămânând neobservate, cuvintele lui Markel nu au devenit înaripate şi, după o scurtă adăstare în aer, s-au lăsat lin pe pământ.

Pe banii cei noi a fost imprimat portretul lui Kasian, precum şi zicerea sa: *banii au putere de cumpărare.* Întrucât pe bancnote era imortalizat Kasian, noua unitate monetară i-a luat şi numele şi a fost numită *kasian*. Un kasian era egal cu o sută de franci francezi.

Imprimaţi pe o hârtie bună, kasianii s-au dovedit a fi bani siguri, în sensul că nu ieşeau din uz, iar portretul Preşedintelui pierit nu făcea decât să

câştige în colorit prin numeroasele folosiri. În ceea ce priveşte însă fraza lui înaripată, aici au apărut unele complicaţii, deoarece aceşti bani îşi pierdeau puterea de cumpărare cu o repeziciune de nedescris. Salariul celor din Insulă creştea, dar de el se putea cumpăra tot mai puţin.

Nu după mult timp, raportul dintre kasian şi franc a devenit de o mie, numai că nu în favoarea kasianului. În decurs de un an, raportul a ajuns la un milion, şi salariul se socotea în Insulă în milioane. Această situaţie i-a permis Preşedintelui Markel să numească statul nostru *Insula milionarilor*.

În cea de-a cincisprezecea vară a Revoluţiei, lângă depozitele de armament a fost dezvelit în condiţiile unei mari afluenţe de public monumentul închinat lui Kasian. Drept model a fost folosită sculptura *Laocoon*, văzută odată de Markel pe o ilustrată. Preşedintele Insulei a poruncit ca predecesorul său să fie sculptat în marmură, dar fără fii şi cu un singur şarpe. Gura lui Kasian era deschisă. Sculptura înfăţişa clipele când, fiind încolăcit de reptilă, Kasian a apucat să îşi numească succesorul şi să îi treacă în revistă, cu graba impusă de situaţie, principalele merite.

Nemărginindu-se la sculptură, Markel a manifestat interes şi pentru pictură. S-a dus la Biserica Viitorului Luminos şi a poruncit să se facă încă o frescă dedicată lui Kasian. În acest scop, el a luat cea mai importantă decizie din domeniul artelor, cu trimitere la frescele deja existente.

Preşedintele a poruncit ca, în scena ispitirii de către şarpe, Adam să fie îmbrăcat într-un costum modest de şeviot şi să i se picteze capul lui Kasian. Pe locul Evei trebuia reprezentat însuşi Markel în frac, cu cilindru şi cu un bastonaş în mână. Crescut la ţară, printre cizme date cu unsoare şi podiovci[7], Preşedintele Markel avea o slăbiciune pentru genul acesta de lucruri. Drept fundal pentru cele două personaje istorice trebuiau să servească resturile Rolls-Royce-ului, puse sub fatalul măr. Imaginea a ieşit foarte reuşită, fiindcă şarpele se târa în pom dintre resturi. Potrivit mărturiei lui Markel, toate acestea aminteau foarte bine evenimentele din garaj.

7. Haină bărbătească plisată în talie, purtată în vechea Rusie.

În afară de aceasta, pe fresca *Sfântul Gheorghe şi balaurul*, capul lui Gheorghe a fost înlocuit cu capul lui Markel, iar balaurul cu un crocodil. Acesta era un vis de demult al lui Markel. Iar fresca cu poneiul a poruncit,

pur şi simplu, să fie acoperită cu vopsea.

KSENIA

Prima jumătate de zi am petrecut-o la studio, unde se filma episodul jocului cu cuţitele. După cum se ştie, prinţesa Glikeria l-a executat pe băiatul care aruncase cuţitul în Parfeni. Şi uite, Jean-Marie a preferat să renunţe la această scenă.

— Capul tăiat care rostea numele ucigaşei, ei, cred că înţelegeţi… – Leclerc mi-a făcut abia sesizabil cu ochiul. – Nu-l punem.

— Nu, am încuviinţat eu din politeţe.

După filmări l-am întrebat totuşi pe Jean-Marie de ce îl deranjează capul care vorbeşte.

Jean-Marie s-a ciupit de ureche.

— Vedeţi… Nu că aş fi cine ştie ce adept al realismului, dar odată ce filmăm un biopic trebuie să urmăm câteva reguli ale genului.

Văzându-mi zâmbetul, a adăugat:

— Ştiţi, eu chiar admit că acel cap a vorbit, dar noi pornim de la reprezentări general acceptate ale realităţii. Realitatea nu este ceea ce a fost, ci ceea ce, din punct de vedere probabilistic, ar fi putut să fie.

Din acest punct de vedere, Parfeni şi cu mine ne aflăm dincolo de limitele realităţii. Dar, poate, de fapt nici nu existăm? Uneori mi se pare că noi am murit de mult…

Apropo de realism. Când s-a nimerit odată la Galeria Insulei, Strâmbul a vorbit chiar despre el. Despre faptul că tablourile impresioniştilor nu seamănă cu realitatea. A repetat toate astea şi după aceea, când a început să vândă toţi impresioniştii. Dar, interesant, dacă ar fi semănat, nu-i vindea?

Pe mine m-a mirat întotdeauna că tocmai realismul le-a fost aşa de apropiat revoluţionarilor. Este cu atât mai de mirare, cu cât, în general, între viitorul luminos visat de ei şi realism nu există o corelaţie. Chiar după moartea Strâmbului, cineva a dezgropat afirmaţia lui că *realitatea trebuie să fie reală*, şi această frază nemuritoare a determinat atitudinea autorităţilor faţă de artă.

Presimţindu-şi parcă sfârşitul fantasmagoric, Strâmbul a deschis în artă drumul realismului, şi pentru fiecare fel de artă a găsit o vorbă înţeleaptă. Pe pictori i-a sfătuit să reproducă fotografii cât mai des, iar pe scriitori să transcrie texte cu un înalt grad de autenticitate, de pildă, procesele-verbale ale şedinţelor. În scurt timp, tablourile pictorilor de frunte nu s-au mai deosebit de fotografii, iar despre literatură nici nu mai vreau să vorbesc: toată lumea cunoaşte aceste texte.

Ceea ce păruse la început o glumă nereuşită şi o lipsă patologică de gust a lui Kasian a căpătat treptat un caracter tot mai serios. Nu era ceva de glumă, fie şi pentru faptul că viitorul luminos biruitor crea cu toată forţa o nouă religie.

Toate câte se petreceau făceau să se simtă un puternic miros de pucioasă. Faptul că măruntul diavol care era Strâmbul ocupa în Biserica Schimbării la Faţă locul Pantocratorului confirma vechea idee că diavolul este maimuţa lui Dumnezeu. Noi am râs cât timp am putut să râdem, dar râsul nostru a trecut pe neobservate în geamăt.

Ilari scria la vremea lui despre istorie ca luptă între Bine şi Rău. În aceste zile părea că Răul a învins definitiv, şi că acum ia avânt o monstruoasă *antiistorie* care, în linii generale, repetă evenimentele precedentei istorii. Tot ceea ce ne-a fost dat să trăim în acei ani – înfiinţarea unei noi religii, separarea în Nord şi Sud – arăta ca negativul unui film vechi: negrul devenea alb şi invers. Nerealul – real.

PARFENI

Nu mi-am dat seama cum a început filmarea. Iată, eu, mic, mă joc de-a cuţitele. Gros-plan al figurii mele. Mă scobesc gânditor în nas. Din punctul de vedere al lui Jean-Marie, aşa trebuie să facă un copil tipic. Cel puţin, acela care se ocupă cu aruncarea cuţitelor. Contrastul dintre necoapta conştiinţă infantilă şi jocul atât de necopilăresc – iat-o, ciudata lume veche. Nu avem nevoie de un astfel de Ev Mediu: asta spun expresia feţei şi vocea regizorului.

De la malul mării strigă la mine Ksenia. Mă răsucesc şi mă salvez de la o moarte sigură. Cuţitul îmi străpunge un omoplat. Îl întreb pe Leclerc dacă va intra în film strigătul Kseniei. Pus pe cântarul realismului, strigătul, desigur, poate fi înlăturat: fetiţa era pe malul mării – faţă de capitală era aproape o zi de mers pe jos. De la o asemenea depărtare, de regulă, nu se strigă.

Jean-Marie zâmbeşte: bineînţeles, acest episod va intra – ce-i de mirare în el? Un banal caz de telepatie. Strigătul propriu-zis va fi filmat pe litoralul toscan. Jean-Marie îmi cere detalii concrete, care, după părerea lui, sunt încă insuficiente în film. Aş putea să adaug câte ceva?

Da, se poate. Frunze putrede de toamnă pe iarbă. Mirosul lor te îmbată. Ridic o frunză de stejar şi o duc la nas. Închid ochii. Şoptesc: frunza e veche. Tot ce e vechi se leagă de-atunci pentru mine cu această frunză. Acolo, sub stejar, sunt şi ghinde. Netede. Şi tot vechi, fireşte: scârţâie sub picioare.

Pe lângă noi trece un călugăr. Are pasul larg – iar capul îl are întors înspre mine. Văzând că şoptesc, mă întreabă:

— Te rogi?

— Frunzele, spun, sunt vechi. Dar au fost proaspete.

Călugărul, fără să-şi întrerupă mişcarea:

— Nu te teme, copile, să păşeşti pe frunzele de toamnă, ele au murit deja.

— Şi eu o să mor?

— Cum altfel?

Capul călugărului, din pricină că el continuă să meargă, se întoarce tot mai mult înapoi.

— La o sută optzeci? întreabă Jean-Marie. E un cadru de efect şi nu avem dreptul să îl neglijăm.

Se anunţă pauză. Cât luăm noi prânzul, asistenţii aduc frunze căzute şi le împrăştie pe platoul de filmare. În timp ce îşi taie biftecul, Jean-Marie urmăreşte atent acţiunea cu frunzele. Loveşte monoton cu cuţitul în farfurie.

— Nu e realist, le spune asistenţilor ducând o scobitoare la gură. Mai neglijent, vă rog. Că frunzele cad cum le vine, nu?

Se uită la mine. Dau din cap, încuviinţând că, da, frunzele au această caracteristică.

După prânz, regizorul îl pune pe Parfeni-copil sub stejar şi se uită critic la actorul care interpretează rolul călugărului:

— Dumneata ştii să întorci capul cu o sută optzeci?

Acela dă din cap că nu. Adică, nu cu mai mult de nouăzeci.

— Ce ştii, în general?

Se anunţă încă o pauză, în timpul căreia este adus un călugăr adevărat. Nou-sositul demonstrează fără greutate însuşirea necesară: patruzeci de ani la mânăstire, câmp de vedere larg, el încă nici nu ştie asta.

Parfeni-copil ridică o frunză de stejar. Iese totul de la prima dublă. După stopul final, băiatul întreabă:

— Şi eu o să mor?

— Doar am spus că o să mori, răspunde călugărul.

— Păi am crezut că i-aţi spus celui pe care îl joc.
Călugărul răspunde fără a întoarce capul:
— Spun asta oricăruia.

Viitorul luminos, adus în Insulă de Revoluţie, a devenit cu anii tot mai puţin luminos. Au început deja să se audă voci că viitorul luminos a rămas în trecut. Preşedintele Markel le-a numit voci ale nebuniei, arătând că viitorul nu poate fi nicicum în trecut.

Între timp, în Insulă au început să se apropie de sfârşit rezervele de hrană, şi Prealuminata Sa Viitorime Markel a dat ordin să li se ia ţăranilor surplusul de provizii. Cunoscând viaţa ţăranilor, şi nu din auzite, Markel a indicat şi locurile unde putea fi ascuns surplusul căutat. Detaşamente înarmate mergeau din sat în sat şi luau ceea ce li se părea a fi surplus.

În cea de-a optsprezecea vară a Revoluţiei, pe cerul senin de deasupra Insulei s-au grămădit pe neaşteptate nori. Nu au vărsat nici o picătură de ploaie şi nu au aprins nici un fulger, dar au luat înfăţişarea bătrânei cu coasa.

Markel a ieşit cu o explicaţie ştiinţifică: este un fenomen atmosferic produs de deplasarea maselor de aer. Totuşi, fenomenul atmosferic nu se risipea şi, în a treia zi de stat atârnat deasupra Insulei, a fost lansat spre ceruri un aeroplan. După ce a dat ocol fenomenului de câteva ori, s-a înălţat spre punctul lui cel mai înalt, care era vârful coasei. Şi întreg poporul Insulei, care urmărise lupta ştiinţei cu semnul, a văzut clar că pe vârf a fost o străfulgerare puternică. Aeroplanul s-a zguduit şi a început să piardă înălţime. Pe urmă, maşina aeriană a intrat în vrie şi, învârtindu-se, a început să se apropie vertiginos de pământ. În clipa când a luat contact cu suprafaţa unui câmp cu porumb, în toată Insula au început să se cutremure casele, iar de pe fresca Bisericii Viitorului Luminos s-a prăbuşit capul nou zugrăvit al Preşedintelui Markel. Dinspre mare a început să răsune bătaia unui clopot nevăzut, care parcă suna de sub apă. După câteva clipe, totul s-a liniştit, stafia bătrânei a dispărut în cer şi toţi au înţeles că fusese o prevestire a foametei. Cât priveşte capul prăvălit al Preşedintelui, şi acest lucru a fost înţeles ca semn al unor schimbări în soarta lui. Nu în bine.

Uimit de vederile neştiinţifice ale populaţiei, Preşedintele Markel s-a grăbit să iasă cu o declaraţie liniştitoare. El a făcut cunoscut că vinovat de

cele petrecute a fost aviatorul, care a atins coasa nebuloasă, în condiţiile în care este categoric interzis să te apropii în zbor de obiecte ascuţite. În ciuda faptului că ea corespundea ultimelor date ale ştiinţei, declaraţia lui Markel s-a dovedit neputincioasă în privinţa readucerii calmului. Ţăranii au încetat cu desăvârşire să vândă produse, şi coasa bătrânei din cer a început să se lase şuierând pe case, una după alta.

O altă nenorocire care s-a abătut asupra acestor case au început să fie *detaşamentele speciale*, pe care conducerea Insulei a început să le trimită în oraşele şi satele din preajma capitalei. Specialitatea lor era să îi împuşte cu precădere pe cei care nu voiau să se despartă de surplusul de provizii. La explicaţiile că surplusul s-a transformat de mult de tot în lipsă, răspunsul era glonţul. După cum s-a exprimat Prealuminata Sa Viitorime Markel, *timpul discuţiilor a trecut*. Timpul discuţiilor a trecut, repetau mitralierele, şi aceasta a devenit cea mai înaripată frază a noului Preşedinte.

În cea de-a douăzecea vară a Revoluţiei, în Insulă a fost înfiinţată o Tabără de Muncă. Era plină mai ales cu ţăranii cărora li se luase surplusul de provizii. Preşedintele Markel vedea aici o dovadă de caritate, căci, fără provizii, ce puteau să facă ţăranii în satele lor? Pentru el, ţăran de obârşie, răspunsul era clar: nimic.

Tabăra a fost amplasată în acea parte a Insulei în care Pădurea se apropia de Mare. Sarcina celor strămutaţi era să doboare pădurea şi să o trimită pe Pământul Mare. De cum i-a venit în cap lui Markel ideea cu Tabăra, patru mii de ţărani au şi fost trimişi în Pădure. Dar în Pădure au apărut probleme cu locuitul, care pe-acolo se mărginea la colibele pădurarilor. La faţa locului a devenit limpede că aceste colibe sunt insuficiente pentru cei patru mii de sosiţi, după cum insuficiente erau şi rezervele de hrană lăsate în colibe de către pădurari.

Dar când şeful Taberei i-a raportat acest lucru, Preşedintele Insulei a fost cuprins de mânie. A spus:

Iată, trecutul întunecat, pe care noi l-am desfiinţat, a hrănit cu cinci pâini cinci mii de oameni.

A spus:

Păi atunci tu, care ai atins viitorul luminos, nu poţi să hrăneşti cu acelaşi număr de pâini numai patru mii?

Pot, a răspuns şeful Taberei, doar că mă tem că înfometaţii nu se vor sătura cu atât, pentru că eu nu sunt un dumnezeu.

Atunci Preşedintele Markel i-a amintit că în Pădure există animale sălbatice, după cum şi fructe, ciuperci, precum şi muşchi, şi coajă de copac. În fine, mai e şi iarbă, cu care poporului Insulei i-a plăcut din vechime să se hrănească.

Şi şeful Taberei s-a minunat de înţelepciunea Preşedintelui, şi l-a ridicat în slăvi, şi a plecat acasă. Cum ideea cu Tabăra îi venise lui Markel în decembrie, ciupercile, fructele şi iarba au trebuit scoase temporar din alimentaţie, în schimb existau în Pădure conuri şi ghinde, scăpate din vedere de Preşedinte.

Cei sosiţi au trebuit să petreacă iarna în bordeie săpate de ei. În aprilie s-a văzut că numărul oamenilor din tabără scăzuse până la cinci sute. Aflând acest lucru, şeful Taberei a răsuflat uşurat, fiindcă, a spus el, este o diferenţă între a hrăni patru mii sau cinci sute. Totuşi în mai s-au mai adus patru mii, dar şeful nu s-a pierdut nici acum cu firea, presupunând că acum avea să fie de ajutor experienţa acumulată.

În cea de-a douăzeci şi treia vară a Revoluţiei, deasupra ţării au început să se grămădească alţi nori. Ei au apărut în partea de Sud a Insulei, care păstra şi acum amintirea războiului de demult. Îşi aminteau nu atât războiul, cât foametea care îl însoţise, căci povestirile despre ea se transmiteau din generaţie în generaţie. În istoriile de familie şi în amintiri erau întipărite morţile în chinuri şi suferinţele supravieţuitorilor.

Prinşi în această amintire ca într-o menghină, oamenii Sudului au început să se adune în detaşamente şi să se pregătească de ofensivă asupra capitalei. S-au jurat în pieţe că nu vor admite să se repete ceea ce se petrecuse cu câteva veacuri înainte. Au respins în egală măsură trecutul întunecat şi viitorul luminos, propunând să se concentreze asupra prezentului.

Şezând în Palat, Preşedintele Markel a ghicit repede unde duce această concentrare şi a trimis în partea de sud a Insulei detaşamente speciale. S-a luat hotărârea ca ele să fie trimise acolo pe calea ferată. Comoditatea şi viteza transportului feroviar nu au înlăturat totuşi principalul obstacol care se ridicase şi înainte în calea atacatorilor, şi anume Pădurea.

Trenurile nu fuseseră făcute pentru manevre, după cum nici pentru

mersul înapoi. Şi una, şi alta ar fi putut fi salvatoare pentru pasageri când, la răspântia Pădurii, primul tren a fost oprit. Cele petrecute în Pădure, Markel nu a putut decât să le ghicească, căci dintre cei trimişi de el nu s-a întors nimeni.

Şi atunci el i-a adunat pe locuitorii Nordului şi i-a anunţat că toate proviziile care le fuseseră luate ar fi fost expediate de fapt spre Sud. A mai spus că, în baza acestei condiţii, cei din Sud se învoiau să rămână într-un stat unitar cu cei din Nord. Aşa a spus Markel, dar au fost mari îndoieli că era adevărat, întrucât cei din Sud nu se gândeau la nimic de felul acesta.

În vremea din urmă, cele două părţi ale Insulei se lipiseră atât de bine, încât până şi ideea de separare era, potrivit expresiei răposatului Kasian, de negândit cu gândul. Dar Markel spusese ce spusese, şi vorbele lui, prinzând aripi, zburaseră în Sudul Insulei şi îi puseseră pe oameni pe gânduri, şi, în acest sens întristător, ele s-au dovedit înaripate. Au devenit o pasăre de foc, care a aprins tot Sudul şi a pus sămânţa unor mari nenorociri.

PARFENI

Am zburat cu echipa, pentru filmări, în Toscana. Acest colţişor al Italiei aminteşte uimitor de litoralul sudic al Insulei. Ksenia şi cu mine stăm înt-o vilă pusă la dispoziţie de un mecena rus, amic al lui Jean-Marie şi unul dintre sponsorii filmului. Tot aici s-a instalat şi Jean-Marie, iar ceilalţi membri ai echipei de filmare au fost cazaţi în cele mai apropiate hoteluri.

Vila este aşezată pe o colină cu pantă domoală, care are în jur o pădurice. În timp ce ne plimbăm, Înălţimea Sa Botanică Ksenia numeşte copacii: pin, fag, salcâm, stejar de stâncă. Jean-Marie se uită la ea cu uimire. Scoate telefonul şi ne roagă să stăm sub un copac.

Alegem un salcâm. Noi şi el suntem gemeni: zbârcituri, încheieturi, degete închircite. Se lasă spre mare tot crăcănându-se, ca şi noi – pare să coboare. Important e ca Jean-Marie să nu ne confunde cu el. Căutând un unghi de filmare, se dă după un tufiş. Se lasă pe vine. Iar noi continuăm să stăm sub salcâm. Înţepeniţi până aproape de gradul critic. Filmat.

După-amiază stau în salon. În dulapuri-vitrină sunt colecţii de obiecte arheologice din partea locului: monede care au căpătat o patină turcoaz, inele, nasturi de argint de dimensiuni incredibile. Noi suntem martori ai unui timp când încheierea nasturilor era însoţită de un scârţâit. Ne simţim asemenea nasturilor: am putea sta în una dintre vitrine.

Şed, răsfoiesc cronica alcătuită de oameni pe care, pe cei mai mulţi, i-am cunoscut. Care au căutat în istorie Binele şi Răul. Mă desfăt cu vorba lor ciudată. Cronicarii au păstrat-o, dar Ksenia şi cu mine – nu: noi am evoluat odată cu vremea. Sau ne-am făcut ghem? Într-un fel sau în altul, ne-am dat după ea, i-am luat tiparele şi graiul.

Cronicarii nu aveau dreptul la schimbări: ca să contempli un râu trebuie să şezi pe mal. Ceea ce nu înţeleg istoricii de-acum, care plutesc împreună cu râul. Care ţin pasul cu vremea. Pentru a descrie ceea ce curge e nevoie de un punct fix – undeva la răspântia între Bine şi Rău. Această pereche îşi pune diverse veşminte, dar în esenţă rămâne neschimbată.

Simt că mă ia somnul şi mă îndrept spre dormitor. Mă uit îndelung la Ksenia, care doarme. Dacă pleacă ea prima, ce mă fac?

În câteva săptămâni, cei din Sud şi-au făcut o armată a lor şi, spărgând depozitele armatei oficiale, au înarmat-o. În chiar acele săptămâni, Preşedintele Markel, vorbind în faţa populaţiei înfometate a Nordului, i-a descris proviziile de alimente depozitate în Sud, indicând şi cantităţile. Potrivit spuselor sale, în cea mai prăpădită prăvălie din Sud se afla acum mai multă mâncare decât în tot Nordul aflat în suferinţă. Chiar dacă nu corespundeau întru totul realităţii, aceste vorbe tot conţineau un strop de adevăr, de vreme ce în Sud nu se putuse lua chiar tot, iar detaşamentele speciale nu apucaseră să ajungă acolo.

Multele şi incendiarele cuvinte despre cele ale gurii şi-au făcut treaba. Cei din Nord au început să se înscrie cu grămada ca voluntari, drept care armata guvernamentală, care nici aşa nu era mică, s-a mărit considerabil. Nu după mult timp, această armată s-a deplasat în direcţia Sudului.

Trupele nu s-au grăbit. Comandantul-şef, după cum s-a autodesemnat Markel, a înţeles că nu are dreptul să piardă, căci asta ar fi însemnat sfârşitul a toate. Dar a înţeles că nu este permisă nici victoria, fiindcă victoria punea capăt războiului pe care îl dezlănţuise cu atâta trudă şi care îi asigurase o putere fără margini. Pe lângă altele, încheierea războiului le-ar fi dezvăluit celor care luptau că mâncare nu exista nici în Sud.

Ceea ce era cel mai trist în situaţia lui Markel era faptul că el nu putea nici să rămână în capitală, unde miile de oameni înarmaţi puteau întoarce în orice clipă armele împotriva sa. Sensul campaniei militare consta în deplasarea ca atare, care trebuia să fie de durată – fără de sfârşit, dacă se putea. Poziţia de comandant-şef îi amintea lui Markel de bicicleta cu două roţi în a cărei posesie intrase de curând şi care nu cădea numai dacă mergea.

Prin Pădure fusese tăiată deja de mult o şosea largă, iar pe ambele părţi ale ei se înmulţiseră satele. Pe acolo, trupele puteau înainta fără oprelişte. Având toate posibilităţile de a război în Sud pe şosea, armata lui Markel şi-a refuzat bucuria de a înainta direct. Ea a luat-o spre răsărit şi a început o manevră de ocolire a Pădurii.

Pentru ca această mişcare să nu li se pară trupelor lipsită de rost, Comandantul-şef a dat ordin să fie jefuite toate satele întâlnite în drum.

Ceea ce nu a adus mari capturi, dar a înteţit spiritul războinic al soldaţilor. Faptul că satele aparţineau încă Nordului nu a afectat nicicum fermitatea năvălitorilor: senzaţia că totul îţi este permis este îmbătătoare, şi această deplasare ciudată a început să le placă.

Dar când trupele au intrat în partea de Sud a Insulei, toate satele din cale s-au dovedit a fi pustii. Soldaţii au fost lipsiţi nu numai de alimente, ci şi de victorii, şi moralul lor a început să scadă. Traseul trupelor guvernamentale semănase şi până atunci cu un drum forestier, dar acum aducea a mişcare de om beat pe timp de furtună. În armată s-a stârnit un murmur.

Şi atunci, la ordinul lui Markel, armata a schimbat deodată tactica şi s-a deplasat drept spre inamic. Cuvântul *drept* a fost înţeles de comandantul de oşti Markel ca atare: el corespundea liniei roşii trasate pe harta Statului-Major peste numeroasele culmi muntoase, prin trecători, lacuri, cataracte, râuleţe, dar în principal – prin impetuosul Râu cu ape bogate. La întrebarea cum aveau să învingă toate aceste obstacole naturale, comandantul de oşti răspundea invariabil că în acelaşi fel: natural.

Linia trasată de el pe hartă ducea la locurile cele mai fortificate ale apărării celor din Sud. Acum, planul strategic al lui Markel nu mai era înţeles nici de ai săi, nici de ceilalţi. Şi unii, şi alţii au bănuit că i s-a vătămat mintea. Bănuiala s-a întărit când trupele guvernamentale, învingând obstacole de neînchipuit, au intrat în luptă cu cei din Sud.

Spre mirarea Comandantului-şef însuşi, soldaţii lui au câştigat prima luptă. Ei au forţat Râul şi au intrat în luptă cu întreaga putere a disperării lor, precum şi cu deprinderea de a ucide, care li se dezvoltase în timpul campaniei. Oastea celor din Sud nu avea această experienţă, şi în ea nu exista înverşunare. Dar, după prima luptă, ea a apărut.

Armata Sudului era condusă de generalul Polikarp, abia intrat în Marele Stat-Major al trupelor guvernamentale. Polikarp se născuse şi crescuse în Sud. Înţelegând că se pregătea un război, el s-a întors pe furiş acasă pentru a se ocupa de apărare. Când ştirea a ajuns la Comandantul-şef, generalul Polikarp a fost condamnat la împuşcare în contumacie.

Întrucât împuşcarea în contumacie nu este o măsură eficace, generalul şi-a continuat activitatea cu şi mai mare hotărâre. Manevrele neobişnuite ale trupelor guvernamentale îi lăsau suficient timp pentru ea. Înainte de prima

luptă, nici el, nici oastea lui nu fuseseră pregătiţi pentru o încleştare sângeroasă: pentru ei, armata vrăjmaşului rămăsese a lor. De obicei, nu e simplu de început un război civil, dar, odată început, el merge cu o înverşunare neobişnuită.

În cea de-a doua luptă, generalul Polikarp a ieşit victorios, dar s-a purtat cu omenie. El putea nimici forţele considerabile ale inamicului care se retrăsese dincolo de Râu. Cei care stăteau pe plute şi cei care biruiseră Râul înot erau ţinte minunate, căci mişcarea lor era înceată şi previzibilă. Nu trebuia decât să fie reîncărcate puştile sau să se schimbe benzile mitralierelor şi să se tragă.

Polikarp nu a făcut asta. Când apa neagră a Râului s-a încreţit din pricina gloanţelor, el a dat ordin să se oprească focul. În timpul luptei, generalul văzuse feţele duşmanilor săi, dintre care pe mulţi îi ştia pe nume. A apreciat în mod realist situaţia şi, lăsând armata lui Markel să se retragă, nu a aşteptat schimbarea planurilor Comandantului-şef. Polikarp nu a vrut să dezrădăcinească spirala răului şi a contat pe faptul că Dumnezeu şi timpul vor da posibilitatea ca lucrurile să se rezolve printr-o pace.

În felul acesta, Markel a reuşit să câştige două luni, care au primit denumirea de *Marea staţionare pe Râu.* Când fierberea minţilor a luat o amploare periculoasă în armata sa, Markel a dat ordin de atac, şi soldaţii lui au început să coboare pe apă plute şi bărci. De pe malul opus al Râului erau urmăriţi zi şi noapte, şi apariţia pe apă a mijloacelor plutitoare a provocat rafale de foc din partea aceea. În acele zile, Râul s-a făcut roşu.

Comandantul-şef a instituit în fiecare seară ore pentru ridicarea moralului, la care Străjile Viitorului chemate din capitală povesteau, desigur, despre viitor. Aducând cu ele şi *lanterna magică*, Străjile le-au făcut cunoscute soldaţilor frescele Bisericii Viitorului Luminos, precum şi locurile memorabile în care îşi petrecuse copilăria Preşedintele Kasian, cel dus înainte de vreme.

A fost de asemenea lansat strigătul de luptă *Îl vom răzbuna pe Kasian!*, cu care s-a sugerat să se intre în apă, iar dacă vor avea noroc, să se şi iasă pe mal. Sensul strigătului nu a fost înţeles în totalitate, pentru că era puţin probabil ca vinovaţii de moartea Preşedintelui să fie găsiţi pe malul celălalt, şi cine erau aceşti vinovaţi? Şarpele? Producătorii Rolls-Royce-ului?

Străjile, care îi preziseseră lui Kasian sfârşitul? Dar poate (şi această întrebare suna tot mai des) Markel însuşi? Soldaţii însă, aşa cum este de cuviinţă pentru ei, nu au pus întrebări. Strigătul s-a depus frumos pe limbă şi nu era greu de pronunţat. Ceea ce s-a dovedit suficient pentru a striga.

Odată cu trecerea zilelor, interesul trupelor pentru imaginea lui Kasian de pe fresce, precum şi pentru detaliile copilăriei lui, a scăzut vizibil. Dar şi strigarea pe stomacul gol a cuvintelor cu răzbunarea mergea din ce în ce mai prost. La orele de ridicare a moralului, soldaţii cereau tot mai des să li se povestească despre mâncarea care se găsea, chipurile, pe malul celălalt.

Până la urmă nu s-a mai povestit despre nimic altceva decât despre mâncare, iar lanterna magică arăta acum felurile de mâncare ale bucătăriei Palatului. În acest scop au fost comandate în capitală fotografii cu felurile de mâncare arătate, care (fotografiile, nu felurile) au fost puse urgent la dispoziţia armatei în acţiune. Fotografiile erau însoţite de o scurtă inscripţie răuvoitoare: *Iată ce se mănâncă în Sud.* Anume aceste imagini le emana lanterna magică înainte de cele mai importante lupte.

Când ofertele bucătăriei Palatului s-au epuizat, Străjile Viitorului şi-au amintit de un al doilea inamic, cu care se purtase mult timp un război istovitor, chiar dacă până atunci neobservat. Au fost comandate fotografii ale felurilor de mâncare ale restaurantelor pariziene. Inscripţiile franţuzeşti nimerite în cadru erau explicate prin faptul că cei din Sud se înţeleseseră cu inamicul. După victoria asupra Sudului, soldaţilor li s-a promis cucerirea Parisului, cu toate inovaţiile lui culinare.

Trecând în revistă noul lot de feluri de mâncare, efectivele militare au început să urle. Ei, spectatorii, bănuiau că până la Paris n-aveau să ajungă, aşa că erau de acord să mănânce pe malul celălalt. Singura problemă era că malul opus era la fel de inaccesibil ca şi Parisul. De undeva din fundul stomacului, plin chiar şi în acest timp al foametei, în capul lui Markel a prins să licărească înţelegerea faptului că începea o răzmeriţă. Şi atunci a recurs la un mijloc şi mai neaşteptat decât cele dinainte.

PARFENI

Seara a venit proprietarul vilei, Artemi Nikitin. Cinăm cu el şi cu Jean-Marie. Artemi are în jur de cincizeci de ani. E îmbrăcat cu un sacou uşor din in, fără cravată: aşa arată profesorii francezi.

Ne mulţumeşte în franceză că am tras la el. Speră că nu vom simţi nici o lipsă. Ksenia spune

că aici e greu să simţi vreo lipsă, Artemi răspunde cu o semiplecăciune. Îmi place acest *semi-*: nu-mi plac ducerile la extrem.

Jean-Marie vorbeşte despre filmarea de mâine. El e obişnuit să fie în centrul atenţiei, ceea ce uşurează viaţa celorlalţi. Ne împărtăşeşte micile lui găselniţe, care vor fi prezentate mâine: un unghi deosebit al camerei şi punerea luminii corespunzător lui. Îl nelinişteşte numai vremea (semn chelnerului că risotto-ul i-a plăcut), dar aici nu poate face nimic nici chiar Artemi. Chipul proprietarului exprimă o tristeţe moderată.

Privirea lui Jean-Marie se concentrează asupra noii porţii de risotto. Apărută de niciunde. Super: degetul mare în cinstea chelnerului. Ce nu poate găsi el pentru filmele sale este un chelner bun. Nu, nu glumeşte. Cel mai greu rol este, dacă vreţi, *să mănânci servit*. E prea puţin loc aici ca să te exprimi. Urmând indicaţia cuţitului regizoral, pe farfuria lui apar măsline negre. Or, în aceste două cuvinte trebuie să fie tot: şi *Figaro-n sus*, *Figaro-n jos*, şi *sunetul unei strune rupte*[8], dacă nu şi *a fi sau a nu fi*.

8. Laitmotiv al piesei *Livada de vişini* a lui A.P. Cehov.

Artemi ciocneşte cu mine şi cu Ksenia.

— Aţi lăsat la hotel cronica. Judecând după miniatură, ea se deschide cu Războiul dintre Nord şi Sud…

Ksenia încuviinţează din cap:

— Ciudat război, nu?

— Permiteţi o întrebare? Artemi îşi mută privirea la mine. De ce l-aţi salvat atunci pe Preşedintele Markel? Dacă nu i-aţi fi venit în ajutor, lucrurile se puteau sfârşi cu crahul lui şi cu sfârşitul dictaturii. Scuzaţi-mă dacă e o lipsă de tact din partea mea.

Întrebările referitoare la istorie sunt întotdeauna lipsite de tact. Altfel nici nu au vreun sens. Aceeaşi întrebare mi-o pusese în zilele acelea Ksenia. Mă prefac că mă gândesc la întrebare, deşi de fapt nu mă gândesc. Eu îmi dădusem răspunsul chiar atunci.

— Am scăpat oamenii de un măcel. Iar dictatura ar fi rămas oricum – cu Markel sau fără.

Leclerc ia câteva înghiţituri de vin şi examinează sticla:

— Porto ’64… Bravo.

— Cred că oaspeţii noştri au băut şi ceva mai vechi. Artemi se întoarce din nou către noi. Pentru mine aceasta e o întrebare care priveşte istoria Rusiei. Dacă dispărea Stalin în anii ’30, se termina cu dictatura? De ce anume au fost legate începutul şi sfârşitul ei?

Bună întrebare.

— De ritmul istoriei.

Un răspuns mai bun nu am.

KSENIA

Markel a venit noaptea la noi şi a spus:

— Vreau să vă cer ajutorul.

Nu ceruse niciodată ajutor. Şi, în general, nu cerea. Ceea ce îi trebuia lua, dar acum înţelesese, se vede, că aşa nu mai merge şi că nu poţi să iei viaţa de guler la nesfârşit.

La vremea aceea, fuseserăm mutaţi într-un apartament la comun, într-o locuinţă de lângă Porţile Oraşului, şi Markel a venit la noi acolo. A stat în bucătăria comună, fiindcă în camera noastră încăpea numai patul. Vecinii numai că nu au leşinat. Ceainicul unor colocatari, care stătea

pe primus, fierbea resemnat, dar nimeni nu se hotăra să intre. A făcut flacăra mai mică sub ceainic Parfeni. L-a ascultat în tăcere pe Comandantul-şef, care vorbea fără întrerupere. Se vede că se temea de refuzul lui Parfeni.

Eu m-am dus în cameră după o a treia ceaşcă. Vecini nu erau nici pe coridor. La uşa de la intrare stăteau două santinele. Întorcându-mă în bucătărie, am aprins primusul nostru şi am pus de ceai. Markel îşi rostea cererea fără să se uite la Parfeni. Privirea i se oprise pe un cablaj împletit strâns, pe care cobora gânditor un gândac.

Am văzut că din odaia sa trăgea cu ochiul Lukian, posesorul ceainicului. Între noi şi el era de mult un război care se tărăgăna: Lukian ne acuza că îi furăm din gazul lampant, că folosim colacul lui de WC şi că punem în priză lămpiţa lui de bucătărie. De unde stătea, nu vedea că primusul lui era stins, şi suferea că se prăpădeşte gazul lampant. Bineînţeles, cel pe care nu reuşiserăm încă să îl furăm noi. M-a cuprins o bucurie răutăcioasă.

Markel şi-a întrerupt brusc cuvintele şi a arătat spre gândac:

— Trebuie să scăpaţi de astfel de vecini.

Tras parcă de un curent, Lukian a dispărut în spatele uşii. Peste o clipă, cu un zgomot înăbuşit, s-a prăbuşit acolo ceva.

Markel cerea o mediere. El, vasăzică, era împotriva vărsării de sânge. La Parfeni îl adusese atracţia lui înnăscută pentru pace, întrucât Prealuminata Sa Înălţime (privire mirată a lui Parfeni) era singura în care aveau încredere ambele părţi. Când Preşedintele le-a amintit celor de faţă că *fericiţi sunt făcătorii de pace*[9], buzele lui Parfeni s-au mişcat într-un zâmbet. Pentru prima dată după mulţi ani auzea nişte cuvinte înaripate care nu îi aparţineau lui Kasian.

9. Evanghelia după Matei 5:9.

Dar Comandantul-şef nu căuta numai pacea: purta şi grija pâinii. Înţelegând că o pace fără pâine nu îl va salva, ne-a înduplecat pe mine şi pe Parfeni să adresăm opiniei publice mondiale cererea de a primi un ajutor alimentar. Era convins că noi nu vom fi refuzaţi.

Markel nu a încercat să ne cumpere: se pricepea suficient de bine la oameni. Recompensa noastră trebuiau să fie vieţile omeneşti, despre ele a şi vorbit Preşedintele Insulei exprimându-se în felul lui Parfeni. Mi s-a părut că aud chiar şi vocea lui Parfeni pe alocuri. M-am gândit că nimic nu îi reuşise atât de bine noii puteri cum îi reuşise să imite.

Fără a pierde din ritm, Comandantul-şef a făgăduit să curme neîntârziat războiul cu Franţa, ceea ce, după părerea lui, trebuia să se lase cu un ajutor generos din partea Parisului recunoscător.

Da, vicleanul Markel nu a încercat să ne cumpere. Pur şi simplu, a amintit în treacăt de un mic cadou pentru mine şi pentru Parfeni: un apartament numai pentru noi. Părând a pomeni întâmplător, uitându-se la gândac, chipurile.

Ca totul pe această lume, s-a sfârşit în cele din urmă şi discursul Preşedintelui. Am turnat ceaiul în ceşti, şi Markel şi-a muiat buzele de câteva ori. N-am avut nimic lângă ceai. Nefiind în stare să suporte liniştea care s-a lăsat, Markel a început să bată cu degetele în masă un marş ciudat. Parfeni tăcea.

Comandantul-şef s-a întors într-o noapte în capitală, şi acolo a avut loc o întâlnire a lui cu Parfeni şi cu Ksenia. Nu se ştie ce au discutat, numai că a doua zi Parfeni s-a pus la dispoziţia trupelor guvernamentale. Apariţia lui a

stârnit o bucurie generală, amintind de vremurile bune de demult, care precedaseră viitorul luminos. De demult. Şi bune.

Parfeni a ieşit în faţa trupelor şi a spus că orice război se sfârşeşte cu o pace, şi că el a venit să vorbească nu despre război, ci despre pace. Cei care au văzut cu ochii lor evenimentul au spus că, dacă Parfeni s-ar fi declarat în momentul acela Comandant-şef, ar fi şi devenit, fără nici un fel de îndoială.

Dar Parfeni nu a făcut acest lucru. S-a urcat într-o barcă şi, cu doi oameni la vâsle, s-a îndreptat spre malul opus al Râului. Acolo se aflase deja cine era în barcă, şi Parfeni a fost întâmpinat cu un triplu *ura*. Generalul Polikarp i-a prezentat Prealuminatei Sale Înălţimi onorul şi i-a raportat că armata Sudului este gata să îl asculte.

Parfeni a fost concis:

Vă vorbesc nu în virtutea puterii, căci nu o am, ci în virtutea iubirii şi a prorocirii lui Agafon. Nordul şi Sudul au trăit de veacuri împreună şi împreună au trecut printr-o sumedenie de încercări. Trebuie să căutăm şi acum drumul spre pace. De aceea am venit.

Numele lui Agafon Înaintevăzătorul nu a fost pomenit întâmplător. El le aducea aminte celor din Sud că acea cununie întru credinţă a lui Parfeni şi a Kseniei slujise de zălog unităţii Insulei, dacă nu chiar existenţei ei. Cei din Sud au mai înţeles că separarea de Nordul bogat ar fi adus multe complicaţii. Şi pe lângă aceasta, amândouă părţile erau obosite de moarte, iar în istorie o astfel de oboseală constituie un motiv serios pentru tratative. Şi ele au început.

Parfeni trecea Râul de câteva ori pe zi, după care îl treceau şi reprezentanţii forţelor potrivnice. Între timp, Parfeni a luat legătura cu statele de pe Pământul Mare şi le-a cerut ajutorul. Cu Markel nu ar fi stat să discute nimeni, dar prinţului i s-a răspuns afirmativ. După câteva săptămâni, s-au îndreptat spre Insulă primele vase cu alimente. Au sosit zilele când oameni care luaseră de bunăvoie armele au început să se întoarcă la casele lor.

Preşedintele Markel a văzut cum, treptat, viaţa începea să se îndrepte, dar asta nu a fost pentru el o uşurare. Mintea lui fără de linişte vedea un nou pericol, reprezentat pentru el de poziţia consolidată a generalului Polikarp. Poziţia acestuia în Sud era acum de nezdruncinat, şi Markel considera că a-l

lăsa pe general acolo era un mare pericol. L-a mutat pe Polikarp înapoi în capitală, ca să îl aibă zi şi noapte sub ochi. Dar când generalul a venit, Preşedintele a înţeles clar că, acolo, el era şi mai periculos.

Nu în mai mică măsură îl neliniştea pe Markel cuplul princiar. Parfeni şi Ksenia, care îşi duceau viaţa într-o comunalkă, erau numiţi ca şi înainte Prealuminatele Lor Înălţimi, în timp ce pe el, pe Markel, care locuia în Palat, nu îl numea nimeni Prealuminata Sa Viitorime. Preşedintele simţea că are preşedinţia numai atâta vreme cât îngăduie cuplul princiar, şi din această cauză nu mai avea somn.

Războiul dintre Nord şi Sud se încheiase. Rămânea neterminat un alt război, care, deşi nu aducea nenorociri, numindu-se totuşi război, dădea naştere unor valuri de îngrijorare. În ciuda făgăduielilor Preşedintelui, pacea cu Franţa nu fusese încheiată. Markel nu spunea că acest lucru este imposibil, dar, explica el, pur şi simplu nu venise încă vremea pentru o pace cu Franţa.

În cea de-a douăzeci şi cincea vară a Revoluţiei s-a produs un eveniment care a adus frământare în întreaga Insulă. Traversând strada în faţa casei sale, generalul Polikarp a fost lovit mortal de o maşină. Necrologul oficial a scris despre o întâmplare fatală care curmase viaţa acestui om curajos.

La scurtă vreme, s-au găsit martori ai faptului că maşina îl lovise pe Polikarp de două ori. Când, după prima oară, generalul a izbutit să se ridice, şoferul a dat înapoi şi, luând viteză, l-a mai lovit o dată. Fapt care i-a făcut pe mulţi să se întrebe dacă se putea vorbi aici de o întâmplare fatală.

Se spune că prinţul Parfeni i-a cerut Preşedintelui o audienţă şi i-a pus această întrebare în cea mai fără de ocol formă. În ziua următoare întâlnirii a apărut un nou necrolog, în care nu se mai vorbea despre o întâmplare fatală, dar se afirma că, în mod vădit, fatalitatea *îl urmărea* pe general.

Maşina care îl lovise pe Polickarp nu a fost găsită, ceea ce, după părerea oamenilor cu experienţă, deschidea calea spre noi întâmplări fatale, iar acest lucru trebuia amintit tuturor, în special prinţului Parfeni. Aceiaşi oameni, coborând vocea, vorbeau despre faptul că Markel are memorie bună şi nu uită nimic.

Nu a uitat Preşedintele nici că în timpul cutremurării pământului, de pe fresca *Sfântul Gheorghe şi balaurul* căzuse capul nou pictat al lui, al lui

Markel. Într-una din zile, el s-a dus la Biserica Viitorului Luminos ca să vadă dacă pe frescă a fost refăcut capul pierdut, dar acesta, ca şi înainte, nu era. Nedumirindu-se, Preşedintele s-a adresat Străjilor Viitorului pentru explicaţii. Străjile au răspuns că au refăcut de câteva ori capul, dar că el cădea din nou.

Întrebaţi ce trebuia să însemne asta, ei au exprimat supoziţia că tencuiala produsă în viitorul luminos nu e trainică, în timp ce în trecutul întunecat era cu mult mai trainică. Bănuind că i se ascunde adevărul, Markel a pălit şi a întrebat fără ocol:

Un asemenea fapt nu poate indica oare că va trebui să mă despart de capul meu?

Ei bine, au răspuns Străjile, o astfel de tălmăcire nu este exclusă şi chiar este posibilă în cel mai înalt grad, de aceea considerăm oportună ţinerea capului cu mâinile.

De atunci a început să se observe că Markel îşi tot atingea capul, verificându-i parcă prezenţa, ca şi cum i se părea că legăturile acestuia cu trupul slăbiseră. Acum se străduia să nu sucească degeaba capul şi se întorcea cu tot corpul. Pentru a-şi face mai uşoare aceste întoarceri, a dat dispoziţie ca fotoliul din cabinetul prezidenţial să fie înlocuit cu un fotoliu care să se rotească.

Odată ce îşi dezvăluise temerile faţă de şeful pazei, Vlas, în care avea aceeaşi încredere pe care o avea în sine însuşi, Markel l-a obligat să fie lângă el în permanenţă, pentru cazul în care capul ar începe să se desprindă. Situaţie în care, l-a instruit el pe Vlas, trebuie fixat capul pe umeri şi întors în sens invers mişcării acelor de ceasornic până se aude un pocnet.

Faptul că nu era totul în ordine cu capul Preşedintelui a început să fie bănuit şi de alţii. Şi nu era nimic de mirare în aceste bănuieli, de vreme ce primul lucru pe care îl făcea Preşedintele Insulei intrând în orice încăpere era să ceară o oglindă ca să se asigure că îşi are capul la locul lui.

În cea de-a douăzeci şi şaptea vară a Marii Revoluţii din Insulă, intrând în cabinetul său însoţit de Vlas, Markel nu a găsit acolo oglinda: fusese dusă, după cum a reieşit după aceea, pentru a fi restaurată. În lipsa oglinzii, Preşedintelui i s-a părut că începuse să i se desprindă capul de corp, şi Vlas era gata să jure că aşa şi era. Amintindu-şi măsurile prescrise, şeful pazei a

trecut neîntârziat la luarea de măsuri. Cu preţul unor eforturi de neînchipuit, Vlas a reuşit să întoarcă într-o măsură apreciabilă respectivul cap în sens invers mişcării acelor de ceasornic. Simultan cu pocnetul, lui Vlas i-a sărit în ochi faptul că Preşedintele era mort.

În cursul examenului medical s-a descoperit că întoarcerea capului trebuia să fie în sensul mişcării acelor de ceasornic, dar Vlas îndeplinise întocmai ordinul Preşedintelui. Când a fost întrebat dacă decedatul a spus ceva înaintea morţii, şeful pazei a răspuns că da, a spus. Defunctului i se frângea glasul de emoţie. L-a binecuvântat pe el, pe Vlas, să ocupe funcţia de Preşedinte al Insulei. Însemnatele cuvinte au fost rostite în ultima clipă. Chiar înainte de pocnet.

CAPITOLUL AL OPTSPREZECELEA
VLAS

Murind Preşedintele Markel, Insula a început să fie condusă de Preşedintele Vlas. Acesta era fiul unui prisăcar şi avea două clase de şcoală parohială. Devenind pază de corp a lui Markel, a câştigat importanţă, dar nu s-a umflat în pene. În general vorbind, în ciuda slujbei lui de temut, nu era un om rău. Nici nemernic nu era. Descoperindu-i aceste însuşiri, Preşedintele Markel şi-l apropiase şi numai în el avea încredere. Şi nu e vina lui Vlas că, într-o clipă de mare răspundere, a sucit capul Preşedintelui invers decât trebuia.

Locuitorii Insulei, ştiind că Vlas fusese şeful pazei, s-au aşteptat ca, odată intrat în funcţie, să împărtăşească mulţi soarta lui Markel. Dar Vlas, care învăţase din trista experienţă, era acum prudent şi întorcea capete numai în cazuri de extremă necesitate. Mai mult decât atât, a îmbunătăţit întru câtva condiţiile de trai ale celor mutaţi în Tabără, şi chiar le-a mărit mijloacele de subzistenţă.

În cea de-a douăzeci şi opta vară a Marii Revoluţii din Insulă, soţia lui Vlas, Glafira, i-a născut o fiică. În amintirea copilăriei petrecute de Preşedinte la prisacă, fetiţei i s-a dat numele de Melissa. Pruncul s-a dovedit a fi deosebit de vioi, mânca mult, ţipa mult şi arunca jucării din leagăn. Glafira şi Vlas erau înduioşaţi de copil, al cărui prim dinte a fost marcat, printr-un salut de stat, cu o salvă. Următorii dinţi au fost salutaţi cu două, trei şi respectiv mai multe salve.

În chip firesc, numărul de salve a crescut, ceea ce a însemnat şi o creştere a dificultăţilor doicilor, pe care copilaşul le muşca de sân. Numărul dinţilor, şi odată cu el al salvelor, a crescut cu o viteză nemaivăzută. Când numărul salvelor a ajuns la treizeci şi şase, cetăţenii Insulei nu şi-au ascuns uimirea. Dar zâmbetul cu dinţi albi al Melissei era atât de fermecător, încât

neînsemnatul surplus de dinţi al copilului nu a neliniştit pe nimeni.

În cea de-a treizeci şi cincea vară a Revoluţiei, Preşedintele Insulei, spre deosebire de predecesorii săi, s-a aplecat asupra problemelor culturii. La întâlnirea cu scriitorii, el a întrebat cum este zugrăvită în literatura contemporană tema albinelor. Auzind că până atunci albinele fuseseră ocolite de atenţia scriitorilor, Vlas s-a întristat şi le-a povestit pe scurt celor adunaţi despre dragostea de muncă a albinelor, despre atitudinea lor faţă de femeie şi faţă de mamă, precum şi despre fumăritul stupilor.

Când Vlas a terminat, sala a intrat într-o efervescenţă de necrezut. O impresie deosebită produsese asupra tuturor cuvântul de încheiere al lui Vlas: *albina ne e învăţător tuturor*. Aceste cinci cuvinte simple, parcă exhaustive, au stabilit rolul albinei în formarea oricărui om al scrisului. Însufleţiţi de cuvântarea Preşedintelui, cei prezenţi l-au asigurat că atitudinea de până la Revoluţie faţă de albină se va schimba în mod radical.

În cea de-a treizeci şi şaptea vară a Marii Revoluţii din Insulă, la Universitate a fost deschisă Facultatea de Apicultură. În acelaşi an a apărut primul volum al cronicii de familie *Stupul*. Ediţia a fost gândită în mai multe volume, întrucât, potrivit conceptului iniţial, trebuiau prezentate portretele literare ale tuturor albinelor din stup. Cum ele urmau să fie prezentate fiecare în parte, munca a trebuit împărţită între scriitorii Insulei. Dar când a ieşit la iveală că un stup e populat de 60-80 de mii de lucrătoare vărgate, s-a hotărât o concentrare pe destinele cele mai interesante.

PARFENI

Filmările trebuiau să înceapă încă de alaltăieri, dar e a treia zi când plouă. Stăm în vilă, fără plimbări. Mai ieşim pe veranda acoperită şi ascultăm darabana ploii în pânza de cort. Din când în când apare câte un lucrător de la vilă şi, cu un dispozitiv în formă de T, mai ridică un pic copertina care se lasă din pricina greutăţii apei. Ca o cascadă subţire, apa cade într-un jgheab din piatră.

Nu e nimic deosebit aici, dar până şi o imagine ca asta ar fi păcat să se piardă pentru totdeauna. Cât ne mai este dat nouă să auzim ploaia? Să ne uităm la vârtejurile din jgheab. În nemăsurata noastră viaţă am văzut de atâtea ori totul, încât să plângi că îţi iei rămas-bun de la aşa ceva e chiar cumva penibil. Ciudat este făcut omul: cu cât primeşte mai mult, cu atât vrea mai mult.

Ieri, la cină, ne-am întâlnit din nou cu Artemi. Profitând de absenţa lui Leclerc, am stat mult de vorbă. Artemi m-a întrebat în ce constă, în viziunea mea, deosebirea principală dintre oamenii Evului Mediu şi cei de-acum.

Viziunea mea. Ea se întunecă tot mai mult, şi aici nu e nimic de făcut.

— Poate, în felul de a simţi timpul, răspund. Atunci era încet, ca într-o filmare subacvatică.

Fluctuant: când timp, când veşnicie.

— Dar cum simţiţi dumneavoastră timpul acum: ca pe cel de-atunci, sau ca pe cel prezent?

— Acum? Ca pe cel de-atunci. Din care s-a stors toată veşnicia.

Dincolo de fereastră ploaia se înteţeşte, şi geamul se face mat.

— Înseamnă că vă simţiţi străin aici?

— Nu chiar… răspund. Mă rog, nu.

M-aş simţi străin dacă, să zicem, aş sări din timpul acela în acesta. Dacă mi s-ar fi luat, precum cronicii, o sută cincizeci de ani. Pe când eu, toţi anii, până la cel de-acum, i-am trăit, cum s-ar spune, neîntrerupt.

Înţeleg de ce se temeau atât de mult cronicarii că o parte din timp se pierde, de aceea preţuiau atât de mult continuitatea. Nu treceau cu vederea nici o domnie, pentru a nu se forma nici o falie pe drumul parcurs, şi nici măcar o fisură să nu existe. Altfel nu există unitate a istoriei, şi o parte a ta este acolo, iar alta aici. În general, acolo, bineînţeles.

— Iertare, v-am canonit şi-aşa… Artemi îşi pune palma pe mâna Kseniei. Ce ne învaţă longevitatea?

Ksenia îşi pune palma peste a lui. Trei etaje de simpatie reciprocă.

— Ne învaţă că totul se repetă – într-un fel sau în altul. Se gândeşte puţin. Ne învaţă să ne aşteptăm la necazuri – sunt atâtea… În tinereţe nu înţelegi asta. Dar la un moment dat devine îngrozitor să trăieşti.

— Şi cu cât mai mult, remarc eu, cu atât e mai îngrozitor. Ramolismentul nu e oare o apărare? Nu e o milostivire?

Apare la masă Leclerc. Întreabă despre ce discutăm.

— Despre viaţă? Îngustă temă.

Râde. I se aduce o salată.

Despre viaţă. În a noastră – incitant de lungă – şi-a găsit locul un număr aşa de mare de alte vieţi, că e cumva stânjenitor să şi spui. Noi le-am văzut trecând. Pe fiecare dintre ele.

El. Ieri încă: tânăr, zvelt, iute. Râdea în hohote. Sărind, rupea din mers un măr din pom. Povestea despre o nouă iubire. O imita pe negustoreasa de peşte. Iar astăzi, iată: gras, cărunt, deşi e încă în putere. Şi tot mai povesteşte câte ceva. Peste o zi afli că nu mai e. Tace.

Ea. Îşi aranja coafura în foaier înainte să înceapă spectacolul. Punându-şi pieptenele în poşeta ei micuţă, îi zâmbea cuiva în oglindă. Precedată de un val de parfum, trecea spre locul ei printr-un rând întreg de fotolii deja ocupate, şi toţi ocupanţii se ridicau unul după altul. Aşezându-se în fotoliu, îşi dădea dintr-o mişcare a mâinii părul la o parte şi vorbea repede şi cu emoţie. Acum tace şi ea. Şi multele sute văzute de noi tac. Şi-au trăit viaţa în mod diferit, dar tac la fel.

Câte întâlniri şi câte despărţiri am avut, câte am primit şi câte am pierdut! Întâlnind un om drag, încă nu ştii că e un dar, că e cineva care te va însoţi în viaţă, dar când îţi iei rămas-bun, atunci înţelegi că e o mare pierdere. Aşa că pierderile sunt mai mari.

Ne amintim toate chipurile pe care am reuşit să le iubim, toate cuvintele, glasurile, gesturile. Ne-am luat adio de la atâţia, încât rămasul-bun a devenit principala noastră ocupaţie, iar ei s-au tot dus, s-au tot dus, lăsându-ne de fiecare dată în singurătatea noastră. *Singurătate în doi*, aş zice.

Volumele apărute despre albine au fost citite de Vlas cu o neostoită atenţie. Lăudând munca scriitoricească, Preşedintele a exprimat şi observaţii. Ochiul pătrunzător al prisăcarului a observat că, în volumul al

treilea, scriitorul confunda două albine şi atribuia uneia ceea ce i se cuvenea celeilalte.

În volumul al şaselea, înfăţişarea uneia şi aceleiaşi eroine era descrisă diferit la început şi la sfârşit. În primul caz se spunea că albina arăta bine şi că până la bătrâneţe a avut picioare zvelte şi aripi mlădioase. Dar, în al doilea caz, se făcea cunoscut că menţionata individă era şchioapă din copilărie, neîngrijită şi că de mustăţi îi atârnau mereu resturi de polen. Cu trecerea timpului, începuse să tragă tot mai mult la nectar, se buhăise şi îşi ducea viaţa în chefuri cu trântorii. Decăzând, nu a mai zburat, ci se târa alene pe capacul stupului.

La cel de-al şaptelea volum, nemulţumirea lui Vlas a fost pricinuită de faptul că fusese pomenită talia de viespe a unor locuitoare ale stupului. O atare exprimare vorbea despre faptul că cel ce scrisese nu prea deosebea albinele de viespi. Şi totuşi, în ciuda unor gafe, Preşedintele a rămas mulţumit de munca scriitorilor Insulei.

Lectura acestor cărţi i-a deschis lui Vlas minunata lume a literaturii insulare. S-a întâmplat ceva neaşteptat: din cititor, el s-a transformat brusc în scriitor. Cum în anii de luptă uitase gramatica, Preşedintele a evitat să scrie cu propria mână. Avea tot timpul lângă el un pisar, care scria întocmai cele rostite de el. Cum observa pe chipul conducătorului o expresie melancolică, pisarul lua iute călimara care îi atârna la brâu, precum şi pana şi hârtia, fiindcă ştia că va avea îndată de lucru. Nu că vorba Preşedintelui ar fi curs ca un râu cu ape bogate; asemenea unui pârâu de munte, ea era mai degrabă săracă şi poticnită. Se auzeau în ea duruitul pietrelor şi vuietul pragurilor:

Tata spunea:

Albina e strămoşul nostru. Era la loc de cinste încă la egipteni.

Spunea:

Când oamenii mureau, din gura lor zbura o albină. Sufletul, adică, zbura. Sufletul, pricepeţi?

Iar faraonul se numea Suveran al Albinelor. Mi-aş spune şi eu aşa, e frumos, nu?

Dar înţeapă îngrozitor. Că eu umblam doar în cămaşă, şi desculţ. Şi uite, odată m-au înţepat de numai că nu m-au omorât, da’ a venit tata la ţanc.

Am strigat la el:

Păi puteau să mă înţepe de să mă omoare!

Dar el:

Ar fi avut dreptate. Tu, zice, n-ai simţ pentru albină.

În cea de-a patruzeci şi cincea vară a Marii Revoluţii din Insulă, Vlas şi-a luat o nouă titulatură: Suveranul Albinelor. Această denumire i-a înnobilat pe insulari, căci toată lumea din Insulă, de la mic la mare, ştia ce înseamnă figura albinei. Dar sensul noii titulaturi nu era numai metaforic: la vremea aceea, o parte considerabilă din populaţia Insulei se îndeletnicea cu albinăritul.

Mierea, ceara, propolisul, precum şi polenul, lăptişorul de matcă, veninul de albine, puietul de dronă, păstura, fagurele şi albina moartă au fost exportate pe Pământul Mare în cantităţi imense şi au devenit o sursă importantă pentru venitul statului. Sursă care se cheltuia însă în totalitate pentru achiziţionarea tuturor celorlalte mărfuri, pentru că în Insulă nu se producea aproape nimic altceva.

În aceeaşi vară, fiica Suveranului Albinelor, Melissa, a fugit de acasă, lăsând un bilet cum că să nu fie căutată. În ciuda voinţei fiicei sale, Vlas a dat dispoziţie ca ea să fie căutată. Timp de două luni, armata insulară a răscolit Pădurea, pentru că Suveranului i se părea că fugara se putea ascunde anume acolo.

Toate fug în Pădure, spusese atunci Vlas, amintindu-şi că aşa făceau familiile de albine care părăseau prisaca.

Şi cu toate că soţia lui Vlas, Glafira, cunoscându-şi fiica, a spus că în Pădure, neexistând distracţii, nu are rost să fie căutată, nimeni nu a cutezat să nu fie de acord cu Suveranul Albinelor. Melissa a fost căutată în Pădure.

Dar fiica lui Vlas a fost descoperită în Oraş, de unde, după cum a ieşit la iveală, nici nu ieşise. Combinându-se cu faimosul scamator Valdemar, Melissa s-a ascuns în casa acestuia. Când primea musafiri, Valdemar o ascundea pe Melissa în lada destinată tăierii asistentelor cu fierăstrăul. A ieşit la iveală şi că, într-o noapte, perechea de îndrăgostiţi se cununase la Biserica Viitorului Luminos. Inducând în eroare Străjile bisericeşti, Melissa le-a spus că se cunună din voinţa tatălui ei. Mirii au înconjurat de trei ori analogul, au sărutat portretul Preşedintelui Kasian şi s-au dus acasă.

Aflând cele întâmplate, Suveranul şi-a ieşit din fire, dar n-a mai avut ce să facă. În afară de asta, era şi bucuros că fiica rătăcitoare se întorsese. În fine, pur şi simplu, Vlas o cam ştia de frică pe fiica sa, iar când ea l-a rugat să nu mai zumzăie, s-a şi împăcat cu ea.

Odată cu trecerea anilor, cronica de familie *Stupul* s-a completat cu o mulţime de noi volume. De dragul lecturii cronicii, Suveranul Albinelor a trebuit să renunţe la multe îndatoriri de stat. Vlas, care era atras înainte şi de cărţi străine (*Miedul de iarbă neagră*[10]), s-a convins cu timpul că nu exista nimic mai bun decât literatura naţională.

10. Referire la balada *Heather Ale* a poetului şi romancierului scoţian Robert Louis Stevenson (1850–1894).

Literatura universală i se părea ceva superficial, în care nu regăseşti actualitatea. Ultima dezamăgire a Suveranului a fost cartea *Persoana de ceară*[11], din care despre ceară nu a aflat nimic nou. Cam tot atunci a încetat cu răsfoitul colecţiilor *Albinei de Nord* şi s-a concentrat exclusiv asupra *Stupului.*

11. Povestire a scriitorului rus Iuri Nikolaevici Tînianov (1894–1943).

În cea de-a patruzeci şi opta vară a Revoluţiei, Biserica Viitorului Luminos a devenit Biserica Roiului Revoluţionar şi a fost supusă unui proces de restaurare. Suveranul albinelor nu uitase cununia secretă a fiicei sale, şi restaurarea nu a fost lipsită de înverşunare.

Totodată, subliniind continuitatea liniei predecesorilor, Vlas nu a procedat la scoaterea portretelor lor, ci doar a poruncit să fie reprezentaţi în chip de albine. Pe singurul perete rămas liber a desfăşurat o panoramă a luptei albinelor cu urşii. Deosebit de detaliat au fost prezentate actele de curaj ale albinelor-cercetaşe, care intrau fără frică în bârlogul duşmanului şi preveneau roiul asupra pericolului.

KSENIA

Patru zile a trebuit să aşteptăm până s-a făcut timp frumos.

Astăzi m-am trezit în zori şi mi-am dat seama din prima clipă că va fi o zi cu soare. Sfera portocalie, parcă recuperând ce pierduserăm, s-a ivit din apă în două minute. Citeam în balcon

uitându-mă la ea. Sfera a continuat să se înalţe, dar nu la fel de repede. La zece am fost pe platoul de filmare.

Şi acolo m-am văzut la opt ani – o fetiţă bălaie, cu o faţă necopilăresc de fină. Era un cântec. *Părul tău e grâu nestrâns*… Nu: *grâu neatins de seceră*… Am uitat. Dar mai departe era aşa: *ochii tăi, ca cerul dimineţii*. Cântecul nu descria pe nimeni anume, el era pentru toţi. Şi toţi se străduiau să-i corespundă.

O tunică amplă de lână şi pe sub ea o cămaşă subţire de pânză. Guler drept de mătase, încheiat cu câţiva nasturi. Împodobit cu fir de aur, bentiţă cu perle şi tafta roşie la marginea de sus – ăsta da, guler. Pe dinăuntru, ca să ţină – o bandă de coajă de mesteacăn. Coaja chinului meu, cum mă mai supăra apăsându-mi gâtul! Gulerul îmi părea o fiinţă vie care la un moment dat avea să mă sufoce.

Mă apropii de fetiţa Ksenia. Nu-i ştiu adevăratul nume, dar nici nu vreau să-l ştiu, fiindcă mă apropii chiar de mine. Îi deschei cei doi nasturi de sus ai gulerului:

— E mai bine aşa?

— E mai bine, *madame*.

Costumiera, oftând, roagă (pe cine?) să încheie nasturii la loc: ocupaţia preferată a mătuşii Klavdia. Le explică celor de faţă că în Evul Mediu nasturii trebuiau să fie încheiaţi. Nu se uită la nimeni când vorbeşte. Îi fac cunoscut că eu în Evul Mediu nu îi încheiam. Costumiera dă din cap politicos: ea a făcut tot ce a putut.

Uite-o pe Ksenia mergând, privind drept în faţa ei. La stânga, paralel cu mişcarea ei, lunecă pe şine camera. La dreapta, pe fondul mării – o lăptăreasă, un morar, un fierar şi un pescar. La rând: cadru impresionant prin nefirescul lui. Dinţi stricaţi, nasuri coroiate. Îşi scarpină cu degete noduroase părul aspru de pe obraji – toţi, cu excepţia lăptăresei. Mişcarea fetiţei e fără sfârşit. Cei care stau întorc capul după Ksenia. Ea face o trecere în revistă a Evului Mediu. Părul ei – grâu nestrâns…

Se iveşte, ca din mare, mătuşa Klavdia – e stilul ei.

— Tu eşti din tainice adâncuri? întreabă fetiţa.

Din pricina valurilor care se lovesc de ţărm, Klavdia nu o aude. Se leagănă, ca o gâscă, se opreşte întruna ca să-şi tragă sufletul. Camera o urmează, prinzând colinele de la orizont: albăstreală şi nemişcare. Cele două coline ale dosului mătuşii, dimpotrivă, se mişcă, viguros şi fără grabă. Adunându-şi poalele, Klavdia îşi târăşte câte o gleznă prin apă. Ksenia se întoarce brusc şi ţipă:

— Cuţitul!

Glasul meu şi al ei se contopesc într-un singur strigăt. Pe chipul Klavdiei e buimăceală. Toţi se întorc în partea spre care a zburat strigătul. Acolo e doar cerul albastru – ca ochii tăi. Ai mei.

Mă apucă inima. Doi doctori mă duc la maşina Salvării, mă pun pe o targă. Parfeni… Unde-i Parfeni? Îi simt atingerea. Stă aşezat la picioarele mele. Maşina se urneşte încet din loc. Spre uimirea istoricilor limbii, întrebarea mea către Klavdia cu privire la picioarele ei se aude fără ca noi să mai fim acolo.

Criza cedează treptat. Mergem nu la spital, ci la vilă: Artemi are un medic bun.

La cină, Jean-Marie întreabă dacă mi-e mai bine. Artemi desenează gânditor ceva pe un şerveţel. Da, mi-e mai bine acum.

Dar a fost teribil de bine. Pentru câteva clipe am trăit în copilărie. Iar acum, părul mi-e ca neaua, iar ochii mei… Cu ce seamănă ochii mei?

— Foarte frumoasă fetiţa, spun. Eu n-am fost aşa. Eram dolofană, rumenă-n obraji.

Simt pe mine privirea lui Artemi. Desenând, se uită când la mine, când la şerveţel:

— Atunci frumuseţea era văzută altfel. Jean-Marie filmează în consens cu felul cum e văzută acum.

— Pentru ca spectatorul să înţeleagă de ce prinţul Parfeni vă iubeşte atât de mult, râde Leclerc. Dar mai cu seamă – de atâta vreme.

Artemi îmi dă peste masă şerveţelul cu portretul meu. Mă privesc cu luare aminte. Uimitor de bun desenul. Părul meu e alb ca neaua. Ochii mei sunt ca cenuşa.

În cea de-a patruzeci şi noua vară a Revoluţiei s-a săvârşit fratele Galaktion. Nu cu mult înainte, m-a binecuvântat pe mine, robul lui Dumnezeu Innokenti, să duc mai departe cronica. Acesta a devenit canonul meu, căci trebuie a întipări vremurile şi evenimentele atâta timp cât nu le curmă Dumnezeu.

În aceeaşi vară a crescut în importanţă Melissa, fiica lui Vlas. Pentru ea a fost înfiinţată funcţia de comisar pentru problemele albinelor. Poate că în state depărtate de noi, această funcţie nu este de primă importanţă, dar aici ea însemna mult, şi în Insulă toată lumea a înţeles acest lucru.

Nu era primul an când umbla zvonul că Suveranul Albinelor nu mai cârmuieşte pe nimeni şi se închide tot mai mult în el, îndepărtându-se de treburile statului. Desemnarea Melissei a devenit o confirmare limpede a acestui lucru. Se spune şi că Vlas a poruncit să i se facă un costum de trântor şi că umblă în el, târându-şi aripile, prin Palat. Noaptea, cică, intră în fagurii construiţi în dormitor şi o sileşte pe Glafira să facă la fel, spunând că fără matcă stupul nu e stup. La primirile oficiale, la care Suveranul Albinelor trebuie totuşi să fie prezent, face ce face şi trece la zumzăit. Şi era limpede pentru toată lumea că va fi tot mai complicat pentru el să conducă statul într-o asemenea stare mintală.

Acum mulţi o numeau pe Melissa conducătoare cu puteri depline a Insulei. În realitate, puterea o împărţea cu ea enigmaticul ei soţ, Valdemar, numit ministru al dezvoltării şi scamatoriilor. El se ţinea în adevăratul sens al cuvântului în umbră, fără a-şi manifesta în vreun fel prezenţa. Când însă se ivea vreo nevoie de ea, nu doar de una sau de două ori şi-a făcut apariţia dintr-un joben, în fâlfâit de aripi de porumbei. Deja de mult nu îşi mai tăia Valdemar asistentele cu fierăstrăul: această îndeletnicire o transferase în cadrul pedepsei cu moartea care se aplica în Insulă.

O particularitate a scamatoriilor lui consta în faptul că, odată dispărute,

mijloacele băneşti nu mai apăreau. Şi dacă înainte brelocurile, ceasurile şi bancnotele se întorceau întotdeauna la posesori, acum totul se schimbase. Valdemar uluia onoratul public cu arta dispariţiei. El propunea publicului să îi urmărească mâinile, ceea ce se dovedea însă a fi inutil: atât de mare era darul acestui om. În scurt timp s-au topit fără urmă solda armatei, banii pentru repararea drumurilor şi chiar principalul articol al cheltuielilor insulare: mijloacele pentru întreţinerea albinelor.

În cea de-a cincizecea vară a Marii Revoluţii din Insulă au fost organizate mari festivităţi, întrucât se sărbătorea jubileul venirii viitorului luminos. Pentru memorabilul eveniment, Melissa a dispus să se emită o monedă jubiliară. Pe o faţă a monedei a fost imprimat profilul Preşedintelui Kasian, iar pe cealaltă – al Suveranului Vlas, cel care care promovase albina. O astfel de monedă a fost înmânată fiecărui cetăţean al Insulei.

În ziua jubileului, Piaţa cea Mare, precum şi străzile adiacente au fost pline de lume. Odată cu salva de tun de la amiază, în balconul Palatului a apărut într-un costum de trântor nou-nouţ Suveranul Vlas. De o parte a lui stătea comisara pentru problemele albinelor Melissa, iar de cealaltă – ministrul dezvoltării şi scamatoriilor Valdemar.

Primul a cuvântat Valdemar, care a spus că ţara întâmpină jubileul de 50 de ani al Marii Revoluţii cu noi realizări şi victorii. Şi cu toate că dezvoltarea a încetinit întru câtva (nu uitaţi că ducem un război cu Franţa), în domeniul scamatoriilor statul a atins culmi nemaivăzute până atunci. În sprijinul celor spuse, ministrul le-a propus celor adunaţi să scoată monedele jubiliare şi să le pună în palmă.

Fiţi atenţi la mâini, a spus Valdemar.

A pocnit din degete, a scos din joben un porumbel şi, în aceeaşi clipă, monedele din palmele celor prezenţi au dispărut.

Aplauze n-au urmat.

Vă dezvălui un mic secret, a zâmbit ministrul. Voi aţi fost atenţi la mâinile mele, dar trebuia să fiţi atenţi la ale voastre.

În pofida parţialei explicări a scamatoriei, monedele nu s-au întors la posesori.

După Valdemar a luat cuvântul Melissa. Remarcând că, din ziua venirii Viitorului Luminos, ţara a parcurs un drum glorios, comisara şi-a îndemnat

concetăţenii să fie conştienţi de acest lucru, pentru a-l urma spre noi culmi. La aceste cuvinte, Suveranul Albinelor a dat din aripi şi a început să zumzăie. Melissa a dat din cap a încuviinţare, părând a-şi susţine tatăl în aspiraţia lui de a o lua în sus.

În cei cincizeci de ani care s-au scurs, viitorul a reuşit să devină trecut, a continuat Melissa. Aceasta este o însuşire a timpului. Unii pot spune că acest trecut, dar şi prezentul, nu sunt atât de luminoase cum ar fi de dorit. Consider necesar să amintesc tuturor că Marea Revoluţie a făgăduit un viitor luminos – şi şi-a ţinut făgăduiala.

Melissa a cuprins mulţimea cu o privire care a durat:

Viitorul rămâne ca şi înainte Luminos.

Piaţa a răsunat de ovaţii. Ele s-au înteţit când de balustrada balconului s-a apropiat Suveranul Albinelor. Fremătând din aripi, Vlas a dat ascultare vuietului mulţimii şi a zâmbit. Niciodată nu mai văzuse un roi aşa de numeros. În clipa aceea, soarele a ieşit de după nori, şi Suveranul şi-a ridicat braţele spre el.

Albinei îi este propriu să tindă către soare, a proclamat el formidabil de desluşit.

Insularii, care nu mai auziseră de mult de la Suveran o vorbire articulată clar, au răspuns cu noi ovaţii.

Cu o neaşteptată agilitate, Vlas şi-a trecut un picior peste balustradă şi a strigat:

Zburăm!

Luându-şi zborul deasupra pieţei, cuvântul a început să strălucească în soare. Înainte ca el să se dizolve în ceruri, Vlas a făcut un pas în spaţiul aerian. Melissa şi Valdemar s-au aruncat spre el, dar a fost târziu.

Zborul lui Vlas nu a fost de durată. Zumzăitul fericit al zburătorului a fost curmat de o bufnitură surdă. Aplecându-se peste balustradă, comisara şi ministrul au văzut pe treptele de marmură ale Palatului trupul mort al Suveranului Albinelor.

CAPITOLUL AL NOUĂSPREZECELEA
MELISSA

După moartea lui Vlas, Suveranul Albinelor, Insula a fost condusă de fiica acestuia, Melissa. În ultimii ani de viaţă ai răposatului, oamenii se obişnuiseră atât de mult să conducă ea, încât învestirea sa cu puterea supremă părea inevitabilă. Melissa a revenit la obişnuita titulatură de şef al statului, numindu-se acum Preşedinta Insulei. Este de remarcat că, în pofida numelui său, Melissa a acordat albinelor mult mai puţină atenţie decât o făcuse tatăl ei.

În cea de-a cincizeci şi una vară a Marii Revoluţii, în Insulă a avut loc un cutremur înspăimântător. Nu a durat mult, dar urmările au fost însemnate. Principalele şocuri au fost în Sud, în preajma Muntelui. Şi mai întâi, atât cât îşi pot aminti insularii, s-a observat în vârful Muntelui un fum, şi tuturor le-a fost clar că, dacă Muntele se trezeşte, Insula e ameninţată de pieire.

Au avut de suferit nu numai casele oamenilor de rând, ci chiar o parte din Palat. S-a prăbuşit aripa în care Suveranul Albinelor locuia împreună cu soţia sa, Glafira. Loviturile stihiei au găsit-o pe vârstnica femeie în privată. Dar felul cum s-au prăbuşit planşeele a fost salvator pentru Glafira. Grinzile de stejar s-au năruit în aşa fel, încât între ele a rămas un mic spaţiu. În acest spaţiu s-a aflat, spre norocul ei, Glafira. Când a fost eliberată, văduva tremura ca varga. Nu pricepea nimic şi repeta că nu are nici o vină şi că voise doar să toarne apă.

A avut de suferit şi Biserica Viitorului Luminos. Străjile au povestit că Biserica, ridicată cu mult timp înainte de epoca Viitorului Luminos, s-a dovedit extrem de rezistentă. La producerea şocului principal a rămas în picioare fără stricăciuni. După câteva ore, în timpul şocurilor care au urmat, numite replici, în Biserică au căzut toate frescele care apăruseră pe pereţii ei după victoria Revoluţiei. Când praful s-a aşezat, ochii Străjilor uluite au

văzut Catedrala Schimbării la Faţă aşa cum fusese la început.

Minunatul fapt i-a fost raportat numaidecât Prealuminatei Sale Viitorimi Melissa. Sosind la locul evenimentului, Preşedinta a poruncit Străjilor să o lase singură în Biserică şi a petrecut acolo trei ore şi treizeci de minute. Străjile, a căror poziţie se clătina şi ea ca urmare a cutremurului, au tras cu ochiul printr-o crăpătură din uşă – şi mai târziu au spus că Melissa nu stătea locului, ci umbla prin Biserică, vorbind cu icoanele.

Preşedinta a ieşit înseninată şi, în auzul tuturor, a anunţat că de-acum Biserica nu va mai fi închinată Viitorului Luminos, ci Schimbării la Faţă a lui Hristos. Ştirea s-a răspândit imediat în întreaga Insulă şi a trezit o mare bucurie printre locuitorii ei. S-a dovedit că mulţi se rugaseră pentru asta toată viaţa, făcându-şi biserică într-o odaie a casei.

Şi mânăstirea s-a umplut de călugări, care până atunci slujiseră în taină prin lume, şi stareţ a fost pus părintele Gheorghi, în vârstă de o sută nouăsprezece ani, care îşi amintea frumuseţea dinainte a mânăstirii şi viaţa laolaltă a călugărilor. Şi, mulţumind Domnului nostru Iisus Hristos, părintele Gheorghi a spus:

Pesemne că le-a fost bună zgâlţâiala autorităţilor Insulei, de-au deschis iară astă mânăstire.

Iară păcătosul de mine, aflându-mă aici cu slujba de păstrător al trecutului, mi-am dus mai departe traiul în cinul monahal.

KSENIA

Cred că a avut dreptate părintele Gheorghi: de n-ar fi fost cutremurul, probabil că toate rămâneau la locurile lor. Dar procesele tectonice – iertat să-mi fie calamburul – au zgâlţâit-o pe Melissa, şi ea a făcut ceea ce nici chiar cu o zi înainte nu avea de gând să facă: a înapoiat Biserica Bisericii.

În structura statală nu s-au produs schimbări – cel puţin aşa părea. Dar, privind evenimentul după ani, se poate spune că de la el au început schimbările. În mod surprinzător, Melissa amintea de mama ei, Glafira, care voise să spele murdăria. Readucând Biserica în societate, Preşedinta a provocat şi ea un soi de cutremur, care a înghiţit în cele din urmă Viitorul Luminos cu arestările, uciderile şi taberele lui de muncă.

Cât despre mine şi Parfeni, noi nici n-am aşteptat locuinţa promisă de Markel şi am continuat să stăm în locuinţa comună. Ce e drept, după vizita lui Markel am trăit o idee mai lesne. Lukian, care se ţinea de capul nostru mai ceva decât de al tuturor celorlalţi vecini la un loc, a devenit blând. Nu-l mai interesa care scaun de closet îl folosim noi, nu mai întreba care lămpiţă o puneam noi în priză în bucătărie şi chiar încetase să măsoare gazul lampant din primusul lui.

Cu anii s-au dus şi primusurile. În bucătăria noastră comună s-au pus patru aragazuri, pe care şi le împărţeau opt familii. Sub aceste argazuri şi-a făcut casă pisica Zaika[12], care nu avea nimic

comun cu numele ei.

12. Zaika era îngăduită.

Zaika avea o ură de neclintit la adresa oamenilor. Cel ce se apropia de aragaz era întâmpinat cu un mârâit rău, asta când nu-şi înfigea ghearele în piciorul aceluia. Nimeni nu ştia sub care aragaz se odihnea în momentul acela Zaika: pisica ştia să-i ţină pe toţi sub tensiune. Pe toţi, în afară de Parfeni, care, cine ştie de ce, era exceptat, ba uneori Zaika era în stare să se şi frece de piciorul lui.

Zaika era îngăduită pentru priceperea ei fenomenală de a prinde şobolani. Dacă n-ar fi fost ea, cred că până la urmă şobolanii ne-ar fi gonit din apartament. Înainte de venirea Zaikăi, umblau pe mese, rodeau sacii cu făină şi mâncau tot ce putea fi mâncat. De pe mese săreau cu un zgomot greu, care ne şi trezea uneori noaptea. Timpurile acelea grele ne veneau în minte în zilele când Zaika era în vagabondaj, cu precădere noaptea. Faptul că nu era sub aragazuri însemna imposibilitatea de a merge noaptea la toaletă: nouă, spre deosebire de Zaika, şobolanii nu ne ştiau de frică.

O altă pacoste a casei erau gândacii şi ploşniţele. Iar aici era neputincioasă până şi Zaika. De ploşniţe, prin eforturi comune, am scăpat cu timpul, dar gândacii ne-au însoţit viaţa în locuinţa comună până în cea din urmă zi a ei. Turnam apă clocotită în încheieturile paturilor, împrăştiam fel şi fel de otrăvuri de-a lungul plintelor, dar gândacii se obişnuiau repede cu ele, ba chiar începuseră să le mănânce.

Odată, Lukian s-a interesat cum se lupta împotriva gândacilor la Palat. Când i-am spus că în Palat nu erau gândaci, s-a uitat la noi neîncrezător. În viaţa lui nu văzuse locuri în care să nu fie gândaci.

PARFENI

La cină, Jean-Marie spune că nu înţelege cum este posibil să te obişnuieşti la comunalkă după Palat. Îi răspund că ne-am obişnuit destul de repede. Iar viaţa de palat, sigur, ne-o aminteam – cum îţi aminteşti un film. Ceva ce nu a fost aici şi nu cu noi.

— Dar tu ai putea să trăieşti la comunalkă? îl întreabă Jean-Marie pe Artemi. După condiţiile tale princiare?

Artemi dă din umeri:

— Acolo am trăit. În copilărie.

Leclerc îl roagă să îi prezinte câteva cadre din viaţa la comunalkă. Eu spun că ar fi ceva plictisitor, despre asta s-a scris de o sută de ori, iar viaţa noastră nu s-a deosebit cu nimic de cea descrisă.

— Nu s-a deosebit? Jean-Marie ridică paharul şi ciocnim. Vreţi să spuneţi că în toate locuinţele la comun trăiau foşti prinţi?

— Într-un fel, da, spune Ksenia. Să-i fi văzut pe vecinii noştri.

Jean-Marie se uită la Artemi.

— Şi ce simţeaţi? Dezgust, ură faţă de cei din jur, disperare?

Artemi îşi lipeşte şerveţelul de buze.

— Dezgustul se mai duce. Ură? Când stai la rând cu toată lumea la toaletă, e greu să simţi ură, te simţi mai degrabă obosit. Artemi ne zâmbeşte, mie şi Kseniei. Nu-i aşa?

Aşa e. Se întâmpla, bineînţeles, să te cuprindă disperarea, dar erau şi clipe de bucurie. Închişi în odaia noastră, stăteam seara pe o canapea uzată şi ascultam la radio voci de modă veche citind

din clasici. Pe fondul ploii de dincolo de fereastră, în zgomotul ud al roţilor. Sau şedeam, pur şi simplu, şi tăceam.

Era totuşi o graniţă care ne separa de lumea exterioară. Această graniţă poate exista şi într-un spaţiu comun, cu atât mai mult în comunalka în care, cum-necum, aveam o odaie a noastră.

— Dar şobolanii, gândacii, ploşniţele? nu se lasă Jean-Marie.

Închipuiţi-vă, uneori sunt mai puţin supărători decât oamenii. O companie deloc plăcută, desigur, dar lipsită de ticăloşie. Că nu zburau ei singuri gândacii în castronul cu supă.

Şi nici vecinii, dacă stăm să ne gândim, nu erau chiar aşa de răi. În zilele când îşi făcea de cap Viitorul Luminos, sărbătoream împreună cu ei Paştele. Se coceau cozonaci. Unul aducea vodcă, altul salam, şi şedeam toţi – cine s-ar fi putut gândi – la o masă comună!

— Noi nu privim anii aceia ca pe o perioadă nefericită, spune Ksenia. Dacă n-ar fi fost ea, n-am fi aflat nimic despre poporul nostru.

Privirea lui Leclerc se fixează pe ceva de-afară:

— Vreau să găsesc un episod care să îl facă pe spectator să înţeleagă: dumneavoastră aţi rămas Prealuminatele Lor Înălţimi chiar şi în comunalkă.

Ksenia îşi împreunează palmele.

— Frumos. Numai că eu, de pildă, m-am certat cu o vecină, şi Prealuminata Sa Înălţime ne-a despărţit. Nici nu vă închipuiţi ce urât a fost episodul acela.

— De-aceea nici nu e corect să se reducă viaţa la un moment, spune Artemi.

Ksenia îşi îngroapă faţa în palme, şi glasul îi sună înăbuşit:

— Viaţa îl fărâmiţează pe om ca un mixer de bucătărie.

O mângâi pe umăr.

— Vorbeşti de parcă te-ai fi certat acolo toţi cei aproape o sută cincizeci de ani. Aceea, pur şi simplu, a fost o zi când ţi-au cedat de tot nervii.

Ulterior, când augustele familii ale Europei ne-au dăruit un apartament în Oraş şi o căsuţă pe Ţărm, ne-am adus deseori aminte de vecinii noştri. Ni-i amintim şi acum.

Dacă aş spune că ne lipsesc, aş greşi, desigur, faţă de adevăr; dar acum, când ei nu mai sunt pe lume, vedem lipsa lor ca pe o pierdere de neînlocuit. Şi, deşi nu căutăm să o înlocuim, o pierdere este o pierdere. O anume parte a vieţii noastre, dusă pentru totdeauna. Şi acum, când viaţa noastră pare să constea numai din astfel de goluri, deplângem pierderea acestor oameni.

Cu cine se ceartă ei acum?

Între timp, pe Preşedinta Melissa o aşteptau noi încercări. Când locuitorii Insulei şi-au revenit după pieirea Suveranului Albinelor şi după cutremurul care i-a urmat, şi-au reamintit festivităţile jubiliare, şi şi-au dat seama că în ziua festivă rămăseseră fără monedele jubiliare.

Cineva a spus că ministrul dezvoltării şi scamatoriilor le-a transferat într-un chip misterios în pernele din dormitorul său. Această ştire s-a răspândit cu o viteză de uragan şi, în scurt timp, în preajma Palatului era deja o mulţime imensă care aştepta întoarcerea monedelor. Pentru a evita vărsarea de sânge, Preşedinta Melissa a poruncit ca cinci reprezentanţi ai poporului agitat să fie lăsaţi să intre în dormitorul lor, al ei şi al lui Valdemar.

Reprezentanţilor li s-a dat voie să desfacă toate cele şaisprezece perne cu puf care se aflau în încăpere şi să verifice dacă se găsesc în ele mijloace băneşti. După un ceas de căutări minuţioase, reprezentanţii au revenit la cei adunaţi. Puful care le acoperea feţele ascundea expresia de vădită tulburare de pe ele, de pe urma faptului că nu găsiseră banii în perne.

În acelaşi timp, dispariţia banilor era un fapt de necontestat şi, sub presiunea opiniei publice furioase, Melissa a fost nevoită să dispună să se dea de urma banilor dispăruţi. În afară de ei, trebuiau căutaţi şi banii pentru solde, şi cei pentru repararea drumurilor şi fondurile pentru întreţinerea albinelor. Nici un fel de hârtii care să ateste transferul monedelor jubiliare în pernele din Palat nu au fost găsite. Au fost găsite numai hârtii care atestau transferul lor într-o bancă din Elveţia.Tot acolo zăceau şi toate celelalte mijloace căutate.

În toate aceste zile, Valdemar se aciuase în joben, dar într-o dimineaţă Melissa nu l-a aflat nici acolo. După o lună şi ceva, o urmă a ministrului dezvoltării şi scamatoriilor a fost descoperită în sudul Insulei. S-a aflat că Valdemar se întâlnea cu o serie de persoane care se pronunţau deschis pentru separarea Sudului de Nord.

Una dintre aceste persoane era o oarecare Varvara, care conducea Societatea de Eliberare a Sudului, ceea ce i-a produs Preşedintei o impresie extrem de neplăcută. Scurtele comunicate privind *intensele consultări* ale lui Valdemar cu Varvara au îndârjit-o definitiv pe Melissa. La trădarea de stat a soţului mai putea închide ochii, dar cea conjugală nu putea fi iertată.

Călcându-şi pe mândrie, Melissa i-a scris Varvarei o amănunţită scrisoare de încunoştinţare, în care i-a zugrăvit trăsăturile negative ale lui Valdemar şi i-a dat sfatul insistent de a nu avea de-a face cu el. Scrisoarea se încheia cu avertizarea că, fidel obiceiului său, Valdemar avea să o taie în cele din urmă, pe ea, pe Varvara, cu fierăstrăul.

Răspunsul a fost scurt şi descurajant. Şi a fost semnat nu de şefa Societăţii de Eliberare a Sudului, ci de locţiitoarea ei, Vassa. În scrisoare se comunica sec că deocamdată nu fuseseră observate la Valdemar intenţii de tăiere cu fierăstrăul, el propunându-i Varvarei scamatorii de alt gen.

Citind această scrisoare, Melissa a înţepenit. Câteva zile şi-a chibzuit răspunsul – şi şi-a dat seama că în cazul dat nu se poate răspunde decât prin

acţiune. Preşedinta i-a declarat pe Valdemar şi pe Varvara trădători de ţară şi a semnat un ordin de punere a lor sub arest. Dar când i-a înmânat acest ordin şefului Străjii, i-a sărit în ochi o oarecare şovăială din partea acestuia. La întrebarea Prealuminatei Sale Viitorimi despre cauza acestei şovăieli, şeful Străjii a răspuns că va fi dificil de îndeplinit ordinul semnat, întrucât străjile din regiunile sudice au încetat să i se supună.

Crezusem că, a spus Melissa, conspiraţia asta s-a dus fără întors. Dar, din câte se vede, ea…

Uitându-se în ochii şefului Străjii, Preşedinta a tăcut.

Dar ea, Prealuminata Voastră Viitorime, s-a dus cu întors, a raportat, pocnindu-şi tocurile, şeful.

În acest scurt răstimp cât a stat în Sud, Valdemar izbutise să farmece populaţia de-acolo. Nu erau farmecele rele despre care scriu manualele de magie neagră: fostul ministru era prea inconsistent ca spirit pentru aşa ceva şi nu avea concentrarea necesară. Pur şi simplu, pentru locuitorii Sudului fusese de-ajuns că le prezenta scamatorii şi că vorbea mult.

Vorbele lui Valdemar se scurgeau asemenea nesfârşitului batic de mătase din joben. El povestea cum, prin mişcarea gândului, mută banii dintr-o bancă în alta şi se angaja să le transfere locuitorilor Sudului toate rezervele de bani ale bancherilor elveţieni. Promitea că va crea nişte condiţii naturale care să facă petrolul din Nord să curgă pe căi subterane secrete în Sud.

Era gata să sece mlaştinile din partea de sud a Pădurii, cu toate că treaba nu era simplă deloc. Pentru a realiza acest lucru trebuia să dea drumul Râului invers. Ei, în această privinţă, Valdemar nu a promis nimic. Ajungând aici el tăcea, dând a înţelege că şi pentru el există limite. Dar chiar şi cele promise au fost de-ajuns cu asupra de măsură pentru a cuceri inimile locuitorilor din Sud.

Poveştile, Valdemar şi le însoţea cu scamatorii uluitoare. Ceasurile unor spectatori le scotea din buzunarele altora, printr-o mişcare a mâinii reîntregea bancnotele rupte în bucăţele şi, în faţa ochilor tuturor, tăia femei cu fierăstrăul fără să le pricinuiască nici cea mai mică vătămare. Împreună, poveştile şi scamatoriile aveau un efect miraculos asupra oamenilor. Dar principala lui scamatorie a devenit faptul că nimeni nu punea la îndoială veridicitatea celor înşirate de el, la fel de pestriţe ca şi panglicile pe care le

tăia. Valdemar a lucrat la subjugarea locuitorilor Sudului un număr de luni, după care aceştia au fost gata să îl urmeze oriunde. Iar el i-a îndreptat spre Nord.

KSENIA

Acum două săptămâni am revenit acasă din Toscana. În timpul petrecut în Italia a fost filmat primul episod.

Aflând că ne-am întors, a venit la noi redactorul Filip. Vrea să editeze însemnările noastre direct în text, marcându-le cu alt caracter de literă. Parfeni e contra acestui alt caracter. Lui, lui Parfeni al meu, nu-i place lipsa inutilă de omogenitate. O consideră de prost gust.

— Totuşi, întreabă Filip, cum să fac să se distingă textul dumneavoastră de cel al cronicarilor?

Parfeni s-a gândit puţin şi a spus:

— Se poate scrie, pur şi simplu, lăsând o margine mai lată. Dar se poate şi fără să se distingă: la urma urmelor, este acelaşi text.

Filip nu i-a împărtăşit părerea.

Iar alaltăieri, neanunţat, a venit cu avionul Jean-Marie. Terminase montajul de probă al primului episod şi voia să ni-l arate. Ciudat: în timpul filmărilor părea că filmul e despre noi. Dar am văzut… Filmul e bun, ca totul la Leclerc. Dar nu e clar despre cine este. E despre cineva care s-a născut şi a trăit înlăuntrul lui Jean-Marie.

După vizionare ne-a întrebat ce impresie avem.

— Frumos, a spus Parfeni. Poate chiar mai frumos decât în viaţă.

Jean-Marie a vrut să ştie ce ne frământă. A spus că e gata să umble la detalii. Eu am răspuns că, tocmai, cu detaliile e totul în ordine. S-a întristat vizibil.

— Dar ce nu e?

— Viaţa, a zâmbit Parfeni. Viaţa în totul.

Pe urmă ne-am dus să ne plimbăm la Mare. Din faţă venea o femeie care amintea, da, de mătuşa mea.

— Klavdia, a spus fără să se mire Jean-Marie.

Nici acum nu ne lasă fără sfaturile ei. De fiecare dată apare cu altă înfăţişare, dar noi o ghicim întotdeauna în ea pe Klavdia. Cum asta, fără ea?

Luându-l pe Parfeni de braţ, mătuşa îi spune emoţionată ceva. Îi arată nişte pietre care ies din apă. Parfeni dă din cap politicos. Despărţindu-se, îi sărută mâna.

— Ce spunea femeia aceea? îl întreabă Jean-Marie pe Parfeni.

— Ne-a îndemnat să nu intrăm în apă în apropierea pietrelor acelora. Spunea că a făcut prostia să intre chiar acolo şi cu greu a mai putut ieşi. A fost cât pe-aci să-şi rupă picioarele.

Jean-Marie se uită dus pe gânduri la Klavdia, care se îndepărta:

— De rupt nu şi le-a rupt, dar şi le-a strâmbat rău.

În cea de-a cincizeci şi doua vară a Revoluţiei, în ziua de douăzeci a lunii mai, armata celor din Sud a pornit spre Nord. În clocotul dragostei de libertate, cei din Sud au întreprins un marş-salt timp de două zile şi au ieşit la drumul principal al Sudului, care servea de hotar convenţional între cele

două părţi ale Insulei. Aceasta a fost prima oară când războiul civil a început din partea de Sud.

Armata era de voluntari, slab înarmată şi neinstruită. Îi corespundea pe deplin Comandantul-şef, ales în unanimitate în persoana lui Valdemar. La graniţă, deplasării năvalnice a detaşamentelor lui i-a luat locul o imobilitate totală: de partea cealaltă, năvălitorii erau aşteptaţi de armata regulată a Insulei, a cărei capacitate de luptă se simţea în aer.

Trupele sub comanda feldmareşalului Serapion s-au declarat absolut fidele Melissei, considerată Minunata Doamnă a lor. Serapion era înalt, cărunt, înţelepţit şi scump la vorbă. El a privit mirat prin binoclu ciudata colectivitate care, de câteva zile, făcea zarvă la graniţă. Ocupaţia zilnică a celor din Sud erau discursurile înflăcărate pentru independenţă, alternate din belşug cu libaţii.

Pentru a spori spiritul de luptă al soldaţilor, Valdemar prezenta scamatorii cu caracter eliberator. Obişnuita tăiere cu final fericit a eşarfei (eşarfa se întorcea la posesor cât se poate de întreagă), o încheia cerând cu o voce răsunătoare să i se aducă steagul Insulei. După care apărea un foarfece incredibil de mare, care nu putea fi manevrat decât cu amândouă mâinile. Steagul Insulei, întins de doi soldaţi, era tăiat de Comandantul-şef, în strigătele aprobatoare ale trupelor, în două jumătăţi.

Vă aşteptaţi ca aceste jumătăţi să se unească? E în zadar. Nu le poate uni nimeni. Nici chiar eu.

Această scamatorie avea aşa un succes, încât Valdemar trebuia să o arate de câteva ori pe zi. Deja nu mai trebuia să spună nimic. Cuvintele erau ştiute de toţi şi erau rostite de trupe în cor. În decurs de o săptămână, Comandantul-şef a reuşit să taie un asemenea număr de steaguri, încât ele trebuiau aduse din cele mai îndepărtate colţişoare ale Sudului.

Între timp, conducătorul de oşti nu se grăbea să continue ofensiva. Rapoartele care veneau îl convingeau tot mai mult de faptul că în lupta cu o armată regulată nu e de dorit să te bazezi pe scamatorii.

În zilele acelea, Valdemar s-a declarat liber de căsătoria cu Preşedinta Insulei, Melissa. Printr-un comunicat radio către locuitorii Sudului, el şi-a mărturisit iubirea pe care a avut-o mulţi ani pentru această femeie, pe care ar fi iubit-o, poate, şi în continuare, de n-ar fi fost firea ei imperială. Gândul

reprimării de câte Melissa a Sudului iubitor de libertate a făcut să îi stea mintea, inima şi tot ce poate să stea, astfel încât în cele din urmă el nu a mai putut împărţi patul cu Preşedinta. Dragostea pentru Sud s-a dovedit a fi în Valdemar mai puternică decât dragostea pentru Melissa. El şi-a făcut alegerea şi, iată, este aici.

Prealuminata Sa Viitorime, care prindea fiecare ştire despre soţul fugar, a ascultat acest comunicat de la început până la sfârşit. Părerea Melissei în această privinţă a rămas necunoscută, întrucât la ultimele cuvinte ale lui Valdemar a lovit-o damblaua. Preşedinta a tras aer în piept şi, în loc de vorbă omenească, i-a ieşit din gură doar un muget jalnic.

Prin eforturile doctorilor, Prealuminata Sa Viitorime a fost pusă de bine-de rău pe picioare, dar graiul nu i-a mai revenit. Odată cu graiul, pe Melissa a părăsit-o şi interesul pentru treburile de stat. Şi treburile de nestat o lăsau rece pe Preşedintă, şi nimic nu-i mai atrăgea atenţia în afară de radio. Zi şi noapte şedea lângă aparatul de radio cu volumul dat la maximum. Sunetul era atât de puternic, că răsuna nu numai în toate încăperile Palatului, ci şi pe străzile din apropiere.

La acelaşi volum, Valdemar a comunicat o săptămână mai târziu căsătoria sa cu conducătoarea Societăţii de Eliberare a Sudului, Varvara. Comandantul-şef i-a înştiinţat pe radio-ascultători că, de acum, el se uneşte în persoana Varvarei cu Societatea de Eliberare a Sudului. Valdemar a mai povestit şi cum dragostea pentru mişcarea de eliberare a trecut treptat în el în dragoste pentru Varvara, dar asta Melissa nu a mai auzit. A fost găsită la încheierea transmisiunii, în timp ce se difuza cântecul *Libertà*. Capul Preşedintei odihnea pe masă, o mână strângea antena radioreceptorului, iar sufletul se legăna pe undele medii ale radio-eterului.

Aflând de moartea Preşedintei, Comandantul-şef Valdemar a anunţat că a doua zi e plecarea. Cei care aşteptau victoria neîntârziat au cerut ca ofensiva să înceapă nu mâine, ci astăzi, cât puterea este încă buimacă. Dar Valdemar a răspuns că astăzi e devreme, iar poimâine e târziu. Explicaţia era enigmatică, aşa că i-a mulţumit pe toţi.

De fapt, Valdemar aştepta ca armata regulată, aflând de moartea Preşedintei, să o ia la fugă care încotro. Dar armata n-a luat-o. În memoria Preşedintei duse înainte de vreme, ea a hotărât ca, dimpotrivă, să

restabilească ordinea în stat şi, într-o sumbră reculegere, s-a pregătit pentru luptă. Unii chiar au văzut-o pe Melissa însăşi plutind pe undele eterului şi îndemnând la răzbunare.

Auzind despre starea de spirit a armatei regulate, comandantul de oşti al celor din Sud a căzut în depresie. S-a spus că a simţit un fior când a înţeles că fosta soţie i se opune chiar şi după moarte, şi această opoziţie postumă chiar l-a speriat. Era stăpânit de gândul că pedeapsa va veni din mâna Melissei, care îl dezmierdase şi pe care el o sărutase cândva.

Comandantul şef s-a adresat trupelor, spunând că, date fiind noile circumstanţe, ofensiva se amână, dar deja nu îl mai asculta nimeni. Voluntarii iubitori de libertate erau pregătiţi de ofensivă. Pentru Valdemar vedeau un singur lucru: locul în fruntea trupelor, cum se cuvine unui conducător de oşti.

Toată noaptea, Comandantul-şef a tremurat cu zgâlţâieli. Mâna cu pistolul se întindea spre tâmplă, dar ceva o reţinea de fiecare dată. În dimineaţa următoare, adversarii au străbătut ultimele sute de metri care îi despărţeau. Acum stăteau faţă în faţă pe cele două părţi ale Drumului Sudului.

Feldmareşalul Serapion i-a propus lui Valdemar să se predea. Vocea îi era calmă şi plină de siguranţă. Descurajatul Valdemar a răspuns ceva nedesluşit şi chiar a propus să prezinte o scamatorie cu cărţi de joc. Armata Sudului a considerat nepotrivit comportamentul celui care îi era Comandant-şef, şi prin rândurile ei a trecut o rumoare surdă.

Serapion s-a uitat la ceas şi a anunţat că armata celor din Sud are la dispoziţie o oră pentru a se pregăti să se predea.

Acum este ora unsprezece, a spus Serapion. La douăsprezece deschid focul.

După cum au spus soldaţii care erau gata de luptă, niciodată nu simţiseră şi nu auziseră timpul ca atunci. Liniştea era tulburată numai de bolboroseala lui Valdemar pentru a-şi convinge trupele să se retragă. Cu cincisprezece minute înainte de termenul stabilit, în armata lui Serapion a început să fie mişcare şi s-a auzit ţăcănitul închizătoarelor de armă.

Chiar atunci, pe Drumul Sudului a apărut un nor de praf. Părea a sta pe loc, ca un vârtej încremenit, dar după câteva minute a devenit clar că norul

se apropie. Amândouă armatele au întors capul în direcţia lui, ca şi cum de acolo putea veni salvarea.

Şi ea a venit.

Într-un automobil deschis şedea Prealuminata Sa Înălţime prinţul Parfeni. Primul s-a apropiat de automobil feldmareşalul Serapion. Salutând milităreşte, l-a ajutat pe foarte bătrânul prinţ să coboare din maşină. S-a apropiat de automobil şi Valdemar. Se arăta indiferent, dar martorii oculari au descris expresia figurii lui ca fiind fericită.

Din cortul feldmareşalului a fost adus un fotoliu. După ce Parfeni s-a aşezat în el, câţiva dintre soldaţii cei mai înalţi au ridicat fotoliul pe braţele lor întinse. I s-a adus prinţului un megafon.

Pace vouă, a spus Parfeni. Eu răspund pentru voi toţi. Acesta este canonul meu, pentru că voi, vai, nu răspundeţi singuri pentru voi înşivă. Plin de tristeţe, vă spun: împrăştiaţi-vă la casele voastre şi îmbrăţişaţi-vă nevestele şi copiii, căci dacă ei vă pierd, mai are restul vreun rost?

S-a auzit un oftat general de uşurare. A fost atât de puternic, încât de ambele părţi ale drumului au început să se legene copacii. Dar Valdemar, neimpresionat de acest suflu, a ieşit pe mijlocul drumului. Atent la impresia produsă, acest om flexibil a decis să arate inflexibilitate. I-a fost adus steagul Insulei şi un foarfece mare. Tăind steagul, a aşteptat ca armata lui să rostească obişnuitele cuvinte. Dar armata a rămas tăcută, şi le-a rostit el singur.

În liniştea care s-a lăsat, Valdemar a ridicat cele două jumătăţi ale steagului deasupra capului şi, repetând că acum nu le mai uneşte nimeni, i le-a înmânat lui Parfeni. Parfeni, luând cele două bucăţi de material, le-a pus la un loc. Când le-a desfăşurat din nou, toţi au văzut în mâinile lui steagul intact al Insulei.

Şi soldaţii ambelor armate au înţeles că se petrecuse ceva neobişnuit şi, descoperindu-şi capetele, au rămas tăcuţi. După aceea, fără a rosti un cuvânt, au plecat, aşa cum li se spusese, la casele lor şi şi-au îmbrăţişat nevestele şi copiii.

În dimineaţa următoare, feldmareşalul Serapion a anunţat că, dată fiind moartea Preşedintei Insulei, Melissa, ia asupra sa întreaga putere în ţară.

Nu este nimic mai rău decât anarhia, a spus Serapion, căci ea deschide în

oameni cele mai întunecate hăuri şi preface viaţa în iad.

Feldmareşalul a mai comunicat că el ia puterea numai pentru un an, până va fi ales un conducător care să răspundă aşteptărilor locuitorilor Insulei. Serapion şi-a dat cuvântul de ofiţer că exact peste un an, la zi, va ceda mandatul şi se va retrage din activitate.

CAPITOLUL AL DOUĂZECILEA
SERAPION

În cea de-a cincizeci şi doua vară a Marii Revoluţii, prin primul decret al Cârmaciului Serapion a fost anunţată iertarea tuturor celor care participaseră la dezordinea de la Drumul Sudului. Prin al doilea decret al Cârmaciului, Insula a revenit la sistemul de cronologie dinainte. În acest fel, cel de-al cincizeci şi doilea an revoluţionar a devenit primul an al cârmuirii de către Serapion. Primul şi singurul, potrivit făgăduielii făcute de Cârmaci.

Nu toţi locuitorii Insulei au izbutit să înţeleagă schimbările din sistemul de cronologie, aşa că au început să se audă voci că, de, Serapion a amputat cincizeci şi unu de ani trăiţi ca să lipsească ţara de Viitorul Luminos şi s-o întoarcă în trecutul întunecat. Unora ca ei, Serapion le-a răspuns că viitorul nu poţi să-l amputezi, fiindcă nu există decât în fantezie. Or el, Serapion, prin natura îndeletnicirilor sale, e lipsit cu totul de fantezie şi se ocupă de prezent. Trebuie ţinut minte şi trecutul, ca să nu se mai repete greşelile lui şi pentru ca istoria să nu formeze un cerc vicios.

Valdemar a fugit peste graniţă, necrezând nici în iertarea anunţată, nici în faptul că Serapion va renunţa la putere. Din străinătate, contrazicându-l pe Serapion, a propus să i se adauge Insulei cincizeci de ani netrăiţi, pentru a păşi în viitor fără a face eforturi inutile. Lucru susţinut de fugar cu experienţa străinătăţii în orânduirea vieţii, pe care a lăudat-o în fel şi chip. Serapion i-a adus însă la cunoştinţă lui Valdemar că anii netrăiţi nu au în ei experienţă şi că, de aceea, adăugarea lor este absurdă.

Un copil poate fi declarat adult, a spus Serapion, dar îi va înţelepţi oare acest lucru raţiunea şi îi va întări sufletul?

El asemuieşte poporul cu un copil, s-a indignat de pe Pământul Mare Valdemar. Asta este o negare a înţelepciunii poporului şi, prin urmare, neîncredere în democraţie.

Suveranitatea poporului feldmareşalul nu o respingea, dar nici nu credea că posibilităţile ei sunt nelimitate. Serapion era de părere că orânduirea democratică a vieţii cere un simţ al responsabilităţii din partea fiecărui suflet omenesc. Ceea ce el nu a observat în Insula noastră.

Atunci când coloana vertebrală nu susţine corpul, a spus feldmareşalul, omului i se pune un corset. Acest corset este conducerea cu mână forte.

El neagă înaltul grad de conştiinţă al compatrioţilor săi, a replicat de peste Mare Valdemar.

Dacă suveranitatea poporului vine doar ca un descântec şamanic, a spus Serapion, ne aşteaptă mari greutăţi. Cuvintele noi trebuie să se nască din prefaceri lăuntrice.

El propune să se aştepte, iar eu cer să se acţioneze, a obiectat Valdemar.

Atunci să trăiască după cum îi îndeamnă inima, a spus Serapion. Treaba mea este să stabilesc alegeri.

Ca să înveţi să înoţi, trebuie să intri în apă, a declarat Valdemar.

Şi noi am intrat.

Pentru alegerea conducătorului Insulei au început să se pregătească diverse forţe – şi imediat s-a manifestat o diversitate de opinii. În lupta pentru putere, adepţii Viitorului Luminos şi-au prezentat protagoniştii, iar partizanii trecutului pe ai lor. S-a format şi un Partid al Albinelor, care continua cauza Suveranului Vlas, şi care şi-a promovat şi el omul său. Noua forţă socială a Insulei a devenit Partidul Progresului, pe care îl conducea nimeni altul decât Valdemar care, corporal, se afla tot în străinătate.

În mod neaşteptat, el şi-a dus la îndeplinire promisiunea cu transferul banilor, chiar dacă în cantitate restrânsă, numai că nu i-a trimis în Sud, ci în Nord, în capitală, unde îşi desfăşura activitatea partidul nou format. Societatea de Eliberare a Sudului încetase să îl atragă pe Valdemar, care, nu peste mult timp, a declarat în auzul tuturor că în el se petrecuse o răsturnare a concepţiei. Fostul conducător de oşti nu mai dorea separarea Sudului, dimpotrivă, visa la întărirea unităţii Insulei.

Prima victimă a răsturnării care se petrecuse în Valdemar a devenit Varvara, căci legăturile personale ale unui politician adevărat sunt inseparabile de cele sociale. El era acum legat prin invizibilele fire ale iubirii de Compania Petrolieră continentală, care era şi sursa lui de venituri.

Cuprins de noua pasiune, Valdemar a căutat să îşi întărească relaţiile apărute, dar a înţeles că de căsătorit cu o companie petrolieră, ca să nu mai vorbim de proprietarul ei, domnul Brandt, îi va fi dificil. A mers pe singura cale posibilă: s-a căsătorit cu Cecilia, fiica patronului companiei.

Spre deosebire de Melissa, pe Varvara nu a ucis-o această ştire, ci doar a călit-o, ea fiind obişnuită pe calea ei de eliberare cu cataclismele. Varvara a trimis noilor căsătoriţi o telegramă de felicitare, cu promisiunea de a le înmâna personal un dar. Valdemar, care îşi studiase bine fosta tovarăşă de luptă, a simţit o nelinişte, dar zarurile erau aruncate. Rubiconul lui era Marea care separa Insula de Pământul Mare. Primind de la Serapion o asigurare scrisă privind securitatea lor, Valdemar şi Cecilia au sosit în Insulă.

Fără să îşi acorde nici o zi de odihnă, Valdemar s-a consacrat activităţii preelectorale. Prima sa întâlnire cu alegătorii a avut loc, spre uimirea generală, în capitală. Necruţându-şi timpul şi eforturile, candidatul s-a dus în extremul nord-vest petrolifer al Insulei. Pe fundalul sondelor, Valdemar a vorbit despre prosperitatea pe care o aşteaptă ţara de la cârmuirea lui, şi ritmul vorbirii lui coincidea cu ritmul pompelor sondelor ce arătau ca nişte gigantice cumpene de puţ.

La sfârşitul discursului a prezentat, aşa după cum se cuvine, o scamatorie. A ridicat deasupra capului un recipient transparent plin cu petrol, pe care nu îl numea altfel decât aur negru. Apropiindu-se de primul rând de spectatori, Valdemar le-a dat tuturor doritorilor să miroasă lichidul din recipient, iar unora chiar le-a mânjit cu el nasul, pentru ca toată lumea să vadă că în mâinile lui era acelaşi aur negru. După ce a chemat lângă el un sondor bătrân, scamatorul l-a rugat să îşi scoată scurta şi să o arate celor prezenţi, şi pe faţă şi pe dos. Scurta era murdară pe ambele părţi, ceea ce înlătura bănuiala că ar fi fost pregătită special pentru reprezentaţie. În afara bănuielilor era şi sondorul, care nu manifestase în toţi anii cât lucrase la sondă nici cea mai mică atracţie pentru scamatorii. La rugămintea lui Valdemar, sondorul a acoperit cu scurta sa recipientul cu petrol. Când şi-a luat-o, vasul s-a dovedit a fi gol. Şi sondorul, şi toţi ceilalţi petrolişti au fost zguduiţi: nici prin minte nu le trecuse că petrolul poate dispărea fără urmă.

A venit Filip, să discutăm detaliile viitoarei ediţii. Vrea neapărat să o deschidă cu un epigraf. Hotărâse ca textul acestuia să nu fie cules cu caractere obişnuite, ci să fie comandat unui grafician cunoscut. Acesta s-a achitat de sarcină în două zile. Azi-dimineaţă i l-a adus lui Filip. Dorim să îi aruncăm o privire? Da, sigur, cum să nu aruncăm. Dar epigraful?

Filip scoate din mapă o filă groasă şi aspră, cu litere în stil antic.

— Uitaţi… Nota lui Prokopi pe ultima filă a *Istoriei adevărate*…

Stând aplecaţi peste filă, citim: „La mormântul lui Agafon nu va afla al prorocirii glas nimeni izvor este de cunoştinţe despre viitorul Insulei“.

Aha, ia uite…

— Vestita frază, spune Parfeni. În special, prin faptul că nu prea i se înţelege sensul.

— Ce poate fi mai bun pentru un epigraf? râde Filip.

Scoate din mapă o fotografie a filei de manuscris şi o copie a ceea ce a făcut caligraful. Le pune pe marginea mesei. Pe acestea ni le lasă nouă – pentru orice eventualitate.

Parfeni întreabă:

— Totuşi, dumneavoastră cum înţelegeţi această însemnare?

Redactorul o înţelege aproximativ aşa: nici la mormântul lui Agafon nu este nimeni în stare să rostească o prorocire care să fie sursă de informaţii despre viitorul Insulei. Îmboldit de tăcerea noastră, Filip dă explicaţia că, în lipsa prorocirii, ne rămâne numai istoria, pe care trebuie să o studiem cu scrupulozitate. Şi să o editäm.

Zâmbeşte:

— Dar, bineînţeles, cu prorocirea ar fi fost totul mai simplu.

Ei, da. O prorocire sigură e mai demnă de crezare decât istoria.

După ce redactorul a plecat, am luat fotografia lăsată de el. Însemnarea o ştiam în forma publicată, dar manuscrisul nu îl ţinusem niciodată în mâini. La mormântul lui Agafon… După gustul meu, scrisul lui Prokopi era mult mai simpatic decât exerciţiile caligrafului. În obiceiul acelei vremi nu erau nici un fel de puncte, de virgule, nici măcar cuvintele nu erau despărţite. În schimb era o mare de semne diacritice, frumoase şi care nu însemnau nimic. L-am chemat pe Parfeni:

— Uite: aici, unde e deteriorată marginea filei, ar putea fi un cuvânt. Vezi o liniuţă? Pare o parte a unei litere.

— *N*?

— Poate… Dacă desparţi altfel cuvântul, rezultă altceva: „La mormântul lui Agafon… nu va afla prorocirea. Rezonatorul[13] este sursa informaţiilor despre viitorul Insulei“.

13. *Golosnik*, care înseamnă în limba rusă *rezonator*, este citit aici ca *golos* – glas şi *nik* – prima silabă a cuvântului *nikto* – nimeni.

— Cu *n* începe cuvântul *nimeni*: „La mormântul lui Agafon nimeni nu va afla prorocirea. Rezonatorul este sursa informaţiilor despre viitorul Insulei.“ Despre rezonator e vorba – nişa acustică din zidul bisericii.

— Rezultă că Prokopi a ascuns prorocirea în rezonator, şi acest rezonator se află în rând cu mormântul lui Agafon.

L-am sunat pe Filip şi i-am spus despre supoziţia noastră. Un timp nu s-a auzit în receptor decât un sforăit. Am scuturat receptorul – şi a avut efect:

— Mâine-dimineaţă încerc să iau legătura cu ministrul culturii. Orice lucrări la Biserica

Schimbării la Faţă se pot face numai cu aprobarea lui.

Aşadar, Prokopi a fost sigur că n-o să ajungă nimeni la prorocire. Dar tot el a suflat cum să fie găsită. Cât de bine i se potriveşte!

Niciodată nu a mai fost atât de prinsă Insula într-o luptă socială. S-a cufundat în ea cu capul, cum s-a cufundat la vremea ei armata faraonului în adâncul Mării Roşii, iar mult mai târziu, cum s-a înnămolit armata prinţului Konstantin în mlaştina de pădure. Insula trebuia să aleagă un nou conducător, care de-acum avea să se numească preşedinte. Preşedintele era ales pentru prima oară, dar şi alegeri tot prima oară erau, şi nici un singur suflet din stat nu ştia cum se vor sfârşi toate acestea.

Dezbateri asupra candidaţilor aveau loc peste tot: în ziare, la radio şi chiar înăuntrul cutiilor televizoarelor, care intraseră treptat în viaţa de zi cu zi a locuitorilor Insulei. Se discuta pe străzi şi în pieţe, în tramvaie şi în taximetre, precum şi în trenul rapid care unea Nordul şi Sudul.

Într-una din zile a cuvântat la televiziune reprezentantul Partidului Viitorului Luminos. El le-a comunicat telespectatorilor că i-a fost adusă de către nişte iubitori ai adevărului o hârtie care purta denumirea *Declaraţie de intenţii*. Documentul reflecta intenţiile lui Valdemar, care coincideau cu intenţiile Companiei Petroliere continentale. În cazul victoriei sale în alegeri, Valdemar se obliga să scoată industria petrolieră a Insulei din subordinea statului şi să o predea companiei menţionate.

Forţa discursului televizat a stat nu numai în cele auzite de insulari, ci şi în cele văzute de ei. *Declaraţia* a fost arătată gros-plan şi a rămas pe ecran atât de mult, încât să izbutească să ia cunoştinţă de ea toţi, inclusiv cei care nu citeau repede. Documentul era atestat de semnăturile autografe ale părţilor care aveau candidaţi.

În ziua următoare a vorbit la televiziune Valdemar. În ciuda aşteptărilor tuturor, el a folosit posibilităţile televiziunii cu mult mai mare folos decât a făcut-o demascatorul. De partea acestuia din urmă fuseseră hârtia şi detaliile seci ale acordului, pe când de partea lui Valdemar erau sentimente fierbinţi.

Emoţionat şi chiar zguduit, Valdemar a întrebat telespectatorii cum au putut să dea crezare unei hârtii oarecare, şi nu lui, lui Valdemar, care nu şi-a înşelat niciodată compatrioţii? Pe obraz i-a curs o lacrimă şi glasul i s-a frânt. Apariţia hârtiei a explicat-o prin agilitatea mâinilor demascatorului,

spunând că acest procedeu este bine-cunoscut oricărui scamator.

Drept dovadă a cuvintelor sale, Valdemar a luat o copie a *Declaraţiei de intenţii*, a mototolit-o şi, când a desfăcut-o la loc, foaia s-a dovedit a fi curată. Acţiunile candidatului au fost atât de convingătoare, încât compatrioţii, care cunoşteau atât conţinutul hârtiei, cât şi dubioasele fapte din trecut ale lui Valdemar, l-au crezut fără rezerve.

Convingându-se că se poate dovedi şi dezminţi tot ce pofteşti, Valdemar a devenit de nestăvilit. Îşi prezenta scamatoria la fiecare ieşire în public şi spunea că toate încercările de a-l da pe faţă sunt uneltiri ale duşmanilor progresului.

În întreaga Insulă au fost lipite portretele lui, aduse cu cargoboturi de pe Pământul Mare. În portrete, candidatul apărea în diverse ipostaze. Când cu sacoul aruncat peste umăr, ceea ce semnifica hărnicia, când fără sacou, cu o figură înţeleaptă şi obosită, care reflecta încordarea tuturor puterilor lui Valdemar.

Acest om al muncii ştia totuşi să preţuiască şi veselia, după cum spunea portretul lui râzând cu nişte dinţi incredibil de albi. Era limpede că acest om ştia, ca insularii de rând, să se şi odihnească, lucru confirmat de fotografia în carusel. Cu fiecare acostare a navelor, alegătorii aflau tot mai multe amănunte despre candidat: Valdemar în bibliotecă, la teatru, în sala de sport.

Vrednic de mirare era faptul că aceste portrete creau un nou Valdemar – om de carte, cunoscător al artelor liberale şi umanist. Un mare om apăsat de grija ţării, a Insulei, care nu semnase niciodată vreo declaraţie de intenţii şi nici nu avusese acele intenţii. Care nu îşi însuşise mijloace pecuniare şi se învârtea fără grijă într-un carusel. Care îi ocrotea pe umiliţi şi pe obidiţi, lucru pe care persoanele respective se întreceau în a-l povesti insularilor, şi niciodată până atunci nu se mai publicaseră atâtea interviuri cu săraci, orfani şi văduve. Şi nu erau mulţi cei care să nu dorească să voteze un asemenea bărbat.

În ziua alegerilor au venit atâţia insulari la urne, încât timpul de votare s-a prelungit cu patru ore. Voturile s-au numărat trei zile şi trei nopţi. Preşedinte al ţării a fost ales Valdemar.

CAPITOLUL AL DOUĂZECI ŞI UNULEA
VALDEMAR

În prima vară a conducerii de către Preşedintele Valdemar, în Insulă au început să apară staţii de benzină ale Companiei Petroliere continentale. Apăreau asemenea interminabilelor batiste din jobenul lui Valdemar, şi locuitorii Insulei le primeau cu entuziasm. Luminoase şi multicolore, staţiile de benzină se deosebeau, deosebirea fiind în avantajul lor, de celelalte staţii din Insulă, care frapau numai prin culorile lor şterse.

Ele erau vizitate cu dragă inimă de insulari, inclusiv de cei care nu aveau automobile, fiindcă acolo se vindea nu numai benzină, ci şi o mulţime de lucruşoare frumoase, cum ar fi: brichete, chipsuri, drajeuri în cutiuţe de tablă, loţiuni pentru după bărbierit, reviste lucioase şi gumă de mestecat. Spre deosebire de staţiile de benzină de până atunci, la cele noi nu mirosea a benzină, ci a articole pentru spălat necunoscute lor şi a apă de toaletă.

După astfel de vizite, insularii se întorceau acasă cu un tonus mai bun, frumos mirositori şi crănţănind chipsuri. Din pricina preţului ridicat al mărfurilor menţionate, unii încercau să taie cartofii în felioare subţiri şi să-i prăjească în tigaie, dar ce rezulta nu erau chipsuri. Ieşeau nişte felioare arse care se desprindeau greu de tigaie, iar dacă se desprindeau, erau greu de mâncat.

Spre sfârşitul primului an valdemarian a ieşit la iveală că toate sondele de petrol ale Insulei fuseseră cumpărate de Compania Petrolieră continentală. S-a declarat că această companie poate scoate dintr-o sondă mai mult folos decât statul Insulei. Aflându-şi noul stăpân, sondele au confirmat cele spuse dând din turle, trecând sub tăcere numai faptul că acest folos se simţea nu în Insulă, ci pe Pământul Mare.

Unii şi-au amintit în acest context *Declaraţia de intenţii* şi, cu primul prilej care s-a ivit, l-au întrebat despre ea pe Preşedinte. Valdemar a răspuns

că astfel de intenţii nu au existat, iar industria petrolieră a trecut la Compania continentală nepremeditat.

PARFENI

După îndelungate discuţii şi puneri de acord, s-a obţinut autorizarea investigaţiilor la Biserica Schimbării la Faţă. Înainte de orice, trebuia găsit locul unde fusese înmormântat Agafon Înaintevăzătorul, deoarece, în timpul restaurării, deasupra lespezilor de mormânt se pusese o nouă pardoseală.

După cum ne-a spus Filip, după scoaterea pardoselii s-a dat destul de repede de piatra de mormânt a lui Agafon. După aceea s-au verificat cu toată atenţia rezonatoarele din bolta sub care fusese găsit mormântul. Toate s-au dovedit a fi goale. Apoi s-au cercetat rezonatoarele care se aflau la distanţă de locul de odihnă al lui Agafon – nici acolo nu s-a găsit nimic. S-a hotărât ca placa de mormânt a lui Agafon să nu fie acoperită cu scânduri şi să fie lăsată descoperită pentru cei care se rugau.

Ksenia e descurajată. Sincer să fiu, şi eu sunt. Ceea ce descoperiserăm noi ni se păruse atât de frumos, încât nici nu avuseserăm vreo îndoială că era real, fiindcă adevărul şi frumuseţea se însoţesc. Nu ne rămânea decât să ne cerem scuze faţă de Filip şi faţă de toţi cei pe care îi puseserăm pe jar.

— Eu simt acest manuscris, înţelegi? mi-a spus Ksenia. Şi ştiu sigur că nu a dispărut.

Mâine trebuie să zburăm amândoi la Paris, unde Jean-Marie ne aşteaptă pentru filmările la episoadele în curs.

În cea de-a treia vară a preşedinţiei lui Valdemar, în Insulă au început să se construiască în număr mare clădiri ale filialelor unor companii continentale. Valdemar nu ostenea să repete că, pentru prima oară în istoria sa, Insula s-a deschis lumii. Această deschidere se vedea în primul rând în intensificarea exportului de minereuri şi de lemn. Fluxul invers le aducea insularilor lucruri necunoscute lor. La cele care se vindeau deja în staţiile de benzină se adăugau romane de Sting, discuri ale lui King, strasuri, tanga şi o mare mulţime de de toate, de nici nu se pot înşira. Clădirile companiilor se numeau *offices*. După ce erau construite, *offices* se umpleau cu oameni continentali. Arătau extenuaţi, se simţea că sunt mai buni decât insularii şi că ştiu tot. Pe insulari, nou-sosiţii îi numeau în glumă băştinaşi, deşi glumeau destul de rar şi preferau să iasă cu nişte comunicări serioase, despre cum trebuie să lucrezi, să te odihneşti, să te tratezi, să faci amor şi, în general, să îţi aranjezi viaţa.

Cu ochii la continentali, locuitorii Insulei au început treptat să se dea după ei. Şi mulţi au devenit ca ei: umblau fără grabă, cu o mână în buzunarul pantalonilor şi spuneau: *acestea sunt problemele tale*. Spuneau:

te-am auzit. Întrebau: *ce costuri sunt?* Cei care nu izbuteau se întristau în inima lor că nu puteau să ţină pasul cu mersul uşor al Preşedintelui, care îşi introdusese poporul în împărăţia luminoasă a progresului.

Continentalii, văzându-şi nereuşita imagine, s-au ruşinat puţin, dar deja nu mai puteau îndrepta nimic. Aşa le erau acum mersul, înfăţişarea şi vorba, şi, deşi propria imagine li se părea asemenea imaginii într-o oglindă strâmbă, au înţeles că nu întâmplător această deformare subliniază trăsături proprii lor.

Insularii, obişnuiţi să nu se grăbească la masă, şi-au însuşit cu greu *fast food*-ul, dar cu un efort de voinţă au reuşit şi în această privinţă. Viteza vieţii a crescut în totul, iar expresia *timpul înseamnă bani* s-a întipărit puternic în conştiinţa lor. Cu toate că timpul nu li se transforma încă insularilor în bani, în aşteptarea acestei transformări se accelera vizibil totul.

Copiii din Insulă se jucau de-a întreprinzătorii, de-a funcţionarii de bancă şi de-a notarii, scoteau din portofele de jucărie carduri de jucărie şi cecuri de călătorie de jucărie. Aveau mai mult succes în asimilarea noii vieţi decât adulţii, care, la rândul lor, se simţeau tot copii, fiindcă adulţi în Insulă erau continentalii.

Chiar şi scamatoriile lui Valdemar au început să aibă acum un caracter exclusiv bănesc şi aveau loc cu precădere fără spectatori. Cât despre el, el se uscase, îşi pierduse din dimensiuni şi, după părerea cetăţenilor Insulei, nu prea semăna a Preşedinte. Nu de mărime era vorba aici: cetăţenii simţeau o lipsă de măreţie. Lui Valdemar îi lipsea prestanţa prin care se deosebeau conducătorii dinainte ai Insulei. Umbla dintr-o ambasadă continentală în alta, participa la *mese rotunde* şi la *prezentări*, după care mânca *sushi* şi *canapé* pe farfurii de plastic.

La început, Valdemar a încercat să invite şi cuplul princiar, pentru ca prezenţa acestuia să îi confere prestanţa de care ducea lipsă, dar Prealuminatele Lor Înălţimi i-au refuzat de fiecare dată invitaţiile, preferând recepţiilor de la ambasade cinele în bucătăria de comunalkă. Au declinat şi invitaţiile ambasadorilor continentali. Poate pentru că invitaţiile acestea aveau un pronunţat ton dominant, în timp ce ambasadorii erau aici numai musafiri.

Între timp, continentalii jucau un rol tot mai mare în conducerea ţării. Îi dădeau sfaturi lui Valdemar şi, întrucât sfaturile erau însoţite de bani, Preşedintele le primea recunoscător: pentru el nu era un secret faptul că aceste două stihii sunt legate indestructibil. Când sfaturile se refereau la trecerea avuţiei statului în mâini continentale private, Valdemar o trecea. Când veneau cereri de a pune în ziarele insulare un articol sau un altul, el îl punea.

De Valdemar erau mulţumiţi întru totul, considerând că unele neîmpliniri în administraţie, cum ar fi dispariţia resurselor statului, căderea indicilor economici şi altele asemenea sunt scuzabile avându-se în vedere nepotolita lui sete de progres.

KSENIA

Suntem din nou la Paris, şi astăzi ne ducem la studio. Acolo, după spusele lui Jean-Marie, a fost recreat Oraşul nostru, în care au fost filmate deja câteva episoade. Acum se filmează episodul venit la rând. Jean-Marie vorbeşte despre el cumva ciudat, ca despre ceva aproape intim. Eu simt o uşoară nelinişte, şi presentimentele mele de obicei se împlinesc. Noi şi Leclerc suntem oameni foarte diferiţi: vorbim limbi diferite – nu numai la propriu. Şi e puţin probabil ca el să treacă la a noastră.

Parfeni, ca întotdeauna, e reţinut. Spune:

— Să vedem.

— Ei, da, răspund eu, dacă n-am avut viaţă intimă, măcar să ne uităm.

Râde.

— E puţin târziu ca să începem, nu ţi se pare?

La studio ne întâmpină un asistent al regizorului. Ne duce cu o maşină electrică într-un pavilion. Acolo e totul în toi. Decor de dormitor. Pat de dimensiuni incredibile. Pe marginea lui sunt aşezate două fiinţe tinere în halate de studio identice.

— Vrem să filmăm asta în aşa fel încât să aibă puritate, dar şi savoare, spune Jean-Marie.

— Ce înseamnă *asta*? întreb.

Un deget al lui Leclerc taie cu o mişcare ondulatorie aerul.

— Bun, asta… La urma urmelor, n-aţi fost monahi.

— Am fost, înştiinţează Parfeni. De aceea nu avem copii.

Eu tac. Jean-Marie îşi trece mâna peste faţă. Colţurile gurii i se distanţează, şi în prima clipă pare că plânge.

Ba nu, râde. Îşi cere scuze: ceva nervos. Pur şi simplu, nu ştie ce să spună. Ia de la asistent o ţigară – nu l-am văzut niciodată fumând. De fapt, nici nu fumează – a luat ţigara cu buzele, dar nu o aprinde. Numaidecât, încearcă să explice totul. Clic de brichetă, începe totuşi să fumeze.

Scena asta vrea să o filmeze ca despre Tristan şi Isolda, o tânără pereche splendidă (arată spre perechea splendidă), care, în condiţiile complicate ale Evului Mediu… Orice pereche medievală înseamnă în ochii spectatorului Tristan şi Isolda. Cum să reprezenţi asta…

Parfeni ridică din umeri.

— Dar, de fapt, nu e nimic de reprezentat.

— Nu înţeleg ce vă tulbură – notă de iritare în glas. Că se face amor? Dar în scenariu n-am decât o aluzie la asta. Nimic de *acest fel*.

Parfeni e calm.

— Dar nici n-a fost nimic de acest fel. Noi am trăit o iubire desăvârşită. Ca frate şi soră.

Jean-Marie face o gaură în cuvertură cu ţigara şi cere să fie adusă alta. Parfeni şi cu mine înţelegem că Jean-Marie ne presează.

— Problema e că în scenariu…

Lasă fraza neterminată, stă jos şi tace.

El are un scenariu, iar noi avem viaţa, ai ce compara. Cu atât mai mult cu cât scenariu, în accepţia obişnuită a cuvântului, nici nu are.

— Aş putea să spun – Leclerc se uită la modelul geometric al pardoselii – că dragostea trăită desăvârşit nu se poate filma, că este necinematografică…

Ridică o mână, spre a preveni obiecţiunile noastre, dar noi nu obiectăm. E de crezut, este necinematografică.

— Dar am să spun altfel. Bine, să spunem că aţi trăit o viaţă angelică. Dar n-aţi vrea să vedeţi cum putea arăta altfel?

Privire mirată a lui Parfeni.

— Dezbrăcaţi-vă! le strigă Jean-Marie tinerilor, fără să se întoarcă spre ei. E în criză, se uită numai la noi. Perechea aceasta splendidă sunteţi dumneavoastră! Încercaţi să trăiţi *altă* viaţă, cu puterile lor. Aţi avut toate experienţele posibile, în afară de asta, atunci de ce v-o refuzaţi?! Din obstinaţie?

Parfeni zâmbeşte.

— Da. Fireşte. Orice alegere cere obstinaţie.

Strig.

— A fost – strig – alegerea mea! Iar el a făcut-o şi a lui, de-aceea nu există om mai drag pentru mine. Nici acum nu ştiu dacă aveam dreptul să hotărăsc pentru amândoi. Mă gândesc tot timpul la asta – dar ce caută aici Tristan şi Isolda ai dumitale? Că el voia un copil, iar eu l-am lipsit. Şi aici, filmul dumitale stupid nu va repara nimic!

Plâng cu nişte hohote cum n-am mai plâns niciodată. Jean-Marie e speriat. Parfeni şi cu mine plecăm la hotel.

Două ore mai târziu, Jean-Marie vine la noi şi ne propune o plimbare prin Paris. Nici el, nici noi nu amintim de cele petrecute la studio.

— Am citit că astăzi, în centru, e demonstraţia *vestelor galbene*, spune Parfeni.

Leclerc încuviinţează din cap:

— Perfect adevărat, dar s-a şi terminat. Noi ne plimbăm *după* demonstraţia vestelor galbene.

— Şi o să bem o cafea, spun eu.

După cele de la studio, vreau să spun ceva liniştitor. Jean-Marie nu reacţionează în nici un fel la propunerea mea.

Plecăm cu trei maşini. În prima – Jean-Marie cu Dominic, în cea de a doua – eu cu Parfeni, iar cea de-a treia e un jeep cu paza. Maşinile se opresc nu departe de Marile Bulevarde. Un poliţist care se apropie ne spune că trecerea este oprită. Mai departe mergem pe jos.

Astăzi pare să fie ziua catastrofelor. Cei cu evacuarea iau maşinile arse: toate maşinile sunt arse aici. Pe marginea trotuarului – o expoziţie de scutere carbonizate. Mai toate vitrinele sunt sparte, multe sunt acoperite cu placaj. Geamul antiglonţ al unei bănci e plin de steluţe făcute de

fisuri – dar nu s-a spart. Lângă un magazin de electronice sunt câteva sisteme audio în cutii. Cineva a vrut să asculte muzică. Personalul magazinului le duce înăuntru prin vitrina care nu mai are geam.

— Lupta pentru dreptate, spune Jean-Marie, se sfârşeşte de obicei cu jafuri.

— Ce vor ei? întreabă Parfeni.

Jean-Marie arată bulevardul rămas pustiu:

— Iată ce.

Cotim pe una dintre străzi, unde se află deja maşinile noastre. Leclerc se întoarce spre mine.

— Aici e complicat acum cu cafeaua. Mergem în alt arondisment.

Cafeaua o bem în Cartierul Latin. Stăm pe o verandă deschisă. Ne sunt aduse tuturor espresso şi apă; lui Dominic, în plus – un lichior. Jean-Marie îi scoate lui Dominic de pe cap şapca de baseball şi şi-o pune cu spatele în faţă. Se uită la mine:

— Film stupid, regizor stupid – la modă şi absurd.

Eu îmi mut privirea.

— Îmi cer iertare, nu am vrut să vă jignesc.

— Cel mai trist e că ăsta este adevărul. Leclerc rupe un pliculeţ cu zahăr şi presară o jumătate în espresso. Credeţi că eu nu înţeleg că Tristan şi Isolda nu au ce căuta aici, că aici e o cu totul altă iubire? Numai că asta nu schimbă nimic, pentru că spectatorul n-o să înţeleagă nimic din iubirea dumneavoastră. Ori se uită la un film despre Tristan şi Isolda, ori nu se uită la nimic.

— Spectatorul e prost, spune Dominic.

Jean-Marie îi dă înapoi şapca de baseball.

— Pur şi simplu, e refuzul unui timp de a vedea alt timp. Şi dacă contemporaneitatea nu-şi vede reflectarea în istorie, ea nu se va uita în această oglindă. Perfidul Jean-Marie presară zahărul rămas în lichiorul lui Dominic. O să se uite, Dominic?

— Să filmezi povestea unei căsătorii spirituale înseamnă sinucidere. Dominic gustă lichiorul şi îl împinge cu un oftat. Acum există toate felurile de căsătorii – în afară de asta.

La măsuţa de-alături se aşază un grup de studenţi. După o consfătuire tăcută, se apropie de Leclerc pentru autografe. Au citit şi despre noi – putem să le dăm şi noi un autograf? Da, cum să nu, putem.

După ce se semnează, Jean-Marie se interesează dacă tinerii s-ar uita la un film despre o căsătorie spirituală. Studenţii zâmbesc. Ştiu că regizorului îi place să glumească. Este un lucru ştiut de toată lumea. Ei vor vedea tot ce va filma *monsieur* Leclerc.

Jean-Marie cere să să i se confirme asta în scris. Unul dintre studenţi scoate un blocnotes şi scrie o adeverinţă sub care se semnează. După ce citeşte totul cu atenţie, Leclerc împătureşte hârtia în patru şi o pune în buzunarul de la spate al blugilor. Spune sever:

— Bine. Mă voi gândi la asta.

În cea de-a şaptea vară a preşedinţiei lui Valdemar, în oraş s-au deschis cinci case de joc şi două case de toleranţă. Experienţa capitalei s-a răspândit cu o viteză de necrezut în toată Insula.

Mulţi au spus:

Niciodată n-a mai fost aşa ceva pe pământul nostru.

Acestora, preşedintele Valdemar le-a răspuns:

Nu cumva spuneţi că nu şi-a vândut nimeni trupul? Că n-au fost jocuri de noroc?

De atâta francheţe, faţa i s-a acoperit cu pete stacojii.

A răspuns:

Nu accept bigotismul. Şi nici ipocrizia nu o accept. Noi nu am făcut decât să reglementăm ceva existent.

I s-a replicat:

Ceea ce se reglementează se face ca model pentru societate. Şi ce-are a face aici bigotismul?

Pasul progresului a devenit tot mai sigur. Ce-i drept, foarte repede s-a răspândit ştirea că în locurile rău famate a fost văzut însuşi Valdemar. La început, el a negat că ar fi fost pe-acolo, dar îl văzuseră prea mulţi, şi să negi evidenţa devenea absurd. A declarat că a vizitat acele triste locuri spre verificare, dar când a ieşit la lumină meticulozitatea dusă la extrem a acestei verificări, nu a mai fost loc de obiecţiuni.

Valdemar a fost chemat pe Pământul Mare, unde a avut loc o discuţie mai complicată cu socrul său. Gurile rele spun că, după această discuţie, Preşedintelui i-a dispărut orice trebuinţă de relaţii cu femeile, ca să nu mai pomenim de aceea de a juca, rămânându-i numai pasiunea banilor.

Spre deosebire de tatăl ei, pe Cecilia, soţia lui Valdemar, cele petrecute au afectat-o mai puţin. La vremea aceea, scamatoriile soţului ei reuşiseră să o facă să se sature de ele şi îşi găsise consolarea în învăţarea mersului călare. Contactul cu caii, dar în şi mai mare măsură cu profesorul de echitaţie, Sozont, avea un efect binefăcător asupra ei. Toată lumea a remarcat rumeneala care apăruse în obrajii Ceciliei, precum şi vioiciunea ei corporală în general.

În scurt timp, s-a descoperit că soţia Preşedintelui nu este stearpă. Valdemar, care, după întâlnirea cu socrul său nu se mai culcase în patul conjugal, a intrat la bănuială că este înşelat. Până la urmă, zdrobit de îndoieli, a întrebat-o timid pe Cecilia dacă nu cumva sarcina ei este legată de lecţiile de călărie şi, dacă da, cu cine a fost conceput copilul.

Răspunsul Ceciliei a fost scurt şi brutal:

Cu un cal, iubitule. Te satisface această explicaţie?

Pe Valdemar explicaţia nu l-a satisfăcut, dar nu a lăsat să se vadă. Rostit

cu o voce sonoră, răspunsul Ceciliei nu a fost auzit numai de el, ci şi de multe persoane din Palat. În ziua următoare era dezbătut de întreaga ţară. Încet-încet, în opinia publică a Insulei s-a coagulat convingerea că soţia Preşedintelui poartă în pântec un centaur. Ceea ce, totuşi, nu s-a confirmat ulterior.

La vremea cuvenită, Cecilia a dat naştere unui prunc zdravăn, de sex masculin şi cu obraji dolofani. Nu semăna deloc cu Valdemar, şi nici nu avea nimic cabalin în el. În acelaşi timp, asemănarea copilului cu Sozont era izbitoare. Despre prunci rareori se poate spune cu cine seamănă, dar despre pruncul acesta era imposibil de spus altceva. La dorinţa Ceciliei, i-au dat numele de Ipolit, ceea ce înseamnă *cel care deshamă cai*. Din acel moment, Cecilia şi-a dat şi ea frâu cât se poate de liber şi nu a considerat necesar să ascundă legătura ei cu Sozont.

În cinstea apariţiei primului născut prezidenţial a fost organizată o recepţie, la care au luat parte cele mai importante persoane din Nord şi din Sud. Spre uimirea generală, la recepţie a fost văzută şi Varvara, care a venit însoţită de locţiitoarea ei, Vassa. Fericiţii părinţi le-au observat abia atunci când, împingând de zor mulţimea, Vassa îi croia drum şefei sale spre ei. Valdemar şi-a adus aminte de cadoul promis de Varvara şi a admis două posibilităţi: un cuţit bine ascuţit sau un glonţ de nouă grame. Cunoscând-o pe Varvara, a înclinat mai degrabă spre glonţ, întrucât fosta sa tovarăşă de luptă trăgea fără să rateze. Copleşit de aceste gânduri, Valdemar nici nu şi-a dat seama cum a ajuns în spatele Ceciliei.

Varvara se apropia, iar acum Vassa nu mai trebuia să dea la o parte pe nimeni: invitaţii se dădeau singuri în lături, lăsându-le liberă calea spre fostul ursit al Varvarei. Ultimii paşi au fost făcuţi de belicoasele femei într-o tăcere deplină. Oprindu-se, Varvara i-a spus lui Valdemar:

Ţii minte că ţi-am promis un cadou? Am amânat până în ziua când va apărea primul vostru născut, ca să vă omor pe toţi trei, şi am oscilat doar între cuţit şi glonţ, înclinând cu sufletul către acesta din urmă. Dar uite, am venit cu mâinile goale. Tu eşti jalnic şi viaţa ta e jalnică. Şi cea mai bună pedeapsă pentru tine va fi să-ţi las viaţa, aşa că nu te aştepta să te izbăvesc de ea.

Cine eşti, frumoasă necunoscută? a întrebat-o Cecilia pe Varvara. Că

soţul meu e jalnic ştie toată lumea, dar dumneata ai ales nişte cuvinte deosebite, penetrante.

Eu sunt moartea lui, căreia îi repugnă şi să se apropie de el, şi de aceea îl lasă în viaţă, a răspuns Varvara.

Mie mi se pare, dragule, că e potrivit să prezinţi o scamatorie, i s-a adresat Cecilia lui Valdemar, dar soţul ei doar şi-a desfăcut braţele. După cum se vede, acum nu mai eşti în stare nici măcar de o scamatorie.

Cecilia i-a zâmbit Varvarei:

Mare păcat, nu?

Păcat, dar nu mare, a răspuns Varvara.

Întorcându-se, ea a străbătut în pas de manevră sala şi, însoţită de Vassa, a dispărut pe uşă. Prin sală a trecut un suspin de dezamăgire, căci cei de faţă contaseră pe mai mult.

În cea de-a noua vară a cârmuirii lui Valdemar, în Insulă a fost adusă forţă de muncă. Nimeni nu le ştia acestor oameni nici proveniența, nici limba, nici numele, nici obiceiurile. Se ştia doar că nu sunt pretenţioşi şi că muncesc pe bani foarte puţini. Pentru aducerea lor insistaseră companiile străine, întrucât nu găsiseră la insulari nici lipsă de pretenţii, nici dorinţă de a munci pe nimic.

Forţa de muncă locuia în barăci şi se hrănea cu ce îi aduceau patronii. Această forţă nu le-a trezit insularilor sentimente rele, ci numai mirare. Oamenii aceştia nu se amestecau în viaţa Insulei şi comunicau numai între ei, în limba lor. Umblau în salopetele care li se dădeau, toate la fel, după cum le erau şi feţele în ochii insularilor. Dacă erau invitaţi, zâmbeau politicos şi arătau spre baraca în care stăteau, aşa încât nu era clar ce însemnau gesturile lor: că le este interzis să-şi părăsească baraca sau sugestia de a fi invitată toată baraca. În scurt timp au şi fost uitaţi.

PARFENI

Ksenia şi cu mine simţim o tot mai mare simpatie pentru Leclerc. La început ni s-a părut talentat, dar superficial. Nu e o imputare. Nu stă în puterea oricui să înfăţişeze cu talent ceea ce e la suprafaţă. El ar putea să redea şi altceva, dar depinde teribil de mult de spectator, de sponsori, de reclamă. E legat de atâţia oameni şi de atâtea structuri, că nici nu mai înţelegi despre ce este vorba: despre o creaţie, sau despre o producţie? Asta mă gândeam – până la furtuna care s-a stârnit peste platoul de filmare.

N-am nici o îndoială că totul a început ca o punere în scenă. Şi patul nemăsurat de mare, şi

pupilii în halate erau elemente ale ei. Spectatori eram Ksenia şi cu mine. De teama de a nu primi din partea noastră un refuz, Leclerc nu ne-a mai descris ideile lui, ci a hotărât să ni le arate: trăiţi acea viaţă pe care nu aţi trăit-o. Priviţi cum putea fi. Să fi crezut că e atractiv pentru noi?

Există totuşi şi o altă variantă: Leclerc nu ne convingea pe noi. El voia să îi schimbăm noi lui convingerea. Probabil simţea că filmul pe care l-a gândit el nu face corp comun cu noi.

În ziua următoare, în timp ce ne plimbam prin Luvru, brusc, Jean-Marie a spus:

— La urma urmelor, eu am ajuns să am un statut la care pot filma aşa cum vreau. Şi nimeni nu va îndrăzni să obiecteze.

Spus lângă Mona Lisa: regizorul din el e imbatabil. Noi, în contemplarea tabloului, el – stând cu spatele la tablou. Arată spre tablou peste umăr:

— Gioconda poate fi adusă spre timpul nostru: să fie pictată râzând, o să aibă mai multă forţă. Dar ea doar zâmbeşte. Mai exact, aproape că nu zâmbeşte – prin asta şi e interesantă.

În maşină fiind, Leclerc a revenit la această discuţie. A spus că a decis să schimbe registrul şi să treacă din al lui în al nostru. Pentru asta are nevoie să înţeleagă cum este el, cel al nostru.

A spus că riscă, dar că riscul nu e mare: doar să cadă filmul.

KSENIA

După ziua de filmare a venit la noi la hotel Jean-Marie.

Ne-a comunicat din prag că filmul va fi cu totul altfel decât l-a văzut el la început. Va fi nu numai despre mine şi Parfeni, ci despre ceva de mult mai mare amploare.

Povestea Insulei, Leclerc o vede ca pe o metaforă a istoriei statului în general. Poate chiar a istoriei universale. Această idee licărise deja în discuţiile de mai înainte avute cu noi, iar acum era convins de ea. Sub un anumit aspect, chiar Biblia este tot o istorie, cu epocile ei luminoase şi întunecate.

Stăm la o măsuţă joasă de sticlă. Pe ea – un vas cu fructe. O carafă cu suc de mere înconjurată strâns de pahare cu picior. Jean-Marie ne roagă să răspundem la o întrebare importantă pentru el.

— Există o viaţă a Insulei şi lucruri care mi se par inteligibile în ea. De pildă, Puterea. Jean-Marie ia un pahar şi îl pune în mijlocul mesei. Puterea devine fapt în Istorie.

Lângă primul pahar mai apare unul. Leclerc se întinde după un al treilea şi un al patrulea.

— Istoria Insulei se situează între Proroc şi Istoric. Şi totul – mâna lui Jean-Marie se aşază deasupra tuturor paharelor – funcţionează ca un sistem unitar. Ce loc ocupaţi dumneavoastră în acest sistem? Ştiu că acest loc este mare, dar unde este?

Cu toată deplasarea sticlăriei, întrebarea nu ne este clară nici mie, nici lui Parfeni.

— Dumneavoastră nu sunteţi nici proroci, nici istorici şi, deja de mult, nici Putere. Ce sunteţi? Jean-Marie pune paharele la loc. Răspunsul la această întrebare este cheia filmului. Ce simţiţi că sunteţi în Insulă? O personificare a Istoriei? Spiritul poporului dumneavoastră? Păstrători?

— Cineva care trăieşte ceva mai mult decât se obişnuieşte.

Leclerc se lasă obosit pe speteaza scaunului.

— Dar *de ce* trăiţi aşa de mult? întreabă el. Sau, mai degrabă, aşa: *pentru ce* trăiţi aşa de mult? Nu se poate să nu vă fi pus această întrebare! V-aţi pus-o, nu?

Parfeni se uită cu o privire tristă la Leclerc.

— Ne-am pus-o.

— Şi în ce constă răspunsul dumneavoastră?

— În aceea că despre acest lucru trebuie întrebat cu mult mai sus.

În cea de-a douăsprezecea vară a conducerii lui Valdemar, în Insulă au început reformele. Percepând în respectivul cuvânt o referire la *uniformă*, Preşedintele a hotărât să înceapă chiar de la ea. Albastra până atunci uniformă militară a devenit verde, vârfurile pătrate ale cizmelor kîrgîze s-au rotunjit, pe nasturii militarilor a apărut genul de armă, stelele de pe epoleţi au devenit mai mari, iar onorul s-a permis să fie dat fără a avea capul acoperit.

În instituţiile de învăţământ fără caracter militar, culoarea uniformei a fost schimbată invers, din verde în albastră, pe cataramele curelelor elevilor a apărut stema statului, iar croiala şorţului elevelor s-a schimbat considerabil.

Publicaţiile apropiate guvernului au remarcat caracterul profund şi ireversibil al reformelor.

Dar schimbările nu s-au limitat la atât. S-a hotărât ca maşinile să nu mai circule pe dreapta, ci pe stânga, ceea ce a stârnit sincera îngrijorare a feldmareşalului Serapion. Acesta a avertizat că, fiind nepregătită, o astfel de reformă va duce la numeroase victime. Provenit din rândul poporului, el a amintit proverbul:

Nu e greu de tăiat capul, de pus la loc e greu.

Din nefericire, nimeni nu a auzit proverbul. Circulaţia rutieră a fost schimbată în ţară cu o zi înainte de a fi anunţată. N-a mai fost timp nici de schimbat semnalizarea, considerându-se că doar n-o să se amâne reforma pentru un asemenea lucru de nimic. Aşa cum a avertizat Serapion, s-a lăsat cu victime.

Reforma de final a fost introducerea în ţară a funcţiei de vicepreşedinte. Ceea ce i-a fost insuflat lui Valdemar de către socrul său, care i-a propus să o numească în această funcţie pe Cecilia, fiica sa şi soţia lui.

PARFENI

Astă-seară ne-a sunat la Paris Filip. A găsit o ilustrare bună pentru ediţie: fericitul Ieronim. Peştera. Sulul. Leul. Această frescă se află chiar deasupra mormântului lui Agafon.

Vorbim cu difuzor.

— Deasupra mormântului lui Agafon? Ksenia e mirată. Îmi amintesc această frescă: e pe zidul opus.

În glasul lui Filip apare un ton răbdător. Descrie cu de-amănuntul locul unde se află fresca. Altarul lateral din stânga, pe zidul bisericii. Dar Kseniei i se pare că Agafon a fost înmormântat în

altarul din dreapta. E sigură. Şi cred că are dreptate.

— Bine, am să lămuresc, spune scurt Filip.

Se prea poate să nu, după cum îi sună vocea.

Peste două ore a sunat. Emoţionat.

— Imaginaţi-vă, Agafon a fost înmormântat lângă zidul opus! În timpul restaurării bisericii, pe vremea lui Vlas, i-au schimbat locul. Vlas a vrut acolo statuia unei albine. Înţelegeţi ce înseamnă acest lucru?

— Înţeleg. Că nu am căutat în rezonatoarele acelea.

— Exact! Pur şi simplu, la Ministerul Culturii nu şi-au amintit de reînhumare.

Se înţelege că nu şi-au amintit. Au multe alte treburi.

Pe Valdemar l-au obosit repede reformele şi, oricum, treburile statului îl frământau tot mai puţin. Serile se uita la serialul *Colombo* şi bea bere în cantităţi dăunătoare sănătăţii. În unul dintre episoade, Valdemar a văzut o scamatorie vrednică de mirare cu o ghilotină.

Scamatorul îşi pusese capul sub cuţit, cuţitul căzuse, dar nu îi făcuse nici un rău. Toată şmecheria era cu un închizător pus pe neobservate pe ghilotină, care oprea căderea cuţitului. Cădea cadrul gol, iar spectatorilor li se părea că e cuţitul. Această scamatorie a fost folosită pentru uciderea scamatorului. După ce s-a lămurit cum funcţionează mecanismul, un răufăcător de duzină a decuplat închizătorul, şi ghilotina a funcţionat potrivit destinaţiei sale nemijlocite.

Valdemar poruncise să i se confecţioneze o ghilotină ca aceasta şi repetase cu osârdie, pentru a prezenta noua scamatorie la festivitatea de Ziua Insulei.

Dar la serialul *Colombo* nu se uita numai el. După cum s-a constatat ulterior, chiar înaintea cuvântării lui Valdemar, închizătorul a fost scos din poziţia de siguranţă şi, sub privirile compatrioţilor participanţi la sărbătoare, Preşedintele a rămas fără cap. Capul s-a rostogolit pe estradă, şi Cecilia l-a oprit cu o elegantă mişcare fotbalistică.

În ziua următoare a avut loc şedinţa Curţii Constituţionale, care a declarat că, în cazul imposibilităţii Preşedintelui de a-şi îndeplini îndatoririle, acestea sunt delegate, conform legii, vicepreşedintelui. Curtea Constituţională trebuia să constate această imposibilitate.

Pe un ecran mare au apărut fotografiate evenimentele din ziua precedentă, iar preşedintele Curţii plimba un indicator pe ecran. Amintind sumbrul proverb enunţat de Serapion, el a menţionat că de ataşat capul

Preşedintelui de trup este, într-adevăr, imposibil. Totodată, exercitarea îndatoririlor prezidenţiale fără cap este, în egală măsură, exclusă. Aceste considerente l-au dus pe judecător la concluzia că Valdemar trebuie să părăsească funcţia şi să treacă împuternicirile sale vicepreşedintelui. În încheiere, judecătorul şi-a îngăduit să facă o glumă, spunând că puterea, asemenea capului lui Valdemar, a căzut la picioarele Ceciliei.

Simţind că atmosfera devenise destinsă, aproape amicală, a glumit şi Cecilia. Ea a spus că, de fapt, defunctul ei soţ îşi pierduse de mult capul, dar acest lucru nu l-a împiedicat să conducă ţara.

Cu toate acestea, a spus Cecilia, dacă insistaţi, eu sunt gata să preiau puterea.

Judecătorul a insistat. El le-a amintit celor prezenţi că, în cursul anului, trebuie să aibă loc noi alegeri prezidenţiale. Pentru a nu se produce un vid de putere, Cecilia trebuie să intre neîntârziat în funcţie şi să se ocupe de pregătirea alegerilor. Fiind de acord că nimic nu e mai rău decât vidul, Cecilia a preluat puterea deplină a preşedintelui.

PARFENI

Pe la trei noaptea sună Filip. A fost găsită prorocirea. Acolo unde s-a şi presupus, în unul dintre rezonatoarele de deasupra locului unde fusese îngropat iniţial Agafon. Filip expiră şi îşi cere scuze că ne-a trezit. Auzi, scuze…

Strig:

— Ce e acolo?!

Filip începe să citească, dar se poticneşte. Îl rog să fotografieze textul şi să mi-l trimită pe telefon. După cinci minute avem prorocirea.

Textul nu e deloc mare. Hârtia e deteriorată serios, dar cu oarecare efort se pot desluşi cele scrise. Scrisul e precis al lui Prokopi. Asupra faptului că este prorocirea lui Agafon nu rămâne nici un fel de îndoială. Nici nu ştiu de câte ori o citim, Ksenia şi cu mine. De cincizeci? De o sută? Analizăm fiecare cuvânt. Toate cuvintele sunt inteligibile. Ceea ce nu se poate spune despre prorocire în întregul ei. O redau în totalitate:

Profeţia lui Agafon Înaintevăzătorul despre vremile ce vor să vină

Eu, nevrednicul Agafon, îmi spun cuvântul către urmaşi. Vorbesc despre vremile care vin şi, poate, cele de pe urmă ale Insulei noastre, cu nădejdea că spusele mele se vor ivi la vreme.

Deschideţi-vă lumii, şi o să fie spre binele vostru. Dar stă deja spus că e o vreme pentru îmbrăţişare şi e o vreme pentru a te feri de îmbrăţişare. O să vină zile când o să vă copleşească suferinţele şi binele se va întoarce în

pagubă, căci de suferinţele voastre n-aveţi să vă izbăviţi, dar aveţi să căpătaţi şi unele străine.

Şi vor invada Insula străinii. Şi voi veţi fi printre ei ca bufniţa din dărâmături[14]. Dar nu în străini are să vă fie nenorocirea, ci în voi înşivă.

14. Psalmul 101, 7.

Căci va spori dezmăţul, şi o să vă înrăiţi şi o să începeţi să vă striviţi unul pe altul. Şi o să se aprindă între voi o mare vrajbă, şi va ridica mâna frate la frate şi fiu la părinte.

Şi pământul, care simte înrăirea oamenilor, o să se înrăiască şi el.

Ceasul încercării are să vină când va să apară piatra pe care nimic alta n-o s-o înmoaie decât sângele de ţap.

Şi pământul o să se cutremure, şi o să se aprindă apa neagră în Nord, şi o să curgă apă cu flăcări în Sud.

Şi o să zboare cenuşă din ceruri, şi inimile voastre se vor face cenuşă.

Şi n-o să puteţi să vă rugaţi lui Dumnezeu pentru mântuire, căci El o să-Şi întoarcă faţa de la voi.

Şi dacă nu veţi găsi printre voi trei drepţi ca să urce pe Munte şi să vorbească cu El, vă va fi viaţa în fum şi în întuneric.

CAPITOLUL AL DOUĂZECI ŞI DOILEA
CECILIA

În vara conducerii Ceciliei, Insula s-a pregătit pentru alegeri. Erau alegeri pentru a doua oară în ţară, şi cetăţenii Insulei aveau de-acum o oarecare experienţă. Experienţa le şoptea că, fără dar şi poate, alegerile influenţează felul cum decurge viaţa, dar că influenţa aceasta îşi are limitele ei. Mai exact spus, alegerile stabilesc numele Preşedintelui, dar nu hotărârile lui. Cei mai perspicace dintre cetăţeni chiar au exprimat presupunerea că Preşedintele ieşit învingător la alegeri face ceea ce ar face şi orice neînvingător dacă s-ar fi întâmplat să învingă. Cineva a amintit povestea de neuitat a episcopului Gheronti cu corbul şi brânza, dar s-a considerat că a aminti acest lucru este nelalocul său şi chiar dăunător.

Îndeplinirea îndatoririlor de Preşedinte nu a schimbat prea mult viaţa Ceciliei. Ca şi până atunci, călărea şi îşi petrecea timpul liber cu Sozont, ea considerându-şi liber tot timpul. De pregătirea pentru alegeri se ocupau oameni trimişi în Insulă de tatăl ei. În situaţiile în care era necesar, îi aduceau la semnat Ceciliei câte o hârtie, fără să o mai împovăreze cu detalii şi lămuriri de prisos. Doar o singură dată a întrebat ea cine va fi Preşedinte. Auzind că, după toate probabilităţile, va fi Sozont, Cecilia a bătut din palme şi nici că a mai întrebat ceva.

O întrista puţin faptul că, acum, Sozont se ducea des la întâlniri cu alegătorii, distrăgându-se de la preocupările lor comune cu călăritul. I s-a explicat totuşi Ceciliei că aceste turnee sunt ceva temporar şi că, atunci când Sozont va fi Preşedinte, în viaţa lor va reveni liniştea dinainte.

Este de menţionat că aceste turnee nu îl bucurau nici pe Sozont, căci la început îi era jenă să vorbească. Omul nu era deloc vorbăreţ, iar în viaţa lui de până atunci discutase cu precădere cu caii. Vocabularul lui era restrâns, căci aşa era şi cel al cailor, care nu ştiau decât comenzile de bază. Dar cum

comenzile erau importante şi pentru îndeplinirea funcţiei prezidenţiale, oamenii trimişi de pe Pământul Mare considerau că Sozont nu era lipsit de şanse. În cele din urmă, treaba a început să se pună pe roate şi Sozont şi-a dat treptat drumul la gură.

S-a văzut că avea o memorie bună, aşa că învăţa fără greutate cuvântările preelectorale, precum şi răspunsurile la întrebările frecvente. Asistenţii, care luau parte la întâlniri, puteau să îl susţină întotdeauna: asta se întâmpla când întrebările se refereau la detalii. În astfel de cazuri, întindea mâna ca şi cum ar fi potolit un cal şi spunea că aceste lucruri le sunt mai bine cunoscute asistenţilor săi. Era clar pentru toată lumea că acest om gândea în mare, iar la un asemenea nivel, faptul de a nu cunoaşte nişte mărunţişuri nu făcea decât să îl înalţe în ochii alegătorilor.

PARFENI

Azi ne-am dus la platoul de filmare. Acolo se filma episodul în care prinţul Averki, unchiul Kseniei, încerca să-mi înlocuiască soţia. Podoabele bisericii, licărul lumânărilor, încordarea de care era plin aerul. Unchiul mi-a plăcut foarte mult: un intrigant cu idei. Răul în stare pură. Vrea să îşi pună fiica pe tron în locul Kseniei. Unchiul se numeşte…

E bun şi actorul care e în rolul meu: frământat (frunte transpirată), gata de acţiuni hotărâte. Printr-un gest cu degetul îl cheamă pe şeful strajei. O jumătate de gest. Nu chiar cheamă – numai ce i se înfiripă gândul, că îl şi are pe şef lângă el. Pe unchi, la ieşire – să-l înhaţe. Eventual şi pe fiică, e mai sigur aşa.

Camera lunecă pe zidul bisericii. Sfântul Gheorghe şi balaurul. Gheorghe. Balaurul. Gros-plan al lui Averki şi al balaurului.

S-a rezolvat totul fără amestecul strajei – nu se putea să nu se rezolve. Cu puterea iubirii noastre, a Kseniei şi a mea.

Tot în acele zile a avut loc căsătoria lui Sozont cu Cecilia. Nunta s-a remarcat prin fastul ei deosebit şi prin numărul mare de invitaţi. Ceremonia a fost organizată de aceiaşi oameni care se ocupaseră de campania preelectorală a mirelui. Caleaşca tinerilor avea doisprezece cai albi, care, în mintea organizatorilor, simbolizau neprihănirea şi ataşamentul mirilor faţă de valorile familiei.

S-au pus cai şi la dispoziţia invitaţilor, ceea ce a stârnit în rândul acestora o oarecare descumpănire, pentru că nu toţi ştiau să meargă călare. Oricum, Sozont şi Cecilia doriseră ca invitaţii să descopere bucuria călăriei, care (bucurie) s-a prefăcut pentru mulţi în întristare.

Greoi şi stângaci, cu atâta lume care se perinda, invitaţii se canoneau în

van să se caţere pe bidiviii lor. Pe dată, îi şi înconjurau spectatorii. Cei aflaţi în stânga calului săltau călăreţul şi îi vârau piciorul în scăriţă, în timp ce aceia din dreapta îl apucau de braţe şi îl aburcau în şa. Celor aburcaţi în hohotele generale de râs le-au zis *naşi*. Odată suiţi şi abia ţinându-se, aceşti călăreţi au mers cu alaiul de nuntă cu nişte feţe încordate şi cu aceleaşi feţe s-au şi dat jos.

Ceremonia acestei nunţi le-a întrecut ca număr de cai pe toate cele precedente şi a primit pe dată numele de *nuntă cabalină*[15].

15. *Loșadinîi* înseamnă în rusă şi *cabalin*, şi *foarte mare*.

KSENIA

În noaptea când a fost găsită prorocirea, Parfeni şi cu mine n-am mai închis ochii. Ceea ce timp de secole fusese considerat pierdut se găsea acum în faţa lumii. După ce am citit-o, am recitit-o, am recitit-o, şi nu ne mai puteam opri.

Agafon nădăjduia ca prorocirea să ajungă să fie cunoscută atunci când va fi vremea. Nădejdea unui asemenea om înseamnă mai mult decât a şti sigur. De aici rezultă că ceea ce spune este pentru noi, cei de astăzi, şi tot ce stă spus acolo trebuie să se împlinească într-un viitor previzibil.

Ne e frică.

Ziarele pariziene de dimineaţă apar deja cu anunţul despre prorocire. Este comunicată printr-un singur rând, dar cu promisiunea că urmează detalii. Imaginea pe care o are Parisul despre Insulă e vagă, dar de prorocire ştie toată lumea. S-a scris mult despre ea: aici sunt iubite enigmele istoriei.

Aproape că nu e ziar care să nu pomenească faptul că Parfeni şi cu mine suntem la Paris şi că, fără îndoială, avem să lămurim lucrurile. Ne telefonează directorul hotelului şi ne anunţă că în hol s-a strâns deja o mulţime de ziarişti. Ce am dori?

Am dori să nu vedem pe nimeni. Deocamdată nu suntem în stare să comentăm ceva. Directorul promite că ne va pune la uşă serviciul de securitate.

O oră mai târziu vine Jean-Marie. Rugăm să fie lăsat să intre. Regizorul e cu chef. Niciodată nu a avut o asemenea reclamă vreun film de-al său aflat în lucru.

— Am citit deja prorocirea în franceză, spune el, dar n-am înţeles tot. Poate că e ceva care ţine de traducere?

— E ceva care ţine de original, răspunde Parfeni.

De fapt, pentru Parfeni şi pentru mine, prorocirea e clară – sau aproape clară. Ceea ce numim noi neclar e ceea ce nu vrem să credem. Ni se pare că, dacă vom lămuri prorocirea rând cu rând, se va înfăptui totul. Îi explicăm sincer acest lucru lui Jean-Marie. El dă din cap. Încearcă să înţeleagă totul de unul singur. Se ridică şi îşi ia la revedere.

— Discuţia cu El e o încercare de dezvinovăţire a Insulei? Dacă nu aveţi nimic împotrivă, o să fac din această discuţie scena finală.

Parfeni se uită atent la regizor.

— Da, această scenă poate fi cea finală.

În uşă, Leclerc se întoarce:

— Eu aş spune că dezvinovăţirea Insulei sunteţi dumneavoastră.
Se face nevăzut.

Tot aşa cum s-a întâmplat la alegerile anterioare, au ancorat la ţărmul Insulei vase cu portrete ale lui Sozont. Portretele subliniau dragostea de muncă a candidatului, cinstea lui nemărginită şi la fel de nemărginita lui dragoste pentru copii şi pentru cai.

Fotografii la teatru şi la bibliotecă nu au fost de această dată, în schimb caii erau prezenţi în fel şi chip: cu candidatul pe spinare treceau peste bariere, erau duşi de către el de căpăstru şi chiar se ridicau pe picioarele dinapoi în încercarea zadarnică de a-şi zvârli forţosul călăreţ. Fotografiile cu călăreţul pe un cal ridicat pe picioarele dinapoi, călăreţul stând ridicat în scăriţe şi cu un braţ întins înainte, păreau a nu mai înfăţişa un instructor de călărie, ci monumentul unui imperator, căci toţi imperatorii galopau astfel şi, sub ei, caii preferau să se deplaseze pe două picioare. Braţul întins înainte făgăduia să potolească nu numai calul, ci şi pe toţi cei ale căror abuzuri stăteau în calea progresului.

Cu toată diversitatea candidaţilor şi a multelor şi feluritelor lor priceperi, în privinţa priceperii de a sta pe cal nu se compara nimeni cu Sozont. Ţinuta mândră, profilul tăiat scurt şi laconismul natural i-au câştigat repede dragostea poporului.

La început, asistenţii continentali l-au pus pe Sozont să înveţe discursuri lungi, dar, înţelegând că forţa lui stă în laconism, au început să scrie pentru el cuvântări cu propoziţii scurte, răsunătoare, asemănătoare comenzilor din manej.

Crescut într-o familie de ţărani, Sozont a atras în primul rând ţărănimea, care alcătuia marea majoritate a poporului Insulei. Când acest lucru a devenit evident, prin ţară au început să fie dezlipite fotografiile cu Sozont în cazacă şi cu cizme date cu păcură. Acum bătea uşurel caii pe greabăn, îi înhăma la carul încărcat cu fân, iar uneori stătea pur şi simplu de vorbă cu ei de mai mare dragul, cu suflet şi cu convingere.

Invidioşi, rivalii lui au spus că în condiţiile unui astfel de, chipurile, succes, poate fi ales ca preşedinte un cal, dar nici acest lucru nu i-a speriat pe alegători. Ei şi-au amintit că într-o vreme condusese ţara Suveranul Albinelor, şi acum găseau că timpul acela nu fusese cel mai rău. În preajma

zilei alegerilor era deja clar că următorul Preşedinte al Insulei va deveni Sozont.

Şi a devenit.

KSENIA

Jean-Marie a întrebat:

— Cum aţi locuit la mătuşa dumneavoastră, în casa de pe Ţărm?

Răspund:

— Era o casă spaţioasă, din piatră: în locurile acelea se extrăgea piatră. De aceea, casele de pe Ţărm există şi acum, în timp ce multe părţi din Oraş, mai ales din cel din lemn, nu s-au păstrat.

Iarna îmi plăcea să mă duc la bucătărie şi să mă uit cum bucătăreasa, îmbujorată de foc, ne prepara prânzul. Ţin minte braţele ei grase, dezgolite până la coate. Ea, bucătăreasa, era de necuprins şi umplea cu fiinţa ei toată bucătăria, care, de fapt, nu era mare. În locul unde stătea, apăsarea ei găurise scândurile duşumelei, dar ea reuşea să scoată de-acolo orice lucru. Singure braţele îi însufleţeau nemişcarea.

Şedeam pe o băncuţă, cu spatele rezemat de cuptor. Câteodată, acolo şi adormeam, şi când mă trezeam eram în odaia mea: mă aduseseră braţele acelea.

Mătuşa Klavdia o iubea pe bucătăreasă. Pe atunci nu era fragilă mătuşa mea, şi poate că îi plăcea că era comensurabilă cu bucătăreasa. Ceea ce preţuieşti la alţii e în primul rând propria reflectare.

Prin casă umblau, fireşte, şi o mulţime de servitori slabi. Slabii se mişcă agitat, neconvingător şi, adesea, fără ţel. Mătuşa Klavdia ştia că, dacă bucătăreasa se îndreaptă totuşi încotrova, trebuia să existe un temei solid pentru asta. Celelalte slugi forfoteau prin casă, duceau câte ceva dintr-un loc într-altul. Nu exclud faptul că cei care se mişcau nu îşi conştientizau întotdeauna deplasarea, dar ea era făcută, întotdeauna, cu bunăvoinţă.

Trecând pe lângă mine, oamenii aceştia mă mângâiau pe cap sau, lăsându-se pe vine, vorbeau puţin cu mine. Uneori mă tratau cu dulciuri. Îmi spuneau Prealuminata Voastră Înălţime. Dacă *Prealuminata* mi se părea a corespunde înfăţişării mele, *Înălţime* făcea să mi se aprindă obrajii, căci mi se părea o laudă în avans: îmi doream tare mult să fiu înaltă.

Tot înalt îl vedeam în viitor şi pe Parfeni. În fanteziile mele de copil, noi eram doi copaci zvelţi care tindeau unul către altul. Ne atingeam frunţile, ne împleteam braţele. Între noi, mică şi grasă, era mătuşa Klavdia. Aflându-se în această compoziţie în arc, mătuşa Klavdia se întorcea când spre mine, când spre Parfeni, amintind de o oală pe roata olarului. Noi doi ne priveam, uitând parcă de ea.

Vara, Parfeni era adus în casa mătuşii Klavdia. Ceea ce a devenit acum plajă era pe atunci un spaţiu pustiu acoperit cu nisip. Printre şezlongurile şi corturile de acum văd ţărmul de atunci şi pe noi plimbându-ne. Unde nu mai ajung valurile ne construim castele: toate amintesc puţin de Palatul princiar. Valurile nu ştiu de nici o margine şi, până la urmă, stihia dărâmă castelele. O vreme, ruinele lor de nisip mai stau, dar pe urmă pier şi ele.

Acum sunt multe castele de nisip. Şi mulţi constructori: s-au cocârjat (şira fragilă a spinării) peste construcţiile lor, stau în faţa lor pe vine şi, tot pe vine, ca nişte raţe, le dau ocol. De altfel, după şase seara aici e din nou pustiu. Plaja este, în toate sensurile, un fenomen vremelnic.

Serile stăm în chioşcul îmbrăcat în viţă-de-vie. Bem lapte fierbinte cu miere, în timp ce ne ascultăm dădacele povestind tărăgănat. Poveştile lor sunt fără de sfârşit şi se continuă una pe alta.

Iar noi, aşezaţi, ţinându-ne de mână, sortiţi unul altuia, simţim fericire. Noi am ştiut de-atunci ce este fericirea. Bănuiam, cine ştie de ce, că atât de deplin nu aveam să o mai simţim.

CAPITOLUL AL DOUĂZECI ŞI TREILEA
SOZONT

Prima vară a conducerii lui Sozont a căzut în anul Calului, potrivit calendarului oriental. De calendarul oriental nu avusese nimeni ştiinţă până atunci în Insulă. Ştiindu-l însă pe Sozont, toată lumea a înţeles că nici nu se putea ca acel an să nu fie al Calului.

Preşedintele a decis ca acest fenomen calendaristic să fie marcat cu o amploare nemaivăzută până atunci, instituind în Insulă Jocurile Ecvestre Internaţionale, menite să adune, dacă nu pe toţi călăreţii care trăiesc pe planetă, cel puţin o însemnată parte dintre ei. În pregătirea evenimentului au fost aruncate toate mijloacele băneşti şi forţele omeneşti ale Insulei. În ţară au început să fie construite numeroase manejuri, iar în capitală a fost realizat în cel mai scurt timp un imens hipodrom.

În ciuda faptului că se muncea douăzeci şi patru de ore din douăzeci şi patru, s-a înţeles chiar de la bun început că nu se va reuşi ca jocurile să aibă loc în anul Calului. Şi atunci, printr-un ordin prezidenţial, următorul deceniu a fost declarat deceniul Calului. De-acum, constructorii nu mai erau îngrădiţi de nimic în afară de nerăbdarea Preşedintelui, dar ea era foarte mare.

Sozont îşi începea dimineaţa cu turul şantierelor şi al producţiilor legate de ele. Lucru de care se ocupa şi tot restul zilei. Tot ceea ce era legat de cal îi procura lui Sozont o bucurie fără de margini. El vedea prezenţa cailor în tot şi în toate, şi mintea lui scrutătoare o ghicea chiar acolo unde nu era evidentă.

Astfel, vizitând fabrica de produse din beton armat, care furniza materiale pentru construcţii, privirea lui Sozont a căzut pe bătrânul contabil Firs. Firs era mic de statură şi avea picioarele strâmbe. Întrerupând cuvântarea directorului fabricii, Preşedintele s-a apropiat de contabil şi a

întrebat:

Cavalerist?

Netezindu-şi mânecuţele tocite, miopul Firs a răspuns:

Întocmai.

Şi şi-a pocnit călcâiele.

Din rândurile din spate s-a auzit un râs înăbuşit. Ştiau cu toţii că omul acesta încercase de-a lungul timpului o mulţime de îndeletniciri şi fusese chiar expeditor de spirt de coniac[16]. În timpul liber se delecta cu jocul de cărţi şi falsifica hârtii de valoare. Cavaleria era, poate, singura cale nebătută de Firs.

16. *Koniacinîi spirt* – joc de cuvinte intraductibil; *koni* înseamnă în rusă *cal*.

După scurtul schimb de cuvinte cu contabilul, Preşedintele a rămas extrem de mulţumit şi a menţionat că *la executarea produselor din beton armat rolul conducător trebuie să îl aibă cavaleria.* Potrivit unei vechi tradiţii insulare, această menţiune a Preşedintelui a fost pusă imediat deasupra porţii fabricii.

O săptămână mai târziu, contabilul a fost invitat la Palatul prezidenţial, unde i s-a decernat ordinul Vitejiei Naţionale şi i s-a acordat o pensie personală. Cherchelindu-se la banchetul festiv, purtătorul ordinului a început să povestească hodoronc-tronc despre particularităţile transportării spirtului de coniac pe calea ferată. În butoaiele de stejar se făceau, potrivit spuselor lui, nişte găuri mici şi, cu un furtun, se trăgea spirt. După care găurile se astupau cu nişte aşchii şi se acopereau cu argilă. În staţii, butoaiele erau udate din belşug cu apă, astfel încât se umflau şi se îngreunau. Acest procedeu permitea ca produsul să fie livrat la greutatea iniţială.

Feţele invitaţilor la ceremonie se tot lungeau, căci nu prea înţelegeau în legătură cu ce era povestit acest lucru. Spre norocul decoratului, Sozont fusese antrenat în acest timp într-o discuţie. Odată terminată, Preşedintele a întrebat dacă Firs are vreo cerere personală. Decoratul, care la momentul acela apucase să se mai trezească, l-a rugat să introducă în ţară măsura ca încărcăturile de lichior şi de rachiu să fie însoţite de cai. Cererea i-a fost satisfăcută pe loc.

În cea de-a patra vară a conducerii lui Sozont au avut loc în Insulă Jocurile Ecvestre Internaţionale. Au venit cincizeci de mii de călăreţi din toate colţurile pământului. Timp de zece zile şi-au prezentat arta în faţa spectatorilor. La ceremonia de închidere s-a anunţat că oricare dintre cei cincizeci de mii de participanţi, dacă doreşte, are dreptul de a rămâne în Insulă şi de a primi o binemeritată indemnizaţie în bani şi în hrană.

Participanţii la jocuri veniseră cu precădere din locuri în care cam lipseau şi banii, şi hrana, aşa că au acceptat să rămână toţi cei cincizeci de mii, al căror număr, în chip ciudat, a crescut la înregistrare până la şaptezeci de mii. Din aceste persoane a fost format un *detaşament de cavalerie de reacţie rapidă*.

În scurt timp însă, detaşamentul a început să aibă complicaţii cu populaţia locală. Acest lucru era legat de faptul că membrilor lui nu li se indicase în mod precis la ce anume trebuie să reacţioneze. Iar reacţia lor asupra insularilor, dar mai ales asupra insularelor, a stârnit nemulţumire în Insulă. Numeroşi locuitori au cerut măsuri dure la adresa cavaleriştilor.

Eu, păcătosul de mine, mă tem că asta nu va duce la nimic bun. Reprimarea celui care trăieşte în acelaşi spaţiu cu tine e păgubitoare în primul rând pentru cel care reprimă, fiindcă e distrugătoare şi pentru el. Potrivit unui proverb din Insulă, luptându-te cu un balaur devii şi tu balaur. Unii pot întreba: şi care e soluţia?

La această întrebare nu am un răspuns. Poate nici nu există soluţie.

Ce generează mişcarea popoarelor? Care a fost cauza marii migraţii din veacurile IV–VII – căutarea unui spaţiu vital? Atracţia instinctivă pentru mişcare? Curiozitatea? Alexandru Macedon a ajuns cu armata sa până în India, *dorind să vadă capătul pământului*, dar mie explicaţia aceasta mi s-a părut întotdeauna neconvingătoare. Chiar acum, asemenea Ecclesiastului, presupun că e o vreme de rămas pe pământul tău, şi e o vreme de plecat pe un altul. De pildă, pe al nostru.

PARFENI

Jean-Marie vrea să afle mai mult despre felul relaţiilor dintre Parfeni şi mine.

— Ce relaţii pot fi, întreb eu, între părţile unui întreg?

Lui Leclerc îi este greu să-şi imagineze cât se pot contopi doi oameni în trei sute de ani. Pot chiar într-un timp mai scurt. Noi gândim la fel, reacţionăm la fel. Dacă e nevoie, răspundem unul pentru altul la scrisori, pentru că nu există situaţii peste care să nu fi trecut împreună. Şi, în

general, nu există situaţii peste care noi să nu fi trecut.

Cei căsătoriţi pot să fi avut copilării diferite, dar pentru noi şi în această privinţă a fost altfel. Sortiţi de împrejurări să unim nefericitul nostru pământ, noi ne-am petrecut chiar şi copilăria strâns legaţi. Iar acele rare momente când nu am fost împreună ne sunt de mult cunoscute din cele ce ne-am povestit unul altuia.

Noi nu numai că gândim la fel, ci şi simţim la fel. Mie mi se pare că, dacă, în ciuda a ceea ce visăm noi, unul va pleca înaintea celuilalt, cel care rămâne aici îşi va pune în slujba lui ochii şi urechile, astfel încât cel plecat să vadă ca şi înainte, de la domiciliul său de dincolo de nori, o zi caldă de vară şi legănarea gânditoare a ierburilor.

În cea de-a cincea vară a preşedinţiei lui Sozont şi-au făcut apariţia seismologi de pe Pământul Mare. După ce au cercetat Muntele din Sudul Insulei, au anunţat că vulcanul se poate trezi. Seismologii s-au adresat locuitorilor satelor din jurul Muntelui şi i-au îndemnat ca, în măsura în care au posibilitatea, să îşi găsească un alt loc în care să trăiască. O astfel de posibilitate, bineînţeles, locuitorii nu aveau.

Seismologii şi-au făcut anunţul în zori, când au părăsit Muntele, aşa încât locuitorii din jur nu au reacţionat aşa cum trebuia la ştirea despre vulcanul care se trezea, pentru că abia se treziseră şi ei. De fapt, în cuvintele seismologilor nu era nimic nou, căci avertizări de felul acesta fuseseră auzite în Insulă şi înainte. Iar seismologii au plecat spre est, pentru alte cercetări.

În legătură cu seismologii aceştia s-a ivit o oarecare neclaritate. Unii spuneau că i-au văzut în partea estică a Insulei, nepopulată, de şes şi departe de vreun pericol seismic. Alţii au susţinut că cei veniţi nu erau deloc seismologi, ci geologi, şi că vizitarea Muntelui era doar o perdea pentru alte scopuri. Cum nimeni nu a putut denumi scopurile, acuzaţia a fost considerată nefondată şi seismologii au fost uitaţi.

În cea de-a şasea vară a conducerii lui Sozont, preşedintele Companiei Petroliere continentale, Brandt, a cumpărat de la statul insular chiar acele terenuri pe care fuseseră văzuţi aşa-zişii seismologi. Terenurile au fost cumpărate la un preţ de nimic, şi când cumpărătorul a fost întrebat la ce îi trebuie deşertul acela, răspunsul a fost că el caută solitudinea. Şi cu toate că sus-numitul Brandt nu manifestase înainte vreo înclinaţie spre solitudine, răspunsul a trezit respect.

Brandt a început să primească o mulţime de scrisori de susţinere. S-au găsit oameni cucernici care au spus că sunt gata să îşi facă schiturile la o zi

de mers distanţă de schitul fratelui Brandt. Pe de o parte, aceasta era o susţinere a pustnicului, iar pe de alta, dată fiind depărtarea noilor schituri, îi era respectată solitudinea pe care o căuta. Au fost şi unii care i-au propus sihastrului ajutor pentru ridicarea unei biserici, deoarece şi sihastrul are nevoie de spovedanie şi de împărtăşanie.

Dar s-a văzut că pustnicului venit nu îi trebuia nimic de felul acesta. Schitul lui s-a dovedit a fi un complex de construcţii moderne, destinate extragerii şi şlefuirii diamantelor. Şi nu Brandt activa în el, ci o mulţime de lucrători de mine diamantifere.

Cumpărarea pământului, dar în primul rând motivarea ei au devenit o gravă greşeală a lui Brandt şi a lui Sozont, desigur, dacă se consideră că Sozont a participat la luarea deciziei. Faptul că Brandt, după cum a ieşit la iveală, nu avusese ca scop însingurarea, i-a lezat, nu se ştie de ce, foarte tare pe locuitorii Insulei. Poate pentru că orice insulă constituie o izolare, iar o explicaţie de acest gen este acceptată în asemenea locuri cu dragă inimă.

Brandt era de-a dreptul neliniştit, fiindcă peste un an trebuiau să aibă loc următoarele alegeri prezidenţiale. Încerca să prezinte spusele cu sihăstria drept o glumă, ceea ce nu a făcut însă decât să agraveze situaţia, fiindcă în Insulă nu se glumea cu asemenea lucruri. Sozont nu a dat însă nici o explicaţie, iar zgârcenia lui la vorbă a atins cote nemaiîntâlnite până atunci.

La timpul cuvenit, în Insulă a început campania preelectorală. Pe neaşteptate, principala rivală a lui Sozont a devenit Varvara. Duşmanul din afară, pe care ea îl vedea în companiile străine, i se părea Varvarei cu mult mai periculos decât cei pe care îi numea *vecinii din nord*. Schimbarea care se petrecuse cu ea a mirat şi Nordul, şi Sudul, dar carisma ei era atât de mare, încât, în scurtă vreme, Varvara a izbutit să-i convingă pe toţi de dreptatea ei.

Şi când s-a apropiat de Insulă, următorului rând de vase care aveau ca încărcătură portretele candidatului principal nu i s-a permis să ancoreze în port. Şi, cu toate că după lungi tratative, vasele au ancorat totuşi, Sozont nu a avut nimic de câştigat: toate portretele lui au ajuns în mâinile susţinătorilor Varvarei. Aşa cum era de presupus, ele au apărut în locurile cele mai vizibile, dar vederea lor nu era de natură să îl bucure pe Sozont, întrucât pe ele erau tot felul de colaje.

Astfel, din toate reprezentările ecvestre ale candidatului fusese tăiat tocmai candidatul, al cărui cap apărea lipit în locul capului calului. Ataşat corpului de cal, capul lui Sozont chiar căpăta oarecum un aspect cabalin. Coama deasă, falca proeminentă, dar, mai ales, dinţii mari dezveliţi într-un zâmbet, nu lăsau dubii în privinţa adevăratei origini a candidatului.

Cea mai mare atenţie a atras portretul care îl înfăţişa pe Sozont în chip de cal pe care şedea călare Brandt. Efectul propagandei vizuale era sporit de faptul că Varvara nu îşi numea rivalul altfel decât *acest armăsar*.

Discursurile Varvarei se distingeau printr-o mare plasticitate, prin comparaţii grăitoare şi prin acea plinătate a sentimentului care nu exista la Sozont. Cuvântările ei erau aşteptate şi fiecare dintre ele devenea un eveniment discutat după aceea îndelung.

Principala pasiune a Varvarei erau acum nu independenţa Insulei, ci zăcămintele aducătoare de folos. Ea chema la izbăvirea Insulei de dominaţia companiilor străine, cu conducere şi cu lucrători cu tot. Promiţând să înapoieze poporului adâncurile pământului, care-i aparţin de drept, Varvara nu uita nici aspiraţia spre izolare a lui Brandt, de care acesta avea să se bucure, după cum spunea ea, într-o celulă de puşcărie.

După ce au votat în ziua alegerilor, Sozont şi Cecilia nu au mai aşteptat rezultatele. Neprevăzând nimic bun pentru ei, au folosit ultima zi de preşedinţie a lui Sozont pentru a părăsi fără oprelişti Insula, ei neaspirând la izolarea făgăduită de Varvara.

Când avionul prezidenţial a început să ia înălţime, Sozont s-a adresat compatrioţilor printr-o transmisiune directă. Cum textul comunicatului îi fusese dat abia în avion, Sozont nu a reuşit să îl înveţe şi l-a citit de pe hârtie.

Nu a mers chiar de la prima frază. Calificând lupta pentru postul de preşedinte drept *un ciclon*, Sozont a declarat că el nu a pierdut-o. Nefamiliarizat cu textul, a citit la repezeală şi a rostit cât se poate de clar *un ciolan*. Explozia hohotelor de râs de la sol a fost atât de puternică, încât ecoul ei a ajuns la avion şi l-a făcut pe Sozont să se corecteze. Dar când a explicat că plecarea lui din Insulă este o măsură de necesitate, a ajuns la el ecoul celei de-a doua explozii de râs, motivul fiind de data aceasta corectura.

Când a fost pomenită *pâinea amară a exilului*, a trecut prin cadru căruciorul cu dejunul. A fost retras degrabă şi lăsat în aşteptare, dar ochii flămânzi ai compatrioţilor au văzut totul. Prim-planul era garnisit cu un bol cu icre negre, iar de un ananas decapitat atârnau artistic ciorchini de struguri, restul fiind ascuns în salatiere şi supiere din argint – printre cele nevăzute găsindu-se, poate, şi menţionatul ciolan.

Textul citit în continuare a explicat într-o oarecare măsură apariţia căruciorului: Sozont le făgăduia insularilor să se conserve până când va fi cerută revenirea lui. Ceea ce nu a putut scuza totuşi impardonabila gafă, iar impresia proastă a rămas.

În final s-a făcut auzit enigmaticul îndemn *Ieşiţi pe la coadă*. Era o indicaţie pentru Sozont, care, potrivit ideii regizorului, trebuia să se ridice şi să plece, lăsându-şi fotoliul gol. Enunţul a devenit popular, şi în Insulă a fost folosit cu mare plăcere cu cele mai diverse ocazii, mai ales că textul permitea.

Când numărătoarea voturilor s-a încheiat, Sozont era deja departe: în Brazilia, la crescătoria de cai de la Minas Gerais, cumpărată în prealabil de cei doi soţi. Având linişte şi bucurie cu caii, Sozont a înţeles că şi-a descoperit scopul vieţii. Şi s-a mirat că drumul spre el a fost atât de întortocheat.

Conform rezultatului votării, Varvara a fost declarată Preşedintă a Insulei.

CAPITOLUL AL DOUĂZECI ŞI PATRULEA
VARVARA

În prima vară a conducerii Varvarei, în cea dintâi zi a ei, a telefonat Brandt, şi acesta a fost şi primul telefon. Brandt a felicitat-o pe Preşedintă cu ocazia intrării în funcţie şi a spus că speră în continuarea colaborării cu Insula. După cum le-a relatat după aceea Varvara ziarelor, răspunsul ei a fost următorul:

Colaborarea noastră poate fi într-o singură privinţă: daţi înapoi poporului Insulei resursele minerale.

Brandt i-a propus Varvarei să se gândească la o soluţie pentru ca în Insulă să fie loc şi pentru el, şi pentru ea. Iar când Varvara i-a răspuns că, din păcate, Insula este una singură şi că el, Brandt, nu are loc acolo, el a spus:

Înseamnă că vom avea două Insule.

Nu a trecut nici o săptămână, şi a devenit de notorietate că Vassa, asistenta de mulţi ani încoace a Varvarei, a acuzat-o pe aceasta de neglijenţă faţă de interesele Sudului.

Lovitura a fost de două ori dureroasă. Varvara era trădată de omul în care ea avea încredere ca în sine însăşi. Important era şi faptul că Vassa era susţinută de o mulţime de locuitori ai Sudului, în timp ce Varvara fusese convinsă că Sudul era în totalitate de partea ei.

Primul decret al noului Preşedinte a statuat că toate resursele minerale ale Insulei sunt proprietate a statului. Companiei Petroliere continentale i s-a notificat să predea afacerea în cel mai scurt timp guvernului ţării şi să părăsească Insula.

Compania a părăsit, într-adevăr, Insula, dar numai partea de nord a ei. Partea de sud nu şi-a propus să o părăsească şi şi-a continuat lucrul la zăcămintele diamantifere. Diamantele nu erau principalul obiect al extracţiei, dar de vreme ce seismologii, care se dovediseră a fi geologi,

dăduseră de diamante, compania nu le-a neglijat nici pe acestea. După un decret al Vassei a devenit clar că nu va fi tocmai simplu să îl alungi pe Brandt din Insulă.

PARFENI

O pasăre ciudată face să se legene o creangă. O veveriţă zboară dintr-un copac în altul şi încremeneşte. Copii cu frunze de brusture pe cap păşesc pe muşchiul moale. În desişul copacilor e semiîntuneric, dar în poiană e soare. Răcorii îi ia locul căldura. Mersul e precaut, simţurile sunt încordate. Fetiţa rupe o păpădie, îi suflă căciula colilie. Pe lujer apare un suc alb. Faţa fetiţei e gâdilată de firişoarele nevăzute. Pădurea se răreşte.

Drumul e însoţit de pătlagine. Tropotul de copite care se apropie e plin de praf. Calul, nişte meri. Un măr în mâna băiatului. Băiatul muşcă. Un pârâit. Îi întinde fetiţei:

— Vrei?

Muşcă şi ea.

Mărul e mare, şi ei îl mănâncă mult timp. Poate o sută de ani. Acolo unde au muşcat la început, albul a devenit bej.

Copiii iuţesc pasul. Drumeţi plini de avânt merg pe fâşia îngustă dintre două făgaşuri. Pelerini plini de fervoare se grăbesc spre un ţel nevăzut, fără să vadă că pământul e ca un măr, că dacă mergi mult, foarte mult timp pe un drum, te vei întoarce în locul dinainte. Care nu va mai fi cel dinainte, pentru că nu vei mai găsi pe nimeni acolo.

Jean-Marie notează în fugă cele auzite, chiar desenează ceva: făgaşuri adânci ale drumului, copaci de o parte şi de alta. Câteva linii – şi apărem noi, Ksenia şi cu mine… Pare a nu desena rău.

— Excelent cadru, spune Jean-Marie. Îmi trebuie imagini pentru toate anotimpurile – încă nu ştiu ce o să intre la montaj. Au mai rămas, poate, amintiri?

Amintiri au rămas. Oamenilor bătrâni le rămân doar amintirile.

În cea de-a doua vară a conducerii Varvarei, aceasta i-a trimis un ultimatum Vassei. Varvara a cerut ca Vassa să recunoască autoritatea puterii de stat a Insulei şi să îi îndeplinească dispoziţiile, amintind că ceea ce se cere în primul rând în acel moment este ca minele de diamante să fie remise statului. În cazul neîndeplinirii ordinelor capitalei, Varvara promitea să ia măsurile ce se impun. Mesajul era scurt şi dur, cum se şi cuvine unui ultimatum.

Răspunsul Vassei a fost şi mai scurt, dar nu dur, ci, mai degrabă, persiflant. Era fără nici o adresare şi fără semnătură. În el era spus că statul Sudului va hotărî de sine stătător ce va face cu minele sale de diamante. Ca răspuns la ameninţările Varvarei, Vassa doar întreba dispreţuitor: *Şi dacă nu, ce?*

Abia după ce a primit răspunsul Vassei, Varvara a înţeles toată

complexitatea situaţiei în care ajunsese. I-a devenit clar că ridicase mâna fără să aibă posibilitatea să lovească, şi că, de fapt, nu avea nici o cale de a o face pe Vassa să se supună. Armata Insulei era într-o stare jalnică, în timp ce, după cum se ştia, Vassa strângea voluntarii din Sud. Armata de voluntari, care păruse la început rodul imaginaţiei Vassei, creştea cu o repeziciune formidabilă, fiindcă ideile violente au însuşirea de a capta minţile. Varvara, vădit lucru, subestimase carisma Vassei.

Ultimatumul nu doar a scos la iveală slăbiciunea Varvarei. El a fost începutul unui mare număr de evenimente regretabile. Chiar în ipoteza că aceste evenimente, aşa cum au fost ori altfel, ar fi avut loc oricum, trebuie recunoscut faptul că ultimatumul le-a grăbit.

Astfel, ziarele continentale au început, ca la comandă, să exprime îndoieli în privinţa democraţiei vieţii în Insulă. Varvara a început să fie acuzată că preferă să discute în termenii ultimatumurilor. Nedemocratică a fost considerată şi exproprierea proprietăţii private în folosul statului. *Expropriere tâlhărească* au scris, parcă la indigo, ziarele.

Drept urmare, pe Pământul Mare au apărut în serie articole şi programe de televiziune care ridicau în slăvi calităţile deosebite ale celor din Sud: dragoste de pace, dragoste de muncă, dorinţă de cunoaştere şi neîmpăcare cu jugul de veacuri al celor din Nord. În timp ce cei din Nord, în virtutea unei anomalii naturale, se arătau a fi războinici, leneşi, lipsiţi de dorinţa de a învăţa şi manifestând o nepotolită pasiune de a-şi înrobi semenii. Aflând despre existenţa pe aceeaşi insulă a unor popoare atât de diferite, Continentul nu a mai contenit să se mire de un astfel de fenomen natural.

Asemenea exploziei unei bombe a sunat discursul unui oarecare Filon, ufolog de pe coasta de sud a Insulei. Filon se consacrase din fragedă copilărie observării celor veniţi din constelaţia Peştele Austral, care aterizau întruna nu departe de satul lui natal. Observându-l pe curiosul adolescent, extratereştrii au găsit rapid o limbă comună cu el, s-au împrietenit şi, din când în când, îl plimbau cu obiectele zburătoare neidentificate.

Ei i-au povestit lui Filon că în constelaţia Peştele Austral se manifestă de multă vreme interes faţă de partea de Sud a Insulei şi chiar se visează la stabilirea unor relaţii frăţeşti cu ea. Sudul îi atrăgea pe oaspeţi cu civilizaţia sa veche şi cu totul aparte, cu bucătăria lui bogată şi cu creaţia populară. În

fine, cea mai puternică impresie o produseseră asupra lor ghicitorile, care reflectau caracterul paradoxal al gândirii celor din Sud.

Drept răspuns, Filon le-a şi spus extratereştrilor o ghicitoare: *ziua muşcă, noaptea înoată*. Oricât s-au străduit, extratereştrii nu au putut să dezlege ghicitoarea. Dar când Filon le-a dat dezlegarea, ei au fost uimiţi de cât de simplă era: *proteza dentară*. La întrebarea unde a fost descoperit acest formidabil dispozitiv, tânărul ufolog a răspuns că, fireşte, în sudul Insulei. Altfel, a întrebat el, de ce ar avea toată lumea de pe aceste meleaguri proteze dentare?

Filon le-a făcut cunoscute oaspeţilor-amfisbenă[17] frazele înaripate ale Preşedintelui Kasian, pe care le ştia pe de rost din copilărie şi pe care le dădea drept ale sale. Extratereştrii l-au aplaudat cu toate cele şase mâini ale lor, deşi au recunoscut că două capete sunt insuficiente pentru înţelegerea acestor fraze.

17. În mitologia greacă, şarpe monstruos, care avea câte un cap la cele două extremităţi şi se deplasa şi înainte, şi înapoi.

Într-un moment de sinceritate, ei i-au mărturisit lui Filon că, la vremea potrivită, au iradiat Insula cu două raze: una pozitivă, asupra Sudului şi, respectiv, una negativă, asupra Nordului. Lui Filon i s-a lămurit pe loc provenienţa înaltei civilizaţii din Sud şi totala ei absenţă în Nord. Trecerea sub tăcere timp de atât de mulţi ani a unor lucruri atât de importante, Filon a explicat-o prin îndelungata sa şedere în constelaţia Peştele Austral.

Veştile despre iradiere s-au răspândit prin intermediul agenţiilor mondiale de informaţii chiar în ziua aceea şi, pentru toţi, a devenit limpede: cei din Nord nu sunt vinovaţi de faptul că sunt atât de neatractivi. Dar, o zi mai târziu, tema cosmică a dispărut din buletinele de ştiri la fel de brusc pe cât apăruse.

După o vreme, la aproximativ o lună, pe benzile agenţiilor de informaţii a rulat o scurtă ştire, potrivit căreia Filon nu fusese niciodată în constelaţia Peştele Austral, ci toţi anii din urmă îi petrecuse într-un centru de tratament cu regim închis.

Între timp, presa a trecut la dezbaterea despre ce se poate face în situaţia creată. Oamenii de bine au răspuns: să fie ajutat Sudul. Tresărind la

neaşteptata sugestie, presa a întrebat derutată: cum anume? Şi atunci a răsunat pentru prima dată recele cuvânt *armă*. Oamenii de bine l-au rostit nu fără regret.

KSENIA

E întuneric: toamna se întunecă devreme. Încă e cald, şi cinăm în curtea casei mătuşii Klavdia. Pe masa lungă de stejar sunt opaiţe cu ulei. Cum nu e nici o adiere, flacăra e dreaptă şi severă. Anticipându-l pe Caravaggio, ea desprinde din întuneric ochi, pomeţi, mâini. Curge discuţia tihnită a adulţilor, care ne dă linişte şi chiar somnolenţă.

Nu vrem să ne ducem înăuntru, şi slujnica ne aduce manteluţele. Stăm unul lângă altul, ascultăm cuvintele care zboară fără grabă de pe buze, fără să se lege unul cu altul.

— Marea e zbuciumată.

— Cică pe Pământul Mare e acum mult mai frig.

— La dureri de stomac trebuie băut onix pisat. Dar în general, sigur, trebuie să te rogi.

Luate în parte, cuvintele ne sunt cunoscute, dar sensul spuselor ne scapă, se topeşte în întuneric împreună cu fumul scos de fitil.

Simţim cum braţele puternice ale cuiva ne poartă în casă.

E dimineaţă. Jean-Marie ne-a rugat să povestim despre o dimineaţă de toamnă. De dorit, pe acelaşi drum pe care am mers vara.

Aerul e tăios şi cu un iz picant. Mergem după căruţă. Frunze galbene. Unele nici nu mai sunt frunze, sunt doar nişte fire unite. Învârtindu-se în faţa noastră, roţile le întipăresc în făgaşurile umede. Unele, lipindu-se de obade, se ridică până sus şi ajung iar pe pământ. Parcă se dau în roata mare. Roţile scârţâie şi se mişcă neuniform, după cum e pasul domol al calului. Par a se mişca separat una de alta, când, de fapt, sunt inseparabile.

Ne urcăm în căruţă şi intrăm în ritmul a toate acestea. Picioarele ni se bălăbănesc în dreapta şi-n stânga. Sub noi – fân moale. În faţa noastră – drumul care fuge. Călătoria noastră – rămas-bun şi tristeţe, fiindcă, mergând înainte, urmează să te transformi, şi să-ţi iei rămas-bun, şi să te întristezi.

Suferind o înfrângere pe plan internaţional, Varvara şi-a îndreptat privirea spre viaţa internă a Insulei. Râvnea la o victorie grabnică, care să poată să abată atenţia generală de la eşecurile pe plan extern. A anunţat că va instaura ordinea *cu o mână de fier*. Anume această expresie a dorit să o folosească, şi a folosit-o.

Mâna de fier a Varvarei a pogorât pe capetele străinilor. A declarat că prezenţa nerestricţionată a acestora este o bombă cu efect întârziat, care va exploda după ani şi va zgudui Insula. Cârmuitoarea a arătat că forţa de muncă străină este în primul rând *o forţă*, care nu trebuie subapreciată. Că această forţă nu doreşte să *se integreze* şi că alături de poporul Insulei va răsări un alt popor.

Aceşti oameni sunt deja agitaţi, a spus Varvara, iar în viitor agitaţia asta nu va face decât să crească.

Şefa statului a interzis să fie chemaţi muncitori din străinătate, măsură care a fost în asentimentul insularilor. Dar Varvara nu s-a oprit aici: ea a dat dispoziţie să se procedeze la expulzarea din Insulă a străinilor. Deoarece nu aveau unde să se ducă, oamenii aceia s-au înverşunat şi au început să opună o rezistenţă surdă. Poliţia îi prindea pe străzi, dar forţa ei s-a dovedit insuficientă, aşa că a fost pusă în acţiune Armata.

În rândul insularilor s-au găsit nu puţini voluntari care s-au alăturat acţiunii de prindere a străinilor. Iar străinii rămaşi neprinşi au început să îi ia ostatici pe locuitorii Insulei, cerând eliberarea alor lor. Varvara şi-a îndemnat concetăţenii la răbdare, spunând că e mai bine s-o scoţi la capăt cu răul în faşă, decât să înduri după aceea un adevărat război.

Dar ceea ce se petrecea zi de zi amintea tot mai mult chiar de aşa ceva. O luptă reală a avut loc atunci când unităţi ale armatei au încercat să-i dezarmeze pe cei şaptezeci de mii de oameni ai detaşamentului *de cavalerie de reacţie rapidă*, creat de Sozont. Dezarmarea nu a reuşit, iar de atunci, detaşamentul nu a mai reacţionat la ordinele Guvernului. A străbătut în trap spaniol toată ţara, de la Nord la Sud, iar după aceea, ca mercurul când se varsă, s-a fracţionat mărunt şi s-a dispersat prin Insulă. Unii cavalerişti şi-au câştigat pâinea dând o mână de ajutor pe la gospodăriile ţăranilor, iar alţii şi-au făcut rost de bani şi de hrană pe căi mai puţin împovărătoare.

În aceste zile, Prealuminatele Lor Înălţimi Parfeni şi Ksenia se aflau la Paris. Ei i s-au adresat Varvarei cu o scrisoare deschisă prin care avertizau că drumul ales de ea face să crească ura şi duce la catastrofă. Astfel de acţiuni, se spunea în scrisoare, eliberează în oameni tot ce este mai rău în ei. Recunoscând că aducerea nelimitată de muncitori este o greşeală evidentă, ei au pus-o în gardă pe Preşedintă, spre a nu fi comise noi greşeli. Schimbările, au scris prealuminaţii prinţi, trebuie să se refere la legi, nu la soarta oamenilor.

În scrisoarea princiară se vorbea şi despre izgonirea producţiilor străine. În opinia lui Parfeni şi a Kseniei, în primul rând trebuia să se vadă care dintre acestea lucrează în binele Insulei şi care nu, şi numai după aceea să se ia o hotărâre. Adevărul nu se află niciodată la extreme, se afirma în

scrisoare, iar îndreptarea deciziilor rigide prin alte decizii rigide nu duce la armonie.

Citind această scrisoare, Varvara a fost cuprinsă de furie. Ea a acuzat perechea princiară de trădare naţională, precum şi de dezertare din Insulă. Şederea lui Parfeni şi a Kseniei la Paris a fost calificată de Varvara drept fugă într-o ţară care se afla în stare de război cu Insula.

Declaraţiile Varvarei au fost răspândite imediat de ziarele şi de televiziunea Insulei, care, temându-se de o *reacţie* a cavaleriştilor, au trecut la acţiuni militare împotriva preabătrânei perechi. Într-un cor discordant, au fost trimise lui Parfeni şi Kseniei blesteme şi, zi de zi, s-au făcut publice noi dezvăluiri privind trădătoarea lor activitate.

Astfel, căutând prin colecţiile de ziare vechi, corespondenţii au arătat lumii vechea învinuire a perechii princiare de jefuirea vistieriei statului, precum şi de siluirea de către Parfeni a minorei Lukeria. La această ştire a reacţionat susţinând-o poliţia insulară, căreia concluzia de pe timpuri că Lukeria îşi păstrase virginitatea i se părea suspectă.

La data aceea, presupusa victimă a lui Parfeni odihnea de mult în cimitirul oraşului. În ciuda protestelor fiului ei, Sisoe, trupul Lukeriei a fost scos din pământ. Nimic din rămăşiţele ei, a căror pace fusese tulburată, nu mai indica existenţa ori lipsa virginităţii, şi Lukeria a fost redată pământului.

Cazul a fost trimis totuşi în justiţie şi a avut loc unul dintre cele mai răsunătoare procese din ultimii ani. La proces a luat cuvântul Sisoe, care a declarat că problema care provocase ancheta, şi anume virginitatea mamei sale, putea fi rezolvată şi fără expertiză. Răspunsul la ea era el, Sisoe, cu propria sa persoană. Sisoe s-a numit pe sine rodul fericitei căsătorii încheiate, la cinci ani după evenimentele cercetate, între Lukeria şi un bărbat pe potriva ei. În afară de aceasta, vorbind la proces, Sisoe a reprodus cuvânt cu cuvânt esenţialul spus de mama sa despre relaţiile ei cu Parfeni: *nu l-am văzut niciodată.*

Comunicând sentinţa de achitare, presa a subliniat abilitatea prinţului, care a făcut totul pentru a acoperi urmele şi pentru a demonta învinuirea care i se adusese. Poliţia Insulei a deschis şi un dosar privind delapidarea vistieriei, dar după procesul cu siluirea, din prudenţă, nu a mai fost înaintat

justiţiei.

Punerea detaliată în discuţie a proceselor princiare a agitat opinia publică a Insulei. Internetul s-a umplut de ocări necenzurate, al căror sens consta în aceea că majoritatea populaţiei simţise de multă vreme că ceva nu e în ordine: prea păreau drepţi Parfeni şi Ksenia. Dintre exprimările din presă, cele mai frecvente erau *apele liniştite sunt adânci, lupi în blană de oaie*, precum şi alte câteva mostre ale înţelepciunii populare. Viaţa lui Parfeni şi a Kseniei era descrisă de utilizatorii internetului ca un şir nesfârşit de delapidări şi de violuri.

În ferestrele casei de pe Ţărm zburau regulat pietre, iar o dată a fost aruncată o sticlă cu cocktail Molotov. S-a reuşit ca incendiul să fie stins, iar casa nu a ars în întregime, dar din bibliotecă nu a rămas nimic.

Urmărind cum se dezvoltă acum istoria, mă gândesc: de ce este internetul atât de crud? Oare pentru că cei care scriu acolo nu sunt văzuţi de nimeni? Pentru că scriu cei care nu sunt născuţi pentru a se exprima în public? Că înainte se puteau exprima public numai puţinii care îşi cântăreau cuvintele şi erau conştienţi de responsabilitatea lor? Nu înţeleg nici de ce le-au căzut victimă prealuminaţii prinţi, la care Insula nu a văzut nimic altceva decât dragoste şi bine. Am să spun un gând de care mă sperii şi eu: nu cumva aşa se manifesta dragostea poporului faţă de ei?

Urmărirea în justiţie a lui Parfeni şi a Kseniei nu a rămas neobservată nici pe Pământul Mare, unde au început să se facă auzite voci în sprijinul lor. Cea mai de seamă a devenit, fără nici o îndoială, vocea lui Brandt, care a declarat că el ar dori să vadă cuplul princiar ca aliat. Dar, la scurt timp, a urmat răspunsul inflexibililor bătrâni, din care a reieşit clar că o astfel de alianţă este cu neputinţă pentru ei. Explicaţia era simplă, dar zdrobitoare: Brandt era în ochii lor cam escroc.

Prealuminatele Lor Înălţimi au avut de suportat consecinţele pentru această afirmaţie. A doua zi după refuzul lor, presa continentală şi-a schimbat radical poziţia. Într-o oră, Parfeni şi Ksenia, foşti în ajun *bastion al umanismului* în Insulă, s-au transformat în *duşmani ai progresului*, în *prinţişori băştinaşi* şi în *obscurantişti belicoşi*. Oare de aceea au trăit ei aşa de mult, ca să audă *asta* ?

Ce au fost ei şi ce continuă să fie pentru noi toţi? Îngeri-păzitori? Este

puţin probabil ca rolul acesta să fie unul omenesc. Mă gândesc la prorocire: poate totul se explică prin faptul că Parfeni şi Ksenia trebuiau să trăiască până la împlinirea ei şi să ne sprijine pe noi, cei slabi?

Mulţi trăiesc, mă întreb, trei sute şi jumătate de ani?

Răspund: puţini.

PARFENI

Copiii, cu cojocele scurte de vulpe pe ei, merg pe drumul acoperit de zăpadă. Roşcat pe alb. Degetele stau strânse în mănuşile cu un singur deget – ca să nu îngheţe. De pe crengile brazilor imenşi cade întruna zăpadă. Zăpada scârţâie pe drum. Le păstrează urmele.

Ei se apropie de mânăstirea Schimbării la Faţă. Merg de-a lungul mormintelor din cimitirul mânăstirii. Răposaţii, rupându-se de la treburile sepulcrale, le trimit câte un semn de pe plăcile pline de zăpadă.

Cu grijă, ca să nu-i facă vreun rău răposatului, băiatul curăţă de zăpadă placa cea mai apropiată. Prinţul Feodor, botezătorul Insulei. Văzând crucea de la mormânt, copiii se lipesc de ea.

— De ce taci? întreabă fetiţa.

— Păi, de fapt, s-a spus tot, răspunde Feodor. Ce pot eu să mai adaug?

Copiii curăţă inscripţiile celor două morminte vecine: Konstantin şi Frol. În timpul vieţii duseseră *războiul genealogiilor*.

— Noi suntem acum vecini, râde Konstantin. Aproape prieteni. Multe le înţelegi altfel după moarte.

Frol rupe o ramură aplecată şi mătură zăpada de pe placa lui. Are o mină oarecum nemulţumită.

— Ce avem noi de împărţit? Legendarele noastre străbune? Apropo, şi pe ale voastre. Frol arată spre pietrele de mormânt din capătul şirului. Îmi poate spune cineva ce se află în mormintele lor?

Filmare de sus cu o cameră cu infraroşii. Imagine alb-negru, formată cu precădere din contururi. În toate mormintele zac schelete. Mormântul Melaniei şi cel al Ilariei sunt goale.

Konstantin se uită cu mâhnire la Frol:

— Devii sâcâitor, prietene.

— Dar unde-i mormântul lui Augustus? întreabă fetiţa.

— E de crezut că la Roma, zice Frol. El, în general, nu s-a arătat prea apropiat, bunicul Augustus… Frol se întoarce. Iar aceştia – la voi vin.

Pe aleea cimitirului se apropie încet prinţul Mihail şi prinţul Andronik. Mersul le e uşor, aşa încât pasul le e mai degrabă o lunecare.

— Ai îmbătrânit, fiule, îi spune Mihail băiatului.

Băiatul ridică din umeri.

— Copiii mei, spune Andronik, nu vă neliniştiţi, asta vedem numai noi. Eu sunt bucuros că e atâta emoţie în felul cum vă purtaţi unul cu altul.

— Foarte înduioşătoare pereche, încuviinţează Konstantin. N-am nici o îndoială că ne vor înfrumuseţa comunitatea. Aici odihnesc oameni foarte diferiţi, dar sunt cu toţii prinţi. Prinţi! Profitând de faptul că voi sunteţi încă vii, vă puteţi alege singuri locul care vă convine.

— Eu aş zice că asta ar părea… Frol aruncă creanga de brad pe alee. Ei, cam lipsit de tact.
Mihail îşi zvântă ochii cu batista.
— Ştiţi, eu sunt liniştit în privinţa lor.

Între timp, situaţia s-a încins în Insulă. În Oraş şi în împrejurimile lui au început să apară bande de jefuitori. Făceau parte din ele oameni din partea locului, iar mai târziu li s-au alipit cavaleriştii de reacţie rapidă. Tâlharii prăvăleau copaci pe drumuri şi, oprind în acest fel maşinile, îi jefuiau fără milă pe posesori. Seara, răufăcătorii se înfigeau în teatre, restaurante şi case de joc, iar poliţia, care vedea cum sunt jefuiţi cei care le frecventau, nu se încumeta să se amestece şi pleca de acolo.

În cea de-a treia vară a cârmuirii de către Varvara, în Insulă a căzut un meteorit. A căzut în unul dintre rezervoarele de petrol, făcându-l să ia foc, şi flacăra aceea imensă a ars cu vâlvătăi până ce s-a mistuit tot petrolul.

Unii l-au întrebat pe episcopul Kiril ce putea să însemne asta.

Episcopul le-a răspuns că ceea ce s-a petrecut are două sensuri. Primul, cel fizic, înseamnă că hidrocarburile sunt predispuse la ardere. Al doilea, metafizic, nu-i este clar pe de-a-ntregul nici lui, dar, după toate probabilităţile, nu înseamnă nimic bun şi face să-ţi vină în minte prorocirea lui Agafon.

Tot în acele zile, în minele din Sud a fost găsit un diamant de o mărime incredibilă. S-a spus că aşa ceva nu mai zămisliseră măruntaiele pământului şi nu mai fusese văzut de ochi omeneşti. Ştirea despre uluitorul diamant s-a răspândit prin întreaga lume, şi se minunau toţi uitându-se la imaginile care îl arătau. Unii, netemându-se de umorile care cuprinseseră Insula, au venit la mina unde, la început, păzită cu grijă, piatra fusese expusă spre a fi văzută.

Supus şlefuirii, diamantul se numeşte adamant. Dar piatra găsită în Insulă, cu toate că nu fusese prelucrată, iradia ca după şlefuire, drept care i s-a şi spus adamant. Cu privire la proprietăţile adamantului, se ştie că asupra lui nu au putere nici focul, nici fierul, că poţi să-l baţi cu ciocanul, să îl arunci în foc, nimic nu îl vatămă şi nu îl face mai puţin dur.

Voi asemui această piatră cu inimile celor de-acum, care nu simt şi nu înţeleg nimic, nu sunt recunoscători la bine, nu ştiu ce sunt înduioşarea şi evlavia, nu îi înmoaie ruga şi nu au frică de pericol.

Iar dacă încerci să îl spargi, adamantul doar va deveni mai tare. Pe lume nu există decât un mijloc care îi ia adamantului tăria: sângele de ţap. Muiată în el, piatra îşi pierde însuşirile şi poate fi spartă cu ciocanul pe nicovală, dar tot cu mare greutate şi pricinuind stricăciuni şi ciocanului, şi nicovalei. Diamantul găsit era muiat noapte de noapte în sânge proaspăt şi cald de ţap, dar era de un soi atât de dur, că până şi tăietorii de piatră se îndoiau de posibilităţile lor.

Dar şlefuirea pietrei nu preocupa pe nimeni. Îşi aduseseră cu toţii aminte cuvintele prorocirii despre adamant şi, din pricină că erau înspăimântătoare, nu le-a rostit nimeni cu glas tare. Şi faptul că nimic nu înmuia şi nu vătăma piatra era înfricoşător. Fireşte, dacă şi-ar fi pierdut cât de cât din tărie ori s-ar fi ciobit puţin, le-ar fi venit mai uşor. Şi avea ceva implacabil, neomenesc şi nezămislit de pământ tăria adamantului.

Tot în vara aceea, s-au auzit în Insulă nişte izbituri subpământene, ca şi cum un uriaş închis sub pământ se zbătea cu înverşunare să iasă de-acolo, iar vârful Muntelui s-a arătat după multe veacuri învăluit în fum. Şi izbiturile acestea din miezul pământului au făcut să se năruie închisoarea, şi o parte din cei întemniţaţi a pierit, iar cealaltă parte, scăpată de lanţuri, a luat-o la fugă împrăştiindu-se prin toată Insula. Şi văzând ce se întâmpla, poliţiştii au început să îşi lase slujba de izbelişte, căci în situaţia de-acum nu exista ocupaţie mai periculoasă.

Ambulanţele veneau acum numai când erau chemate din partea de centru a Oraşului, care era încă apărată. Nu rare erau cazurile când doctorii erau chemaţi cu singurul scop de a fi jefuiţi de medicamentele pe bază de narcotice. După câteva săptămâni, salvarea nu mai venea nicăieri.

Pe străzi a apărut un număr nemaivăzut până atunci de practicanţi de ambele sexe ai prostituţiei. Erau flămânzi şi trăgeau trecătorii de mânecă oferindu-şi trupurile roase de vicii. Dar trecători erau puţini, căci după ora şase nu se mai încumetau mulţi să iasă pe străzi. Oraşul rămânea pustiu.

În aceeaşi vară, în partea de sud a Insulei au început să acosteze în număr mare vase continentale. Ele aduceau arme moderne, de care insularii erau lipsiţi, şi totodată pe cei care predau modul de utilizare a acestor arme.

Odată cu sosirea armelor, pe linia de contact a armatelor au început primele lupte, şi fratele a ridicat mâna asupra fratelui, iar fiul asupra tatălui.

Dar aceste lupte i-au cam dezamăgit pe cei care predau arta războiului, căci arma nu era folosită în deplinătatea strălucitelor sale posibilităţi, iar ciocnirile nu aveau înverşunarea cuvenită.

Toată problema consta în faptul că, odată cu trecerea timpului, în Sud începuse să se schimbe starea de spirit. Chiar dacă în măsură mai mică, cei din Sud ajunseseră să fie confruntaţi cu aceleaşi nevoi care cuprinseseră Nordul, fiindcă pentru ciumă nu există graniţe, mai ales în limitele unei insule. Locuitorii Sudului nu mai aspirau atât de mult la o victorie asupra Nordului. Apelurile belicoase ale Vassei mai planau încă prin aerul electrizat, dar nu mai aveau răsunetul dinainte.

Brandt şi tovarăşii lui de idei, plini de hotărârea de a duce războiul până la ultimul locuitor al Insulei, au înţeles că acel război la care visau ei era deja imposibil. Şi-atunci au fost trimise în Insulă trupe continentale, menite să readucă ţara pe calea progresistă.

Modul de acţiune al trupelor continentale le-a fost inspirat de natura însăşi. Văzând cât de mult timp şi cât de viu a ars rezervorul de petrol aprins de meteorit, a fost pusă în mişcare artileria cu bătaie lungă, care a început să tragă asupra zonei petrolifere. După trei zile, ea ardea ca o imensă lumânare, putându-se vedea până şi de pe Pământul Mare. Fumul produs era atât de negru şi de dens, că a înnegurat întreaga Insulă. Şi Nordul, şi Sudul s-au cufundat în întuneric.

Iar disperarea locuitorilor Insulei a început să se transforme în mânie. Oamenii veneau în Piaţa cea Mare şi îşi exprimau făţiş această mânie. Înţeleseseră cu toţii că guvernul nu mai putea de mult să aibă vreo influenţă, dar mânia, ca apa care nu mai poate fi zăgăzuită de stăvilar şi îşi caută o ieşire, trebuia să se reverse neapărat asupra cuiva.

Pe zi ce trecea, se strângeau tot mai mulţi oameni la Palatul prezidenţial, şi erau tot mai răi. În ziua când marea de oameni a inundat nu numai Piaţa cea Mare, ci şi străzile din jur, insularii au cerut să iasă în faţa lor cârmuitoarea Varvara.

Dar Varvara nu a ieşit.

Îmbrăcată în haine bărbăteşti, fugise în noaptea dinainte.

KSENIA

În mai, copiii se întorc în casa mătuşii Klavdia. De la trei sute şi ceva de ani în sus, timpul zboară

pe neobservate. Merg ţinându-se de mână, fiindcă nu ştiu ce îi aşteaptă în această casă.

Străbat un spaţiu deschis, şi casa se vede deja. În spatele casei e marea, ca şi înainte. De-a lungul drumului e iarbă, nearsă de soarele verii, încă fragedă.

Din când în când, copiii părăsesc drumul şi merg prin iarbă. Prin iarbă sar greieri de câmp, pe pietre lunecă şopârle. Iarba e în mişcare, dar pietrele sunt nemişcate. Dacă nu ar fi pietrele, tabloul acesta s-ar boţi şi l-ar lua o pală de vânt.

Casa, apropiindu-se, prinde să aibă detalii. Apar crăpături, chiar la temelie, muşchi pe pereţi, cuiburi de rândunici sub acoperiş. Rândunicile se rotesc în înaltul cerului. Copiii se uită la ele ridicând capul. Ei şi rândunicile au aceeaşi casă.

Uşa e deschisă, se cască o beznă dreptunghiulară. Copiii intră de-acum în casă. Încă se apropie de ea, dar deja intră.

Iată, sunt în prag. În stânga se prăvăleşte ceva din tablă şi se rostogoleşte pe dalele de piatră ale pardoselii. Odată terminată, rostogolirea se întoarce ca ecou şi se loveşte de perete. Îi zboară pe urme un strigăt de copil:

— Este cineva în viaţă?

Bună întrebare. Singura cu putinţă.

După strigăt e linişte, iar după soare e întuneric. Şi incertitudine. Picioarele, simţind îmbinările dalelor, duc în direcţia necesară: ele au memoria lor.

În stânga e bucătăria, acolo e ceva mai lumină de la focul aţâţat sub un ceaun. Clocot domol, luciu mat al bulbucilor.

Îi aşteptaseră până în ultima clipă – cât au putut. Dar n-au ajuns la capăt cu aşteptarea. Aşa e la cinema: o jumătate de oră şi întâlnirea a fost ratată, şi totul a luat o altă întorsătură.

Ochii copiilor se deprind cu semiîntunericul şi ei încep să se uite cu atenţie în toate părţile. Lângă sobă – o grămadă de lemne tăiate, pe o masă joasă – câteva blide.

Pe o laviţă, lângă perete, se ivesc contururile bucătăresei. E întinsă pe spate, o mână o are pe piept, iar cealaltă îi atârnă până aproape de pardoseală.

— A murit? întreabă fetiţa.

Băiatul se apropie de bucătăreasă, îi ridică puţin braţul voinic şi îi pipăie pulsul.

— N-a murit, dar doarme.

Copiii ies în vârful picioarelor din bucătărie şi încep să cutreiere casa. Pe cufere dorm slugi. Gheboşată peste fusul ei de tors, piroteşte dădaca.

Urcând la etaj, copiii intră în odaia mătuşii Klavdia. Mătuşa e semiculcată, îngropată în perne de puf. Pernele au fost întotdeauna slăbiciunea ei. Pe la spate îi spuneau *duzina de perne*, ea ştia, dar ce să facă? Îi plăceau tare mult pernele.

Băiatul le numără şi spune:

— Unsprezece.

Fetiţa arată spre o slujnică şi spre perna pe care o are în braţe:

— A douăsprezecea.

Slujnica se duce repede la Klavdia: stând pe jos, îi pune perna sub coaste, în stânga. Capul şi-l reazemă de pat.

Copiii ies pe terasă şi văd marea. Se aşază în jilţurile de stejar cu braţe în formă de capete de leu. Aşteaptă până se va trezi totul.

CAPITOLUL AL DOUĂZECI ŞI CINCILEA
PARFENI ŞI KSENIA

Eu, păcătosul Innokenti, părăsindu-mi chilia în timpul unui cataclism natural, am văzut cu ochii mei multe din cele descrise, cu toate că, fireşte, nu totul. Acest capitol constă din observaţiile făcute de mine cu precădere în timpul evenimentelor. Contrar obiceiului meu, ele nu sunt prelucrate şi, în mare parte, sunt haotice. Editorul Filip a insistat ca ele să fie publicate aşa cum sunt. Lui i se pare că, aşa, ele transmit adevăratul tragism al evenimentelor. Eu nu sunt convins, dar mă supun.

A 25-a zi a lui mai

A venit anarhia. Pentru prima dată în toată istoria Insulei, nimeni nu vrea să ia puterea, fiindcă nu este clar ce trebuie făcut în împrejurările atât de întristătoare ivite prin marea îngăduinţă a Domnului acum.

A 26-a zi a lui mai

Din Sud a venit ştirea că trupele continentale şi-au oprit ofensiva spre Nord şi au început urgent să se evacueze din Insulă.

A 27-a zi a lui mai

S-a întâmplat necazul cel mare: a început să se trezească Muntele. Fumul firav care se zărea deasupra s-a transformat într-o coloană densă de fum care ţâşneşte din craterul lui. Apariţia ei e însoţită de clătinări ale pământului, ca şi cum uriaşul acela nevăzut care s-a zbătut acolo în lunile din urmă şi-a unit sforţările cu Muntele şi acum îi salută trezirea. Pe una dintre pantele Muntelui, aprinzând totul în cale, curg deja râuri de foc. Din Nord vine fum de la petrolul care arde, iar din Sud – un nor de cenuşă de la Munte. Şi cerul a devenit pâclos, şi soarele abia dacă îl străpunge, iar pe pământ se aşază cenuşă. Nu e încă prea groasă, e doar un praf pe suprafeţele

deschise, fiindcă, din mila Domnului, vântul bate spre Mare şi duce într-acolo mai toată cenuşa. Dar nu trebuie decât să îşi schimbe vântul direcţia, şi cenuşa va cădea pe noi ca o zăpadă neagră, de care nu ai scăpare, care intră în plămâni şi opreşte respiraţia. Ne mai aşteaptă însă încă un pericol îngrozitor, de care ştiu toţi insularii: Muntele face parte dintre vulcanii care au obiceiul să erupă. Lumea îndeamnă conducerea Insulei să înceapă neîntârziat evacuarea locuitorilor, avertizând că nu a rămas mult timp până la catastrofă. Dar Insula nu mai are conducere şi nu sunt nici vase pentru evacuare, fiindcă cea mai mare parte dintre ele este acum la dispoziţia armatei continentale, care îşi evacuează soldaţii.

A 28-a zi a lui mai

Ora zece dimineaţa. S-au adunat toţi în Piaţa cea Mare, de unde şi pleacă, ştiind că împreună e mai lesne de găsit drumul spre salvare. În afară de asta, piaţa e un loc deschis, iar dacă sunt zguduieli subterane, acolo e mai puţin periculos decât în case sau pe străzi înguste. Toată lumea vorbeşte de prorocirea lui Agafon Înaintevăzătorul: acum e limpede pentru oricine că ea începe să se împlinească. Vorbesc bătrâni şi tineri, bogaţi şi săraci, credincioşi şi necredincioşi. Toţi ştiu pe de rost rândurile prorocirii şi, acum, asemenea unui afişaj, ele lunecă pe cerul plumburiu. Noi ne-am deschis lumii, şi asta a fost spre binele nostru. Doar s-a spus că e o vreme pentru îmbrăţişare şi o vreme pentru a te feri de îmbrăţişare. Au venit zilele când ne copleşesc suferinţele, şi binele s-a transformat în rău, căci n-am scăpat de suferinţele noastre, dar ne-am ales şi cu unele străine. Şi au invadat Insula veneticii, şi noi ne aflăm printre ei ca bufniţa din dărâmături. Dar necazul nu în venetici ne este, ci în noi înşine, că a sporit dezmăţul, iar noi ne-am înrăit şi-am început să ne împingem unul pe altul. Şi-a izbucnit între noi vrajbă mare, şi a ridicat mâna frate la frate şi fiu la părinte. Iar pământul, simţitor la înrăirea oamenilor, s-a înrăit şi el. Ceasul încercării a venit, şi a apărut piatra adamant, pe care n-o înmoaie nimic în afară de sângele de ţap. Şi pământul s-a cutremurat, şi s-a aprins apa neagră din Nord, şi a curs apă cu flăcări în Sud, şi s-a lăsat cenuşă din ceruri. Şi inimile noastre sunt gata să se facă cenuşă. Şi nu vom putea să ne rugăm Domnului pentru mântuire, căci Îşi va întoarce faţa de la noi. Şi de nu se vor găsi printre noi trei drepţi, ca să urce pe Munte şi să vorbească cu El, viaţa ni se

va curma în fum şi în întuneric. Şi am început să ne gândim la trei drepţi care să aibă căderea de a vorbi cu El, şi nu ne-a venit în minte nimeni în afară de Parfeni şi de Ksenia. Un al treilea drept nu găsim, dar ţinem minte că Domnul, gata să cruţe Sodoma de dragul a cincizeci de drepţi, a îngăduit s-o ierte şi de dragul a zece, care, vai, nu s-au găsit nici ei. Atunci, cutezăm să ne gândim, oare nu ni se vor îngădui şi nouă doi în loc de trei? Şi ne amintim cât de rău ne-am purtat cu prealuminaţii prinţi şi ne ruşinăm. Rămâne doar nădejdea că dânşii ne vor ierta pe nesăbuiţii de noi şi că toţi, ca într-un glas, îi vom ruga să ne ierte, cu credinţa că această tânguire le va ajunge la urechi. Oamenii aşteaptă să li se întoarcă prinţii, pentru a lua, măcar pentru scurtă vreme, puterea în Insulă, şi să se urce pe Munte, şi să vorbească cu Domnul.

Ora unu după-amiază. Vine ştirea că aeroportul Insulei s-a închis după primirea unui ultim avion: cenuşa a devenit atât de densă în aer, încât zborurile au fost anulate. Odată venită această ştire, se duce ultima noastră speranţă.

Ora două după-amiază. Comunicare urgentă: Parfeni şi Ksenia sunt pe Insulă. Au venit, fără a se fi anunţat, cu ultimul avion, iar acum se află în drum spre capitală. Prealuminaţii prinţi iau asupra lor întreaga putere şi ordonă membrilor Guvernului ca la orele şaisprezece să fie la Palatul prezidenţial. Desigur, se poate spune că acest lucru nu este un răspuns la ruga noastră, ci voia lor: hotărârea luată după fuga Varvarei. Noi îl percepem însă ca pe un răspuns, ceea ce, de fapt, şi este.

Ora trei după-amiază. Gri din pricina cenuşii, irumpe în piaţă prima maşină a escortei prezidenţiale. În urma ei apare maşina cu steagul Insulei. Este maşina cu Parfeni şi Ksenia. Suita se opreşte şi prinţii coboară din maşină. Au venit pentru a lupta contra haosului. Cuvântul *haos*, transmis din gură în gură, umblă prin piaţă. Iată, vor lupta împotriva haosului. O veste îmbucurătoare. Trebuie să lupte cineva împotriva haosului. Maşina nu e lăsată să plece. Oamenii, în genunchi, roagă cuplul princiar să urce pe Munte şi să vorbească cu El. Cei care îi roagă înţeleg că acum nu este cea mai bună vreme ca să urci pe Munte, dar ce să faci, dacă aşa spune prorocirea? Cineva trebuie să urce pe Munte. Ei doi, după cum se vede. E îngrozitor, dar, în afară de ei, nu are cine, căci nu mai există drepţi, iar ei

sunt ultima speranţă a tuturor. Dar cum să ne luăm noi o asemenea îndrăzneală? au întrebat prinţii. Adică să ne considerăm drepţi şi să cutezăm să vorbim cu El? Nu trebuie să vă consideraţi drepţi, a răspuns mulţimea, pentru că am făcut-o noi. Doar mergeţi şi vorbiţi. Rugaţi-L să nu lase Muntele să izbucnească. Nu aveţi oare milă de noi şi de copiii noştri?

Ora patru după-amiază. La întâlnirea Prealuminatelor Lor Înălţimi cu Guvernul sunt discutate măsurile de salvare a locuitorilor.

Ora cinci după-amiază. Prin ordin suprem se declară stare de război. Pentru a asigura ordinea şi în vederea ajutorării locuitorilor, feldmareşalul Severian ordonă trupelor să intre în oraş. Urându-le drum bun soldaţilor, feldmareşalul spune că lupta nu va fi uşoară, fiindcă, pentru prima dată, duşmanul nostru este nevăzut. Dat fiind pericolul unor noi ciocniri, militarii întind corturi şi distribuie măşti de gaze şi respiratoare. În spitale, la ţesătorii şi la magazinele de textile s-a trecut la confecţionarea de pansamente din tifon. Sunt trimise acolo, spre a ajuta, femei voluntare. Voluntarii bărbaţi formează detaşamente pentru înlăturarea dărâmăturilor.

Ora opt seara. Parfeni vorbeşte la radio adresându-se poporului. El îi îndeamnă pe locuitorii Insulei să alunge din inimi frica şi să se ajute unul pe altul, căci este o situaţie complicată, dar ea nu este fără ieşire. După o scurtă tăcere, spune: nimeni nu ne-a dat dreptul nouă de a merge pe Munte şi de a vorbi cu El, aşa încât noi nu putem merge acolo. Spune: văzând lacrimile voastre, nu putem să nu mergem acolo, aşa încât, bineînţeles, ne ducem.

Ora zece seara. În faţa Palatului se formează o coloană de camioane militare. În fruntea coloanei sunt două maşini de teren, deplasarea pe teren nefiind exclusă. Episcopul Kiril ţine un tedeum pentru salvarea Insulei. Din cădelniţa lui ies scântei, cădelniţa e precum un vulcan în miniatură, şi scânteile, devansând coloana, zboară către Munte. Feldmareşalul Severian anunţă că în cinci minute poate începe deplasarea. Întâmpinând dezastrul înarmat până-n dinţi, în uniformă de gală şi cu bastonul de mareşal.

Ora unsprezece seara. Coloana porneşte şi ia direcţia Sudului. Îi iese în cale o mulţime de oameni care merg spre Nord. Aceştia, care au trăit în preajma Muntelui toată viaţa, îi simt neliniştea. Spun că, deşi erupţia se oprise, Muntele e gata să izbucnească dintr-o clipă în alta. Cuprinşi de milă pentru cei care se duc, îi îndeamnă să se întoarcă.

A 29-a zi a lui mai

Ora două după miezul nopţii. Maşinile se apropie de Munte din partea ferită de erupţie. Coloana este aşteptată de mii de oameni care s-au adunat la poale. Cine sunt aceştia? întreabă episcopul Kiril. Sunt aceia care nu au unde să se ducă, ori cei care cred în puterea rugii prinţului şi prinţesei? Şi unii, şi alţii, răspunde parohul bisericii locului, şi mi se pare că, în mare parte, mulţimile acestea s-au unit. Maşinile de poliţie care merg în faţă pornesc sirenele. Coloana înaintează încet prin mulţime. Lângă serpentina care duce spre vârf se opresc. Pe camioane se pun reflectoare şi sunt orientate spre serpentină. Pe prima sută de metri a drumului este lumină ca ziua. Prealuminatele Lor Înălţimi sunt în maşina din faţă. Cineva le aduce câte o scurtă, temându-se că pe Munte poate să fie frig. Prinţul şi prinţesa le refuză, nu e nevoie de ele. Important este, spun ei, să nu fie prea cald. Refuză şi staţia de radio portabilă, pentru că au alte mijloace de comunicare. Cu atât mai mult cu cât, aici, cu siguranţă că staţia nu va funcţiona. Sunt binecuvântaţi de episcopul Kiril. Vorbind rar, el spune: prorocirile nu trebuie înţelese întotdeauna textual. Am în vedere faptul că pe acest drum nu e obligatoriu să se meargă departe. Stând la poale, sunteţi cumva pe Munte. Încearcă să zâmbească. Acest lucru, ca să spun aşa, se ia în considerare. Parfeni şi Ksenia înclină capul. Se ia în considerare, da. De către cine doreşti, numai de Agafon nu.

Ora trei după miezul nopţii. În liniştea care s-a lăsat, prinţul şi prinţesa fac primul pas spre vârf. Îi însoţeşte episcopul. La începutul serpentinei, el se opreşte: mai departe mergeţi singuri, Domnul să vă aibă în pază. Ce gândesc cei care îi însoţesc cu privirea? Că sunt lipsiţi de apărare? Că mersul le este nesigur? Doi bătrâni înduioşători. Merg ţinându-se unul de altul: aşa au mers toată viaţa. Vântul nopţii face să freamete veşmântul Kseniei. Ajunşi la cotitură, ei se întorc şi se uită la noi toţi. Păşesc în spaţiul neluminat. Dispar. Mai departe trebuie să îşi aprindă lanternele, nimic complicat. Au în ele becuri puternice şi sunt încărcate pentru câteva ore. Dacă nu sunt folosite amândouă odată, se poate spune că ţin la nesfârşit. Eu, neavând curent electric, folosesc din acestea în chilie. Iar înainte aprindeam lumânări. Ca să spun sincer, mi-e greu să mi-i închipui cu lanterne. Pe ei, care merg spre Lumină.

Ora patru dimineaţa. Se aude o bubuitură. Un trosnet monstruos, ca şi cum pământul şi cerul s-au rupt din temelii. Înţeleg cu toţii că El a început să le vorbească lui Parfeni şi Kseniei. Deasupra Muntelui se ridică un nor gigantic, negru cu roşu-aprins. Vocile bătrânilor sunt slabe – numai de le-ar auzi El. O nouă bubuitură de tunet. Mulţimea strigă îngrozită. Următoarea bubuitură îi dărâmă pe oameni de pe picioare. Cât o să rămânem aşa, la pământ? Nu ştiu. Am nisip şi cenuşă în gură. Ecoul tunetului se rostogoleşte prin toată Insula şi se izbeşte pe rând de bolta cerului şi de tăria pământului şi, întorcându-se, nu slăbeşte, cum se cuvine unui ecou. Şi casele din oraşe se acoperă de crăpături, unele şi cad. Sirenele ambulanţelor nu se aud. În razele farurilor lunecă fulgi cenuşii. Farurile străpung viforul până la un braţ distanţă, maşinile merg cât se poate de încet. Merg, neînfricate, până la surparea cea mai apropiată, din care voluntarii scot trupurile în suferinţă. Poporul care, nu mai departe decât ieri, era o mulţime înverşunată, s-a transformat în această noapte într-un sobor de concetăţeni, într-o sumedenie de oameni buni la suflet. Când oamenii care aşteaptă la poalele Muntelui sunt zguduiţi prima oară de spaimă, ei se strâng în jurul feldmareşalului Severian. El nu îşi desprinde privirea de serpentină, faţa îi e purpurie de la reflexele flăcării. Şi udă de lacrimi. I se strigă că Parfeni şi Ksenia au rămas pe Munte, ca şi cum el nu ar şti. Se strigă că au rămas în mijlocul iadului aceluia, că Armata nu face nimic şi că ei n-ar fi trebuit trimişi pe Munte. Armata e neputincioasă, spune feldmareşalul numai din buze, dar nu voi i-aţi trimis acolo? Se apropie de el câţiva soldaţi. El îi ascultă fără să-şi ia privirea de la Munte. Dă din cap. Două camioane îşi pornesc motoarele şi se îndreaptă spre serpentină. Parfeni şi Ksenia nu se puteau duce departe. Cred cu toţii că vor fi găsiţi.

Ora cinci dimineaţa. Vântul îşi schimbă direcţia, şi norii de cenuşă încep să se deplaseze spre nordul Insulei. Par lenţi, deşi, bineînţeles, sunt repezi. Seamănă cu nişte aerostate de dimensiuni nemaivăzute. Înlăuntrul lor scapără fulgere, căci sarcinile particulelor de cenuşă se ciocnesc între ele. Plutind în înaltul nevăzut, cenuşa se răceşte şi se lasă peste Insulă. Fulgere cât e cerul de mare, zguduieli cât ţine pământul. Să fie cele de pe urmă zile? Doar s-a spus că va apune soarele, şi luna nu va lumina, şi stelele vor cădea din cer, şi puterile cereşti vor şovăi. Marele şuvoi de lavă e pe cealaltă parte

a Muntelui, dar şi pe aceasta se ivesc câteva tentacule de foc. Camioanele o iau înapoi pe serpentină. Sunt învăluite de flăcări. Soldaţii sar din mers. Camioanele se rostogolesc până la marginea drumului şi explodează. Spre soldaţi aleargă doctori. Parfeni şi Ksenia nu sunt găsiţi.

Ora şapte dimineaţa. Erupţia îşi pierde din intensitate, dar soarele s-a înglodat în cenuşă, şi zorii nu se ivesc. Nu ceea ce se petrece înspăimântă, ci gândul la explozia care urmează: Muntele e totuşi la locul lui încă.

Ora opt dimineaţa. Şocurile subterane se domolesc. Şuvoaiele de lavă devin râuşoare, iar pe urmă încremenesc de tot.

Amiaza. E limpede acum că Muntele se potoleşte. Cerul se luminează puţin. Soldaţii, formând un lanţ, scotocesc Muntele prin locurile accesibile în căutarea lui Parfeni şi a Kseniei.

A 6-a zi a lui octombrie

Căutările au durat mai bine de o săptămână, dar Prealuminatele Lor Înălţimi nu au fost găsite. Au fost declarate trei zile de doliu pentru moartea lor şi în întreaga Insulă au plâns clopotele. Când te gândeşti câţi ani ne-au fost alături, te apucă ameţeala. Încovoiaţi de ani şi cu trupul lor străvechi, ar fi putut ei oare să facă ceva? Ei, Parfeni şi Ksenia, au făcut să trăim. Doar prin prezenţa lor. Nu mă părăseşte sentimentul că ne-am grăbit cu doliul. E greu de crezut că oameni deprinşi de atât de multă vreme cu viaţa puteau să o piardă. Mai curând, ei au fost luaţi de Cel cu care au vorbit în noaptea aceea. Poate de aceea s-au şi dus pe Munte. Unii spun că o asemenea discuţie nu putea să aibă loc, de vreme ce drepţii nu erau decât doi. Totuşi, Mântuitorul a spus: *Că unde sunt doi sau trei adunaţi în numele Meu, acolo sunt şi Eu în mijlocul lor*[18]. Înseamnă că au fost trei, fiindcă a fost cu ei Hristos. Nu am de gând să intru într-o controversă cu nimeni, căci controversa nu dă naştere la adevăr, ci la mânie şi la oboseală a spiritului. Cine vrea, poate să considere că Parfeni şi Ksenia au fost înghiţiţi de Munte. Dar faptul că în noaptea dispariţiei lor Muntele s-a liniştit şi pământul s-a potolit mă convinge că am dreptate. Şi încă ceva. Se ştie că istoria este numai un drum pe care merge omul. Pe acest drum poate fi sporit binele sau poate fi semănat răul, şi asta depinde de alegerea fiecăruia. Omul se poate contopi cu mulţimea, asemuindu-se şuvoiului de foc ce curge

de pe munte. Şi poate încremeni asemenea lui. Dar se poate îndrepta spre vârf, fără teamă de zguduirile din adâncul pământului şi de căderile de pietre. Binecuvântat este pământul care naşte un astfel de cârmuitor. Pentru acesta, ceea ce este esenţial sunt copiii lui: pentru ei se mâhneşte, pentru ei se bucură şi de dragul lor urcă muntele pentru discuţia salvatoare. Poate să spună muntelui: mută-te din loc. Şi se va muta. Sau, dimpotrivă: rămâi pe loc. Şi va rămâne. Acum, ca după o furtună purificatoare, aerul e proaspăt. E impregnat nu cu răutate, ci cu dragoste şi cu milă împărtăşite. Da, milă, pentru că ea dă naştere la dragoste şi biruie răutatea. Iată, mie, de pildă, în zilele cutremurului, părintele econom nu mi-a dat hârtie pentru continuarea cronicii. A spus: istoria, pare-se, se sfârşeşte, aşa că, frate Innokenti, de ce să mai prăpădim hârtia? Eu, jignit, am vrut să-i spun nişte vorbe înciudate. Să-i amintesc măcar că *nu este al nostru a şti anii sau vremile pe care Tatăl le-a pus în stăpânirea Sa*[19], noi se cuvine doar să însemnăm totul cu luare aminte. Dar am tăcut, compătimindu-i aplecarea spre pământesc. Cu atât mai mult cu cât îmi mai rămăsese hârtie. După două zile a adus hârtie din belşug, m-a îmbrăţişat şi a vărsat lacrimi amare: iartă-mi, frate, zgârcenia. Uite hârtie, scrie ca şi până acum, fiindcă istoria nu a luat sfârşit. Da, zic, istoria continuă – deocamdată. Dar, zic, acesta e ultimul avertisment. Şi s-au înstăpânit între noi pacea şi iubirea, şi toţi cei din Insulă s-au împăcat unii cu alţii, în speranţa că zilele li se vor prelungi. Iar ţara noastră a semnat mult aşteptata pace cu Franţa. Am auzit că de pacea aceasta s-au bucurat şi în statul acela, măcar că erau departe de a avea cunoştinţă cu toţii de acest război. Cât priveşte Franţa, să nu uit: azi a venit ştirea că filmul *Istoria Insulei* de Jean-Marie Leclerc a primit un premiu important. Se spune că Leclerc s-ar fi temut că filmul lui va rămâne neînţeles. S-a temut degeaba: ce putea fi de neînţeles aici? Mie nu-mi este cunoscut filmul, dar am avut fericirea să le cunosc pe Prealuminatele Lor Înălţimi: nu au existat în istoria noastră oameni mai luminoşi. Cred că nu mulţi s-ar fi încumetat la vârsta lor la o asemenea ascensiune. Acest lucru îl înţelege orice spectator.

18. Evanghelia după Matei 18:20.
19. Faptele Apostolilor 1:7.

Cuprins

Din partea editorului
I. Feodor
II. Konstantin
III. Mihail
IV. Iustin
    Anexă la capitolul al patrulea. Istoria adevărată a prinţului Iustin, scrisă de Prokopi Gângavul
V. Evstafi
VI. Gavril
VII. Parfeni
VIII. Imperatorul Nichifor
[...] XIV.Parfeni şi Ksenia
XV. Ksenia
XVI. Kasian
XVII. Markel
XVIII. Vlas
XIX. Melissa
XX. Serapion
XXI. Valdemar
XXII. Cecilia
XXIII. Sozont
XXIV. Varvara
XXV. Parfeni şi Ksenia